

Mirosław Krajewski

**LEKSYKON
PRAWA OŚWIATOWEGO**

Stan prawny na dzień 15 kwietnia 2018 r.

Płock 2018

Mirosław Krajewski

**LEKSYKON
PRAWA OŚWIATOWEGO**

Stan prawny na dzień 15 kwietnia 2018 r.

Płock 2018

Pracę do druku opiniował
dr hab. Zbigniew R. Bukowski prof. nzw. UKW

Skład i łamanie:
Jacek KUBACKI

Projekt okładki:
Jacek KUBACKI

© *Copyright by*
Wydawnictwo Naukowe NOVUM & Mirosław Krajewski, 2018

Arkuszy wyd. – 17,7

ISBN 978-83-65451-34-7

Oficyna Wydawnicza Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica
– W N NOVUM sp z o.o, www.wnn.pl
09-402 Płock, Wyszogrodzka 22 a , tel. (24) 364 94 94
e-mail: novum@wlodkowic.pl

Spis treści

Prolegomena	5
Wykaz haseł leksykonu	11
Wykorzystane źródła (zgodne ze stanem prawnym na dzień 15 kwietnia 2018 r.) i literatura	19
Wykaz użytych skrótów	37
Hasła leksykonu (A-Ż)	39

Prolegomena

Przyjmuje się, że prawo administracyjne w Polsce obejmuje: prawo administracyjne ustrojowe, prawo administracyjne materialne i prawo administracyjne procesowe. Dodatkowo wyróżnia się prawo urzędnicze. Niezależnie od tego prawo administracyjne można podzielić na tzw. kompleksowe gałęzie prawa, wśród których wyodrębnia się m.in. prawo oświatowe, prawo morskie, prawo lotnicze, prawo budowlane, prawo nieruchomości, czy też prawo łowieckie. Zatem na użytek tego leksykonu, którego przedmiotem jest prawo oświatowe, sytuujemy go jako jedną z gałęzi prawa administracyjnego.

Leksykon powstał z myślą o dokonanych w 2016 i 2017 r. zmianach w systemie edukacji w Polsce, bodaj największych od dziesięcioleci, kto wie, czy – wbrew pozorom – nie najistotniejszych od czasów reformy z 1961 r. Główne zmiany do systemu wprowadziła *ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2017 r., poz. 59) wraz ze znowelizowaną *ustawą z 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r., 2198, 2203, 2361). Przepisy te stanowią oś zreformowanego systemu edukacji w Polsce. Dodajmy w tym w miejscu, że dotychczasowa ustawa „zasadnicza” dotycząca oświaty, a mianowicie *ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty* została istotnie pomniejszona poprzez uchylenie art. 1-2a, szeregu pkt. w art. 3, art. 4-5f, 6-9, 9b, 9f, 11a, 13a, 15 ust. 1-4c, 7, art. 14-14c, 15-20zh, 21-21a, art. 22 (większość ust.), art. 22ad, art. 23-32, art. 32a ust. 1-3, 5, art. 32-44, art. 45-78 i zastąpiona w tej części nową *ustawą – Prawo oświatowe z 2016 r.*

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 – Prawo oświatowe stała się tym samym jakby „trzonem” prawnym zreformowanego z dniem 1 września 2017 r. systemu edukacji w Polsce. Wprowadziła ona nowy ustrój szkolny oraz związane z tym modyfikacje w organizacji i funkcjonowaniu

szkół i placówek oświatowych. Nadto ustawa ta wprowadziła zmiany w następujących obszarach i zakresach: 1) w kształceniu specjalnym, 2) w kształceniu zawodowym, 3) umożliwia tworzenie oddziałów przygotowawczych, 4) przekazywania przez jednostki samorządu terytorialnego w drodze umowy szkół publicznych do prowadzenia innym podmiotom, 5) przeprowadzania procedury likwidacji (przekształcenia) szkoły publicznej prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego, 6) tworzenia zespołów szkół lub placówek, 7) funkcjonowania oddziałów międzynarodowych, 8) funkcjonowania oddziałów dwujęzycznych, 9) programu wychowawczo-profilaktycznego, 10) w wychowaniu fizycznym oraz w wychowaniu przedszkolnym, 11) w realizacji obowiązku szkolnego, 12) innowacji i eksperymentów, 13) podstawy programowej i ramowych planów nauczania, 14) w sprawowaniu i organizacji nadzoru pedagogicznego, 15) statutów szkół i przedszkoli, 16) w rekrutacji do szkół i przedszkoli, 17) szkół i placówek niepublicznych.

To jednak nie był koniec zmian ustawowych w zakresie reformowania oświaty, bowiem w końcu 2017 r. Sejm uchwalił *ustawę z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych* (Dz. U. z 2017, poz. 2203). Ustawa w art. 2 wprowadziła tzw. słowniczek 36 terminów stosowanych w ustawach oświatowych. Jego brak był wyraźnie odczuwalny w dotychczasowym ustawodawstwie dotyczącym prawa oświatowego. Warte podkreślenia jest to, iż wiele zmian dokonanych tą ustawą w ustawie – Karta Nauczyciela wejdzie w życie z dopiero dniem 1 września 2018 r.

Dodać także trzeba, że wobec istotnych zmian w prawie oświatowych w 2017 r., pomijając oczywiście ustawy oświatowe z grudnia 2016 r., mocno zdezaktualizowanym okazał się komentarz do prawa oświatowego z 2017 r.¹, natomiast leksykon prawa oświatowego i prawa o szkolnictwie wyższym z 2014 r. w pierwszej części jest prawie w całości nieaktualny, a niebawem uwaga ta dotyczyć będzie prawa o szkolnictwie wyższym², bowiem w części dotyczącej szkolnictwa wyższego, wobec przyjętego przez Rząd RP projektu nowej ustawy, która miałaby wejść w życie z dniem 1 października 2018 r., także automatycznie straci na aktualności *ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2183, 2201, z 2018 r. poz. 138, 398) i akty wykonawcze wydane na jej podstawie. Wobec powyższego wykaz literatury do tego leksykonu, w związku z wysokim stopniem dezaktualizacji

¹ M. Pyter, A. Balicki, *Prawo oświatowe, Komentarz*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2017.

² M. Pyter, A. Balicki, *Leksykon prawa oświatowego i prawa o szkolnictwie wyższym. 100 podstawowych pojęć*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2014.

wydanych przed rokiem 2016 komentarzy i opracowań z tego zakresu, został ograniczony do niezbędnego (raczej przeglądowego) minimum.

To są argumenty, które przemawiają wyraźnie za potrzebą opublikowania prezentowanego leksykonu, tym bardziej, że dokonane zmiany w prawodawstwie oświatowym w 2016 i 2017 r. na kilkanaście, a może nawet na kilkadziesiąt lat ustabilizują sytuację prawną w tym sektorze życia społecznego w Polsce. Leksykon nie konweniuje z *Leksykonem prawa oświatowego i prawa o szkolnictwie wyższym* autorstwa M. Pyter i A. Balickiego, bowiem uważamy, że prawo oświatowe i prawo o szkolnictwie wyższym stanowią zupełnie inne obszarowo dziedziny prawa administracyjnego i tylko w zupełnie epizodycznych kwestiach zachodzi między nimi kompatybilność rzeczowa; zresztą obszary te zawsze funkcjonowały w oparciu o zupełnie inne ustawy, nie wspominając, że począwszy do 2006 r. kierowane są przez dwa odrębne resorty i oddzielnych, konstytucyjnych ministrów.

Kilka uwag metodologicznych. Tytuły haseł leksykonu zostały wygenerowane z jednej strony - z aktualnego stanu prawnego w systemie oświaty w Polsce, z drugiej zaś - z potrzeby wysokiego poziomu użyteczności, gdy chodzi o potencjalnych jego odbiorców. Tam, gdzie istniała taka potrzeba, przy haśle podano jego etymologię, *notabene* prawie w każdym przypadku sięgając do języków klasycznych: greki i łaciny, tak zresztą jak zauważył C. K. Norwid, iż „cała nasza przeszłość składa się z greckiej, rzymskiej i tej, co w Kościele”. Treść hasła w pierwszym rzędzie oparto na umocowaniu ustawowym, zaś w drugiej części odwołano się do wydanych na podstawie delegacji ustawowej stosownych rozporządzeń i innych aktów wykonawczych, jeśli takie zostały wydane, bądź zmienione.

Dla czytelników, którzy w mniejszym stopniu posługują się aktami prawa, wypada przypomnieć, iż od 1 stycznia 2012 r. akty prawne w Polsce, publikowane w Dziennikach Urzędowych, wydawane są z zachowaniem kolejności pozycji w danym roku kalendarzowym, z pominięciem (jak było to do roku 2011) – numeru dziennika. Oznacza to również zmiany w sposobie zapisu identyfikatorów aktów prawnych, czyli, inaczej mówiąc, miejsca publikacji. Dokonało się to wskutek wejścia w życie ustawy z dnia 4 marca 2011 r. o zmianie ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r., Nr 117, poz. 676). Wyjątkiem od tej reguły jest Monitor Polski B, w którym ustawodawca zachował kolejność numerów, pozycji i stron.

Hasła leksykonu, w liczbie 268, poprzedzone zostały wyjaśnieniem zastosowanych skrótów oraz wykazem przywołanych w ich treści

ustaw i rozporządzeń. Wykaz ten nie stanowi całości obowiązujących w polskim systemie prawa oświatowego aktów prawa, ale najpewniej jest substytutem zdecydowanie większościowym. Zestawienie to wyróżnia się tym, że uwzględniono w nim wszystkie przywołane w treści leksykonu akty prawa, podając ich uaktualnione ogłoszenia, co oznacza, że w żadnym przypadku w tym zestawie (ale także w treści haseł) nie zastosowano (niekiedy mocno nadużywanego) zapisu – „z późniejszymi zmianami” (z późn. zm.). Dla pełnej przejrzystości w wykazie tym zastosowano układ chronologiczny, dzieląc go na: 1) ustawy, 2) obwieszczenia, rozporządzenia i zarządzenia. W części opisowej hasła, dla uniknięcia ciągłego powtarzania pełnych tytułów ustaw, zastosowano skrótowo zapisy podstawowych ustaw oświatowych, tj.: 1) ustawa – Karta Nauczyciela, czyli *ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1189, 2203); 2) ustawa o systemie oświaty, czyli *ustawa o systemie oświaty, czyli ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2198, 2203, 2361); 3) ustawa – Prawo oświatowe, czyli *ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2017 r., poz. 59, 949 i 2203); 4) ustawa o finansowaniu zadań oświatowych, czyli *ustawa z 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2203), posługując się – rzecz jasna – ich wersjami uaktualnionymi, tzn. według stanu prawnego na dzień 15 kwietnia 2018 r.

Inne uwagi metodologiczne dotyczące wykorzystania w leksykonie aktów prawa są następujące: 1) wszystkie ustawy i akty wykonawcze do nich, podane na początku zostały co najmniej jeden raz przywołane i w części omówione w treści haseł. W zestawie tym nie ma zatem tzw. „pustych” przepisów prawa oświatowego; 2) wyjaśnienia wymaga także kwestia ciągłych zmian w zakresie aktów wykonawczych do ustaw oświatowych: otóż w okresie od stycznia do 15 kwietnia 2018 r. MEN opublikowało na stronie <http://legislacja.rcl.gov.pl> projekty kilku nowych, bądź nowelizujących rozporządzeń. Informacje w tej sprawie zostały zawarte w treści haseł leksykonu, podlegających uaktualnieniu przez wniesione projekty ministerialne, w ostatnim passusie jego zapisu; uwaga ta dotyczy m. in. następujących haseł: – awans zawodowy nauczyciela, – dyrektor szkoły; – etapy edukacyjne; – kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, – nauka religii, – ocena pracy nauczyciela, – podstawa programowa kształcenia ogólnego, – rada rodziców, – samorząd uczniowski, – wypoczynek dzieci i młodzieży i innych.

Leksykon adresowany jest zarówno do szerokiego grona osób zarządzających i pracujących w oświacie, jak też do studentów i słuchaczy studiów podyplomowych, głównie kierunków około pedagogicznych, którzy w programach studiów mają aplikowane przedmioty związane

podstawami prawnymi pracy nauczyciela i zarządzania oświatą, a także specjalistycznych studiów podyplomowych, np. w SWPW w Płocku: przygotowanie pedagogiczne, zarządzanie oświatą, zarządzanie w administracji, a także kursów w ramach studiów podyplomowych, np. awans zawodowy nauczyciela. Przy sposobności: oddzielną kwestią pozostaje pytanie, czy prawo oświatowe powinno być jednym z przedmiotów, wykładanych na kierunku „administracja”? Zdaniem piszącego te słowa, odpowiedź na tak postawione pytanie może być twierdząca. Szereg osób studiujących obecnie ten kierunek pracuje, bądź będzie pracować w szeroko rozumianej administracji oświatowej, m. in. w zespołach administracyjno-usługowych szkół, bądź w referatach i innych komórkach organów prowadzących szkoły i placówki oświatowe. Trudno także pominąć fakt, że dokonane niemal „rewolucyjne” zmiany w systemie oświaty, które w części nastąpią w 2018 r. i później, przez najbliższe trzy lata, powinny interesować ogół społeczeństwa, w tym przede wszystkim obecnych i przyszłych rodziców uczniów i wychowanków.

w kwietniu 2018 r.

Wykaz haseł leksykonu

Akta mianowania (umowa o pracę) nauczyciela
Akt nadania stopnia awansu zawodowego
Akt założycielski szkoły (placówki)
Arkusze organizacyjny szkoły (przedszkola)
Asystent nauczyciela
Awans zawodowy nauczyciela
Badanie okresowe lub kontrolne nauczyciela
Bazy danych SIO
Bezpieczne warunki nauki, wychowania i opieki w publicznych i niepublicznych szkołach
Biblioteka szkolna
Biblioteki pedagogiczne
Branżowa szkoła I stopnia
Branżowa szkoła II stopnia
Centra kształcenia zawodowego i ustawicznego/centra kształcenia praktycznego
Centralna Komisja Egzaminacyjna
Czas pracy nauczyciela
Decyzja administracyjna
Dni wolne od zajęć dydaktyczno-wychowawczych
Dodatek do emerytury lub renty z tytułu tajnego nauczania
Dodatek funkcyjny
Dodatek dla nauczyciela zatrudnionego na terenie wsi
Dodatek dla nauczycieli dyplomowanych
Dodatek za pracę w trudnych lub uciążliwych warunkach
Dodatki dla nauczycieli
Dodatkowe wynagrodzenie (13. pensja)
Dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli
Dokumentacja przebiegu nauczania
Dorobek zawodowy nauczyciela
Doskonalenie nauczycieli za granicą

Droga dziecka do oddziału przedszkolnego i szkoły
Dyplomy
Dyrektor szkoły
Dziennik elektroniczny
Dzień Edukacji Narodowej
Edukacja
Egzamin gimnazjalny
Egzamin maturalny
Egzamin ośmioklasisty
Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie
Egzaminy
Egzaminy eksternistyczne
Eksperci komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli
Eksperyment pedagogiczny
Etapy edukacyjne
Finansowanie doskonalenia nauczycieli
Finansowanie pomocy zdrowotnej dla nauczycieli
Finansowanie przedszkoli, szkół i placówek publicznych
Formy działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły
Formy pozaszkolne
Fundusz świadczeń socjalnych (ZFŚS)
Gimnazjum
Gimnazjum dla dorosłych
Godzina lekcyjna
Hospitacja
Imiona szkół i placówek
Indywidualny program lub tok nauki
Informacje w zakresie nauczania, wychowania oraz opieki
Inne formy wychowania przedszkolnego
Internat
Internet w szkołach
Jednolity strój szkolny
Jednostki obsługi ekonomiczno-administracyjnej szkół
Klasyfikacja zawodów w szkolnictwie zawodowym
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.
Krajowa Rada Oświatowa
Kształcenie dzieci i młodzież niepełnosprawne, niedostosowane społecznie i zagrożone niedostosowaniem społecznym
Kształcenie na odległość
Kształcenie nauczycieli
Kształcenie specjalne

Kształcenie ustawiczne
Kształcenie zintegrowane
Kurator oświaty
Kuratorium oświaty
Kwalifikacje nauczycieli
Kwalifikacje w zawodzie
Kwalifikacje zawodowe
Kwalifikacyjny kurs zawodowy
Legitymacja służbowa nauczyciela
Lektury szkolne
Liceum ogólnokształcące
Liceum ogólnokształcące dla dorosłych
Liczebność oddziałów
Likwidacja (przekazanie) szkoły (placówki)
„Medal Komisji Edukacji Narodowej”
Minister Edukacji Narodowej
Ministerstwo Edukacji Narodowej
Nadzór pedagogiczny
Nagroda jubileuszowa dla nauczycieli
Nagrody dla nauczycieli
Nauczyciel – funkcjonariusz publiczny
Nauczyciel publicznych innych form wychowania przedszkolnego
Nauczyciel (status prawny)
Nauka religii
Niekaralność nauczyciela
Niepełnosprawności sprzężone
Nostryfikacja świadectw szkolnych i świadectw maturalnych
Obniżenie tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin
Obowiązek szkolny
Obowiązki dyrektora szkoły (placówki)
Obowiązki nauczyciela
Obowiązki rodziców
Obowiązku ucznia
Obwód szkoły
Ocena pracy nauczyciela
Ocena realizacji zadań oświatowych
Ocena zachowania
Ocenianie, klasyfikowanie i promowanie
Ochotnicze Hufce Pracy
Oddział dwujęzyczny
Oddział integracyjny

Oddział międzynarodowy
Oddział przedszkolny w niepublicznej szkole podstawowej oraz niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego
Oddział przedszkolny w publicznej szkole podstawowej
Oddział przedszkolny przy szkole specjalnej
Oddział przygotowawczy/kształcenie cudzoziemców
Oddział sportowy/ oddział mistrzostwa sportowego
Oddział szkolny
Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli
Odraczenie spełniania obowiązku szkolnego
Odwołanie ze stanowiska kierowniczego w szkole (placówce)
Ogólnopolska Sieć Edukacyjna (OSE)
Ograniczenie zatrudnienia
Opieka nad dziećmi i młodzieżą
Organ nadzorujący szkołę (placówkę)
Organ prowadzący szkołę lub placówkę
Organizacja publicznych szkół i publicznych przedszkoli
Ośrodki adopcyjne
Patron szkoły (placówki)
Piecza zastępcza
Placówka publiczna
Placówka rolnicza
Placówki (publiczne i niepubliczne) doskonalenia nauczycieli
Placówki opiekuńczo-wychowawcze
Placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego
Plan nauczania (zob. arkusz organizacyjny szkoły)
Podręcznik szkolny (szkolny zestaw podręczników)
Podstawa programowa kształcenia ogólnego
Podstawa programowa kształcenia w zawodach
Podstawa programowa wychowania przedszkolnego
Podstawy programowe
Podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej
Pomoc materialna
Pomoc zdrowotna dla nauczycieli
Poradnia psychologiczno-pedagogiczna
Pracodawca
Pracownik
Praktyczna nauka zawodu
Prawo pracy
Preambuła do *Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela*

Preambuła do *Ustawy z dnia 3 września 1991 r. o systemie oświaty*
Preambuła do *Ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe*
Profilaktyka zdrowotna
Program nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego
Program nauczania do zawodu
Program wychowania przedszkolnego/ program nauczania
Promocja
Przedszkole niepubliczne
Przedszkole publiczne
Przekazanie (przejęcie) szkoły przez j.s.t.
Przekształcenie oddziału przedszkolnego w przedszkole
Przeniesienie nauczyciela na inne stanowisko lub do innej szkoły
Przerwa w pracy dla nauczycielki- matki karmiącej
Przygotowanie pedagogiczne nauczycieli
Przyjęcie dziecka do przedszkola
Przyjęcie do publicznej szkoły
Rada Dzieci i Młodzieży
Rada pedagogiczna
Rada rodziców
Rady oświatowe
Rady szkół i placówek
Ramowe plan nauczania
Roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne
Rodzaje wykształcenia
Rodzic
Rok szkolny
Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania
Rozwiązanie umowy o pracę z nauczycielem zatrudnionym na czas nie- określony
Samorząd uczniowski
Samotne wychowanie dziecka
Sieć publicznych przedszkoli, oddziałów przedszkolnych i szkół
Skreślenie z listy uczniów
Specyficzne trudności w uczeniu się
Społeczne organy w systemie oświaty
Standardy kształcenia nauczycieli
Statut przedszkola
Statut szkoły (placówki)
Statut szkoły (placówki) niepublicznej

Staż zawodowy nauczyciela
Stołówka szkolna, nawyki zdrowego żywienia--
Stosunek pracy z nauczycielem
Stowarzyszenia i organizacje w szkole (placówce)
Struktura szkoły podstawowej
Stypendium szkolne
System oświaty
Szkoła branżowa
Szkoła integracyjna
Szkoła dla dorosłych
Szkoła dwujęzyczna
Szkoła leśna
Szkoła morska
Szkoła (placówka) niepubliczna
Szkoła (placówka) niepubliczna o uprawnieniach szkoły publicznej
Szkoła podstawowa
Szkoła policealna
Szkoła publiczna
Szkoła rolnicza
Szkoła rybołówstwa
Szkoła specjalna/ oddział specjalny
Szkoła specjalna przysposabiające do pracy
Szkoła żeglugi śródlądowej
Szkoły prowadzone przez ministrów
Szkoły przysposabiające do pracy
Szkoły sportowe
Ścieżka edukacyjna
Ślubowanie nauczyciela
Świadectwa szkolne
Świetlica szkolna
Technikum
Typy szkół
Tytuł Honorowy Profesor Oświaty
Ulgi i świadczenia związane z kształceniem nauczyciela
Uniwersytet Trzeciego Wieku
Urlop dla poratowania zdrowia
Urlop na kształcenie się
Urlop wychowawczy
Urlop wypoczynkowy (dla nauczyciela i nauczycieli pełniących funkcje kierownicze)
Ustawa – Karta Nauczyciela (KN)

Ustawa o systemie informacji oświatowej
Ustawa o systemie oświaty (Uoso)
Ustawa – Prawo oświatowe (U-Po)
Ustawa – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe
Ustawy oświatowe
Warunki pracy nauczyciela
Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka
Wcześniejsze przyjęcie dziecka do szkoły
Wcześniejsze przejście na emeryturę
Wicedyrektor przedszkola
Wicedyrektor szkoły (placówki)
Wolontariat w szkole (placówce)
Wychowanie do życia w rodzinie
Wychowanie fizyczne
Wychowanie przedszkolne
Wygaśnięcie stosunku pracy z nauczycielem
Wykształcenie branżowe
Wykształcenie gimnazjalne
Wykształcenie podstawowe
Wykształcenie średnie
Wykształcenie średnie branżowe
Wykształcenie zasadnicze
Wynagrodzenie za pracę w dniu wolnym od pracy
Wynagrodzenie nauczycieli
Wypoczynek dzieci i młodzieży
Wyposażenie ucznia w podręczniki, materiały dydaktyczne i ćwiczenio-
we
Wyprawka szkolna
Zadania oświatowe gminy
Zadania oświatowe jednostek samorządu terytorialnego (jst)
Zadania oświatowe powiatu
Zadania oświatowe samorządu województwa
Zadania szkoły
Zakładanie szkół i placówek
Zaopatrzenie emerytalne i rentowe
Zapobieganie narkomanii
Zasady techniki prawodawczej w statucie szkoły, placówki i zespołu
Zasiłek na zagospodarowanie
Zasiłek szkolny
Zespół szkół (placówek) publicznych i niepublicznych
Zwolnienie od pracy w celu opieki nad dzieckiem

Zwolnienie szkół i placówek publicznych z opłat
Zwrot kosztów przeniesienia nauczyciela
Źródła prawa w Polsce

Źródła i literatura

(zgodne ze stanem prawnym na dzień 15 kwietnia 2018 r.)

I. Akty prawa

Ustawy

- *Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1257).
- *Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1201, 1475, 1954, 2491, z 2018 r., poz. 138, 398).
- *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1654 oraz z 2017 r. poz. 773).
- *Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy* (Dz. U. z 2018 r. poz. 4, 108, 138, 305, 357).
- *Ustawa z 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych* (Dz. U. z 2017 r. poz. 2142, 2203, z 2018 r. poz. 106).
- *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1654 oraz z 2017 r. poz. 773).
- *Ustawa z dnia 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy* (Dz. U. 1990 r., Nr 54, poz. 310).
- *Ustawa z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1785, 2141, 2372, 2432).
- *Ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1881).
- *Ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych* ((Dz. U. 2018 r., poz. 200).
- *Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej* (Dz. U. z 2017 r. poz. 736 i 1169).
- *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (Dz. U. z 2017 r. poz. 2198, 2203, 2361).
- *Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* (Dz. U. z

1993 r. Nr 17, poz. 78, z 1995 r. Nr 66, poz. 334, z 1996 r. Nr 139, poz. 646, z 1997 r. Nr 141, poz. 943, Nr 157, poz. 1040, z 1999 r. Nr 5, poz. 32, z 2001 r. Nr 154, poz. 1792).

- *Ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2191, 2371).
- *Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości* (Dz. U. z 2018 r. poz. 395, 398).
- *Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów* (Dz. U. z 2012 r., poz. 392 oraz z 2015 r., poz. 1064).
- *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o służbie medycyny pracy* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1184 oraz z 2017 r. poz. 60).
- *Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046 i 1948, z 2017 r., poz. 777, 935 i 1428 oraz z 2018, poz. 511).
- *Ustawa z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej* (Dz. U. z 2016 r., poz. 2217 oraz z 2018 r., poz. 138).
- *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny* (Dz. U. z 1997, Nr 89, poz. 553, z 2016 r. poz. 2138, z 2017 r. poz. 244, 768, 773, 952 i 966 oraz z 2018 r. poz. 20, 305).
- *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r.- Kodeks postępowania karnego* (Dz. U. 1997 r., Nr 8,9 poz. 555, z 2017 r., poz. 1904, 2405 oraz z 2018 r., poz. 5, 106, 138, 201).
- *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach* (Dz. U. z 2018 r., poz. 574).
- *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o służbie medycyny pracy* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1184 oraz z 2017 r., poz. 60).
- *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych* (Dz. U. z 2016 r., poz. 922 oraz z 2018 r., poz. 138).
- *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych* (Dz. U. z 2016 r., poz. 922 oraz z 2018 r., poz. 138).
- *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. ordynacja podatkowa* (Dz. U. z 2017 r. poz. 201, 648, 768, 935, 1428, 1537, 2169, 2491, z 2018 r., poz. 106, 138, 398).
- *Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* (Dz. U. z 1998, Nr 162, poz. 1118, z 2017 r. poz. 1383, 1386, 2120 oraz z 2018 r. poz. 138, 357).
- *Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1453, 2203 i 2260 oraz z 2018 r. poz. 317).

- *Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1952 oraz z 2018 r., poz. 107, 138).
- *Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. 2013 r., poz. 674, z 2017 r., poz. 1065, 1292, 1321, 1428, 1543, 2371, z 2018 r., poz. 107, 138).
- *Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1938, 2110, 2217, 2361, 2434, z 2018 r., poz. 107, 138).
- *Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2183, 2201, z 2018 r. poz. 138, 398).
- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii* (Dz. U. z 2017 r., poz. 783, 1458, 2439).
- *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, stanowiąca Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 maja 2017 r.* (poz. 1189), (Dz. U. z 2017 r., poz. 1189).
- *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1875, 2232).
- *Ustawa z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1785, 2141, 2372, 2432).
- *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2198, 2203, 2361).
- *Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* (Dz. U. z 1993 r., poz. 78, z 1995 r., Nr 66, poz. 334, z 1996 r., Nr 139, poz. 646, z 1997 r. Nr 141, poz. 943, Nr 157, poz. 1040, z 1999 r., Nr 5, poz. 32, z 2001 r., Nr 154, poz. 1792).
- *Ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1868, z 2018 r. poz. 130).
- *Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2096, z 2018 r. poz. 130.)
- *Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1383, 1386, 2120, z 2018 r. poz. 138, 357).
- *Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (Dz. U. z 2018 r., poz. 475).
- *Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1453, 2203, 2260, z 2018 r., poz. 317).
- *Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1006 i 1503).
- *Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2017 r.,

- poz. 1769, 1985).
- *Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1938, 2110, 2217, 2361, 2434, z 2018 r., poz. 107, 138).
 - *Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym* (Dz. U. z 2017 r., poz. 823).
 - *Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. z 2005 r., Nr 164, poz. 1365, z 2017 r., poz. 2183, 2201 oraz z 2018 r., poz. 138, 398).
 - *Ustawa z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2186, z 2018 r., poz. 538).
 - *Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3* (Dz. U. z 2018 r., poz. 603).
 - *Ustawa z dnia 4 marca 2011 r. o zmianie ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2011 r., Nr 117, poz. 676).
 - *Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej* (Dz. U. z 2018 r., poz. 160, 138).
 - *Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1927 i 1984 oraz z 2017 r. poz. 60, 777, 949 i 1428).
 - *Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 697, 1292, 2217, z 2018 r., poz. 107, 416).
 - *Ustawa z dnia 10 maja 2013 r. o zmianie ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej* (Dz. U. z 2013 r., poz. 746).
 - *Ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. 2015 r., poz. 1045).
 - *Ustawa z 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego* (Dz. U. z 2015 r., poz. 1240, z 2017 r. poz. 2371).
 - *Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2237, 2371).
 - *Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji* (Dz. U. z 2016 r., poz. 64 i 1010 oraz z 2017 r., poz. 986 i 1475).
 - *Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1851, z 2018 r., poz. 107, 138).

- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2017 r., poz. 59, 949 i 2203).
- *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2017 r., poz. 60, 949).
- *Ustawa z 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2203).
- *Ustawa z dnia 27 października 2017 r. o Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2184).
- *Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2361).

Obwieszczenia, rozporządzenia, zarządzenia

- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach* (Dz. U. z 1992 r., poz. 155, z 1993 r. poz. 390, z 1999 r. poz. 753 oraz z 2014r., poz. 478).
- *Rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 30 maja 1996 r. w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2067).
- *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 grudnia 1998 r. w sprawie organizacji kuratoriów oświaty oraz zasad tworzenia ich delegatur* (Dz. U. z 2014 r., poz. 973).
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 września 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad nadawania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej, trybu przedstawiania wniosków, wzoru medalu, trybu jego wręczenia i sposobu noszenia* (Dz. U. z 2000 r., Nr 99, poz. 1073 oraz 2010 r., Nr 63 poz. 392).
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania nauczycielom urlopów dla dalszego kształcenia się, dla celów naukowych, artystycznych, oświatowych i z innych ważnych przyczyn oraz ulg i świadczeń związanych z tym kształceniem, a także organów uprawnionych do ich udzielania* (Dz. U. z 2000 r., Nr 1, poz. 5).
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2001 r. w sprawie wysokości oraz szczegółowych zasad przyznawania i wypłacania nauczycielskiego dodatku mieszkaniowego dla nauczycieli zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez organy administracji*

- rządowej (Dz. U. z 2001 r., Nr 56, poz. 585; z 2004 r. Nr 281, poz. 2791).
- *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli* (Dz. U. z 2001 r., poz. 737, z 2004 r., poz. 2634 oraz z 2010 r., poz. 1712).
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 października 2001 r. w sprawie typów szkół i placówek, w których nie tworzy się rady pedagogicznej ze względu na specyficzną organizację pracy szkoły lub placówki* (Dz. U. z 2001 r., Nr 120, poz. 1290).
 - *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 30 października 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających nauczyciela do nagrody jubileuszowej oraz szczegółowych zasad jej obliczania i wypłacania* (Dz. U. 2001 r., Nr 128, poz. 1418).
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 30 października 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających nauczyciela do nagrody jubileuszowej oraz szczegółowych zasad jej obliczania i wypłacania* (Dz. U. 2001 r., Nr 128, poz. 1418).
 - *Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie* (Dz. U. z 2015 r., poz. 1422).
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków* (Dz. U. z 2002 r., Nr 46, poz. 430 oraz z 2015, poz. 1973).
 - *Rozporządzenie Rady Ministrów z 30 kwietnia 2002 r. w sprawie wysokości i warunków wypłacania świadczeń urzędnikom państwowym przeniesionym do pracy w innej miejscowości* (Dz. U. z 2002 r., Nr 66, poz. 597).
 - *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”* (Dz. U. z 2016 r. poz. 283).
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 października 2012 r. w sprawie warunków tworzenia, organizacji oraz działania oddziałów sportowych, szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego* (Dz. U. z 2012 r., poz. 1129).

- *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej (Dz. U. z 2002 r., Nr 223, poz. 1869).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r., Nr 6, poz. 69).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 kwietnia 2003 r. w sprawie ramowego statutu publicznej biblioteki pedagogicznej (Dz. U. z 2003 r., Nr 89, poz. 8825).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz. U. z 2014 r. poz. 416 i 922, z 2015 r., poz. 868 oraz z 2016 r., poz. 1029).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 września 2006 r. w sprawie wzoru oraz trybu wystawiania legitymacji służbowej nauczyciela (Dz. U. z 2006 r., Nr 189, poz. 1393).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 lutego 2007 r. w sprawie typów szkół i placówek, w których nie tworzy się samorządu uczniowskiego (Dz. U. z 2007 r., Nr 52, poz. 347).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2007 r. w sprawie rodzajów szkół i placówek, w których nie tworzy się rad rodziców (Dz. U. z 2007 r., Nr 151, poz. 101).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 września 2008 r. w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty (Dz. U. z 2008 r., Nr 163, poz. 1017).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2009 r. w sprawie dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagrodzenia za godziny nadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw dla nauczycieli zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez organy administracji rządowej (Dz. U. z 2009 r. Nr 60, poz. 494 z późn. zm.).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 kwietnia 2009 r. w sprawie ramowego programu szkolenia kandydatów na egzaminatorów, sposobu prowadzenia ewidencji egzaminatorów oraz trybu wpiśnięcia i skreślenia egzaminatorów z ewidencji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1305 oraz z 2016 r. poz. 1385)*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 sierpnia 2009 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania nagród dla nauczycieli (Dz. U. z 2009, nr 131, poz. 1078).*

- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie podstawowych warunków niezbędnych do realizacji przez szkoły i nauczycieli zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz programów nauczania (Dz. U. 2011, Nr 6, poz. 23).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców (Dz. U. z 2011 r., Nr 61, poz. 306).*
- *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. z 2011 r., Nr 155, poz. 920).*
- *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 r., nr 292, poz. 1720).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz. U. z 2014 r., poz. 622).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych (Dz. U. z 2012 r., poz. 188, z 2015 r., poz. 1149).*
- *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. z 2012 r., poz. 131).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 199).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 369).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2013 r. w sprawie ramowego programu szkolenia kandydatów na ekspertów wchodzących w skład komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień zawodowy, sposobu prowadzenia listy ekspertów oraz trybu wpisywania i skreślenia ekspertów z listy (Dz. U. z 2013, poz. 354).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2013 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz. U. z 2013 r., poz. 393).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach*

(Dz. U. z 2013, poz. 532.

- *Obwieszczenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz. U. z 2014, poz. 416).*
- *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. z 2014 r., poz. 1145).*
- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5 listopada 2014 r. w sprawie ramowych statutów publicznych szkół i placówek artystycznych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1646).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 marca 2015 r. w sprawie postępowania w celu uznania świadectwa lub innego dokumentu albo potwierdzenia wykształcenia lub uprawnień do kontynuacji nauki uzyskanych w zagranicznym systemie oświaty (Dz. U. z 2015 r., poz. 447).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (Dz. U. z 2015 r., poz. 673).*
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomaganie w latach 2015-2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – "Bezpieczna+" (Dz. U. z 2017 r., poz. 1698)*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2015 r., poz. 1249).*
- *Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 września 2015 r. w sprawie wysokości kosztów upomnienia skierowanego przez wierzyciela do zobowiązanego przed wszczęciem egzekucji administracyjnej (Dz. U. z 2015 r., poz. 1526).*
- *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 października 2015 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego (Dz. U. z 2015 r., poz. 1630).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 10 listopada 2015 r.*

zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków (Dz. U. z 2015 r., poz. 1973

- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej dnia 30 marca 2016 r. w sprawie wycieczek dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2016 r., poz. 452).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec nauczycieli oraz wznawiania postępowania dyscyplinarnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 741)*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 lipca 2016 r. w sprawie wzorów znaków graficznych informujących o poziomach Polskiej Ramy Kwalifikacji przypisanych do kwalifikacji pełnych i częściowych włączonych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (Dz. U. z 2016 r., poz. 1022).*
- *Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 8 sierpnia 2016 r. w sprawie wzorów tytułów wykonawczych stosowanych w egzekucji administracyjnej (Dz. U. z 2016 r., poz. 1305, z 2017 r., poz. 469).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 września 2016 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. z 2016 r., poz. 1591).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 2223).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 stycznia 2017 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (Dz. U. z 2017 r., poz. 170).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017 r., poz. 356).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 lutego 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji kuratoriów oświaty oraz zasad tworzenia ich delegatur (Dz. U. z 2017 r., poz. 473).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2017 r.*

- w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U z 2017 r., poz. 481).
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. z 2017 r., poz. 622).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 marca 2017 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego na lata szkolne 2017/2018–2019/2020 do trzyletniego liceum ogólnokształcącego, czteroletniego technikum i branżowej szkoły I stopnia, dla kandydatów będących absolwentami dotychczasowego gimnazjum (Dz. U. z 2017 r., poz. 586).*
 - *Rozporządzenie MEN z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. z 2017 r., poz. 649).*
 - *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz. U. 2017, poz. 630).*
 - *Rozporządzenie MEN z 27 marca 2017 r. w sprawie oddziałów i szkół sportowych oraz oddziałów i szkół mistrzostwa sportowego (Dz. U. z 2017 r., poz. 671).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2017, poz. 703).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. z 2017 r., poz. 860).*
 - *Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 26 maja 2017 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2017 r., poz. 1189).*
 - *Rozporządzenie MEN z 2 czerwca 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1117).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 czerwca 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. z*

- 2017 r., poz. 1147).
- *Rozporządzenie MEN z 14 czerwca 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu realizacji edukacji dla bezpieczeństwa (Dz. U. Z 2017 r., poz. 1239).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 29 czerwca 2017 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1322).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 lipca 2017 r. w sprawie ramowych statutów: publicznej placówki kształcenia ustawicznego, publicznej placówki kształcenia praktycznego oraz publicznego ośrodka dokształcania i doskonalenia zawodowego (Dz. U. z 2017 r., Nr 1451)*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2017 r., poz. 1575).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty (Dz. U. z 2017 r., poz. 1512).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U z 2017 r., poz.1534).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz. U. z 2017 r., poz. 1655).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2017, poz. 1578).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i trybu udzielania zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki oraz organizacji indywidualnego programu lub toku nauki (Dz. U. z 2017 r., poz. 1569).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora publicznego przedszkola, publicznej szkoły podstawowej, publicznej szkoły ponadpodstawowej lub publicznej placówki oraz trybu pracy komisji konkursowej (Dz. U. z 2017 r., poz. 1587).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017*

- r. w sprawie organizacji roku szkolnego (Dz. U. z 2017, poz. 1603).
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych dziedzinowych gromadzonych w systemie informacji oświatowej oraz terminów przekazywania niektórych danych do bazy danych systemu informacji oświatowej (Dz. U. z 2017 r., poz. 1653).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. z 2017 r., poz. 1627).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1632).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz. U. z 2017 r. poz. 1634).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci (Dz. U. z 2017 r., poz. 1635).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U z 2017 r., poz. 1644).*
 - *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań ochrony przeciwpożarowej, jakie musi spełniać lokal, w którym są prowadzone: oddział przedszkolny lub oddziały przedszkolne zorganizowane w szkole podstawowej albo jest prowadzone przedszkole utworzone w wyniku przekształcenia oddziału przedszkolnego lub oddziałów przedszkolnych zorganizowanych w szkole podstawowej (Dz. U. z 2017 r., poz. 1642).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. z 2017 r., poz. 1646).*
 - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1647).*

- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1658).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. z 2017 r., poz. 1657)*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowego sposobu realizacji w szkołach środków towarzyszących o charakterze edukacyjnym, które służą prawidłowej realizacji programu dla szkół oraz upowszechniają wśród dzieci zdrowe nawyki żywieniowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 1659).*
- *Rozporządzenie MEN z dnia 7 grudnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz. U. 2017, poz. 2356).*
- *Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. z 2017 r., poz. 2315).*
- *Rozporządzenie MEN z dnia 14 grudnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie (Dz. U. 2017 r., poz. 2416).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 grudnia 2017 r. w sprawie udzielania jednostkom samorządu terytorialnego dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2017 r., poz. 2425).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2018 (Dz. U. z 2017 r., poz. 2395).*
- *Rozporządzenie MEN z dnia 20 grudnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. 2017 r., poz. 2446).*
- *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie orzekania o potrzebie udzielenia nauczycielowi urlopu dla poratowania zdrowia (Dz. U. z 2018 r., poz. 190).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 214).*

- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz. U. z 2018 r. poz. 467).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowego programu szkolenia kandydatów na egzaminatorów, sposobu prowadzenia ewidencji egzaminatorów oraz trybu wpisywania i skreślenia egzaminatorów z widencji (Dz. U. z 2018 r. poz. 403).*
- *Zarządzenia nr 33 Prezesa Rady Ministrów z dnia 7 marca 2018 r. zmieniające zarządzenie w sprawie nadania statutu Ministerstwu Edukacji Narodowej (MP z 2018 r., poz. 271).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 marca 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli (Dz. U. z 2018 r. poz. 588).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu danych dziedzinowych gromadzonych w systemie informacji oświatowej oraz terminów przekazywania niektórych danych do bazy danych systemu informacji oświatowej (Dz. U. z 2018 r., poz. 628).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 marca 2018 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe w 2018 r. (Dz. U. z 2018 r., poz. 655).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 marca 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz. U. z 2018 r., poz. 638).*

II. Opracowania i komentarze

- Balicki A., Czechowicz E., Cyrulska H., Jasiński A., Kosiarz A., Łyszczarz M., Pawlikowska A., Zientecka L., *Reforma oświaty. Sieć szkół, rekrutacja, organizacja, ruch kadrowy. Stan prawny: marzec 2017*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2017.
- Balicki A., Cyrulska H., Czechowicz E., Łyszczarz M., Pawlikowska A., *Reforma oświaty. Szkolnictwo niepubliczne, statuty, dotacja podreżnikowa, likwidacja gimnazjum oraz inne zmiany. Stan prawny:*

- czerwiec 2017, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2017.
- Balicki A., Pyter M., *Prawo oświatowe*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2011.
 - Barszczewska B., *Prawo oświatowe*, red. naukowa: K. Gawroński, S. M. Kwiatkowski; autorzy: Bożena Barszczewska, wyd. 3, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
 - Grotkiewicz M., *System oświaty. Ustawa z komentarzem do zmian. Zestawienie wszystkich zmian i nowych obowiązków*, Infor PL, Warszawa 2016.
 - *Karta Nauczyciela. Stan prawny 1 września 2016 r.*, wyd. 11, red. A. Flisek, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2017.
 - Maj-Waśniowska K., *System oświaty w Polsce i jego finansowe uwarunkowania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków 2017.
 - Piszko Agata, *Szkoła w zreformowanym systemie edukacji. Zadania dyrektorów i organów prowadzących*. (Stan prawny na 1 września 2017 r.), Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2017.
 - *Procedury oświatowe z wzorami dokumentów, t. 1: Prawo oświatowe i system oświaty. Stan prawny na 31 marca 2017 r. z uwzględnieniem zmian obowiązujących od 1 września 2017 r.*, red. L. Marciniak, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2017.
 - Pyter M., Balicki A., *Leksykon prawa oświatowego i prawa o szkolnictwie wyższym. 100 podstawowych pojęć*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2014.
 - Pyter M., Balicki A., *Prawo oświatowe. Komentarz*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2017.
 - Pyter M., Balicki A., Kokot J., *Ustawa o systemie oświaty. Ustawa o systemie informacji oświatowej*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2016.
 - *Reforma oświaty. Porady, analizy, dokumenty*, red. M. Kowalski, Wyd. Wiedza i Praktyka, Warszawa 2017.
 - *Szkolnictwo branżowe w nowym prawie oświatowym. Stan prawny na 30 kwietnia 2017 r.*, red. merytor. L. Marciniak, E. Piotrowska-Albin, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2017.
 - *Ustawa Prawo oświatowe z 14 grudnia 2016 r. Stan prawny na dzień 23 stycznia 2017 r.*, Wydawnictwo eMPi2 Mariana Pietraszewskiego, Poznań 2017.
 - Winczewska B., Pakulniewicz W., Skrzyński D., Zaleśny L., *Reforma oświaty - praktyczne rady. 38 zmian w ustawie o systemie oświaty, 30 planowanych nowości w Karcie Nauczyciela, 29 problemów dotyczących reformy z rozwiązaniami*, Wydawnictwo Wiedza i Praktyka, Warszawa 2017.

III. Artykuły naukowe i publicystyczne

- Jaworski Leszek, *Reforma oświaty nabiera rozpędu. Pierwsze rozporządzenia już wydane*, „Dziennik Gazeta Prawna” 2017, nr 67, dod. s. 1-8
- *Od września szkoły z nową podstawą programową i bez egzaminu 6-klasisty*, przygot. G. Skirmuntt, „Dziennik Gazeta Prawna” 2017, nr 166, dod. „Niezbędnik Ucznia i Rodzica”, s. II
- Skrzyński Dariusz, *Reforma oświaty a prawa pracownicze nauczycieli*, [w:] „Biblioteka w Szkole. Czasopismo pracowników bibliotek oświatowych” 2017, nr 3, s. 12-16.
- Zalewska Anna, *Jesteśmy gotowi do reformy*, rozm. M. Wyrwich, „Niedziela” 2017, nr 11, s. 44-45.
- Ziółkowski Przemysław, *Refleksje nad założeniami do reformy systemu edukacji 2017 na przykładzie miasta Bydgoszczy*, [w:] „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Gospodarki. Edukacja, Rodzina, Społeczeństwo, Nr 2 (2017), s. 121-142.

Wykaz użytych skrótów

- ang. – z języka angielskiego
art.- artykuł
Dz. U. – Dziennik Ustaw
Dz. Urz. – Dziennik Urzędowy
gr. – z języka greckiego
j.s.t. – jednostka samorządu terytorialnego
KN – *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela*
kpa – *Kodeks postępowania administracyjnego*
LDE – M. Krajewski, *Leksykon powszechnych dziejów edukacji z przewodnikiem bibliograficznym. Ludzie-instytucje-koncepcje*, Wydawnictwo Naukowe Novum, Płock 2010.
łac. – z języka łacińskiego
MEN – Minister Edukacji Narodowej (Ministerstwo Edukacji Narodowej)
MNiSW – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
niem. – z języka niemieckiego
pkt – punkt (jako część ustępu w artykule lub paragrafie)
poz. – pozycja (ustawy lub rozporządzenia w Dzienniku Ustaw)
Rozporz. MEN w spr. org. – Rozporządzenie MEN z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli
TK – Trybunał Konstytucyjny
U-Po – *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe*
U-Pwu-Po – *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę –Prawo oświatowe*
Uofzo – *Ustawa z 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych*
Uoso – *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty*
ust. – ustęp
u.z.f.ś.s. – *Ustawa z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych*
UTW – Uniwersytety Trzeciego Wieku
zob. – zobacz

A

✓ **Akta mianowania (umowa o pracę) nauczyciela**

Akta mianowania, bądź umowa o pracę z nauczycielem powinny zawierać: 1) stanowisko i miejsce pracy; 2) termin rozpoczęcia pracy; 3) wynagrodzenie lub zasady jego ustalania. W przypadku zatrudnienia w zespole szkół akt mianowania i umowa o pracę powinny określać także typy (rodzaje) szkół w zespole, w których pracuje nauczyciel. Przy nadaniu stopnia nauczyciela dyplomowanego nauczyciel składa **ślubowanie** - (zob.), (art. 14 KN).

✓ **Akt nadania stopnia awansu zawodowego** (od łac. *actus* – czyn, zob. także – **awans zawodowy nauczyciela; ślubowanie nauczyciela**)

Dokument potwierdzający uzyskania przez nauczyciela stopnia awansu zawodowego. Jego wydanie i sposób podstępowania w przypadku nie uzyskania stopnia awansu zawodowego regulowany jest art. 9b, 9f i 9g ust 5 Ustawy – Karta Nauczyciela.

Akt nadania stopnia awansu zawodowego poprzedzony jest wydaniem nauczycielowi zaświadczenia komisji kwalifikacyjnej lub egzaminacyjnej o akceptacji lub zdaniu egzaminu. Jeżeli nauczyciel w trakcie pracy zawodowej uzyskał wyższy poziom wykształcenia niż określony w akcie nadania stopnia awansu zawodowego, dyrektor szkoły lub określony organ, wydaje na wniosek nauczyciela nowy akt nadania odpowiedniego stopnia awansu zawodowego, uwzględniający uzyskany poziom wykształcenia (art. 9g, 9f KN).

Akt nadania stopnia awansu zawodowego zawiera: nazwę komisji kwalifikacyjnej lub egzaminacyjnej, numer i datę wydania zaświadczenia o uzyskaniu akceptacji lub zdaniu egzaminu, stopień awansu zawodowego, a także informację o poziomie wykształcenia nauczyciela. Akt ten nadają odpowiednio: 1) nauczycielowi stażyście stopień nauczyciela kontraktowego – dyrektor szkoły; 2) nauczycielowi kontraktowemu stopień nauczyciela mianowanego – organ prowadzący szkołę; 3) nauczycielowi mianowanemu stopień nauczyciela dyplomowanego – organ sprawujący nadzór pedagogiczny.

W przypadku niespełnienia przez nauczyciela warunków dotyczących uzyskania stopnia awansu zawodowego (dyrektor szkoły lub właściwy organ, tj. organ prowadzący, organ nadzorujący lub właściwy minister) odmawia nauczycielowi nadania stopnia awansu zawodowego i wydaje w tej sprawie decyzję administracyjną w rozumieniu kpa. Od tej decyzji służy nauczycielowi odwołanie.

✓ **Akt założycielski szkoły (placówki)**, (zob. także: **obwód szkoły, organizacja publicznych i publicznych przedszkoli, zakładanie szkół i placówek niepublicznych**)

Dokument potwierdzający założenie szkoły (placówki), określający jej typ, nawę i siedzibę. Na podstawie art. 88, ust. 1-2 ustawy – Prawo oświatowe jest to dokument potwierdzający założenie szkoły (placówki), który określa jej typ, nazwę i siedzibę oraz jej zasięg terytorialny (**obwód** – zob.), w szczególności nazwy miejscowości (w miastach nazwy ulic lub ich części) należących do jej obwodu, a w przypadku szkoły podstawowej – także podporządkowane jej organizacyjnie szkoły filialne. Akt założycielski i statut szkoły lub placówki publicznej przesyła się właściwemu **kuratorowi oświaty** (zob.) oraz innym organom właściwym do sprawowania **nadzoru pedagogicznego** (zob.) nad szkołą lub placówką.

Założenie szkoły lub placówki publicznej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną wymaga: 1) zezwolenia właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego, której zadaniem jest prowadzenie szkół lub placówek publicznych danego typu, wydanego po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora oświaty; 2) w przypadku szkół artystycznych: a) realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne - zezwolenia ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, b) realizujących także kształcenie ogólne - zezwolenia ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wydanego po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora oświaty. Organ lub osoba zakładająca szkołę lub placówkę podpisuje akt założycielski oraz nadaje pierwszy statut.

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej zespoły dotychczasowych publicznych szkół w terminie do dnia 30 listopada 2019 r., w drodze uchwały mają obowiązek stwierdzić jego przekształcenie w odpowiednio czteroletnie liceum ogólnokształcące albo pięcioletnie technikum. Uchwała ta stanowi akt założycielski w rozumieniu przepisów ustawy – Prawo oświatowe (art. 193 U-Pwu-Po).

Statuty gimnazjów zachowują moc do czasu zakończenia kształcenia w tych szkołach. Statuty szkół podstawowych, liceów ogólnokształcących, techników i branżowych szkół I stopnia, w których są prowadzone klasy dotychczasowego gimnazjum, zawierają postanowienia dotyczące tych klas. Statuty branżowych szkół I stopnia, w których są prowadzone klasy dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej, zawierają postanowienia dotyczące tych klas. Statuty czteroletnich liceów ogólnokształcących, w których są prowadzone klasy dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego, zawierają postanowienia doty-

czące tych klas. Statuty pięcioletnich techników, w których są prowadzone klasy dotychczasowego czteroletniego technikum, zawierają postanowienia dotyczące tych klas (art. 322 U-Pwu-Po).

✓ **Arkusze organizacyjne szkoły (przedszkola)**, (od łac. *arcus* – łuk), (zob. **plan nauczania**)

Jest to dokument sporządzany przez dyrektora szkoły (placówki, przedszkola), określający szczegółową jej organizację na dany rok szkolny, tj. organizację nauczania, wychowania i opieki. Jest zbiorem informacji niezbędnych do organizacji zajęć, zatrudnienia nauczycieli oraz pracowników administracji i obsługi. Sporządza go opracowuje dyrektor placówki, po zasięgnięciu opinii zakładowych organizacji związkowych będących jednostkami organizacyjnymi organizacji związkowych reprezentatywnych w rozumieniu ustawy o Radzie Dialogu Społecznego albo jednostkami organizacyjnymi organizacji związkowych, które wchodzi w skład organizacji związkowych reprezentatywnych w rozumieniu ustawy o Radzie Dialogu Społecznego, zrzeszających nauczycieli.

Arkusze organizacji szkoły i przedszkola zatwierdza organ prowadzący, po zasięgnięciu opinii organu sprawującego **nadzór pedagogiczny** (zob.). Na jego podstawie możliwe jest przygotowanie projektu budżetu szkoły (placówki) na kolejny rok budżetowy. Na podstawie zatwierdzonego arkusza organizacji szkoły **dyrektor szkoły** (zob.), z uwzględnieniem zasad ochrony zdrowia i higieny pracy, ustala tygodniowy rozkład zajęć określający organizację zajęć edukacyjnych. Ewentualne zmiany do arkusza sporządza dyrektor w terminie do 30 września danego **roku szkolnego** (zob.) i zmiany te podlegają zatwierdzeniu, o których mowa wyżej (art. 110 U-Po).

Podstawową sporządzenia arkusza organizacyjnego szkoły (placówki) są **ramowe plany nauczania** (zob.). Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 i ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół* (Dz. U. z 2017 r., poz. 703).

Szczegółowe kwestie dotyczące arkuszy organizacyjnych szkoły (przedszkola) zawiera *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli* (Dz. U. z 2017 r., poz. 649), do którego MEN w styczniu 2018 r. przygotowało „Projekt Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli” (5 IV 2018 r. został on skierowany do podpisu ministra). Arkusze organizacji przedszkola okre-

śła w szczególności: 1) liczbę oddziałów; 2) liczbę dzieci w poszczególnych oddziałach; 3) tygodniowy wymiar zajęć religii, zajęć języka mniejszości narodowej, języka mniejszości etnicznej lub języka regionalnego, o ile takie zajęcia są w przedszkolu prowadzone; 4) czas pracy przedszkola oraz poszczególnych oddziałów; 5) liczbę pracowników ogółem, w tym pracowników zajmujących stanowiska kierownicze; 6) liczbę nauczycieli, w tym nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze, wraz z informacją o ich stopniu awansu zawodowego i kwalifikacjach oraz liczbę godzin zajęć prowadzonych przez poszczególnych nauczycieli; 7) liczbę pracowników administracji i obsługi, w tym pracowników zajmujących stanowiska kierownicze, oraz etatów przeliczeniowych; 8) ogólną liczbę godzin pracy finansowanych ze środków przydzielonych przez organ prowadzący przedszkole, w tym liczbę godzin zajęć edukacyjnych i opiekuńczych, zajęć rewalidacyjnych, zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz innych zajęć wspomagających proces kształcenia, realizowanych w szczególności przez pedagoga, psychologa, logopedę i innych nauczycieli (§ 17).

W dniu 4 kwietnia 2018 r. Minister Edukacji Narodowej podpisała rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli, które wprowadza zmiany w obowiązującym *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r.* (Dz. U. z 2017 r. poz. 649). Zmianie ulegają zasady podziału oddziału klasy I, II i III szkoły podstawowej w przypadku zwiększenia liczby uczniów danego oddziału w trakcie roku szkolnego, ponad liczbę uczniów określoną w przepisach nowelizowanego rozporządzenia (25 uczniów). Doprecyzowano zakres informacji, jakie powinny znaleźć się w arkuszach organizacji publicznych szkół i przedszkoli, w tym, między innymi, wprowadzono zasadę umieszczania w arkuszach organizacji imion i nazwisk nauczycieli. Dookreślono terminy opiniowania i zatwierdzania arkuszy organizacji publicznych szkół i przedszkoli. Rozporządzenie wprowadza także nową regulację stwarzającą możliwość rozszerzenia nazwy publicznej szkoły i publicznego przedszkola o dodatkowe określenie wynikające z potrzeb lub oczekiwań społeczności lokalnej lub szkolnej.

Natomiast arkusz organizacyjny szkoły powinien zawierać w szczególności: 1) liczbę oddziałów poszczególnych klas; 2) liczbę uczniów w poszczególnych oddziałach; 3) dla poszczególnych oddziałów: a) tygodniowy, a w przypadku szkoły dla dorosłych prowadzącej zajęcia w formie zaocznej – semestralny wymiar godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych, w tym godzin zajęć prowadzonych w grupach, b) tygodniowy wymiar godzin zajęć: religii, etyki, wychowania do życia w rodzinie, ję-

zyka mniejszości narodowej, języka mniejszości etnicznej lub języka regionalnego i nauki własnej historii i kultury, nauki geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa, sportowych w oddziałach i szkołach sportowych oraz w oddziałach i szkołach mistrzostwa sportowego, o ile takie zajęcia są w szkole prowadzone, c) tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, d) wymiar godzin zajęć z zakresu doradztwa zawodowego, e) wymiar i przeznaczenie godzin, które organ prowadzący szkołę może dodatkowo przyznać w danym roku szkolnym na realizację zajęć edukacyjnych, w szczególności dodatkowych zajęć edukacyjnych, zajęć z języka migowego, lub na zwiększenie liczby godzin wybranych obowiązkowych zajęć edukacyjnych, f) tygodniowy, a w przypadku szkoły dla dorosłych prowadzącej zajęcia w formie zaocznej – semestralny wymiar i przeznaczenie godzin do dyspozycji dyrektora szkoły; 4) liczbę pracowników ogółem, w tym pracowników zajmujących stanowiska kierownicze; 5) liczbę nauczycieli, w tym nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze, wraz z informacją o ich stopniu awansu zawodowego i kwalifikacjach oraz liczbę godzin zajęć prowadzonych przez poszczególnych nauczycieli; 6) liczbę pracowników administracji i obsługi, w tym pracowników zajmujących stanowiska kierownicze, oraz etatów przeliczeniowych; 7) ogólną liczbę godzin pracy finansowanych ze środków przydzielonych przez organ prowadzący szkołę, w tym liczbę godzin zajęć edukacyjnych i opiekuńczych, zajęć rewalidacyjnych, zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz innych zajęć wspomagających proces kształcenia, realizowanych w szczególności przez pedagoga, psychologa, logopedę i innych nauczycieli; 8) liczbę godzin zajęć świetlicowych oraz zajęć opiekuńczych i wychowawczych w internacie; 9) liczbę godzin pracy biblioteki szkolnej (§ 17).

Z kolei arkusz organizacji szkoły podstawowej, w której zorganizowano oddział przedszkolny, określa także szczegółową organizację nauczania, wychowania i opieki w tych oddziałach, a w szczególności: 1) liczbę oddziałów przedszkolnych; 2) liczbę dzieci w poszczególnych oddziałach przedszkolnych; 3) tygodniowy wymiar zajęć religii, języka mniejszości narodowej, języka mniejszości etnicznej lub języka regionalnego, o ile takie zajęcia są prowadzone w oddziale przedszkolnym; 4) czas pracy poszczególnych oddziałów przedszkolnych; 5) liczbę pracowników zajmujących stanowiska kierownicze oraz liczbę etatów przeliczeniowych tych pracowników; 6) liczbę nauczycieli ogółem, w tym nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze, wraz z informacją o ich stopniu awansu zawodowego i kwalifikacjach oraz liczbę godzin zajęć prowadzonych przez poszczególnych nauczycieli, a także liczbę etatów przeli-

czeniuowych tych nauczycieli; 7) liczbę pracowników administracji i obsługi, w tym pracowników zajmujących stanowiska kierownicze, oraz liczbę etatów przeliczeniowych tych pracowników; 8) ogólną liczbę godzin pracy finansowanych ze środków przydzielonych przez organ prowadzący szkołę podstawową, w tym liczbę godzin zajęć edukacyjnych i opiekuńczych, zajęć rewalidacyjnych, zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz innych zajęć wspomagających proces kształcenia, realizowanych w szczególności przez pedagoga, psychologa, logopedę i innych nauczycieli (§ 17).

Paragraf 17 wyżej wymienionego rozporządzenia w pkt. 4 zawiera istotne terminy dotyczące: 1) opracowania; 2) zaopiniowania; 3) zatwierdzenia arkusza organizacyjnego przedszkola, szkoły (placówki): a mianowicie: dyrektor szkoły lub przedszkola przekazuje arkusz organizacji szkoły lub przedszkola, zaopiniowany przez zakładowe organizacje związkowe będące jednostkami organizacyjnymi organizacji związkowych reprezentatywnych w rozumieniu *ustawy z 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego* (Dz. U. z 2015 r., poz. 1240, z 2017 r. poz. 2371.) w terminie do dnia 21 kwietnia danego roku organowi prowadzącemu szkołę lub przedszkole. Opinia zakładowych organizacji związkowych jest wydawana w terminie 10 dni od dnia otrzymania arkusza organizacji szkoły lub przedszkola, nie później niż do dnia 19 kwietnia danego roku. Organ prowadzący szkołę lub przedszkole, po uzyskaniu opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny, zatwierdza arkusz organizacji szkoły lub przedszkola w terminie do dnia 29 maja danego roku. Opinia organu sprawującego nadzór pedagogiczny, jest wydawana w terminie 10 dni od dnia otrzymania arkusza organizacji szkoły lub przedszkola, nie później niż do dnia 20 maja danego roku.

W przypadku szkoły, do której odpowiednio 1 września 2017 r., 1 września 2018 r. albo 1 września 2019 r. zostanie włączone gimnazjum, arkusz organizacji szkoły odpowiednio na rok szkolny: 2017/2018, 2018/2019 albo 2019/2020 opracowuje dyrektor tej szkoły we współpracy z dyrektorem dotychczasowego gimnazjum.

W terminie do 31 maja 2019 r. dyrektorzy szkół (placówek) są zobowiązani do przekazywania informacji o braku możliwości dalszego zatrudnienia (w roku szkolnym 2017/2018 lub 2018/2019 z powodu wygaszenia kształcenia w tym gimnazjum), a w tym przekazać następujące możliwe rozwiązania: 1) przeniesienie w stan nieczynny; 2) rozwiązanie stosunku pracy (jeśli nauczyciel nie wyrazi zgody na przeniesienie w stan nieczynny); 3) ograniczenie zatrudnienia (dotyczy nauczycieli

zatrudnionych na podstawie mianowania lub umowy o pracę na czas nieokreślony w pełnym wymiarze).

✓ **Asystent nauczyciela** (łac. *assistens* – towarzyszący)

Możliwość zatrudnienia nauczyciela, jego zadania, sposób zatrudnienia określa ustawa – Prawo oświatowe. W szkole podstawowej, w tym również **szkole specjalnej** (zob.) i integracyjnej, może być zatrudniony asystent nauczyciela lub osoby prowadzącej zajęcia w klasach I-III. Asystenta można zatrudnić także do pomocy wychowawcy **światlicy** (zob.). Do jego zadań należy wspieranie nauczyciela, osoby prowadzących zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze i wychowawcy światlicy. Asystent wykonuje zlecone zadania wyłącznie pod kierunkiem nauczyciela, osoby lub wychowawcy światlicy. Asystentowi nie należy powierzać zadań określonych dla nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej zatrudnianych dodatkowo w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego oraz współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Na stanowisko asystenta można zatrudnić, na zasadach określonych w ustawie – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r., poz. 4, 108, 138, 305, 357), osobę, która posiada wykształcenie co najmniej na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkole podstawowej oraz przygotowanie pedagogiczne. Jego wynagrodzenie nie może być wyższe niż przewidziane dla nauczyciela dyplomowanego (art. 15, ust. 7-9 U-Po).

Z dniem 1 stycznia 2018 r. z systemu oświaty usunięte zostanie stanowisko asystenta nauczyciela. Jednocześnie w celu umożliwienia kontynuacji wsparcia nauczyciela w przypadkach, w których obecnie ono funkcjonuje, zaproponowano przepis przejściowy, zgodnie z którym osoby zatrudnione w dniu wejścia w życie ustawy na stanowisku asystenta nauczyciela będą mogły być nadal zatrudnione na tym stanowisku na dotychczasowych zasadach nie dłużej niż do 31 sierpnia 2020 r.

✓ **Awans zawodowy nauczyciela** (awans, od łac. *abante* – przed, naprzód; powierzenie lub objęcie wyższego stanowiska), (zob. także: **akt nadania stopnia awansu zawodowego, eksperci komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli, ocena pracy nauczyciela, staż zawodowy nauczyciela, ślubowanie nauczyciela**)

Mechanizm motywacyjny dla nauczycieli wprowadzony ustawą – Karta Nauczyciela. Uregulowany został w oddzielnym (dodanym) rozdziale 3a pt. „Awans zawodowy nauczycieli” (art. 9a-9i), tj.: - stopnie awansu

zawodowego; - warunki nadania kolejnego stopnia awansu, - organy nadające kolejne stopnie awansu.

Art. 9a KN ustalił cztery się stopnie awansu zawodowego nauczycieli: nauczyciel stażysta, nauczyciel kontraktowy, nauczyciel mianowany, nauczyciel dyplomowany. Jednocześnie ten sam artykuł w ust. 2-3 określił warunki obligatoryjnego, bądź fakultatywnego uzyskania kolejnych stopni awansu zawodowego. Stopień nauczyciela stażysty uzyskuje się z dniem nawiązania stosunku pracy w szkole (ust. 2), przy czym osoba zatrudniona wcześniej, przez okres co najmniej trzech lat, na stanowisku nauczyciela akademickiego, bądź też osoby posiadające co najmniej pięcioletni okres pracy i znaczący dorobek zawodowy z dniem nawiązania stosunku pracy uzyskują stopień nauczyciela kontraktowego (ust. 3). Natomiast od 1 września 2018 r. nauczyciele akademicy, posiadający stopień naukowy oraz legitymujący się co najmniej 5-letnim okresem pracy w szkole wyższej, z dniem nawiązania stosunku pracy w szkole uzyskują stopień nauczyciela mianowanego (art. 9a, ust. 5 KN).

Od 1 września 2018 r. warunkiem nadania nauczycielowi kolejnego stopnia awansu zawodowego będzie spełnienie wymagań kwalifikacyjnych, tj. posiadania wyższego wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym lub ukończenie zakładu kształcenia nauczycieli i podjęcie pracy na stanowisku, do którego są to wystarczające kwalifikacje, oraz przestrzeganie podstawowych zasad moralnych; spełnianie warunków zdrowotnych niezbędnych do wykonywania zawodu, a nadto odbycie stażu, z zastrzeżeniem art. 9e ust. 1-3, zakończonego co najmniej dobrą oceną pracy, oraz: 1) w przypadku nauczyciela stażysty – zdanie egzaminu przed komisją egzaminacyjną; 2) w przypadku nauczyciela kontraktowego – zdanie egzaminu przed komisją egzaminacyjną; 3) w przypadku nauczyciela mianowanego – uzyskanie akceptacji komisji kwalifikacyjnej po dokonaniu analizy dorobku zawodowego nauczyciela i przeprowadzonej rozmowie (art. 9b, ust. 1 KE).

Od 1 września 2017 r. rozszerza się katalog przypadków nieobecności nauczyciela, powodujących wydłużenie stażu o czas trwania nieobecności z powodu: 1) pozostawania w stanie nieczynnym; 2) czasowej niezdolności do pracy wskutek choroby; 3) zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy lub urlopu innego niż urlop wypoczynkowy; 4) urlopów z powodu urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego lub urlopu ojcowskiego, trwających nieprzerwanie dłużej niż miesiąc, staż ulega przedłużeniu o czas trwania tej nieobecności. W przypadku nieobecności

dłuższej niż rok nauczyciel jest obowiązany do ponownego odbycia stażu w pełnym wymiarze (art. 9d ust. 5, 5a KN).

Od 1 stycznia 2018 r. nauczyciel kontraktowy i nauczyciel mianowany, legitymujący się wyróżniającą oceną pracy, będzie mógł rozpocząć staż na kolejny stopień awansu zawodowego po przepracowaniu w szkole co najmniej 2 lat od dnia nadania poprzedniego stopnia awansu zawodowego.

Od 1 września 2018 r. wydłużony został staż na stopień nauczyciela kontraktowego – z 9 miesięcy do 1 roku i 9 miesięcy (art. 9c, ust. 1 KN). Nie będzie rozmowy z nauczycielem ubiegającym się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego, przeprowadzanej przez komisję kwalifikacyjną złożoną z przedstawicieli danej szkoły. Rozmowa ta została zastąpiona egzaminem przeprowadzonym przez komisję egzaminacyjną, w skład której wejdą osoby spoza szkoły, tj. przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, przedstawiciel organu prowadzącego szkołę oraz ekspert z listy ekspertów ustalonej przez ministra edukacji narodowej.

Stopień awansu zawodowego nauczycielom nadaje: 1) nauczycielowi stażysty stopień nauczyciela kontraktowego - dyrektor szkoły; 2) nauczycielowi kontraktowemu stopień nauczyciela mianowanego - organ prowadzący szkołę; 3) nauczycielowi mianowanemu stopień nauczyciela dyplomowanego - organ sprawujący nadzór pedagogiczny; 4) nauczycielom, o których mowa w art. 1, ust. 2, pkt 1 KN oraz art. 9e, ust. 3 KN, odpowiedni stopień - właściwy minister (art. 9b KN).

Nauczyciel rozpoczyna staż z początkiem roku szkolnego, nie później jednak niż w ciągu 14 dni od dnia rozpoczęcia zajęć, na swój wniosek skierowany do dyrektora szkoły, z tym, że nauczyciel stażysta rozpoczyna staż bez złożenia wniosku (art. 9d, ust. 1 KN). Od 1 września 2018 r. nauczyciel kontraktowy może rozpocząć staż na stopień nauczyciela mianowanego po przepracowaniu w szkole co najmniej 3 lat, a nauczyciel mianowany może rozpocząć staż na stopień nauczyciela dyplomowanego po przepracowaniu w szkole co najmniej 4 lat od dnia nadania poprzedniego stopnia awansu zawodowego, zaś nauczyciel kontraktowy i nauczyciel mianowany, legitymujący się wyróżniającą oceną pracy, może rozpocząć staż na kolejny stopień awansu zawodowego po przepracowaniu w szkole co najmniej 2 lat od dnia nadania poprzedniego stopnia awansu zawodowego (art. 9a, ust. 4-4a KN). Także 1 września 2018 r. dyrektor szkoły posiadający na tym stanowisku nieprzerwany okres pracy wynoszący co najmniej 3 lata, a w przypadku nauczyciela posiadającego co najmniej stopień naukowy doktora co najmniej 2 lata, oraz legitymujący się wyróżniającą oceną pracy może złożyć wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego o awans na stopień nauczyciela dyplo-

mowanego po upływie 5 lat od dnia nadania stopnia nauczyciela mianowanego, a w przypadku nauczyciela posiadającego co najmniej stopień naukowy doktora po upływie 4 lat (art. 9a, ust. 1 KN).

Od 1 września 2018 r. w art. 9b, ust. 1, pkt 1 wprowadzono dla nauczyciela stażysty egzamin przed komisją egzaminacyjną na stopień nauczyciela kontraktowego zamiast rozmowy przeprowadzanej przez komisję kwalifikacyjną. W art. 9g ust. 1 zmieniono skład komisji egzaminacyjnej dla nauczyciela ubiegającego się o stopień nauczyciela kontraktowego: dyrektor lub wicedyrektor jako przewodniczący komisji, przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, przedstawiciel organu prowadzącego przedszkole, szkołę, placówkę, ekspert z listy ekspertów prowadzonej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, opiekun stażu. Zmianie ulegnie zapis ust. 8 tego artykułu, dotyczący nauczycieli, którzy nie uzyskali akceptacji lub nie zdali egzaminu, a którzy w odpowiednim czasie mogą ponownie złożyć wnioski o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego lub egzaminacyjnego po upływie roku.

Na podstawie art. 9g ust. 4 ustawy - Karta Nauczyciela wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2013 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli* (Dz. U. z 2013 r., poz. 393). Dołączono do niego wzory dokumentów wystawianych w procesie zdobywania przez nauczycieli stopni awansu zawodowego.

Zgodnie z art. 228, ust. 1 U-Pwu-Po ograniczenie zatrudnienia nauczyciela gimnazjum do wymiaru niższego niż 1/2 obowiązkowego nie powoduje przerwania stażu na kolejny stopień awansu zawodowego, rozpoczętego przed dniem zmniejszenia etatu. Natomiast nauczyciel dotychczasowego gimnazjum, który podczas stażu zmienił miejsce zatrudnienia, może go kontynuować, jeżeli podjął pracę w szkole, bez względu na wymiar zatrudnienia, nie później niż 12 miesięcy po ustaniu poprzedniego stosunku pracy i za okres odbytego już stażu otrzymał pozytywną ocenę dorobku zawodowego. Taka możliwość dotyczy również nauczycieli dotychczasowych gimnazjów, którzy rozpoczęli lub kontynuują staż w szkołach, w których są prowadzone klasy dotychczasowego gimnazjum.

Począwszy do 1 września 2018 r. dyrektor szkoły, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej oraz zakładowych organizacji związkowych będących jednostkami organizacyjnymi organizacji związkowych ustala regulamin określający wskaźniki oceny pracy nauczycieli, odnoszące się do poziomu spełniania poszczególnych kryteriów oceny pracy nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego oraz uwzględniające specyfikę pracy w danej szkole (art. 6a, ust. 14 KN).

Staż na kolejny stopień awansu zawodowego nauczyciela rozpoczęty i niezakończony przed dniem 1 września 2018 r. jest odbywany według dotychczasowych przepisów. Do postępowań o nadanie nauczycielom stopnia awansu zawodowego, wszczętych i niezakończonych przed dniem 1 września 2018 r., stosuje się przepisy dotychczasowe (art. 125, 126 uofzo).

Do awansu zawodowego nauczycieli stosuje się *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 kwietnia 2009 r. w sprawie ramowego programu szkolenia kandydatów na egzaminatorów, sposobu prowadzenia ewidencji egzaminatorów oraz trybu wpisywania i skreślenia egzaminatorów z ewidencji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1305 oraz z 2016 r. poz. 1385) oraz *rozporządzenie MEN z dnia 15 lutego 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowego programu szkolenia kandydatów na egzaminatorów, sposobu prowadzenia ewidencji egzaminatorów oraz trybu wpisywania i skreślenia egzaminatorów z ewidencji* (Dz. U. z 2018 r., poz. 403), wydane na podstawie art. 9c, ust. 8 ustawy o systemie oświaty.

W dniu 26 marca 2018 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej skierowało do konsultacji społecznych i uzgodnień międzyresortowych projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli. W projekcie tym zostały określone kwestie sposobu odbywania stażu, a także doprecyzowano obowiązki opiekuna stażu. Doprecyzowanie obowiązków opiekuna stażu ma doprowadzić nie tylko do usprawnienia jego pracy, ale też podkreślić niezwykle ważną rolę opiekuna stażu w systemie awansu zawodowego nauczycieli. Ponadto wprowadzane w tym zakresie regulacje ułatwią dyrektorowi dokonywanie oceny pracy nauczyciela pełniącego funkcję opiekuna stażu. Zadania i wymagania zostały dostosowane do aktualnych wyzwań, jakie stoją przed nauczycielami, przy czym na każdym etapie rozwoju nauczyciel będzie zobligowany do przeprowadzenia i dokonania ewaluacji zajęć otwartych.

W projekcie zostały uregulowane również kwestie dokumentacji załączanej do wniosku o wszczęcie postępowania egzaminacyjnego lub kwalifikacyjnego. Projekt zawiera przepisy dotyczące ekspertów powoływanych w skład komisji egzaminacyjnej lub kwalifikacyjnej oraz analizy formalnej dokumentacji. Nowe egzaminy oraz rozmowa kwalifikacyjna będą zawierały moduł praktyczny, co ułatwi zweryfikowanie przez komisję, czy nauczyciel spełnia wymagania na kolejny stopień awansu. W projekcie zostały określone wzory: aktów nadania stopni awansu zawodowego nauczyciela. Rozporządzenie wejdzie w życie z dniem 1 września 2018 r. ([http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12309554/13 IV 2018](http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12309554/13_IV_2018)).

B

✓ Badanie okresowe lub kontrolne nauczyciela

Nauczyciel okresowo podaje się kontroli badaniom lekarskim w celu stwierdzenia stanu zdrowia umożliwiającego wykonywanie zawodu. Kwestia ta została uregulowana zapisem

art. 211 pkt 5 ustawy – Kodeks Pracy, który nakłada na pracownika obowiązek m. in. poddawanie się wstępnym, okresowym i kontrolnym oraz innym zaleconym badaniom lekarskim oraz stosowanie się do wskazań lekarskich. Natomiast zgodnie z przepisem art. 229 § 2 tej ustawy, pracownik podlega okresowym badaniom lekarskim. Jednak w przypadku niezdolności do pracy trwającej dłużej niż 30 dni, spowodowanej chorobą, pracownik podlega dodatkowo kontrolnym badaniom lekarskim w celu ustalenia zdolności do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku. Ze względu na rodzaj wykonywanej pracy nauczyciele powinni podlegać badaniom okresowym nie rzadziej niż co 5 lat. Szczegółowe rozstrzygnięcia dot. badań okresowych i kontrolnych ujęte zostały w *rozporządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 30 maja 1996 r. w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2067). Z badań okresowych lub kontrolnych nauczyciel otrzymuje zaświadczenie lekarskie, którego wzór stanowi załącznik nr 2 przywołanego rozporządzenia.

W razie orzeczenia przez lekarza przeprowadzającego badanie okresowe lub kontrolne o niezdolności nauczyciela do wykonywania dotychczasowej pracy, **dyrektor szkoły** (zob.) może rozwiązać umowę o pracę z nauczycielem mianowanym (art. 23 ust. 1 pkt 3 KN).

Dyrektor szkoły na podstawie tegoż art. KN może skierować nauczyciela mianowanego na badanie okresowe lub kontrolne z własnej inicjatywy w każdym czasie. W przypadku dwukrotnego nieusprawiedliwionego niezgłoszenia się nauczyciela na badanie, na podstawie art. 23, ust. 4 pkt 2, dyrektor szkoły może rozwiązać stosunek pracy z nauczycielem mianowanym (art. 23, ust. 5 KN), zob. także – **rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania**.

✓ Bazy danych SIO (od łac. *basis* – podstawa)

Baza danych SIO (Systemu Informacji Oświatowej) jest to centralny zbiór danych, prowadzony przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, w skład którego wchodzi następujące zbiory danych: 1) zbiór

danych o szkołach i placówkach oświatowych oraz ich zespołach, czyli Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, zwany w skrócie RSPO; 2) zbiory innych niż objęte RSPO danych o szkołach i placówkach oświatowych; 3) zbiory danych o innych jednostkach wykonujących zadania z zakresu oświaty; 4) zbiory danych o uczniach, 5) zbiory danych o nauczycielach. Zakres celowościowy tej bazy określiła *ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1927, z późn. zm.). Na podstawie art. 31 ust. 1 tej ustawy wydano *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych dziedzinowych gromadzonych w systemie informacji oświatowej oraz terminów przekazywania niektórych danych do bazy danych systemu informacji oświatowej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1653), które weszło w życie w dniu 2 września 2017 r. Rozporządzenie to uwzględnia potrzebę zapewnienia organom administracji publicznej, realizującym na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym politykę oświatową państwa, aktualnych danych niezbędnych do realizowania zadań w tym zakresie, a także planowania środków budżetowych niezbędnych do finansowania zadań oświatowych oraz konieczność dostosowania terminów przekazywania danych do bazy danych SIO do terminów przygotowywania projektu budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Do tego rozporządzenia ukazało się *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu danych dziedzinowych gromadzonych w systemie informacji oświatowej oraz terminów przekazywania niektórych danych do bazy danych systemu informacji oświatowej* (Dz. U. z 2018 r., poz. 628),

✓ **Bezpieczne warunki nauki, wychowania i opieki w publicznych i niepublicznych szkołach**

Ogólne przepisy bezpieczeństwa i higieny obowiązujące w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, z uwzględnieniem w szczególności warunków pracy i nauki w czasie pobytu w szkole, w tym w warsztatach, laboratoriach i pracowniach szkolnych oraz w czasie zajęć z wychowania fizycznego, w czasie zawodów sportowych i wycieczek turystycznych, oraz postępowanie w sprawach wypadków uczniów określa w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy. Także w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi wymagania ochrony przeciwpożarowej, jakie musi spełniać lokal dla zapewnienia odpowiedniej jakości edukacji, wychowania i opieki nad dziećmi.

Lokal, w którym jest prowadzony **oddział przedszkolny** (zob.) w publicznej albo niepublicznej szkole podstawowej, znajdujący się w użytkowanym budynku istniejącym lub jego części, powinien spełniać wymagania ochrony przeciwpożarowej zapewniające bezpieczne warunki realizacji przez ten oddział przedszkolny zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz pobytu dzieci i innych osób przebywających na terenie oddziału przedszkolnego. Organ prowadzący szkołę podstawową, w której zorganizowano oddział przedszkolny jest obowiązany uzyskać pozytywną opinię właściwego komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej potwierdzającą spełnianie wymagań (art. 125-126 U-Po).

Zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu w szkole lub placówce, a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę lub placówkę poza obiektami należącymi do tych jednostek należy do obowiązków **dyrektora szkoły** (zob.). Nauczyciele, w szczególności prowadzący zajęcia w warsztatach, laboratoriach, a także zajęcia wychowania fizycznego, podlegają przeszkoleniu w zakresie udzielania pierwszej pomocy. Niedopuszczalne jest prowadzenie jakichkolwiek zajęć bez nadzoru upoważnionej do tego osoby. Stopień trudności i intensywności ćwiczeń dostosowuje się do aktualnej sprawności fizycznej i wydolności ćwiczących. Te kwestie normuje *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach* (Dz. U. z 2003 r., Nr 6, poz. 69), wydane jeszcze na podstawie art. 95a Uoso (obecnie uchylonego). Akt prawa zobowiązuje dyrektora szkoły do umieszczenia w widocznym miejscu planu ewakuacyjnego szkoły, w sposób zapewniający łatwy do niego dostęp, a drogi ewakuacyjne oznacza się w sposób wyraźny i trwałe (§ 5 ust. 1-2). Między innymi na podstawie przepisów tego aktu prawa dyrektor, za zgodą organu prowadzącego, może zawiesić zajęcia na czas oznaczony, jeżeli: 1) temperatura zewnętrzna mierzona o godz. 21,00 w dwóch kolejnych dniach poprzedzających zawieszenie zajęć wynosi -15°C lub jest niższa; 2) wystąpiły na danym terenie zdarzenia, które mogą zagrozić zdrowiu uczniów (§ 18). W dziale „Wychowanie fizyczne, sport i turystyka” jest tam m. in. zapis mówiący o tym, że bramki i kosze do gry oraz inne urządzenia, których przemieszczenie się może stanowić zagrożenie dla zdrowia ćwiczących, są mocowane na stałe (§ 31 ust 1).

Stosownie do art. 90u, ust. 4 pkt 5 Uoso wydane zostało *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2015 r. w sprawie realizacji Rządowego programu wspomagania w latach 2015-2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki*

w szkołach – "Bezpieczna+" (Dz. U. z 2017 r., poz. 1698). Na jego podstawie organom prowadzącym: publiczne szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne dla dzieci i młodzieży i zespoły tych szkół oraz szkoły i placówki artystyczne - liczące nie mniej niż 200 uczniów lub wychowanków oraz publiczne młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, bursy oraz szkoły przy zakładach poprawczych i szkoły przy schroniskach dla nieletnich, udziela się wsparcia finansowego ze środków budżetu państwa w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki z przeznaczeniem na zakup i instalację w szkołach i placówkach zestawów do monitoringu wizyjnego w wersji standardowej lub w wersji z dodatkowym wyposażeniem i modernizację lub rozszerzenie działających w szkołach i placówkach urządzeń do monitoringu wizyjnego lub sieci monitoringu wizyjnego (§ 2).

✓ **Biblioteka szkolna** (od gr. βιβλιοθήκη - *bibliotheke*; βιβλίον - *biblion* – książka)

Miejsce gromadzenia zbiorów drukowanych oraz na nośnikach elektronicznych. Biblioteki szkolne stanowią ważny element systemu oświaty w Polsce (art. 2, pt 10 U-Po). Biblioteka szkolna uwzględnia w szczególności zadania w zakresie: 1) gromadzenia i udostępniania podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych oraz innych materiałów bibliotecznych; 2) tworzenia warunków do efektywnego posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi; 3) rozbu-
dzania i rozwijania indywidualnych zainteresowań uczniów oraz wyrabiania i pogłębiania u uczniów nawyku czytania i uczenia się; 4) organizowania różnorodnych działań rozwijających wrażliwość kulturową i społeczną uczniów, w tym w zakresie podtrzymywania tożsamości narodowej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych, mniejszości etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym; 5) przeprowadzania inwentaryzacji księgozbioru biblioteki szkolnej, z uwzględnieniem przepisów wydanych na podstawie *ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach* (Dz. U. z 2018 r., poz. 574), (art. 104 U-Po).

✓ **Biblioteki pedagogiczne**

Plan sieci bibliotek pedagogicznych określa strategia rozwoju województwa, ustalona na podstawie odrębnych przepisów (art. 8, ust. 25 U-Po). Szczegółowe kwestie dotyczące bibliotek pedagogicznych zostały ujęte w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedago-*

gicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 369). Oprócz szczegółowych zadań tych placówek rozporządzenie dopuszcza możliwość prowadzenia przez biblioteki pedagogiczne działalności wydawniczej oraz organizację i prowadzenie działalności edukacyjnej i kulturalnej, w tym zaś otwartych zajęć edukacyjnych, lekcji bibliotecznych i spotkań autorskich.

Niezależnie od tego obowiązuje *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 kwietnia 2003 r. w sprawie ramowego statutu publicznej biblioteki pedagogicznej* (Dz. U. z 2003 r., Nr 89, poz. 8825). Jednak ustawa – Prawo oświatowe w art. 123 ust. 1, pkt 3 i ust. 4 zobowiązała ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do wydania rozporządzenia, które ustali szczegółowe zasady działania publicznych bibliotek pedagogicznych. Do chwili oddania do druku tego wydawnictwa MEN nie wydało rozporządzenia zmieniającego rozporządzenia z 2003 i 2013 r.

✓ **Branżowa szkoła I stopnia**

Z dniem 1 września 2017 r. dotychczasowa trzyletnia zasadnicza szkoła zawodowa przekształcona została się w trzyletnią branżową szkołę I stopnia (zob.). W związku z tym na rok szkolny 2017/2018 nie była prowadzona rekrutacja do klas pierwszych trzyletnich zasadniczych szkół zawodowych. Od roku szkolnego 2017/2018 będzie prowadzona rekrutacja kandydatów do klasy pierwszej branżowej szkoły I stopnia, zaś na lata szkolne 2017/2018-2019/2020 do branżowej szkoły I stopnia będzie przeprowadzana rekrutacja absolwentów gimnazjum, od roku szkolnego 2019/2020 przeprowadzana będzie rekrutacja absolwentów ośmioletniej szkoły podstawowej. W roku szkolnym 2017/2018 kształcenie w branżowej szkole I stopnia będzie odbywało się w zawodach ustalonych dla przekształcanej zasadniczej szkoły zawodowej.

W branżowej szkole I stopnia realizowane będzie kształcenie w zakresie jednej kwalifikacji. Po ukończeniu branżowej szkoły I stopnia i zdaniu egzaminu z jednej kwalifikacji absolwent uzyska dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe, a także i otrzyma wykształcenie zasadnicze branżowe. Absolwenci branżowej szkoły I stopnia kształcący się w zawodach, którzy nie zdecydują się na naukę w **branżowej szkole II stopnia** (zob.), będą mogli podjąć pracę lub wybrać liceum ogólnokształcące dla dorosłych począwszy od II klasy oraz zdecydować się na kwalifikacyjne kursy zawodowe.

✓ **Branżowa szkoła II stopnia**

Pierwsi absolwenci ukończą **branżową szkołę I stopnia** (zob.) w 2020 r., stąd też utworzenie branżowej szkoły II stopnia nastąpi 1 września 2020 r. Pierwsza rekrutacja kandydatów do szkół tego typu zostanie przeprowadzona na rok szkolny 2020/2021. Wprowadzenie 2-letniej branżowej szkoły II stopnia zapewnia drożność kształcenia zawodowego w systemie szkolnym. Szkoła ta umożliwi bowiem absolwentom branżowej szkoły I stopnia kontynuację kształcenia w systemie szkolnym. Oznacza to, że możliwe będzie uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie nauczonym na poziomie technika oraz otrzymanie świadectwa dojrzałości. Absolwenci branżowej szkoły II stopnia po uzyskaniu świadectwa dojrzałości będą mogli kontynuować naukę na studiach wyższych. Utworzenie branżowej szkoły II stopnia dla absolwentów branżowej szkoły I stopnia umożliwi, bez przerywania nauki, przygotowanie się do egzaminu maturalnego. Zarówno uczniowie branżowej szkoły I stopnia, jak i branżowej szkoły II stopnia będą objęci działaniami wychowawczymi.

Osoby dorosłe będą mogły kontynuować naukę w szkołach dla dorosłych, na kwalifikacyjnych kursach zawodowych lub potwierdzić poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych w drodze egzaminów eksternistycznych. II stopień branżowej szkoły będzie funkcjonował w zawodach, które mają kontynuację na poziomie technika. Po ukończeniu szkoły II stopnia i po zdaniu egzaminu z zakresu drugiej kwalifikacji, absolwent uzyska wykształcenie średnie branżowe oraz dyplom technika. Absolwent branżowej szkoły II stopnia będzie mógł przystąpić do egzaminu maturalnego, a po uzyskaniu świadectwa dojrzałości może kontynuować kształcenie na studiach wyższych.

C

✓ **Centra kształcenia zawodowego i ustawicznego/ centra kształcenia praktycznego**

Rodzaj odpowiednio: 1) placówki kształcenia ustawicznego; 2) placówki kształcenia praktycznego (art. 4, ust. 23 U-Po). Zasady funkcjonowania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego, które powstało przed 1 września 2017 r., nie uległy zmianie, jednak centrum utworzone po 1 września 2017 r. powinno w swojej strukturze zawierać placówkę kształcenia praktycznego.

Stosownie do art. 93 ustawy – Prawo oświatowe organ prowadzący szkoły dla dorosłych, szkoły prowadzące kształcenie zawodowe lub placówki może je połączyć w zespół, zwany centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego. W skład centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego wchodzi co najmniej jedna szkoła prowadząca kształcenie zawodowe oraz co najmniej jedna placówka kształcenia praktycznego. Centrum prowadzi kwalifikacyjne kursy zawodowe, a także podejmuje działania w zakresie poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej oraz współpracuje z pracodawcami i organizacjami pracodawców.

✓ **Centralna Komisja Egzaminacyjna**

Ustawą o systemie oświaty utworzono Centralną Komisję Egzaminacyjną z siedzibą w Warszawie. Do jej zadań należy w szczególności: 1) opracowywanie propozycji standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianu i egzaminów oraz egzaminów eksternistycznych we współpracy w szczególności z zainteresowanymi ministrami, szkołami wyższymi, jednostkami badawczo-rozwojowymi, organizacjami pracodawców i samorządami zawodowymi; 2) przygotowywanie i ustalanie materiałów egzaminacyjnych, w szczególności zadań i arkuszy egzaminacyjnych do przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty, egzaminu maturalnego, egzaminu eksternistycznego, potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie oraz egzaminów eksternistycznych, opracowywanie, we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi, a w zakresie egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe również z ministrami właściwymi dla zawodów; 3) ogłaszanie, w tym w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, informatorów zawierających w szczególności opis zakresu sprawdzianu i egzaminów oraz egzaminów eksternistycznych przykładowe pytania, zadania i testy oraz kryteria ich oceniania, 4) dokonywanie analizy wyników sprawdzianu i egzaminów oraz egzaminów eksternistycznych, a także składanie ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania sprawozdań odpowiednio o poziomie osiągnięć uczniów na poszczególnych etapach kształcenia oraz dotyczących wyników egzaminów eksternistycznych; 5) przygotowywanie i upowszechnianie programów doskonalenia nauczycieli w zakresie diagnozowania i oceniania; 6) inspirowanie badań naukowych i innowacji w dziedzinie oceniania i egzaminowania; 7) koordynowanie działalności okręgowych komisji egzaminacyjnych oraz nadzorowanie ich prac związanych z opracowywaniem propozycji zestawów zadań, pytań i testów do sprawdzianu i egzaminów oraz egzaminów eksternistycznych, a także nadzorowanie prac związanych z ich przeprowadzaniem i ocenianiem

przez okręgowe komisje egzaminacyjne prac egzaminacyjnych, w celu zapewnienia jednolitości i jakości działań wykonywanych przez okręgowe komisje egzaminacyjne oraz porównywalności wyników sprawdzianu, egzaminów i egzaminów; 8) ogłaszanie każdego roku w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Centralnej Komisji Egzaminacyjnej wyników egzaminów (art. 9a, ust. 1-2 Uoso).

Centralnej Komisji Egzaminacyjnej podlegają okręgowe komisje egzaminacyjne, tworzone w drodze rozporządzenia wydanego przez właściwego ministra ds. oświaty i wychowania (art. 9c). Nadzór na działalnością CKE sprawuje właściwy minister do spraw oświaty i wychowania, który nadaje jej statut w drodze rozporządzenia oraz powołuje i odwołuje jej dyrektora. Dyrektorem CKE może być osoba, która posiada wykształcenie wyższe i tytuł zawodowy magister, magister inżynier lub równorzędny, wyłaniana w drodze konkursu (art. 9d Uoso).

✓ **Czas pracy nauczyciela** (zob. **obniżenie tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin**)

Ustawa – Karta Nauczyciela ustaliła czas pracy nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć, który nie może przekraczać 40 godzin w skali tygodnia. W ramach tego czasu pracy oraz ustalonego wynagrodzenia nauczyciel obowiązany jest realizować: 1) zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, prowadzone bezpośrednio z uczniami lub wychowankami; 2) albo inne czynności i zajęcia wynikające z zadań statutowych szkoły, ze szczególnym uwzględnieniem zajęć opiekuńczych i wychowawczych wynikających z potrzeb i zainteresowań uczniów, zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym (art. 42, ust. 1-2 KN).

Od 1 stycznia 2018 r. obowiązuje nowy tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć dla nauczyciela pedagoga, logopedy, psychologa i doradcy zawodowego, a także terapeuty pedagogicznego, z wyjątkiem nauczycieli zatrudnionych w poradni psychologiczno-pedagogicznej – w wymiarze 22 godzin. Ustalono zostało pensum godzin w wymiarze 20 godzin tygodniowo – dla nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej, zatrudnianych dodatkowo w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego oraz współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

Z dniem 1 września 2018 r. w tabeli wypełniającej ust. 3 art. 42 ustawy – Karta Nauczyciela pojawi się kolejne stanowisko (typ szkoły) nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej zatrudnionych dodatkowo w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego

oraz współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym, który tygodniowy wymiar wynosić będzie 20 godz. tygodniowo (art. 42 KN).

Nadto, także od 1 września 2018 r. wchodzi przepis, zgodnie z którym nauczycielom realizującym w ramach stosunku pracy obowiązki określone dla stanowisk o różnym tygodniowym obowiązkowym wymiarze godzin zajęć tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć ustala się jako iloraz łącznej liczby realizowanych godzin i sumy części etatów realizowanych w ramach poszczególnych tygodniowych wymiarów godzin zajęć, przy czym wynik zaokrągla się do pełnych godzin w ten sposób, że czas zajęć do pół godziny pomija się, a powyżej pół godziny liczy się za pełną godzinę; godziny wyliczone ponad ten wymiar stanowią godziny ponadwymiarowe (art. 42 ust. 5a KN).

Od 1 września 2018 r. organ prowadzący szkołę lub placówkę określa wymiar godzin zajęć dla: 1) nauczycieli zatrudnionych w publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej oraz nauczycieli prowadzących kształcenie w formie zaocznej, nauczycieli kolegów pracowników służb społecznych, nauczycieli kształcenia na odległość, bibliotekarzy bibliotek pedagogicznych oraz zasady zaliczania do wymiaru godzin poszczególnych zajęć w formie zaocznej i w kształceniu na odległość; 2) pedagogów, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych, doradców zawodowych, z wyjątkiem nauczycieli zatrudnionych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, z tym, że wymiar ten nie może przekraczać 22 godzin (art. 42 ust. 7 pkt 3a KN).

Ustawa – Karta Nauczyciela w artykule 42 definitywnie rozstrzyga kwestię tzw. nadgodzin dla kadry kierowniczej. W tej sprawie zapis ust. 6a tego artykułu – zdaje się - nie budzić wątpliwości: dyrektorowi i wicedyrektorowi szkoły oraz innym nauczycielom, którym z racji zajmowanego stanowiska obniżono obowiązkowy wymiar godzin, nie przydziela się godzin ponadwymiarowych, chyba, że jest to konieczne dla zapewnienia realizacji ramowego planu nauczania w jednym oddziale, a za zgodą organu prowadzącego szkołę także, gdy jest to konieczne dla zapewnienia realizacji ramowego planu nauczania w więcej niż jednym oddziale. Pozwoli to dyrektorowi szkoły na poświęcenie więcej czasu na konsultacje oraz rozmowy z rodzicami i uczniami.

Nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć obowiązuje pięciodniowy tydzień pracy (art. 42c KN). Od 1 stycznia 2018 r. inaczej został uregulowany wymiaru czasu pracy nauczyciela uprawnionego do

urlopu wychowawczego. Pozwoli to uniknąć sytuacji wnioskowania przez nauczyciela o obniżenie wymiaru zatrudnienia w różnych okresach roku szkolnego w szkołach feryjnych, co powoduje problemy w organizacji procesu dydaktycznego ze względu na konieczność zatrudnienia nowych nauczycieli w ciągu roku szkolnego, np. tylko na czas wystawienia ocen semestralnych.

Dyrektor szkoły ma obowiązek w pierwszej kolejności zwiększyć wymiar zatrudnienia nauczycielowi, któremu wcześniej to zatrudnienie ograniczono. Dotyczy to wymiaru zatrudnienia w tej samej szkole, na tym samym lub (za jego zgodą) innym stanowisku, pod warunkiem posiadania przez nauczyciela wymaganych kwalifikacji.

Nauczycielom: 1) doksztalającym się; 2) wykonującym inne ważne społecznie zadania; 3) lub, jeżeli to wynika z organizacji pracy w szkole, dyrektor szkoły może ustalić czterodniowy tydzień pracy. W szkołach, w których praca odbywa się we wszystkie dni tygodnia, nauczyciel korzysta co najmniej raz na dwa tygodnie z dwu kolejnych dni wolnych od pracy, z których jeden musi przypadać w niedzielę. Zasada ta jednak nie dotyczy nauczyciela pracującego w systemie kształcenia zaocznego (art. 42c ust. 1-2 KN).

D

✓ **Decyzja administracyjna**

Decyzja administracyjna jest podstawowa forma rozstrzygnięć organu administracji; akt o charakterze rozstrzygnięcia władczego. Cechą decyzji administracyjnej jest jednostronne rozstrzygnięcie w sprawie indywidualnej. Decyzja administracyjna rozstrzyga sprawę co do jej istoty w całości lub części, a jej adresatem jest w każdym przypadku strona postępowania. Decyzja musi mieć formę pisemną. Istotnymi, czy wręcz niezbędnymi, elementami każdej decyzji są: 1) oznaczenie organu administracji; 2) data wydania decyzji; 3) oznaczenie strony lub stron, do których decyzja jest skierowana; 4) podstawa prawna decyzji; 5) rozstrzygnięcie sprawy; 6) uzasadnienie faktyczne i prawne; 7) pouczenie o możliwości odwołania, terminach i trybie; 8) podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego osoby upoważnionej do jej wydania (www.gazetaprawna.pl/encyklopedia/19 III 2018).

✓ **Dni wolne od zajęć dydaktyczno-wychowawczych**

Od 1 września 2017 r. obowiązuje *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie organizacji roku szkolnego*

(Dz. U. z 2017 r., poz. 1603). Jego głównym celem jest dostosowanie przepisów do nowej struktury szkolnictwa, dlatego zmieniono przede wszystkim wykaz typów szkół, w których dyrektor może ustalić dodatkowe dni wolne od zajęć dydaktyczno-wychowawczych. Liczba tych dni została zwiększona w szkołach podstawowych z sześciu do ośmiu, z przeznaczeniem na: 1) egzamin ósmoklasisty – 3 dni, 2) rekolekcje wielkopostne – 3 dni, 3) dodatkowe dni wolne – 2.

✓ **Dodatek do emerytury lub renty z tytułu tajnego nauczania**

Na podstawie ustawy – Karta Nauczyciela nauczycielom, którzy w czasie okupacji prowadzili tajne nauczanie, przysługuje dodatek do emerytury lub renty w wysokości 10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w kwartale kalendarzowym poprzedzającym termin ostatniej waloryzacji emerytur i rent w 1995 r., jeżeli nie pobierają takiego dodatku z innego tytułu. Kwota tego dodatku ulega podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent - od miesiąca, w którym jest przeprowadzana waloryzacja. Przyznanie dodatku następuje na wniosek zainteresowanego.

Dodatek za tajne nauczanie przysługuje również nauczycielom, którzy przed dniem 1 września 1939 r. nauczali w języku polskim w szkołach polskich na terenie III Rzeszy Niemieckiej oraz byłego Wolnego Miasta Gdańska, jeżeli nie pobierali oni dotychczas takiego dodatku z innego tytułu (art. 90, ust. 1-4 KN).

Na podstawie Komunikatu Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 lutego 2018 r. w sprawie kwoty dodatku do emerytury lub renty za tajne nauczanie od dnia 1 marca 2018 r. kwota dodatku do emerytury lub renty za tajne nauczanie wynosi 215,84 zł.

✓ **Dodatek funkcyjny**

Na podstawie art. 30 ustawy – Karta Nauczyciela wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy* (Dz. U. z 2014 r., poz. 416 i 922, z 2015 r., poz. 868 oraz z 2016 r., poz. 1029) ustalono, iż do uzyskania dodatku funkcyjnego uprawnieni są nauczyciele, którym powierzono stanowisko dyrektora lub wicedyrektora przedszkola, szkoły, placówki lub innej jednostki organizacyjnej, albo inne stanowisko kierownicze przewidziane w statucie szkoły. Nadto dodatek funkcyjny przysługuje z tytułu sprawowanie funkcji: wychowawcy

klasy, doradcy metodycznego lub nauczyciela-konsultanta, opiekuna stażu (§ 5).

Rozporządzenie to zostało zmienione *rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy* (Dz. U. z 2017 r., poz. 630) w zakresie minimalnych stawek wynagrodzenia zasadnicze od 1 stycznia 2017 r., jednak w dalszym ciągu w najwyższym poziomie wykształcenia nie ujęto stopnia naukowego doktora, którym legitymuje się całkiem spora grupa nauczycieli.

✓ **Dodatek dla nauczyciela zatrudnionego na terenie wsi**

Niekiedy potocznie nazywany też „dodatkiem wiejskim”. Kwestię tego dodatku rozstrzyga art. 54 ust. 5 znowelizowanej ustawy – Karta Nauczyciela. Stanowi on, że nauczycielowi posiadającemu kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela, zatrudnionemu na terenie wsi lub w mieście liczącym do 5 tys. mieszkańców, przysługuje odrębny dodatek w wysokości 10% wynagrodzenia zasadniczego. Dodatek ten organ prowadzący szkołę może podwyższyć na terenie wiejskim, na którym występuje szczególnie deficyt kadr.

Wobec pojawiających się spekulacji, w komunikacie MEN z ostatnich dni lutego 2018 r. podano, że resort nie ma zamiaru likwidować tego dodatku.

✓ **Dodatek dla nauczycieli dyplomowanych**

Stosownie do znowelizowanej ustawy – Karta Nauczyciela od 1 stycznia 2018 r. nauczycielowi dyplomowanemu legitymującemu się co najmniej 3-letnim okresem pracy w szkole (od dnia nadania stopnia nauczyciela dyplomowanego) oraz wyróżniającą oceną pracy – będzie przysługiwał dodatek za wyróżniającą pracę – docelowo – w wysokości 16 proc. kwoty bazowej, określanej dla nauczycieli corocznie w ustawie budżetowej. Po raz pierwszy nauczyciele dyplomowani będą mogli otrzymać ten dodatek od 1 września 2020 r., a w docelowej wysokości pierwszy raz będzie można go otrzymać od 1 września 2022 r. (do tego czasu wysokość dodatku będzie corocznie rosła). Nowy dodatek – dodatek za wyróżniającą pracę będzie stanowił uzupełnienie obecnego systemu awansu zawodowego w powiązaniu z systemem wynagradzania. (art. 30 ust. 1 pkt 2 KN).

Nauczyciel nabywa prawo do dodatku za wyróżniającą pracę: 1) z dniem 1 stycznia – w przypadku uzyskania ostatecznej wyróżniającej oceny pracy w okresie od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego

dany rok kalendarzowy; 2) z dniem 1 września – w przypadku uzyskania ostatecznej wyróżniającej oceny pracy w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku kalendarzowego. Prawo do dodatku za wyróżniającą pracę wygasa z ostatnim dniem miesiąca kalendarzowego, w którym uzyskana przez nauczyciela ocena pracy niższa niż ocena wyróżniająca stała się ostateczna (art. 33a pkt 3-4 KN).

Szacuje się, że w okresie od 1 września 2020 r. do 31 sierpnia 2022 r. dodatkowe pieniądze za wyróżniającą pracę wypłacane mają być w wysokości: 1) około 95 zł, tj. 3 proc. kwoty bazowej – od 1 września 2020 r. do 31 sierpnia 2021 r.; 2) około 190 zł, tj. 6 proc. kwoty bazowej – od 1 września 2021 r. do 31 sierpnia 2022 r.; 3) około 500 zł, tj. 16 proc. kwoty bazowej – od 1 września 2022 r.

✓ **Dodatek za pracę w trudnych lub uciążliwych warunkach**

Nauczycielom pracującym w trudnych lub uciążliwych warunkach przysługuje z tego tytułu dodatek za warunki pracy. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określa, w drodze rozporządzenia, wykaz trudnych i uciążliwych warunków pracy, stanowiących podstawę do przyznania z tego tytułu dodatku, biorąc pod uwagę w szczególności stopień trudności zajęć realizowanych w warunkach trudnych i uciążliwych (art. 34 KN). Kwestię dodatków z tego tytułu rozstrzyga *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy* (Dz. U. z 2005, Nr 22, poz. 181). W 2013 r. ukazało się *obwieszczenie ministra edukacji narodowej z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy* (Dz. U. z 2014, poz. 416). W paragrafie 8 rozporządzenia podaje się wykaz czynności uznanych za pracę w trudnych warunkach, zaś w paragrafie 9 - wykaz czynności i zajęć prowadzonych przez nauczycieli, uznanych za uciążliwe. Do rozporządzenia z 2005 r. ukazało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej dnia 20 marca 2017 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego raz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy* (Dz. U. z 2017 r., poz. 630), ale zmieniające tylko stawki wynagrodzenia zasadniczego.

✓ **Dodatki dla nauczycieli**

Zgodnie z nowelą ustawy – Karta Nauczyciela z dniem 1 września 2018 r. nauczyciele mogą otrzymywać dodatki: 1) za wysługę lat; 2) motywacyjny; 3) za wyróżniającą pracę; 4) **funkcyjny** (zob.); 4) za warunki pracy. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, dla nauczycieli poszczególnych stopni awansu zawodowego zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez ministrów wysokość stawek dodatków oraz szczegółowe warunki przyznawania tych dodatków, szczegółowe warunki obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw, wysokość i warunki wypłacania składników wynagrodzenia, uwzględniając wysokości średniego wynagrodzenia nauczycieli oraz zróżnicowanie szkół prowadzonych przez poszczególnych ministrów (art. 30, ust 1, pkt 2 KN). W dniu 9 lutego 2018 r. na stronie MEN pojawił się projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy.

✓ **Dodatkowe wynagrodzenie (13. pensja)**

Ustawa – Karta Nauczyciela gwarantuje nauczycielom dodatkowe wynagrodzenie roczne, zwane popularnie „trzynastką” lub 13. pensją) na zasadach i w wysokości określonych w *ustawie z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej* (Dz. U. z 2016 r., poz. 2217 oraz z 2018 r., poz. 138), (art. 48 KN).

Nauczyciel nabywa prawo do dodatkowego wynagrodzenia rocznego w pełnej wysokości po przepracowaniu u danego pracodawcy całego roku kalendarzowego. Jeżeli nauczyciel pozostaje na swoim stanowisku mniej niż rok, ale co najmniej 6 miesięcy, nabywa prawo do otrzymania wynagrodzenia rocznego, jednak w wysokości proporcjonalnej do przepracowanego okresu. Niemniej jednak ustawa przewiduje wyjątki od konieczności przepracowania 6 miesięcy warunkujących nabycie prawa do wynagrodzenia i wymienia je w art. 2 ust. 3 ustawy. Mianowicie z obowiązku przepracowania 6 miesięcy zwolniony jest m. in.: nauczyciel, który został zwolniony z powodu likwidacji stanowiska lub nauczyciel, który zatrudniony został zgodnie z organizacją pracy w szkole, czyli np.: wraz z rozpoczęciem roku szkolnego, czy akademickiego albo na zastępstwo wskutek nieobecności nauczyciela.

Przepracowanie co najmniej 6 miesięcy nie jest również wymagane w przypadku korzystania w danym roku kalendarzowym z urlopu wy-

chowawczego, macierzyńskiego, dodatkowego urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, dodatkowego urlopu na warunkach macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego, urlopu ojcowskiego (art. 2 ust. 3 punkt 6), a także w razie korzystania przez nauczyciela z urlopu do celów naukowych, artystycznych czy kształcenia zawodowego lub urlopu dla poratowania zdrowia.

Dodanie do art. 2 ust. 3 urlopu macierzyńskiego i jego form pochodnych nastąpiło poprzez uchwalenie *ustawy z dnia 10 maja 2013 r. o zmianie ustawy o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej* (Dz. U. z 2013 r., poz. 746). Na tę zmianę wpłynął m. in.: wyrok TK z 9 lipca 2012 r. (sygn. akt: P 59/11), w którym TK stwierdził, że przebywanie na urlopie macierzyńskim nie może być przeszkodą do otrzymania tzw. trzynastki, a nieuwzględnienie tego okresu przy nabywaniu prawa do wynagrodzenia rocznego w przypadku nieprzepracowania faktycznie 6 miesięcy jest niezgodne z Konstytucją RP.

✓ **Dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli**

Stosownie do ustawy – Karta Nauczyciela w budżetach organów prowadzących szkoły wyodrębnia się środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, z uwzględnieniem doradztwa metodycznego, w wysokości jednego procenta planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli, za publicznych placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Środki te mogą być również przeznaczone, w wysokości nie większej niż 20%, na dofinansowanie kosztów obniżenia tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych nauczycielom dyplomowanym, którym powierzono zadania doradcy metodycznego. Dofinansowanie polegające na zwiększeniu funduszu wynagrodzeń w planach finansowych szkół nie może być wyższe niż skutki finansowe zatrudnienia nauczyciela w wymiarze odpowiadającym przyznanej niższe tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych nauczycielowi dyplomowanemu. Podziału tych środków dokonuje się po zasięgnięciu opinii związków zawodowych zrzeszających nauczycieli.

Nadto w budżetach wojewodów wyodrębnia się środki na wspieranie na obszarze województwa doskonalenia zawodowego nauczycieli, w łącznej wysokości 5 tys. średnich wynagrodzeń nauczyciela stażysty.

Z kolei w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania wyodrębnia się środki na realizację ogólnokrajowych zadań w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli, w łącznej wysokości 5 tys. śred-

nich wynagrodzeń nauczyciela stażysty, przy czym zasada ta nie obejmuje finansowania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym prowadzonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania (art. 70a, ust. 1-5).

☐ dniem 1 stycznia 2019 r. wejdzie przepis (art. 70a, ust. 1 KN), na podstawie którego w budżetach organów prowadzących szkoły wyodrębnia się środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli – w wysokości 0,8% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli (z przepisu usunięto zapis: „z uwzględnieniem doradztwa metodycznego”). Także od 12 stycznia 2019 r. w budżetach wojewodów wyodrębnia się środki na wspieranie organizacji doradztwa metodycznego na obszarze województwa, w łącznej wysokości 12 400 średnich wynagrodzeń nauczyciela dyplomowanego. Środki na realizację zadania w budżetach poszczególnych wojewodów wyodrębnia się w wysokości proporcjonalnej do liczby nauczycieli zatrudnionych w województwie, ustalonej na podstawie danych systemu informacji oświatowej. Z ww. środków, wojewoda udziela jednostkom samorządu terytorialnego prowadzącym placówki doskonalenia nauczycieli zatrudniające doradców metodycznych, dotacji na finansowanie wynagrodzenia tych nauczycieli z tytułu powierzonych zadań doradcy metodycznego (art. 70a, ust. 4 KN).

W sprawie dofinansowania doskonalenia nauczycieli obowiązywało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków* (Dz. U. z 2002 r., Nr 46, poz. 430), które zostało zmienione *rozporządzeniem ministra edukacji narodowej z 10 listopada 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków* (Dz. U. z 2015 r., poz. 1973).

Zmiany w rozporządzeniu w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli dotyczą głównie form dofinansowania, z którego mogą być pokryte w części lub w całości: 1) koszty obniżenia wymiaru godzin zajęć lub dodatkowych umów o pracę, dodatków funkcyjnych oraz podróży służbowych, w tym koszty prze-

jazdu, zakwaterowania i wyżywienia, doradców metodycznych; 2) koszty podróży służbowych (koszty przejazdu, zakwaterowania i wyżywienia) nauczycieli i specjalistów organizujących i prowadzących daną formę doskonalenia zawodowego nauczycieli; 3) koszty wynagrodzenia nauczycieli i specjalistów prowadzących daną formę doskonalenia zawodowego nauczycieli, z wyjątkiem nauczycieli i specjalistów zatrudnionych w publicznej placówce doskonalenia nauczycieli, publicznej bibliotece pedagogicznej lub publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, która je organizuje; 4) koszty druku i dystrybucji materiałów szkoleniowych i informacyjnych. Od tej pory obowiązuje pięć kryteriów branych pod uwagę przy organizacji form doskonalenia zawodowego, a mianowicie: 1) wyniki ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej; 2) wyniki sprawdzianu, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie i egzaminu maturalnego; 3) zadania związane z realizacją podstawy programowej; 4) wymagania wobec szkół i placówek; 5) wnioski nauczycieli o dofinansowanie form doskonalenia zawodowego.

✓ **Dokumentacja przebiegu nauczania**

Ustawa o systemie oświaty w art. 44 reguluje, iż sprawdzone i ocenione pisemne prace ucznia są udostępniane uczniowi i jego rodzicom. W szkole policealnej sprawdzone i ocenione pisemne prace ucznia są udostępniane uczniowi. Na wniosek ucznia lub jego rodziców dokumentacja dotycząca: 1) egzaminu klasyfikacyjnego; 2) egzaminu poprawkowego; 3) zastrzeżeń 4) oceniania ucznia, jest udostępniana do wglądu uczniowi lub jego rodzicom.

Na podstawie art. 47 ustawy – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1646), które określa sposób prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły podstawowe i szkoły ponadpodstawowe, a także przez publiczne placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzaje tej dokumentacji. Podano w nim m. in., że przedszkole prowadzi dla każdego oddziału dziennik zajęć przedszkola, w którym dokumentuje się przebieg pracy wychowawczo-dydaktycznej z dziećmi w danym roku szkolnym, zaś szkoła podstawowa prowadzi księgę ewidencji dzieci podlegających obowiązkowi rocznego przygotowania przedszkolnego i obowiązkowi szkolnemu zamieszkałych w obwodzie szkoły, natomiast szkoła dla dzieci i młodzieży prowadzi księgę

uczniów, a specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, ośrodek rewalidacyjno-wychowawczy oraz placówka zapewniająca opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania – księgę wychowanków. Rozporządzenie reguluje także kwestię prowadzenia w szkole **dzienników elektronicznych** – zob.

✓ **Dorobek zawodowy nauczyciela**

Pojęcie do występuje w ustawie – Karta Nauczyciela i związane jest z awansem zawodowym nauczyciela, tj. w art. 9a, ust. 3, 3a, art. 9i. Stosowane jest głównie do nauczycieli akademickich, podejmujących pracę na podstawie ustawy – Karta Nauczyciela oraz w art. 9i, gdy mowa jest o „znaczącym i uznanym dorobku zawodowym” kandydatów do tytułu honorowego profesora oświaty.

✓ **Doskonalenie nauczycieli za granicą**

Od 26 stycznia 2017 r. doskonalenie nauczycieli może odbywać się za granicą, na podstawie umów międzynarodowych, porozumień o współpracy bezpośredniej zawieranych przez szkoły, organy prowadzące szkoły, jednostki samorządu terytorialnego, organy administracji rządowej i placówki doskonalenia, programów edukacyjnych Unii Europejskiej lub na zaproszenie podmiotów zagranicznych. Okres doskonalenia za granicą jest zaliczany do okresu zatrudnienia nauczyciela w kraju, od którego zależą uprawnienia pracownicze. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, warunki kierowania za granicę nauczycieli w celu doskonalenia, uwzględniając w szczególności: 1) możliwość udzielania nauczycielom pozostającym w zatrudnieniu urlopu szkoleniowego lub bezpłatnego; 2) możliwość przyznania świadczeń na rzecz rodzin nauczycieli; 3) organy uprawnione do przyznawania świadczeń oraz udzielania urlopów; 4) warunki zaliczania okresu doskonalenia za granicą do okresu zatrudnienia w kraju; 5) warunki odwoływania nauczycieli skierowanych za granicę oraz warunki zwrotu wypłaconych im świadczeń (art. 70b, ust. 1-3 KN).

✓ **Droga dziecka do oddziału przedszkolnego i szkoły** (zob. także - **zadania oświatowe gminy**)

Droga dziecka dziecka pięcioletniego z domu do publicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego w publicznej szkole podstawowej, publicznej **innej formy wychowania przedszkolnego** (zob.), niepublicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego w niepublicznej szkole podsta-

wowej, w których gmina zapewniła tym dzieciom warunki spełniania tego obowiązku oraz realizacji prawa do korzystania z wychowania przedszkolnego, nie powinna przekraczać 3 km. Jeżeli droga ta przekracza 3 km, **obowiązkiem (zadaniem) gminy** (zob.) jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka albo zwrot kosztów przejazdu dziecka i opiekuna środkami komunikacji publicznej, w przypadku, gdy dowożenie zapewniają rodzice (art. 32, ust. 3, 5 U-Po). Jest to także potwierdzone w Uoso, gdzie jest zapis, że droga dziecka spełniającego obowiązek rocznego obowiązkowego wychowania przedszkolnego i dziecka pięcioletniego z domu do publicznego przedszkola, publicznej innej formy wychowania przedszkolnego, niepublicznego przedszkola, albo niepublicznej innej formy wychowania przedszkolnego, w których gmina zapewniła tym dzieciom warunki spełniania tego obowiązku oraz realizacji prawa do korzystania z wychowania przedszkolnego, nie powinna przekraczać 3 km (art. 14a, ust. 3 Uoso).

Gdy chodzi o uczniów szkół podstawowych, to droga dziecka z domu do szkoły nie może przekraczać: 3 km - w przypadku uczniów klas I-IV szkół podstawowych i 4 km - w przypadku uczniów klas V-VIII szkół podstawowych. Jeżeli droga dziecka z domu do szkoły, w której **obwodzie szkolnym** (zob.) dziecko mieszka przekracza te odległości, obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu dziecka lub zwrot kosztów przejazdu dziecka środkami komunikacji publicznej, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice, a do ukończenia przez dziecko 7 lat – także zwrot kosztów przejazdu opiekuna dziecka środkami komunikacji publicznej. Jeżeli droga, o której mowa wyżej nie przekracza tych odległości, gmina może zorganizować bezpłatny transport, jednak musi zapewnić opiekę w czasie przewozu (art. 39, ust. 2-3 U-Po).

✓ **Dyplomy** (zob. **świadectwa szkolne**), (od łac. *diploma* – dokument nadający tytuł albo przywilej).

✓ **Dyrektor szkoły**, (LDE, s. 79)

Osoba kierująca szkołą lub placówką oświatowo-wychowawczą. Status dyrektora szkoły (placówki), jego sposób powoływania oraz obowiązku określa Ustawa- Prawo oświatowe w art. 62-68 . Dyrektorem może być nauczyciel mianowany lub dyplomowany, przy czym może nim być także osoba niebędąca nauczycielem powołana na stanowisko dyrektora przez **organ prowadzący** (zob.), po zasięgnięciu **opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny** (zob.), jednak nie może ona sprawować nadzoru pedagogicznego. W przypadku powołania takiej osoby na stanowi-

ska dyrektora, nadzór pedagogiczny sprawuje nauczyciel zajmujący inne stanowisko kierownicze w szkole lub placówce. Stanowisko dyrektora szkoły lub placówki powierza organ prowadzący szkołę lub placówkę.

Kandydata na stanowisko dyrektora szkoły lub placówki wyłania się w drodze konkursu. Kandydatowi nie można odmówić powierzenia stanowiska dyrektora. Wymogu przeprowadzania konkursu na stanowisko dyrektora nie stosuje się do szkół i placówek publicznych prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego. Jeżeli do konkursu nie zgłosi się żaden kandydat albo w wyniku konkursu nie wyłoniono kandydata, organ prowadzący powierza to stanowisko ustalonemu, w porozumieniu z organem sprawującym nadzór pedagogiczny, kandydatowi, po zasięgnięciu opinii rady szkoły lub placówki i rady pedagogicznej.

W celu przeprowadzenia konkursu organ prowadzący szkołę lub placówkę powołuje komisję konkursową w składzie: 1) po trzech przedstawicieli: a) organu prowadzącego szkołę lub placówkę, b) organu sprawującego nadzór pedagogiczny, 2) po dwóch przedstawicieli: a) rady pedagogicznej, b) rady rodziców, 3) po jednym przedstawicielu zakładowych organizacji związkowych będących jednostkami organizacyjnymi organizacji związkowych reprezentatywnych w rozumieniu ustawy o Radzie Dialogu Społecznego albo jednostkami organizacyjnymi organizacji związkowych wchodzących w skład organizacji związkowych reprezentatywnych w rozumieniu ustawy o Radzie Dialogu Społecznego, zrzeszających nauczycieli. Stanowisko dyrektora szkoły lub placówki powierza się na 5 lat szkolnych. W uzasadnionych przypadkach można powierzyć to stanowisko na krótszy okres, jednak nie krótszy niż 1 rok szkolny.

Jeżeli w szkole utworzono stanowisko **wicedyrektora** (zob.) lub inne stanowiska kierownicze, powierzenia tych stanowisk i odwołania z nich dokonuje dyrektor szkoły, po zasięgnięciu opinii organu prowadzącego, **rady szkoły** (zob.) oraz **rady pedagogicznej** (zob.). W placówce, w której zgodnie z ramowym statutem może być utworzone stanowisko wicedyrektora i inne stanowiska kierownicze, powierzenia tych stanowisk i odwołania z nich dokonuje dyrektor placówki, po zasięgnięciu opinii organu prowadzącego, rady placówki oraz rady pedagogicznej.

Organ, który powierzył nauczycielowi stanowisko kierownicze w szkole lub placówce: 1) odwołuje nauczyciela ze stanowiska kierowniczego w razie: a) złożenia przez nauczyciela rezygnacji, za trzymiesięcznym wypowiedzeniem, b) ustalenia negatywnej oceny pracy lub negatywnej oceny wykonywania zadań wymienionych w art. 57 ust. 2 w trybie określonym przepisami w sprawie oceny pracy nauczycieli – bez wypowie-

dzenia, c) złożenia przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny wniosku, o którym mowa w art. 56 ust. 3; 2) w przypadkach szczególnie uzasadnionych, po zasięgnięciu opinii kuratora oświaty, a w przypadku szkoły i placówki artystycznej oraz placówki, o której mowa w art. 2 pkt 8, dla uczniów szkół artystycznych prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego - ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, może odwołać nauczyciela ze stanowiska kierowniczego w czasie roku szkolnego bez wypowiedzenia.

Dyrektor szkoły lub placówki w szczególności: 1) kieruje działalnością szkoły lub placówki oraz reprezentuje ją na zewnątrz; 2) sprawuje nadzór pedagogiczny, z zastrzeżeniem art. 62 ust. 2; 3) sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne; 4) realizuje uchwały rady szkoły lub placówki oraz rady pedagogicznej, podjęte w ramach ich kompetencji stanowiących; 5) dysponuje środkami określonymi w planie finansowym szkoły lub placówki zaopiniowanym przez radę szkoły lub placówki i ponosi odpowiedzialność za ich prawidłowe wykorzystanie, a także może organizować administracyjną, finansową i gospodarczą obsługę szkoły lub placówki; 6) wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę lub placówkę; 7) wykonuje inne zadania wynikające z przepisów szczególnych; 8) współdziała ze szkołami wyższymi w organizacji praktyk pedagogicznych; 9) stwarza warunki do działania w szkole lub placówce: wolontariuszy, stowarzyszeń i innych organizacji, w szczególności organizacji harcerskich, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły lub placówki; 10) odpowiada za realizację zaleceń wynikających z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ucznia 11) współpracuje z pielęgniarką albo higienistką szkolną, lekarzem i lekarzem dentystrą, sprawującymi profilaktyczną opiekę zdrowotną nad dziećmi i młodzieżą, w tym udostępnia imię, nazwisko i numer PESEL ucznia celem właściwej realizacji tej opieki.

Dyrektor jest kierownikiem zakładu pracy dla zatrudnionych w szkole lub placówce nauczycieli i pracowników niebędących nauczycielami i w związku z tym decyduje w sprawach: 1) zatrudniania i zwalniania nauczycieli oraz innych pracowników szkoły lub placówki; 2) przyznawania nagród oraz wymierzania kar porządkowych nauczycielom i innym pracownikom szkoły lub placówki; 3) występowania z wnioskami, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i rady szkoły lub placówki,

w sprawach odznaczeń, nagród i innych wyróżnień dla nauczycieli oraz pozostałych pracowników szkoły lub placówki.

Dyrektor szkoły lub placówki w wykonywaniu swoich zadań współpracuje z radą szkoły lub placówki, radą pedagogiczną, rodzicami i samorządem uczniowskim.

Dyrektor szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, z wyjątkiem szkoły artystycznej, w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę ustala zawody, w których kształci szkoła, po zasięgnięciu opinii powiatowej i wojewódzkiej rady rynku pracy co do zgodności z potrzebami rynku pracy.

W przypadku nieobecności dyrektora szkoły lub placówki zastępuje go wicedyrektor, a w szkołach i placówkach, w których nie utworzono stanowiska wicedyrektora - inny nauczyciel tej szkoły lub placówki, wyznaczony przez organ prowadzący, a nie przez dyrektora.

Dodatkowo odpowiedzialność dyrektora szkoły została ujęta w ustawie – Karta Nauczyciela, gdzie jest on odpowiedzialny za: 1) dydaktyczny i wychowawczy poziom szkoły; 2) realizację zadań zgodnie z uchwałami rady pedagogicznej i rady szkoły, podjętymi w ramach ich kompetencji stanowiących, oraz zarządzeniami organów nadzorujących szkołę; 3) tworzenie warunków do rozwijania samorządnej i samodzielnej pracy uczniów i wychowanków; 4) zapewnienie pomocy nauczycielom w realizacji ich zadań i ich doskonaleniu zawodowym; 5) zapewnienie w miarę możliwości odpowiednich warunków organizacyjnych do realizacji zadań dydaktycznych i opiekuńczo-wychowawczych; 6) zapewnienie bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę. Dyrektor kieruje szkołą, jest jej przedstawicielem na zewnątrz, przełożonym służbowym wszystkich pracowników szkoły, przewodniczącym rady pedagogicznej. Sprawuje opiekę nad dziećmi i młodzieżą uczącą się w szkole (art. 7, ust. 1-2 KN).

Na podstawie art. 63 ust. 20 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora publicznego przedszkola, publicznej szkoły podstawowej, publicznej szkoły ponadpodstawowej lub publicznej placówki oraz trybu pracy komisji konkursowej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1587), w którym zawarowano, że konkurs na stanowisko dyrektora publicznego przedszkola, publicznej szkoły podstawowej i publicznej szkoły ponadpodstawowej lub publicznej placówki ogłasza organ prowadzący przedszkole, szkołę lub placówkę. Ogłoszenie konkursu zawiera: 1) oznaczenie organu prowadzącego publiczne przedszkole, publiczną szkołę lub publiczną placówkę; 2) nazwę i adres publicznego przedszkola, publicznej szkoły lub

publicznej placówki, których dotyczy konkurs; 3) wskazanie wymagań wobec kandydatów na stanowisko dyrektora publicznego przedszkola, publicznej szkoły lub publicznej placówki; 4) wskazanie wymaganych dokumentów: a) uzasadnienia przystąpienia do konkursu oraz koncepcji funkcjonowania i rozwoju publicznego przedszkola, publicznej szkoły lub publicznej placówki, b) życiorysu z opisem przebiegu pracy zawodowej, zawierającego w szczególności informację o: – stażu pracy pedagogicznej – w przypadku nauczyciela albo – stażu pracy dydaktycznej – w przypadku nauczyciela akademickiego, albo – stażu pracy, w tym stażu pracy na stanowisku kierowniczym – w przypadku osoby niebędącej nauczycielem, c) oświadczenia zawierającego następujące dane osobowe kandydata: – imię (imiona) i nazwisko, – datę i miejsce urodzenia, – obywatelstwo, – miejsce zamieszkania (adres do korespondencji), d) poświadczonych przez kandydata za zgodność z oryginałem kopii dokumentów potwierdzających posiadanie wymaganego stażu pracy, e) poświadczonych przez kandydata za zgodność z oryginałem kopii dokumentów potwierdzających posiadanie wymaganego wykształcenia, w tym dyplomu ukończenia studiów wyższych lub świadectwa ukończenia studiów podyplomowych z zakresu zarządzania albo świadectwa ukończenia kursu kwalifikacyjnego z zakresu zarządzania oświatą, f) poświadczonych przez kandydata za zgodność z oryginałem kopii dokumentu potwierdzającego znajomość języka polskiego - w przypadku cudzoziemca, g) poświadczonych przez kandydata za zgodność z oryginałem kopii zaświadczenia lekarskiego o braku przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania pracy na stanowisku kierowniczym, h) oświadczenia, że przeciwko kandydatowi nie toczy się postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowanie dyscyplinarne, i) oświadczenia, że kandydat nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, oświadczenia, że kandydat nie był karany zakazem pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi, k) oświadczenia o dopełnieniu obowiązku, o którym mowa w art. 7 ust. 1 i 3a ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2017 r., poz. 2186, z 2018 r., poz. 538) – w przypadku kandydata na dyrektora publicznej szkoły urodzonego przed dniem 1 sierpnia 1972 r., l) poświadczonych przez kandydata za zgodność z oryginałem kopii aktu nadania stopnia nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego – w przypadku nauczyciela, m) poświadczonych przez kandydata za zgodność z oryginałem kopii karty oceny pracy lub oceny dorobku zawodowego – w przypadku nauczyciela i nauczyciela akademickiego,

n) oświadczenia, że kandydat nie był prawomocnie ukarany karą dyscyplinarną, o) oświadczenia, że kandydat ma pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych; 5) informacji o: a) sposobie i terminie składania ofert; b) dopuszczeniu składania ofert w postaci elektronicznej; c) sposobie powiadomienia kandydatów o terminie i miejscu przeprowadzenia postępowania konkursowego.

W kwietniu 2018 r. do Sejmu ma trafić projekt ustawy nowelizującej ustawę – Prawo oświatowe, gdzie ma znaleźć się zapis, iż jeżeli w szkole lub placówce działa więcej niż jedna zakładowa organizacja związkowa, będąca jednostką organizacyjną organizacji związkowej wchodzącej w skład organizacji związkowej reprezentatywnej w rozumieniu ustawy o Radzie Dialogu Społecznego, zakładowe organizacje związkowe będące takimi jednostkami wyłaniają wspólnego przedstawiciela. Gdy nie uda się wyłonić wspólnego przedstawiciela, wówczas ma delegować go do komisji konkursowej ta zakładowa organizacja związkowa, która ma w danej szkole najwięcej członków. W projekcie zaproponowano także zapis, zgodnie z którym uchwały rad pedagogicznych podejmowane w sprawach związanych z osobami pełniącymi funkcje kierownicze w szkole lub z opiniowaniem kandydatów na takie stanowiska podejmowane mają być w głosowaniu tajnym.

Oddzielną kwestią pozostaje status dyrektorów gimnazjów w związku z wejściem w życie z dniem 1 września 2017 r. reformy oświatowej. Uwaga podstawowa: likwidacja gimnazjum nie oznacza utraty stanowiska dotychczasowego dyrektora tej szkoły. Wobec wygaszanych samodzielnych gimnazjów (które nie będą przeobrażały się w szkoły nowego typu lub nie będą włączane do innych placówek) przyjęto zasadę, że dotychczasowi ich dyrektorzy będą zajmować stanowiska do końca okresu, na jaki zostali powołani, nie dłużej jednak niż do 31 sierpnia 2019 r. Innym dopuszczalnym wariantem w tej sytuacji jest powierzenie pełnienia obowiązków dyrektora gimnazjum wicedyrektorowi, a w gimnazjach, w których nie ma wicedyrektora, nauczycielowi tej placówki, nie dłużej niż do 31 sierpnia 2019 r. Dyrektor gimnazjum dla dorosłych, w którym kształcenie w klasie I rozpoczęło się w lutym 2017 r., będzie pełnił funkcję maksymalnie do 31 sierpnia 2020 r. Takie uprawnienie organu prowadzącego nie jest uzależnione od tego, czy dyrektor jest jednocześnie nauczycielem. Z tym, że, jak stanowi art. 231 ust. 5 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (U-Pwu-Po), gdy wicedyrektor, któremu powierzono pełnienie obowiązków dyrektora gimnazjum, nie jest nauczycielem, nadzór pedagogiczny sprawuje nauczyciel zajmujący inne stanowisko kierownicze w gimnazjum.

Kierujący gimnazjum przekształcanym w 8-letnią podstawówkę staje się z dniem reorganizacji dyrektorem 8-letniej szkoły podstawowej i zajmuje to stanowisko do końca okresu, na jaki powierzono mu funkcję dyrektora gimnazjum. Organ prowadzący może przedłużyć mu jej pełnienie (także, gdy nie jest nauczycielem) maksymalnie do 31 sierpnia 2019 r. Taka sama zasada obowiązuje w razie przeobrażenia się gimnazjum w trzy- lub czteroletnie liceum ogólnokształcące, cztero- lub pięcioletnie technikum albo branżową szkołę I stopnia (art. 240 ust. 1, 3 i 4 U-Pwu-Po).

Odmienne zasady obowiązują w razie włączenia gimnazjum do innych placówek. Gdy zostanie wcielone do podstawówki, dyrektor gimnazjum stanie się wicedyrektorem szkoły podstawowej do końca okresu, na jaki powierzono mu stanowisko szefa gimnazjum. Wicedyrektorów oraz nauczycieli zajmujących inne stanowiska kierownicze w szkole podstawowej i dotychczasowym gimnazjum odwołuje się ze stanowiska z końcem roku szkolnego poprzedzającego ten, z początkiem którego następuje włączenie szkoły. Ta sama zasada obowiązuje w razie włączenia gimnazjum do trzy- lub czteroletniego liceum, cztero- lub pięcioletniego technikum albo branżowej szkoły I stopnia (por. art. 241 ust. 2–4 U-Pwu-Po). Dyrektor 8-letniej szkoły podstawowej może przedłużyć powierzenie stanowiska wicedyrektora byłemu szefowi gimnazjum najwyżej do 31 sierpnia 2019 r.

Artykuł 238 ust. 6 U-Pwu-Po przewiduje, że w przypadku rozpisania konkursu na stanowisko dyrektora ośmioletniej szkoły podstawowej (do której ma być włączone gimnazjum) przeprowadzanego przed tym procesem, w skład komisji konkursowej powołuje się po dwóch przedstawicieli rady pedagogicznej i rady rodziców. Przedstawiciele rady pedagogicznej wyłania się spośród przedstawicieli rad pedagogicznych szkoły podstawowej i gimnazjum, które ma być włączone do tej szkoły. Na podobnej zasadzie wybierani są reprezentanci rady rodziców. To samo rozwiązanie przewidziano w razie konkursu na stanowisko dyrektora odpowiednio trzyletniego albo czteroletniego liceum ogólnokształcącego lub czteroletniego albo pięcioletniego technikum lub branżowej szkoły I stopnia, do których ma być włączone gimnazjum (por. art. 241 ust. 6 U-Pwu-Po).

Od 1 września 2017 r. dyrektor 6-letniej szkoły podstawowej stał się dyrektorem 8-letniej „podstawówki”. Stanowisko to będzie zajmował do końca okresu, na jaki mu je powierzono. W myśl art. 235 ust. 3 U-Pwu-Po w przypadkach uzasadnionych względami organizacyjnymi organ prowadzący może przedłużyć mu wykonywanie funkcji (również, gdy nie jest nauczycielem) maksymalnie do 31 sierpnia 2019 r. Ta reguła będzie dotyczyć także wszystkich dyrektorów placówek, które będą przekształ-

cane z mocy prawa. Z kolei dyrektor dotychczasowego zespołu szkół, w skład którego wchodzi: 6-letnia szkoła podstawowa i gimnazjum, zasadnicza szkoła zawodowa i gimnazjum, liceum i gimnazjum, technikum i gimnazjum – stał się 1 września 2017 r. lub stanie się 1 września 2019 r. odpowiednio dyrektorem: szkoły podstawowej, branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego, technikum. Stanowisko to będzie zajmował do końca okresu, na jaki mu je powierzono. Organ prowadzący może przesunąć ten termin do 31 sierpnia 2019 r. tylko dyrektorowi zespołu szkół, z którego po przekształceniu powstanie szkoła podstawowa lub branżowa szkoła I stopnia (bez względu na to, czy jest nauczycielem).

✓ **Dziennik elektroniczny**

Na podstawie § 21 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1646), przedszkola, szkoły, świetlice, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze, placówki zapewniająca opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, przedszkola i szkoły prowadzące indywidualne obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne oraz dla uczniów objętych indywidualnym nauczaniem mogą, za zgodą organu prowadzącego wymienione wyżej formy opieki i edukacji (poza tradycyjnymi dziennikami), prowadzić dzienniki elektroniczne. Stosownie do ust. 3-4 § 21 tego rozporządzenia prowadzenie dziennika elektronicznego wymaga: 1) zachowania selektywności dostępu do danych stanowiących dziennik elektroniczny; 2) zabezpieczenia danych stanowiących dziennik elektroniczny przed dostępem osób nieuprawnionych; 3) zabezpieczenia danych stanowiących dziennik elektroniczny przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub utratą; 4) rejestrowania historii zmian i ich autorów; 5) umożliwienia bezpłatnego wglądu rodzicom do dziennika elektronicznego, ale tylko w zakresie dotyczącym ich dzieci. System informatyczny służący do prowadzenia dzienników elektronicznych powinien umożliwiać eksport danych do formatu XML oraz sporządzenie dzienników w postaci papierowej.

Jak wynika z ust. 5, § 21 rozporządzenia przedszkola, szkoła (placówka) wybierając formę dziennika elektronicznego mogą zrezygnować z prowadzenia dzienników formie papierowej, jednak wówczas wpisanie przez nauczyciela w dzienniku elektronicznym tematu zajęć jest równo-

znaczne z potwierdzeniem przez nauczyciela przeprowadzenia tych zajęć. Za prowadzenie dziennika płaci zawsze jednostka z własnego budżetu, jako, że jest to opłata za obsługę działań administracyjnych danej jednostki. Dotyczy to zarówno dziennika elektronicznego jak też dziennika w formie papierowej. Szkoły (placówki) nie pobierają od rodziców opłat za obsługę żadnego z działań administracyjnych, a zatem nie pobierają opłat: 1) za prowadzenie dzienników; 2) za kontaktowanie się rodziców przez Internet z jednostką, a w tym wszyscy rodzice otrzymują bezpłatnie login umożliwiający kontaktowanie się rodziców przez Internet ze szkołą (placówką); 3) przekazywanie danych o uczniu, a w tym informacji o jego obecnościach i jego ocenach. Zgodnie z zapisami przywołanego rozporządzenia, prowadzenie dziennika elektronicznego wymaga umożliwienia rodzicom bezpłatnego wglądu do dziennika elektronicznego w zakresie dotyczącym ich dziecka. Wgląd taki, nie jest niczym uwarunkowany w zapisach rozporządzenia. W związku z tym szkoła (placówka) jest odpowiedzialna za to, aby rodzice mieli możliwość wglądu do wszystkich informacji zawartych w dzienniku elektronicznym, z każdego dostępnego im miejsca, o każdej porze i z nieograniczoną częstotliwością. Bezpłatny wgląd do dziennika oznacza brak konieczności wnoszenia jakichkolwiek opłat za tę usługę na rzecz jakiegokolwiek podmiotu, a w tym również rzecz dostawcy oprogramowania, agencji ubezpieczeniowej, itp.

✓ **Dzień Edukacji Narodowej**

Zapisek art. 74 ustawy – Karta Nauczyciela ustanowiono Dzień Edukacji Narodowej, który jest obchodzony w dniu rocznicy utworzenia Komisji Edukacji Narodowej (14 X 1773 r.), 14 października każdego roku, potocznie nazywano wciąż „Dniem Nauczyciela”. Dzień ten jest świętem wszystkich pracowników oświaty i jest wolny od zajęć lekcyjnych. O tym, w jaki sposób w szkole obchodzone będzie święto pracowników oświaty, decyduje: 1) dyrektor (zob.), kierując działalnością szkoły (art. 39, ust. 1, pkt 1 Uoso) 2) rada pedagogiczna (zob.), zatwierdzając plan pracy szkoły (art. 41, ust. 1, pkt 1 ww. Uoso); 3) rodzice, opiniując plan pracy szkoły (art. 50, ust. 2, pkt 4 Uoso). Mimo iż w tym dniu nie prowadzi się z uczniami zajęć edukacyjnych, ale nie jest to podstawą do zwolnienia ich z obecności w szkole. W szkole powinni być obecni nauczyciele i inni pracownicy niepedagogiczni. Obecny w szkole uczniom dyrektor ma obowiązek zapewnić bezpieczeństwo i opiekę (art. 39, ust. 1, pkt 3 Uoso). Praktyka jest jednak inna: najczęściej jest to dzień wolny zarówno dla uczniów, jaki i dla nauczycieli i pracowników szkół (placówek).

E

- ✓ **Edukacja** (hebr. *jāsar* – wychowywać, kształcić, karcić; łac. *educatio* – wychowanie, wykształcenie; *educator* – wychowawca; *educare* – edukować, wychowywać, kształcić; *e* – wy, *ducere* – wodzić, prowadzić, *dux, ducis* – wódz przywódca), (LDE, s. 83).

Podstawowa kategoria pedagogiczna oznaczająca w odniesieniu do ludzi ogół procesów wychowawczych i zadań obejmujących zarówno wychowanie jak i kształcenie, bowiem w stosunku do zwierząt oznaczać będzie hodowlę, hodowanie, zaś w stosunku do rzeczy – ukończenie lub ostateczne ukształtowanie. W pierwszym znaczeniu jest to ogół planowych i świadomych działań za pomocą zracjonalizowanych metod, prowadzących do ukształtowania osobowości i wyposażenia w określony zasób wiedzy oraz umiejętności jednostki, bądź zespół ludzki. Edukacja jest czynnikiem kształtowania osobowości człowieka i warunkiem jego rozwoju *sensu largo*. Ważną rolę w edukacji odgrywa edukacja ustawiczna, zwana także permanentną, (przy czym łac. wyrażenie *educatio* tłumaczy tylko jako wychowanie). W strukturze edukacji występują: 1) wychowanie; 2) kształcenie: nauczanie i uczenie się. Jak podkreśla Zbigniew Kwieciński „*edukacja przyszłości winna być totalna – całościowa, pełna, powszechna, globalna, wszechogarniająca i scalająca; i konstruktywistyczna – zdolna do tworzenia jej przez uczestników, wdrażająca do samodzielności myślenia krytycznego i twórczego*” (LDE, s. 83 i n.)

- ✓ **Egzamin gimnazjalny** (egzamin – od łac. *examen, egzamen* – ważenie, badanie, roztrząsanie; gimnazjum – od gr. *gimnasion*, łac. – *gymnasium* – szkoła ćwiczeń cielesnych, miejsce służące gimnastyce, szkoła filozoficzna), (LDE, s. 84-85)

Egzamin istniejący w systemie edukacji do 1 września 2017 r. W związku z wygaszaniem gimnazjów od roku szkolnego 2017/2018 wiosną 2019 r. zostanie przeprowadzony ostatni egzamin gimnazjalny dla uczniów trzecich klas gimnazjów.

Na podstawie art. 44zzza ustawy o systemie oświaty wydane zostało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 2223), które szczegółowo podaje wszystkie kwestie przygotowania, przeprowadzania i egzaminu gimnazjalnego. Paragraf 3 tego rozporządzenia stanowi, że **dyrektor szkoły** (zob.), w której po raz pierwszy ma być przeprowadzony egzamin gimnazjalny, jest obowiązany nie później niż do dnia 30 września **roku szkolnego** (zob.), w którym ma być przeprowa-

dzony egzamin gimnazjalny lub egzamin maturalny, zgłosić szkołę okręgowej komisji egzaminacyjnej. Dyrektor szkoły podaje w zgłoszeniu numer szkoły w Rejestrze Szkół i Placówek Oświatowych, o którym mowa w art. 7 ust. 1 pkt 29 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2016 r., poz. 1927 i 1984) – zob. **baza danych SIO**. Rozporządzenie określa także udział w egzaminie gimnazjalnym tzw. obserwatorów, którymi mogą być: 1) delegowani pracownicy ministerstwa obsługującego ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania; 2) delegowani przedstawiciele Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisji egzaminacyjnych; 3) delegowani przedstawiciele organu sprawującego nadzór pedagogiczny, organu prowadzącego szkołę, szkoły wyższej, placówki doskonalenia nauczycieli i poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, posiadający upoważnienie dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej. Obserwatorzy nie uczestniczą jednak w przeprowadzaniu egzaminu gimnazjalnego (§ 8, ust. 1-2).

Harmonogram egzaminu gimnazjalnego w każdym roku podawany jest w komunikacie dyrektora **Centralnej Komisji Egzaminacyjnej** (zob.), na rok 2018 jest to „Komunikat z 11 sierpnia 2017 r. w sprawie harmonogramu przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego oraz egzaminu maturalnego w 2018 roku”. Zgodnie z nim przedostatni egzamin gimnazjalny został przeprowadzony w dniach 18-20 kwietnia 2018 r.

✓ **Egzamin maturalny** (matura – od łac. *maturus* – dojrzały, *maturitas* – dojrzałość, *maturo* – doprowadzać do dojrzałości), (LDE, s. 215)

Egzamin przeprowadzany dla absolwentów posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, umożliwiający uzyskanie świadectwa dojrzałości (art. 3 pkt 21c Uoso).

Ostatni raz w liceach matura na „starych zasadach” przeprowadzana zostanie wiosną 2022 r. Wiosną 2023 r. maturę zdawać będzie pierwszy rocznik abiturientów (od łac. *abitus* – odjazd, oddalenie się; śrdw. łac. *abiturientis*, dopełniacz *abiturientis* – mający odejść z), którzy uczyli się w 4-letnim liceum oraz ostatni rocznik, który uczył się w 4-letnim technikum. Natomiast wiosną 2024 r. maturę zdawać będzie drugi rocznik abiturientów z 4-letniego liceum oraz pierwsze roczniki z 5-letniego technikum i szkoły branżowej II stopnia. Tzw. nowa matura: 1) wprowadza próg zdawalności (na poziomie 30% możliwych do uzyskania punktów) z egzaminu maturalnego z jednego przedmiotu dodatkowego na poziomie rozszerzonym; 2) umożliwi posiadaczom dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie nauczonym na poziomie technika otrzymanie świadectwa dojrzałości przez zdanie egzaminu ma-

turalnego z przedmiotów obowiązkowych; 3) absolwenci branżowej szkoły II stopnia, posiadający dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe, począwszy od roku szkolnego 2021/2022 będą mogli uzyskać świadectwo dojrzałości przez zdanie egzaminu maturalnego z przedmiotów obowiązkowych, tj. bez konieczności, ale z możliwością zdawania egzaminu z co najmniej jednego przedmiotu dodatkowego; 4) wprowadza dla absolwentów szkół lub oddziałów dwujęzycznych obowiązek przystąpienia do egzaminu maturalnego z przedmiotu dodatkowego w części pisemnej z języka obcego nowożytnego na poziomie dwujęzycznym.

Na podstawie art. 44zzza ustawy o systemie oświaty wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego* (Dz. U. z 2016 r., poz. 2223), które szczegółowo podaje wszystkie kwestie przygotowania, przeprowadzania i egzaminu maturalnego. Paragraf 3 tego rozporządzenia stanowi, że dyrektor szkoły, w której po raz pierwszy ma być przeprowadzony egzamin gimnazjalny, jest obowiązany nie później niż do dnia 30 września roku szkolnego, w którym ma być przeprowadzony egzamin maturalny, zgłosić szkołę okręgowej komisji egzaminacyjnej. Dyrektor szkoły podaje w zgłoszeniu numer szkoły w Rejestrze Szkół i Placówek Oświatowych, o którym mowa w art. 7 ust. 1 pkt 29 *ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1927 i 1984) – zob. **baza danych SIO**.

Egzamin maturalny jest przeprowadzany z następujących przedmiotów dodatkowych: 1) w części ustnej z: a) języka mniejszości etnicznej, b) języka mniejszości narodowej, c) języka obcego nowożytnego, d) języka regionalnego; 2) w części pisemnej z: a) biologii, b) chemii, c) filozofii, d) fizyki, e) geografii, f) historii, g) historii muzyki, h) historii sztuki, i) informatyki, j) języka łacińskiego i kultury antycznej, k) języka mniejszości etnicznej, l) języka mniejszości narodowej, m) języka obcego nowożytnego, n) języka polskiego, o) języka regionalnego, p) matematyki, q) wiedzy o społeczeństwie (§ 30).

Harmonogram egzaminu maturalnego w każdym roku podawany jest w komunikacie dyrektora **Centralnej Komisji Egzaminacyjnej** (zob.), na rok 2018 jest to „Komunikat z 11 sierpnia 2017 r. w sprawie harmonogramu przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego oraz egzaminu maturalnego w 2018 roku”. W 2018 r. maturzyści edukację szkolną zakończą już 27 kwietnia. Na początku maja przystąpią do egzaminów maturalnych. Pierwsze egzaminy zaplanowane są na 4 maja - język polski,

7 maja – egzamin z matematyki, a 8 maja - z języka angielskiego. Wszystkie egzaminy trwać będą w okresie 4-23 maja 2018 r.

✓ **Egzamin ósmoklasisty**

Jest to egzamin przeprowadzany w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej, a w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej – w klasie, której zakres nauczania odpowiada klasie VIII szkoły podstawowej, sprawdzający wiadomości i umiejętności ucznia lub słuchacza określone w **podstawie programowej kształcenia ogólnego** (zob.).

Egzamin ten został wprowadzony do systemu oświaty w Polsce ustawą – Prawo oświatowe z 2016 r., a kwestie te normują art. 19 tego aktu prawa. Jest to egzamin przeprowadzany w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej, a w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej - w klasie, której zakres nauczania odpowiada klasie VIII szkoły podstawowej, sprawdzający wiadomości i umiejętności ucznia lub słuchacza określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego (art. 3, pkt 21d, art. 19, ust. 1 Uoso).

Egzamin ósmoklasisty obejmuje następujące przedmioty obowiązkowe: 1) język polski; 2) matematykę; 3) język obcy nowożytny; 4) jeden przedmiot do wyboru spośród przedmiotów: biologia, chemia, fizyka, geografia lub historia. Przedmiot do wyboru z przedmiotów wymienionych wyżej dojdzie do kanonu egzaminu ósmoklasisty dopiero wiosną 2022 r.

Uczeń lub słuchacz przystępuje do egzaminu ósmoklasisty z języka obcego nowożytnego, którego uczy się w szkole w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych (U-Pwu-Po)

Wyniki egzaminu ósmoklasisty na skali centylowej opracowuje Centralna Komisja Egzaminacyjna na podstawie wyników ustalonych przez dyrektorów okręgowych komisji egzaminacyjnych.

Pierwszy egzamin ósmoklasisty, w związku z wprowadzeniem reformy systemu edukacji od 1 września 2017 r., zostanie przeprowadzony wiosną 2019 r.

W 2019 r. o przyjęcie do szkół ponadpodstawowych równoległe ubiegać się będą dwa pełne roczniki uczniów: ostatni rocznik uczący się w gimnazjach i pierwszy kończący 8-letnią szkołę podstawową.

Na podstawie art. 44zzza pkt 1 i 4–12 o systemie oświaty wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1512), które określa szczegółowe warunki i sposób przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty dla uczniów

szkoły podstawowej oraz słuchaczy szkoły podstawowej dla dorosłych. Podobnie jak ma to miejsce w przypadku egzaminów: gimnazjalnego i maturalnego, w egzaminie ósmoklasisty mogą uczestniczyć obserwatorzy, którymi mogą być: 1) delegowani pracownicy urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania; 2) delegowani przedstawiciele Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisji egzaminacyjnych;

3) delegowani przedstawiciele organu sprawującego nadzór pedagogiczny, organu prowadzącego szkołę, szkoły wyższej, placówki doskonalenia nauczycieli i poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, posiadający upoważnienie dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej. Osoby te jednak nie uczestniczą w przeprowadzaniu egzaminu ósmoklasisty.

✓ **Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie**

Egzamin umożliwiający uzyskanie świadectwa potwierdzającego kwalifikację w zawodzie w zakresie jednej kwalifikacji, a w przypadku uzyskania świadectw potwierdzających wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w danym zawodzie oraz posiadania wykształcenia zasadniczego zawodowego, wykształcenia zasadniczego branżowego, wykształcenia średniego branżowego lub wykształcenia średniego - również dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (art. 3 pkt 21 Uoso).

✓ **Egzaminy**

Dla celów przeprowadzania **egzaminu ósmoklasisty** (zob.), **egzaminu maturalnego** (zob.) oraz egzaminu potwierdzającego **kwalifikacje w zawodzie** (zob.) okręgowe komisje egzaminacyjne nadają szkołom, placówkom, pracodawcom i podmiotom prowadzącym kwalifikacyjne kursy zawodowe, indywidualne numery identyfikacyjne (art. 9c, ust. 2b Uoso).

W przeprowadzaniu egzaminu ósmoklasisty, egzaminu maturalnego, egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie oraz egzaminów eksternistycznych, biorą udział egzaminatorzy i nauczyciele, a w przypadku egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie – także pracodawcy lub upoważnieni przez nich pracownicy oraz podmioty prowadzące kwalifikacyjne kursy zawodowe lub upoważnieni przez nich pracownicy. W przeprowadzaniu części ustnej egzaminu maturalnego mogą również brać udział nauczyciele akademicy (art. 9c, ust. 9 Uoso).

✓ **Egzaminy eksternistyczne** (od łac. *exter(nus)* - zewnętrzny, powierzchniowy), (LDE, s. 86)

Ustawa o systemie oświaty stanowi, iż osoba, która ukończyła 18 lat może uzyskać: 1) świadectwo ukończenia szkoły podstawowej, liceum ogólnokształcącego po zdaniu egzaminów eksternistycznych przeprowadzanych przez okręgową komisję egzaminacyjną, 2) świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie po zdaniu egzaminu eksternistycznego potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji, 3) dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe, jeżeli posiada świadectwa potwierdzające wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w danym zawodzie (art. 10, ust. 1-2).

Na podstawie art. 10 ustawy o systemie oświaty wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie egzaminów eksternistycznych* (Dz. U. z 2012 r., poz. 188, 2015, poz. 1149), które określiło: 1) warunki i tryb przeprowadzania egzaminów eksternistycznych z zakresu obowiązkowych zajęć edukacyjnych określonych w ramowych planach nauczania: szkoły podstawowej dla dorosłych, gimnazjum dla dorosłych i liceum ogólnokształcącego dla dorosłych oraz egzaminów eksternistycznych z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zasadniczej szkoły zawodowej, w tym warunki oceniania tych egzaminów; 2) warunki dopuszczania do egzaminów eksternistycznych i do egzaminu eksternistycznego potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji; 3) wysokość opłat pobieranych za egzaminy eksternistyczne i za egzamin eksternistyczny potwierdzający kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji; 4) warunki wynagradzania egzaminatorów przeprowadzających egzaminy eksternistyczne; 5) zawody, w zakresie których nie przeprowadza się egzaminów eksternistycznych potwierdzających kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji. W załączniku do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie egzaminów eksternistycznych* (Dz. U. z 2015, poz.1149) znajduje się wykaz 19 zawodów, w zakresie których nie przeprowadza się egzaminu eksternistycznego zawodowego, m. in. asystentka stomatologiczna, opiekunka dziecięca i technik masażysta.

- ✓ **Eksperci komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli** (zob. także – **awans zawodowy nauczycieli**), (ekspert, od łac. *expertus, experimentum* – próba, *experi* - próbować, biegły, specjalista, rzeczoznawca)

Osoby chodzące w skład komisji kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o stopnie awansu zawodowego: nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego, o których mowa w art. 9g, ust. 2, 3, 6a i 7a ustawy – Karta Nauczyciela. Na listę ekspertów może być wpisana osoba, która: 1) posiada co najmniej wyższe wykształcenie magisterskie; 2) jest nauczycielem dyplomowanym, przepracowała po uzyskaniu stopnia nauczyciela dyplomowanego co najmniej 3 lata i w tym czasie ukończyła z wynikiem pozytywnym szkolenie dla kandydatów na ekspertów organizowane przez publiczną placówkę doskonalenia nauczycieli; 3) posiada co najmniej 10-letni staż pracy pedagogicznej, psychologicznej, naukowo-dydaktycznej albo artystycznej, spełnia jeden z następujących warunków: jest nauczycielem akademickim zatrudnionym w szkole wyższej, kształcącym nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych, jest nauczycielem zatrudnionym w przedszkolu, szkole, placówce lub innej jednostce organizacyjnej, jest konsultantem współpracującym z Centrum Edukacji Artystycznej, jest wychowawcą, pedagogiem lub psychologiem zatrudnionym w publicznej placówce opiekuńczo-wychowawczej lub publicznym ośrodku adopcyjno-opiekuńczym; 4) nie była karana karą dyscyplinarną; 5) uzyskała rekomendację, zawierającą opis dorobku zawodowego nauczyciela lub nauczyciela akademickiego, wydaną przez instytucję lub stowarzyszenie działające w systemie oświaty i wychowania, szkolnictwa wyższego i nauki lub na ich rzecz albo nauczycielski związek zawodowy, a w przypadku nauczycieli zatrudnionych w publicznych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i ośrodkach adopcyjno-opiekuńczych - pisemną opinię wraz z uzasadnieniem wystawioną przez instytucję lub stowarzyszenie działające w systemie pomocy społecznej albo nauczycielski związek zawodowy (art. 9g, ust. 11a KN). W przypadku osoby spełniającej warunek, o którym mowa w ust. 11a pkt 5c KN, lub warunek, o którym mowa w ust. 11a pkt 5d KN, wpis na listę ekspertów następuje odpowiednio po akceptacji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Wpis na listę ekspertów, odmowa wpisu oraz skreślenie z listy następuje w drodze decyzji administracyjnej ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

Skreślenie z listy ekspertów następuje: 1) na wniosek eksperta; 2) na umotywowany wniosek organu powołującego komisję egzaminacyjną

lub kwalifikacyjną albo organu sprawującego nadzór pedagogiczny w przypadku: a) dwukrotnego nieusprawiedliwionego nieuczestniczenia w pracach komisji egzaminacyjnej lub kwalifikacyjnej, w skład której ekspert został powołany, b) nieprzestrzegania przepisów dotyczących postępowania egzaminacyjnego lub kwalifikacyjnego, c) w razie niespełniania warunków, o których mowa w ust. 11a pkt 5 i 6 KN, d) w razie prawomocnego ukarania karą dyscyplinarną, e) w razie dokonania wpisu z naruszeniem prawa (art. 9b. ust. 11c KN).

Na podstawie art. 9g ust. 12 ustawy – Karta Nauczyciela wydano *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2013 r. w sprawie ramowego programu szkolenia kandydatów na ekspertów wchodzących w skład komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień zawodowy, sposobu prowadzenia listy ekspertów oraz trybu wpisywania i skreślenia ekspertów z listy* (Dz. U. z 2013, poz. 354), które określa: 1) ramowy program szkolenia kandydatów na ekspertów; 2) tryb wpisywania nauczycieli na listę ekspertów wchodzących w skład komisji egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień zawodowy; 3) sposób prowadzenia listy ekspertów; 4) tryb skreślenia ekspertów z listy ekspertów.

✓ **Eksperyment pedagogiczny** (łac. *experimentum* - doświadczenie, badanie)

Eksperyment pedagogiczny, który polega na modyfikacji istniejących lub wdrożeniu nowych działań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu nowatorskich rozwiązań programowych, organizacyjnych, metodycznych lub wychowawczych, w ramach których są modyfikowane warunki, organizacja zajęć edukacyjnych lub zakres treści nauczania. Jego celem jest rozwijanie kompetencji i wiedzy uczniów oraz nauczycieli. Eksperyment pedagogiczny jest przeprowadzany pod opieką jednostki naukowej, a jego prowadzenie nie może prowadzić do zmiany typu szkoły lub rodzaju placówki. Eksperyment pedagogiczny nie może naruszać uprawnień ucznia do bezpłatnej nauki, wychowania i opieki w zakresie ustalonym w niniejszej ustawie oraz ustawie o systemie oświaty, a także w zakresie uzyskania wiadomości i umiejętności niezbędnych do ukończenia danego typu szkoły oraz warunków i sposobu przeprowadzania egzaminów, określonych w odrębnych przepisach. Eksperyment pedagogiczny może obejmować całą szkołę lub placówkę, oddział, grupę lub wybrane zajęcia edukacyjne. Jego prowadzenie wymaga zgody ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, a w przypadku szkoły artystycznej - ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa

narodowego. W przypadku eksperymentu pedagogicznego dotyczącego kształcenia w danym zawodzie minister właściwy do spraw oświaty i wychowania zasięga opinii ministra właściwego dla danego zawodu.

Dyrektor szkoły lub placówki (zob.), na podstawie uchwały **rady pedagogicznej** (zob.) i po uzyskaniu opinii rady rodziców, występuje do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, a w przypadku szkoły artystycznej - do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z wnioskiem o wyrażenie zgody na prowadzenie eksperymentu pedagogicznego w szkole lub placówce, w terminie do dnia 31 marca roku szkolnego poprzedzającego **rok szkolny** (zob.), w którym jest planowane rozpoczęcie tego eksperymentu (art. 45 U-Po).

✓ **Etapy edukacyjne**

Etap edukacyjny to odpowiedni okres kształcenia o wyróżnionych celach, stanowiący całość dydaktyczną. Sformułowane zostały w załączniku nr 2 do *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 356). Kształcenie w **szkole podstawowej** (zob.) trwa osiem lat i jest podzielone na dwa etapy edukacyjne: 1) I etap edukacyjny obejmujący klasy I-III szkoły podstawowej – edukacja wczesnoszkolna; 2) II etap edukacyjny obejmujący klasy IV-VIII szkoły podstawowej.

Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka. Proces wychowania i kształcenia prowadzony w klasach I-III szkoły podstawowej umożliwia dziecku odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń na drodze prowadzącej do prawdy, dobra i piękna. Edukacja na tym etapie jest ukierunkowana na zaspokojenie naturalnych potrzeb rozwojowych ucznia. Szkoła respektuje podmiotowość ucznia w procesie budowania indywidualnej wiedzy oraz przechodzenia z wieku dziecięcego do okresu dorostania. W efekcie takiego wsparcia dziecko osiąga dojrzałość do podjęcia nauki na II etapie edukacyjnym. W II etapie edukacyjnym ustalono w tym załączniku cele kształcenia i wymagania ogólne do poszczególnych przedmiotów. Do nauki języka polskiego podano zestaw **lektur** (zob.) obowiązkowych (18 pozycji) i uzupełniających (po 2 w każdym roku szkolnym).

Docelowa struktura szkolnictwa będzie obejmowała: 1) 8-letnią szkołę podstawową; 2) 4-letnie liceum ogólnokształcące; 3) 5-letnie technikum; 4) 3-letnią branżową szkołę pierwszego stopnia; 5) 2-letnią branżową szkołę drugiego stopnia; 6) 3-letnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy; 7) szkołę policealną. Wprowadzenie **branżowej szkoły I stopnia** (zob.), w miejsce zasadniczej szkoły zawodowej, nastąpiło 1 września 2017 r. Wprowadzenie branżowej szkoły II stopnia dla absolwentów branżowej szkoły I stopnia rozpocznie się od roku szkolnego 2020/2021. W dniu 23 marca 2018 r. MEN skierowało do konsultacji publicznych i uzgodnień międzyresortowych projekt nowelizacji *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz. U. poz. 356). Projekt przewiduje wprowadzenie nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia dla absolwentów 8-letniej szkoły podstawowej oraz szkoły policealnej począwszy od roku szkolnego 2019/2020.

W roku szkolnym 2017/2018 naukę w tych szkołach rozpoczęli absolwenci gimnazjum. Ostatnie postępowanie rekrutacyjne do branżowych szkół I stopnia dla absolwentów dotychczasowego gimnazjum przeprowadzi się na rok szkolny 2019/2020. W latach szkolnych 2019/2020-2021/2022 organizowane będą odrębne oddziały dla absolwentów gimnazjum oraz absolwentów 8-letniej szkoły podstawowej w szkołach tego typu. W roku szkolnym 2019/2020 naukę w branżowej szkole I stopnia rozpoczną pierwsi absolwenci 8-letniej szkoły podstawowej. Dlatego projekt rozporządzenia przewiduje dla nich nową podstawę programową kształcenia ogólnego w branżowej szkole I stopnia. Jest ona spójna z podstawą programową dla 8-letniej szkoły podstawowej, jak również z podstawą programową kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia dla uczniów będących absolwentami 8-letniej szkoły podstawowej. Nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia będzie wdrażana sukcesywnie począwszy od roku szkolnego 2019/2020 w klasach I, a w następnych latach – w kolejnych klasach tej szkoły. W pozostałych klasach branżowej szkoły I stopnia w oddziałach dla absolwentów dotychczasowego gimnazjum będzie realizowana dotychczasowa podstawa programowa kształcenia ogólnego, tj.: 1) w roku szkolnym 2019/2020 w klasach I, II i III; 2) w roku szkolnym 2020/2021 w klasach II i III; 3) w roku szkolnym 2021/2022 w kla-

sach III. Projekt rozporządzenia przewiduje również drobną korektę w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w części opisującej treści nauczania – wymagania szczegółowe dla przedmiotu matematyka.

F

✓ **Finansowanie doskonalenia nauczycieli**

Środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli wyodrębnia się w budżetach organów prowadzących szkoły w wysokości 0,8% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli, jednak nie obejmuje to finansowania publicznych placówek doskonalenia nauczycieli i **bibliotek pedagogicznych** (zob.) prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego (art. 70a KN). Zgodnie z dyspozycją ust. 8 przywołanego artykułu wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków*, zmienione w 2015 r. (Dz. U. z 2002 r., Nr 46, poz. 430 oraz z 2015, poz. 1973).

✓ **Finansowanie pomocy zdrowotnej dla nauczycieli** (zob. **urlop dla poratowania zdrowia**)

Pomoc finansowa potocznie nazywana funduszem zdrowotnym. Organy prowadzące szkoły przeznaczają corocznie w budżetach określone środki finansowe z przeznaczeniem na pomoc zdrowotną dla nauczycieli korzystających z opieki zdrowotnej. Organy te ustalają rodzaje świadczeń przyznawanych w ramach tej pomocy, a także warunki i sposób ich przyznawania. Z funduszu tego mogą korzystać także nauczyciele po przejściu na emeryturę, rentę lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne bez względu na datę przejścia na emeryturę, rentę lub nauczycielskie świadczenie kompensacyjne (art. 72 i 91b KN).

Na podstawie tego przepisu, niezależnie od przysługującego nauczycielom i członkom ich rodzin prawa do świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego, organy prowadzące szkoły, w tym jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane: 1) przeznaczyć corocznie w budżetach odpo-

wiednie środki finansowe na pomoc zdrowotną dla nauczycieli korzystających z opieki zdrowotnej; 2) określić rodzaje świadczeń przyznawanych w ramach tej pomocy oraz warunki i sposób ich przyznawania. W przypadku szkół prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego powyższe zadania organu prowadzącego wykonuje: rada gminy (miejska), rada powiatu lub sejmik województwa (art. 91d pkt 1 KN).

Na podstawie dość lakonicznego art. 72 ust. 1 ustawy – Karty Nauczyciela nie można jednoznacznie określić zakresu pomocy zdrowotnej, finansowanej z funduszu zdrowotnego. W związku z tym w przypadku szkół prowadzonych przez samorządy kwestia ta powinna zostać rozstrzygnięta w uchwale rady gminy, rady powiatu lub sejmiku województwa, podjętej na podstawie tego artykułu.

Ustawowe upoważnienie organu prowadzącego szkołę do ustalania kryteriów i trybu przyznawania świadczenia obejmuje kompetencję do wyznaczenia mierników służących za podstawę oceny oraz ustalenie porządku ich przyznawania rozumianego jako system działań uwzględniających ustaloną kolejność i hierarchię uzależnionych wzajemnie zdarzeń (wyrok WSA we Wrocławiu z 4 lipca 2007 r., sygn. akt IV SA/Wr 265/07).

✓ **Finansowanie przedszkoli, szkół i placówek publicznych**

Kwestie finansowania zadań oświatowych przez gminy w nowy sposób rozstrzyga *ustawa z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2203) oraz *ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1453, 2203, 2260, z 2018 r. poz. 317). Ustawa z 2017 r. potwierdziła, że przedszkola, szkoły i placówki zakładane i prowadzone przez ministrów oraz jednostki samorządu terytorialnego są jednostkami budżetowymi (art. 4), jednak sposób ustalania łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego oraz sposób podziału części oświatowej subwencji ogólnej między poszczególne jednostki samorządu terytorialnego określa *ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* Dz. U. z 2017 r., poz. 1453, 2203, 2260, z 2018 r., poz. 317), (art. 7).

Ustawa z 2017 r. gwarantuje dotacje dla różnych form wychowania przedszkolnego zarówno publicznych jak i niepublicznych, w tym również dla niepublicznych szkół podstawowych, w których zorganizowano oddział przedszkolny z budżetu gminy lub powiatu, a także dla innych form wychowania przedszkolnego, jednak w tym przypadku w wysokości 50 % podstawowej dotacji (art. 16-21). W kolejnych artykułach ustawa gwarantuje otrzymywanie dotacji w wysokości równej kwocie

przewidzianej na takiego ucznia w części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostki samorządu terytorialnego dla: 1) niepublicznych szkół, realizujących obowiązek szkolny; 2) niepublicznych liceów ogólnokształcących dla dorosłych; 3) publicznych placówek prowadzących przez osoby prawne i fizyczne nie będące jst oraz innych form edukacji i opieki. Rada gminy określa wysokość opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego uczniów objętych wychowaniem przedszkolnym do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 6 lat, w prowadzonym przez gminę: 1) publicznym przedszkolu i oddziale przedszkolnym w publicznej szkole podstawowej, w czasie przekraczającym wymiar

zajęć; 2) publicznej innej formie wychowania przedszkolnego w czasie przekraczającym czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki ustalony dla publicznych przedszkoli. Wysokość tej opłaty nie może wyższa niż 1 zł za godzinę. Rada gminy może określić warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat (art. 52 Uofzo).

Na podstawie art. 53 ust. 11 tej ustawy wydane zostało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 grudnia 2017 r. w sprawie udzielania jednostkom samorządu terytorialnego dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie zadań w zakresie wychowania przedszkolnego (Dz. U. z 2017 r., poz. 2425). Rozporządzenie określa tryb i sposób rozliczania dotacji. Obecnie dotacja nie będzie naliczana tylko dla gmin (według kryterium położenia placówki wychowania przedszkolnego), ale dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, które prowadzą lub są organem rejestrującym dla placówek wychowania przedszkolnego.

Nadto na podstawie art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2017 r. poz. 1453, 2203 i 2260 oraz z 2018 r. poz. 317) wydane zostało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2018 (Dz. U. z 2017 r., poz. 2395). Rozporządzenie zawiera szereg zmian w sposobie naliczania subwencji na rok 2018. Najważniejsze rozwiązania w rozporządzeniu to m. in.: doprecyzowanie sposobu mierzenia skali zadań oświatowych i dostosowania do nich wysokości subwencji. Doprecyzowano niektóre tzw. wagi, a inne zostały zmienione. Dodana została nowa waga „za zdany egzamin” dla uczniów w liceum dla dorosłych, którzy zdali egzamin maturalny; uczniów szkół policealnych, którzy zdali egzaminy potwierdzające wszystkie kwalifikacje w danym zawodzie; uczestników kwalifikacyjnych kursów zawodowych, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji. Zostały także uwzględ-

nione nowe zadania oświatowe oraz zmiany zakresu obecnych zadań oświatowych. Najważniejsze z nich to: 1) podwyższenie wynagrodzeń nauczycieli o 5 proc. od 1 kwietnia 2018 r.; 2) planowane zmiany wynikające z ustawy o finansowaniu zadań oświatowych z zakresu: 1) urlopu dla poratowania zdrowia; 2) kształcenia dorosłych; 3) dodatków socjalnych dla nauczycieli; 4) zmiany w liczbie i strukturze awansu zawodowego nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych oraz nauczycieli 6-latków i dzieci starszych w placówkach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego. Nadto zmieniono zakres naliczania subwencji na uczniów tzw. małych szkół. Rzecz ważna: została zwiększona wartość wagi dla uczniów małych szkół z 0,18 na 0,2, tj. z 1.052 zł do 1.169 zł.

✓ **Formy działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły**

Podstawowe formy działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły zostały zdefiniowane w ustawie – Prawo oświatowe. Są nimi: 1) obowiązkowe zajęcia edukacyjne, do których zalicza się zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia ogólnego i z zakresu kształcenia w zawodzie, w tym praktyczną naukę zawodu, a w przypadku szkół artystycznych - zajęcia edukacyjne artystyczne; 2) dodatkowe zajęcia edukacyjne, do których zalicza się: a) zajęcia z języka obcego nowożytnego innego niż język obcy nowożytny nauczany w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych, b) zajęcia, dla których nie została ustalona podstawa programowa, lecz program nauczania tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania; 3) zajęcia rewalidacyjne dla uczniów niepełnosprawnych; 4) zajęcia prowadzone w ramach kwalifikacyjnych kursów zawodowych; 5) zajęcia prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej; 6) zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia uczniów, w szczególności w celu kształtowania ich aktywności i kreatywności; 7) zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego.

Nadto formami działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły są także zajęcia edukacyjne, o których stanowi Ustawa o systemie oświaty, a mianowicie: nauka religii oraz podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, a w szczególności naukę języka oraz własnej historii i kultury (art. 12-12 Uoso), a także zajęcia edukacyjne określone w art. 4 ust. 1 *ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* (Dz. U. z 1993 r. Nr 17, poz. 78, z 1995 r. Nr 66, poz. 334, z 1996 r. Nr 139, poz. 646, z 1997 r. Nr 141, poz. 943, Nr 157, poz. 1040, z 1999 r. Nr 5, poz. 32, z 2001 r. Nr 154, poz. 1792), a mianowicie: wiedzę o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpo-

wiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji.

Zajęcia dodatkowe organizuje dyrektor szkoły, za zgodą organu prowadzącego szkołę i po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i rady rodziców. Szkoła może prowadzić również inne zajęcia edukacyjne, a niektóre z nich mogą być prowadzone także z udziałem wolontariuszy. Zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego są organizowane dla uczniów klasy VII i VIII szkoły podstawowej, branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego i technikum (art. 109 U-Po).

✓ **Formy pozaszkolne**

Formy uzyskiwania i uzupełniania wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w placówkach i ośrodkach, placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki doksztalcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych, a także kwalifikacyjne kursy zawodowe (art. 2, pkt 4; art. 4, pkt 31 U-Po).

Na podstawie art. 117 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1632), które określa: 1) rodzaje publicznych placówek i ośrodków, o których mowa w ustawie oraz ich zadania; 2) warunki, organizację i tryb prowadzenia kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych oraz rodzaje tych form; 3) warunki organizowania i prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych; 4) sposoby potwierdzania efektów kształcenia uzyskanych w wyniku ukończenia kształcenia realizowanego w poszczególnych formach pozaszkolnych; 5) wzory dokumentów wydawanych po ukończeniu kształcenia realizowanego w poszczególnych formach pozaszkolnych; 6) warunki i tryb wnoszenia odpłatności za kształcenie ustawiczne prowadzone w formach pozaszkolnych w publicznych placówkach i ośrodkach.

Rozporządzenie określa, że kształcenie ustawiczne prowadzi się w następujących formach pozaszkolnych: 1) kwalifikacyjny kurs zawodowy; 2) kurs umiejętności zawodowych; 3) kurs kompetencji ogólnych; 4) turnus doksztalcania teoretycznego młodocianych pracowników; 5) kurs, inny niż wymienione. Kwalifikacyjny kurs zawodowy jest prowadzony według programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia w zawodach, w zakresie jednej kwalifikacji. Ukończenie kwalifikacyjnego kursu zawodowego umożliwia przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikację w zawodzie.

✓ **Fundusz świadczeń socjalnych (ZFŚS)**

Na podstawie przepisów ustawy – Karta Nauczyciela tworzony jest corocznie zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, obliczany wg parametrów zawartych art. 53 ust 1 ustawy. Dla nauczycieli będących emerytami, rencistami lub nauczycielami pobierającymi nauczycielskie świadczenie kompensacyjne dokonuje się odpisu na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych w wysokości 5% pobieranych przez nich emerytur, rent oraz nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych. Odpisy, łącznie z naliczonymi odpisami podstawowymi na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych na pozostałych pracowników oraz emerytów, rencistów i nauczycieli pobierających nauczycielskie świadczenie kompensacyjne – byłych pracowników, stanowią jeden fundusz w szkole. Z tego funduszu wypłacane jest nauczycielowi do końca sierpnia każdego roku świadczenie urlopowe (art. 53 KN).

W myśl postanowień art. 53 ust. 3 KN – odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, dokonywane na: 1) nauczycieli; 2) byłych nauczycieli – emerytów i rencistów; 3) byłych pracowników – nauczycieli pobierających nauczycielskie świadczenie kompensacyjne; 4) pracowników szkoły niebędących nauczycielami – aktualnie zatrudnionych oraz byłych pracowników – emerytów i rencistów- stanowią jeden fundusz w szkole. Oznacza to, że odpisy na poszczególne grupy pracowników (w tym byłych pracowników – emerytów, rencistów i pobierających nauczycielskie świadczenie kompensacyjne) tworzą jeden fundusz w szkole, który służyć powinien zarówno nauczycielom i pracownikom aktualnie zatrudnionym w szkole, jak też byłym nauczycielom i pracownikom emerytom, rencistom i nauczycielom pobierającym nauczycielskie świadczenie kompensacyjne. W świetle tej regulacji nie jest dopuszczalne utworzenie dwóch (lub większej ilości) zakładowych funduszy świadczeń socjalnych. Niedopuszczalne byłoby np. utworzenie odrębnych funduszu dla aktualnie zatrudnionych i byłych pracowników; albo – odrębnych funduszy dla nauczycieli i dla pracowników niebędących nauczycielami.

Na podstawie art. 12 ust. 1 *ustawie z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2191, 2371) środki funduszu (odpisy, zwiększenia, itp.) gromadzone są na odrębnych rachunku bankowym. Pracodawca jest zobowiązany do przekazania równowartości dokonanych odpisów i zwiększeń na dany rok kalendarzowy na rachunek bankowy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w terminie do dnia 30 września tego roku, z tym że w terminie do dnia 31 maja tego roku przekazuje kwotę stanowiącą co najmniej 75% równowartości odpisów obowiązkowych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa: 1) odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych do-

konywane są corocznie (art. 5 u.z.f.ś.s.); 2) środki zakładowego funduszu świadczeń socjalnych niewykorzystane w danym roku kalendarzowym przechodzą na rok następny (art. 11 u.z.f.ś.s.). Zasadą jest, że administrowanie środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych należy do obowiązków pracodawcy (art. 10 u.z.f.ś.s.). W ramach wypełniania tego obowiązku pracodawca powinien: 1) utworzyć zakładowy fundusz świadczeń socjalnych oraz dokonywać odpisów na ten fundusz, zgodnie z zasadami i w terminach określonych w przepisach prawa; 2) zapewnić obsługę zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (obsługa kadrowa i finansowa); 3) ustalić regulamin korzystania z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (w uzgodnieniu z zakładową organizacją związkową); 4) przyznawać uprawnionym osobom świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (w uzgodnieniu z zakładową organizacją związkową).

Na podstawie art. 53 ust. 4 KN, organ prowadzący szkołę może tworzyć służbę socjalną powołaną do gospodarowania zakładowym funduszem świadczeń socjalnych. Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu oraz zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Regulamin ten ustala pracodawca w uzgodnieniu z zakładową organizacją związkową. Udział związków zawodowych przy ustalaniu treści regulaminu jest konieczny – obowiązek uzgodnienia regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych z zakładową organizacją związkową przewiduje zarówno ustawa o zfsś, jak też ustawa o związkach zawodowych. Uzgodnienie treści regulaminu oznacza, że treść tego regulaminu musi zostać zaaprobowana przez pracodawcę i przez związki zawodowe działające u pracodawcy. Zasadę tę potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 maja 1999 r. (wyrok SN z dnia 11 maja 1999 r., I PKN 664/98 OSNP 2000, nr 14, poz.. 540), w którym podkreślił, że „*warunkiem obowiązywania regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych jest jego uzgodnienie ze wszystkimi organizacjami związkowymi działającymi w zakładzie pracy*” (art. 8 ust. 2 u.z.f.ś.s). W przypadku, gdy u pracodawcy nie działa zakładowa organizacja związkowa – pracodawca obowiązany jest uzgodnić treść regulaminu z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Należy podkreślić, iż niedopuszczalne jest, by pracodawca wskazywał pracownika, który będzie reprezentował wszystkich pracowników w sprawie uzgodnienia regulaminu zfsś – wyboru tego pracownika powinni dokonać pracownicy. Regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych powinien określić w szczególności: kata-

log osób uprawnionych do korzystania ze świadczeń funduszu, przeznaczenie środków z fśś, zasady i warunki przyznawania świadczeń z z fśś. Od 1 stycznia 2018 r. poprzez dodanie ust. 3a w art. 53 KN uregulowano sprawę ZFŚS dla nauczycieli emerytów szkół przekazywanych do prowadzenia osobom prawnym lub fizycznym, tj. w przypadku likwidacji szkoły lub przekazania jej prowadzenia osobie prawnej niebędącej jednostką samorządu terytorialnego lub osobie fizycznej, organ prowadzący szkołę jest obowiązany wskazać inną szkołę, w której będzie naliczany odpis na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych na każdego nauczyciela będącego emerytem lub rencistą zlikwidowanej lub przekazanej szkoły oraz nauczyciela pobierającego nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, którego szkoła była ostatnim miejscem pracy. Osoby te korzystają z usług i świadczeń finansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych na zasadach i warunkach ustalonych w regulaminie obowiązującym we wskazanej szkole (art. 135uofzo).

G

- ✓ **Gimnazjum** (od gr. *gimnasion*, łac. *gymnasium* – szkoła ćwiczeń cielesnych, miejsce służące gimnastyce, szkoła filozoficzna; *gymnas* – walka, zapasy; *gýmnos* – nagi, obnażony)

W najnowszej historii edukacji w Polsce zostały wprowadzone do systemu z dniem 1 września 1999 r. Wskutek wprowadzonej w 2017 r. reformy systemu edukacji 1 września 2019 r. z systemu edukacji ostatecznie znikają gimnazja. Na rok szkolny 2017/2018 nie przeprowadzono postępowania rekrutacyjnego do klasy I gimnazjum. Z dniem 1 września 2017 r. likwiduje się klasę I, a w latach następnych kolejne klasy dotychczasowego gimnazjum. 1 września 2017 r. zespół szkół, w skład którego wchodzi jedynie dotychczasowa sześćioletnia szkoła podstawowa i dotychczasowe gimnazjum stanie z mocy ustawy się ośmioletnią szkołą podstawową. W roku szkolnym odpowiednio 2017/2018 i 2018/2019 w przekształconej szkole podstawowej, prowadzone będą także klasy dotychczasowego gimnazjum, aż do czasu wygaszenia kształcenia (LDE, s. 104).

- ✓ **Gimnazjum dla dorosłych**

W systemie oświaty funkcjonowało dotychczas gimnazjum dla dorosłych. Powrót w ustroju szkolnym do ośmioletniej szkoły podstawowej oraz czteroletniego liceum ogólnokształcącego skutkuje wygaszaniem gimnazjów. Od 1 września 2017 r. wygaszana jest klasa I dotychczas

funkcjonującego gimnazjum dla dorosłych, a w latach następnych kolejne klasy. Likwidacja pierwszej klasy gimnazjum dla dorosłych, w którym kształcenie w klasie I rozpoczęło się w lutym 2017 r., nastąpi 1 lutego 2018 r., a kolejnych klas tej szkoły – w latach następnych. Na rok szkolny 2017/2018 nie będzie rekrutacji na semestr pierwszy klasy I dotychczasowego gimnazjum dla dorosłych. Uregulowano także kwestię słuchaczy, którzy w różnych semestrach w poszczególnych klasach gimnazjum dla dorosłych nie otrzymają promocji na semestr programowo wyższy oraz sytuację słuchaczy klasy III dotychczasowego gimnazjum dla dorosłych, którzy nie ukończą tej szkoły w latach 2018/2019 lub 2019/2020 i staną się słuchaczami klasy VIII szkoły podstawowej dla dorosłych.

Wprowadzono regulacje, które umożliwiają przekształcenie dotychczasowego gimnazjum dla dorosłych w ośmioletnią szkołę podstawową lub trzyletnie liceum ogólnokształcące dla dorosłych. W latach szkolnych 2017/2018-2019/2020 prowadzone będą klasy dotychczasowego gimnazjum aż do czasu ich likwidacji.

✓ **Godzina lekcyjna**

Szkolna „jednostka czasu” przeznaczona na realizację zajęć dydaktycznych. Jej wielkość ustalona została w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli* (Dz. U z 2017 r., poz. 649). Podano w nim, że godzina lekcyjna trwa 45 minut, ale w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się prowadzenie zajęć edukacyjnych w czasie nie krótszym niż 30 i nie dłuższym niż 60 minut, zachowując przy tym ogólny tygodniowy czas trwania zajęć edukacyjnych, ustalony w tygodniowym rozkładzie zajęć, o którym mowa w art. 110 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe.

Czas trwania poszczególnych zajęć edukacyjnych w klasach I-III szkoły podstawowej ustala nauczyciel prowadzący te zajęcia, zachowując ogólny tygodniowy czas trwania zajęć. Godzina zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych trwa 60 minut, ale w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się prowadzenie zajęć w czasie krótszym niż 60 minut, zachowując ustalony dla ucznia łączny czas tych zajęć w okresie tygodniowym (§ 10).

H

- ✓ **Hospitacja** (od łac. *hospitans* – goszczący, *hospitalis* – zapraszający w gościnę, *hospitalitas* – gościna, gościnność), (LDE, s. 128).

W dotychczasowym sposobie sprawowania **nadzoru pedagogicznego** (zob.) oznaczała obserwację lekcji lub innej formy pracy przedszkola, szkoły lub placówki przez nauczyciela lub organy uprawnione. Hospitacja była jedną z podstawowych form działalności diagnostyczno-oceniającej, poza wizytacją i badaniem wybranych zakresów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły lub placówki. Nowe *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1658), wydane na podstawie art. 60 ust. 10 ustawy – Prawo oświatowe z 2016 r. w § 5 definiuje, że formami nadzoru pedagogicznego są: 1) ewaluacja; 2) kontrola; 3) wspomaganie; 4) monitorowanie.

I

- ✓ **Imiona szkół i placówek**

Imię szkoły (jeśli je posiada) powinno być uwidocznione w statucie szkoły (placówki), (art. 98, ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe). Na podstawie *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli* (Dz. U. z 2017 r., poz. 649) imię szkole nadaje organ prowadzący szkołę na wniosek rady szkoły, a w przypadku braku rady szkoły – na wspólny wniosek **rady pedagogicznej** (zob.), **rady rodziców** (zob.) i **samorządu uczniowskiego** (zob.). Natomiast w szkołach, w których nie tworzy się rad rodziców, imię nadaje **organ prowadzący** (zob.) szkołę na wspólny wniosek rady pedagogicznej i samorządu uczniowskiego. Z kolei w szkołach, w których nie tworzy się samorządu uczniowskiego, imię nadaje organ prowadzący szkołę na wspólny wniosek rady pedagogicznej i rady rodziców, zaś w szkołach, w których nie tworzy się rady rodziców i samorządu uczniowskiego, imię nadaje organ prowadzący szkołę na wniosek rady pedagogicznej. Organ prowadzący szkołę podstawową może nadać szkole podstawowej filialnej odrębne imię.

Przedszkolu nadaje imię organ prowadzący przedszkole na wniosek rady przedszkola, a w przypadku braku rady przedszkola – na wspólny wniosek rady pedagogicznej i rady rodziców.

Wniosek o nadanie imienia zawiera uzasadnienie wyboru imienia, w tym kandydata na patrona szkoły, oraz określa plan działań szkoły związa-

nych z nadaniem imienia szkole i przewidywany termin uroczystości. Organ prowadzący szkołę rozpatruje wniosek w terminie 60 dni. Takie same zasady obowiązują przy procedurze zmiany lub uchylecia nadania imienia szkole lub przedszkolu (§ 2, ust. 1-9).

Imię szkoły lub przedszkola, jeżeli takie zostało nadano, powinno być zawarte w nazwie szkoły (placówki), (§ 1 ust. 1 pkt 3).

Kwestię zachowania dotychczasowych imion, w związku z wprowadzeniem *ustawy – Prawo oświatowe*, szczegółowo normuje przepis § 21, ust. 1, pkt 1-2 tego rozporządzenia.

✓ **Indywidualny program lub tok nauki**

Indywidualny program lub tok nauki udzielany na wniosek rodziców, albo pełnoletniego ucznia przez dyrektora szkoły, po zasięgnięciu opinii **rady pedagogicznej** (zob.) i publicznej **poradni psychologiczno-pedagogicznej** (zob.), w tym poradni specjalistycznej. W decyzji administracyjnej dyrektor – poza zgodą - wyznacza nauczyciela-opiekuna (art. 115 U-Po).

Na podstawie art. 115 ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe wydano *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i trybu udzielania zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki oraz organizacji indywidualnego programu lub toku nauki* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1569). Rozporządzenie to reguluje m. in., że uczeń: 1) realizujący indywidualny program nauki kształci się w zakresie jednego, kilku lub wszystkich obowiązujących zajęć edukacyjnych, przewidzianych w tygodniowym rozkładzie zajęć dla danej klasy, według programu dostosowanego do jego uzdolnień, zainteresowań i możliwości edukacyjnych; 2) realizujący indywidualny tok nauki kształci się według systemu innego niż udział w obowiązkowych zajęciach edukacyjnych, w zakresie jednego, kilku lub wszystkich obowiązujących zajęć edukacyjnych, przewidzianych w tygodniowym rozkładzie zajęć dla danej klasy; 3) objęty indywidualnym tokiem nauki może realizować w ciągu jednego roku szkolnego program nauczania z zakresu dwóch lub więcej klas i może być klasyfikowany i promowany w czasie całego roku szkolnego; 4) indywidualny tok nauki może być realizowany według programu nauczania objętego szkolnym zestawem programów nauczania lub indywidualnego programu nauki.

✓ **Informacje w zakresie nauczania, wychowania oraz opieki** (zob. **dziennik elektroniczny**)

Informacje udzielane rodzicom dotyczące gromadzonych przez publiczne przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, inne

formy wychowania przedszkolnego, szkoły i placówki informacji w zakresie nauczania, wychowania oraz opieki, dotyczących ich dzieci. Z tytułu udostępniania tych informacji nie mogą być pobierane od rodziców opłaty, bez względu na postać i sposób przekazywania tych informacji (art. 116 U-Po). Kwestia udzielania informacji rodzicom powinna być ujęta w statucie szkoły (placówki).

✓ **Inne formy wychowania przedszkolnego** (zob. – **wychowanie przedszkolne**)

Artykuł 34 ustawy – Prawo oświatowe dopuścił istnienie w polskim systemie oświaty innych form wychowania przedszkolnego, gwarantując jednocześnie, że zajęcia w nich prowadzi nauczyciel posiadający kwalifikacje wymagane od nauczycieli przedszkoli. Od 1 stycznia 2018 r., w celu zapewnienia odpowiedniej jakości procesu nauczania, w publicznych innych formach wychowania przedszkolnego, przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz w niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego, przedszkolach i placówkach oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych – nauczyciele będą zatrudniani na podstawie umowy o pracę na zasadach określonych w Kodeksie pracy.

Od 1 września 2018 r. nauczyciele innych form wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jst, na podstawie art. 1, ust.1, pkt 2c ustawy – Karta Nauczyciela objęci zostaną przepisami tej ustawy.

Stosownie do art. 90 ustawy – Prawo oświatowe podjęcie przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną prowadzenia wychowania przedszkolnego w publicznych innych formach wychowania przedszkolnego, wymaga zezwolenia gminy właściwej ze względu na miejsce prowadzenia tych form. Do wniosku o udzielenie zezwolenia zamiast projektu statutu dołącza się projekt organizacji wychowania przedszkolnego, które ma być realizowane w danej formie. Podjęcie przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną, która prowadzi publiczne przedszkole lub publiczną szkołę podstawową, prowadzenia wychowania przedszkolnego w publicznych innych formach wychowania przedszkolnego, wymaga zmiany zezwolenia na założenie odpowiednio przedszkola lub szkoły podstawowej. Przekształcenie publicznej innej formy wychowania przedszkolnego, prowadzonej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną, w publiczne przedszkole wymaga także zmiany zezwolenia na założenie tej formy.

Zgodnie z art. 184 ustawy – Prawo oświatowe podjęcie przez osobę prawną lub osobę fizyczną prowadzenia wychowania przedszkolnego w niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego wymaga uzyskania wpisu do ewidencji prowadzonej przez gminę właściwą ze względu na miejsce prowadzenia tych form. Zgłoszenie do ewidencji zamiast statutu powinno zawierać projekt organizacji wychowania przedszkolnego, które ma być realizowane w danej formie.

Na podstawie art. 32 ust. 11 wydano *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1657). W paragrafie 1 tego aktu prawa podano, że **wychowanie przedszkolne** (zob.) może być prowadzone w następujących, innych niż przedszkola i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, formach, a mianowicie: 1) punktach przedszkolnych, w których zajęcia są prowadzone przez cały rok szkolny, z wyjątkiem przerw ustalonych przez organ prowadzący; 2) zespołach wychowania przedszkolnego, w których zajęcia są prowadzone przez cały rok szkolny w niektóre dni tygodnia, z wyjątkiem przerw ustalonych przez organ prowadzący. Rozporządzenie dopuszcza prowadzenie zajęć w ramach punktu lub zespołu w lokalu znajdującym się w budynku lub jego części, które nie spełniają wymagań określonych, jednak przy spełnieniu innych warunków, podanych § 4, ust. 1.

Na podstawie *rozporządzenia MEN z dnia 20 grudnia 2017 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania* (Dz. U. 2017 r., poz. 2446) lokal żłobka lub klubu dziecięcego będzie się mógł mieścić w tym samym budynku, a także w tej samej strefie pożarowej, w której znajduje się inna forma wychowania przedszkolnego. W pozostałym zakresie dotychczasowe wymagania zostają bez zmian. Co oznacza, że nie będzie możliwe, aby w strefie pożarowej, w której znajduje się lokal innej formy wychowania przedszkolnego, występowały inne lokale, w których są prowadzone przedszkola, inne formy wychowania przedszkolnego, a także oddziały przedszkolne zorganizowane w szkołach podstawowych. Zmiany w rozporządzeniu mają charakter porządkujący. Zapisy należało dostosować do nowego stanu prawnego, gdyż od 1 stycznia 2018 r. wszedł w życie przepis art. 9b ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2018 r. poz. 603), mówiący o tym, że formy opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 mogą mieścić się w jednym budynku z przedszkolami także w przypadku, gdy znajdują się one w jednej strefie pożarowej, bez względu na kategorię zagrożenia ludzi, do której jest zaliczona dana stre-

fa pożarowa. Głównym celem tych zmian jest zwiększenie dostępności do opieki żłobkowej.

✓ **Internat** (od łac. *internus* – wewnętrzny)

Miejsce pobytu uczniów uczących się poza miejscem stałego zamieszkania. Do internatu w pierwszej kolejności są przyjmowani uczniowie danej szkoły. Liczbę uczniów w grupie wychowawczej określa **dyrektor szkoły** (zob.), w której jest zorganizowany internat, w uzgodnieniu z organem prowadzącym. Opieka w porze nocnej jest sprawowana w sposób zapewniający nadzór nad uczniami oraz ich bezpieczeństwo. Warunki korzystania z internatu, w tym wysokość opłat za zakwaterowanie i wyżywienie, a także termin i sposób ich wnoszenia ustala dyrektor szkoły w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę. Organ prowadzący szkołę może zwolnić rodziców albo pełnoletniego ucznia z całości lub części opłat za zakwaterowanie w internacie w przypadku szczególnie trudnej sytuacji materialnej rodziny lub innych uzasadnionych przypadkach losowych (art. 108 U-Po).

W związku z tym, że w obecnym systemie prawnym brakuje regulacji określających minimalny standard warunków pobytu uczniów w internatach organizowanych przez publiczne szkoły, w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie organizacji roku szkolnego* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1603) określono normy dotyczące liczby uczniów w grupie wychowawczej. Liczba uczniów w grupie wychowawczej nie może przekraczać 30 uczniów w szkole podstawowej i 35 uczniów w szkole ponadpodstawowej. W grupie wychowawczej obejmującej wyłącznie uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym liczba uczniów ma odpowiadać liczbie uczniów oddziału szkoły specjalnej lub oddziału specjalnego w szkole ogólnodostępnej.

Dodatkowo w rozporządzeniu zostały określone zadania internatu oraz standardy dotyczące pobytu uczniów w internacie i sprawowania opieki nad nimi. Nowym rozwiązaniem w zakresie funkcjonowania internatu jest rozgraniczenie tygodniowego wymiaru zajęć opiekuńczych i wychowawczych z jedną grupą wychowawczą w szkole podstawowej (co najmniej 70 godzin) i ponadpodstawowej (co najmniej 49 godzin). Dodatkowo wprowadzono możliwość działania w internacie zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji uczniów. W rozporządzeniu przewidziano także, że za zgodą organu prowadzącego szkołę, w internacie można zatrudnić wychowawcę – opiekuna nocnego, który ma zapewnić opiekę uczniom w porze nocnej

- ✓ **Internet w szkołach** (od łac. *internus*, *internet* – wewnętrzny; ang. *Internet*, skrót od *international net* – sieć międzynarodowa), (LDE, s. 139-140)

Ustawa – Prawo oświatowe (art. 27) zobowiązała szkoły do podejmowania działań zabezpieczających uczniów przed dostępem do treści z Internetu, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności poprzez instalowanie i aktualizowanie oprogramowań zabezpieczających, zob. - **Ogólnopolska Sieć Edukacyjna**.

Raport Instytutu Badawczego NASK „*Nastolatki 3.0*”, zgodnie z sugestiami RPO, został przeanalizowany i przekazany wszystkim kuratorom oświaty z prośbą o jego upowszechnienie w szkołach tak, aby przedstawione w nim wyniki badań i rekomendacje mogły być pomocne, między innymi, w przygotowywaniu szkolnych programów wychowawczo-profilaktycznych – poinformowała w swoim liście do Rzecznika Minister Edukacji Narodowej. Minister podzieliła również pogląd RPO, że z uwagi na wskazane m.in. w raporcie problemy korzystania z urządzeń mobilnych przez uczniów konieczne wydaje się określenie w statucie szkoły zasad używania telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły.

Minister poinformowała Rzecznika Praw Obywatelskich, że nowa **podstawa programowa kształcenia ogólnego** (zob.) uwzględnia wyzwania, jakie stawia we współczesnym świecie wzrost aktywności dzieci i młodzieży w Internecie. W zakresie zajęć z informatyki wprowadzono naukę programowania i rozwiązywania problemów z wykorzystaniem narzędzi ICT. Wszystkie szkoły i placówki mają obowiązek upowszechniania wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowania właściwych postaw wobec zagrożeń, w tym związanych z korzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, i sytuacji nadzwyczajnych. Zadaniem szkół jest również kształtowanie u uczniów umiejętności sprawnego posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi. Wszyscy kuratorzy oświaty wyznaczili osoby odpowiedzialne za wdrażanie najnowszych technologii w szkołach tzw. wojewódzkich koordynatorów do spraw innowacji. W podstawowych kierunkach realizacji polityki oświatowej państwa na rok szkolny 2017/2018 Minister Edukacji Narodowej, wśród priorytetów wskazała: *Bezpieczeństwo w Internecie. Odpowiedzialne korzystanie z mediów społecznych* (www.rpo.gov.pl/pl/content/wykorzystanie-internetu-w-szkole/3 IV 2018).

J

✓ Jednolity strój szkolny

Na podstawie art. 100, ust. 1-7 ustawy – Prawo oświatowe **dyrektor szkoły** (zob.) podstawowej, szkoły ponadpodstawowej oraz szkoły artystycznej może z własnej inicjatywy lub na wniosek **rady szkoły** (zob.), **rady rodziców** (zob.), **rady pedagogicznej** (zob.) lub **samorządu uczniowskiego** (zob.), za zgodą odpowiednio rady rodziców i rady pedagogicznej oraz w przypadku, gdy z inicjatywą wystąpił dyrektor szkoły lub wniosku złożonego przez inny podmiot niż samorząd uczniowski - także po uzyskaniu opinii samorządu uczniowskiego, wprowadzić obowiązek noszenia przez uczniów na terenie szkoły jednolitego stroju. Jego wzór ustala dyrektor szkoły w uzgodnieniu z radą rodziców i po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i samorządu uczniowskiego.

Dyrektor szkoły, w której wprowadzono obowiązek noszenia przez uczniów jednolitego stroju, może w uzgodnieniu z radą rodziców (za wyjątkiem szkół, gdzie nie tworzy się tego organu) i po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej określić sytuacje, w których przebywanie ucznia na terenie szkoły nie wymaga noszenia przez niego jednolitego stroju.

W szkołach, w których nie wprowadzono obowiązku noszenia przez uczniów jednolitego stroju, statut szkoły określa zasady ubierania się uczniów na terenie szkoły.

✓ Jednostki obsługi ekonomiczno-administracyjnej szkół

Na podstawie art. 10, ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe organy prowadzące szkoły i placówki, łącznie z ministerstwami prowadzącymi szkoły, w celu: 1) zapewnienia warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki; 2) zapewnienia warunków umożliwiających stosowanie specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym; 3) wykonywania remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie; 4) zapewnienia obsługi administracyjnej, w tym prawnej, obsługi finansowej; 5) wyposażenia szkoły lub placówki w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczo-profilaktycznych, przeprowadzania egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych; 6) wykonywania czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w stosunku do dyrektora szkoły lub placówki, mogą tworzyć jednostki obsługi ekonomiczno-administracyjnej szkół lub organizować wspólną

obsługę administracyjną, finansową i organizacyjną prowadzonych szkół (art. 10, ust. 1-2 U-Po).

Na podstawie *ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o samorządzie gminnym oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. 2015 r., poz. 1045) wprowadziła znaczące zmiany w organizowaniu wspólnej obsługi jednostek organizacyjnych podlegających jednostce samorządu terytorialnego (jst). Zmiany te weszły w życie 1 stycznia 2016 r. Celem zmiany, zgodnie z uzasadnieniem do projektu, jest zwiększenie samodzielności i elastyczności działania jst. Zakres zadań pozostaje bez zmian, ale jst może nadal zapewnić wspólną obsługę administracyjną, finansową i organizacyjną. Może on jednak zostać rozszerzony, ponieważ w ustawie użyto określenia „w szczególności”. Forma organizacyjna pozostaje bez zmian, przy czym jst może organizować wspólną obsługę przez wydzieloną komórkę organizacyjną urzędu lub przez powołanie odrębnej jednostki. Formy te ustawa określa jako jednostki obsługujące. Gmina może zapewnić wspólną obsługę, w szczególności administracyjną, finansową i organizacyjną: 1) jednostkom organizacyjnym gminy zaliczanym do sektora finansów publicznych, czyli wszystkim jednostkom budżetowym, samorządowym zakładom budżetowym, samodzielnym publicznym zakładom opieki zdrowotnej; 2) gminnym instytucjom kultury; 3) innym zaliczanym do sektora finansów publicznych gminnym osobom prawnym utworzonym na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

K

- ✓ **Klasyfikacja zawodów w szkolnictwie zawodowym** (zob. – szkoła branżowa)

Klasyfikację zawodów szkolnictwa zawodowego, z uwzględnieniem klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy, określa w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw oświaty i wychowania. Klasyfikacja zawodów wskazuje: 1) typy szkół ponadpodstawowych, w których może odbywać się kształcenie w danym zawodzie; 2) kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie oraz przypisanie poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do tych kwalifikacji; 3) zawody, w których nie wyodrębnia się kwalifikacji; 4) określenie poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji dla kwalifikacji *ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji* (Dz. U. z 2016, poz. 64 i 1010 oraz z 2017 r., poz.

986 i 1475); 5) kwalifikacje w zawodzie, których kształcenie może być prowadzone na kwalifikacyjnych kursach zawodowych.

Ustawa o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji określa: 1) zakres kwalifikacji włączonych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji oraz cele Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji; 2) Polską Ramę Kwalifikacji; 3) standardy opisywania kwalifikacji; 4) zasady przypisywania poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji; 5) zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji; 6) zasady włączania do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji Sektorowych Ram Kwalifikacji; 7) wymogi dotyczące podmiotów przeprowadzających walidację i certyfikowanie oraz zasady uzyskiwania uprawnień do certyfikowania; 8) zasady zapewniania jakości walidacji i certyfikowania; 9) zasady nadzoru nad walidacją i certyfikowaniem; 10) Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji; 11) koordynację funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (art. 1).

Zintegrowany System Kwalifikacji zapewnia: 1) jakość nadawanych kwalifikacji; 2) możliwość uznawania efektów uczenia się uzyskanych w edukacji pozaformalnej i poprzez uczenie się nieformalne; 3) możliwość etapowego gromadzenia osiągnięć oraz uznawania osiągnięć; 4) dostęp do informacji o kwalifikacjach możliwych do uzyskania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; 5) możliwość porównania kwalifikacji uzyskanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z kwalifikacjami nadawanymi w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej (art. 4)

Wprowadzenie zawodu do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego może nastąpić wyłącznie w przypadku, gdy żaden z zawodów ujętych w klasyfikacji nie obejmuje wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w tym zawodzie. Stowarzyszenia zawodowe, samorządy gospodarcze oraz inne organizacje gospodarcze mogą występować do właściwych ministrów z propozycją ustanawiania nowych zawodów szkolnictwa zawodowego (art. 46 U-Po).

✓ **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.**

(konstytucja – od łac. *constitutio* – układ, ustanowienie, zestawienia praw; *constituere* – ustanawiać, uchwalać, tj. ustawa zasadnicza, czyli zbiór podstawowych zasad prawnych obowiązujących w państwie)

Zajmuje naczelną rolę w hierarchii źródeł prawa. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej została uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r. Została ratyfikowana w referendum ogólnonarodowym w dniu 25 maja 1997 roku. Konstytucja składa się z preambuły oraz 13 rozdziałów.

Dla źródeł prawa oświatowego kluczowy jest zapis art. 70 Konstytucji RP, usytuowany w rozdziale II, podrozdział: „Wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne”, który stanowi:

„1. Każdy ma prawo do nauki. Nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa. Sposób wykonywania obowiązku szkolnego określa ustawa.

2. Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna. Ustawa może dopuścić świadczenie niektórych usług edukacyjnych przez publiczne szkoły wyższe za odpłatnością.

Rodzice mają wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne. Obywatel i instytucje mają prawo zakładania szkół podstawowych, ponadpodstawowych i wyższych oraz zakładów wychowawczych. Warunki zakładania i działalności szkół niepublicznych oraz udziału władz publicznych w ich finansowaniu, a także zasady nadzoru pedagogicznego nad szkołami i zakładami wychowawczymi, określa ustawa.

3. Władze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia. W tym celu tworzą i wspierają systemy indywidualnej pomocy finansowej i organizacyjnej dla uczniów i studentów. Warunki udzielania pomocy określa ustawa.

4. Zapewnia się autonomię szkół wyższych na zasadach określonych w ustawie”.

Niemniej ważne są także inne jej przepisy zawarte w rozdziale II, podrozdziale zatytułowanym: „Wolności i prawa osobiste” a wśród nich:

Art. 48

Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania.

Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.

Art. 58

Rodzice mają prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniami. Przepis art. 48 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Nie do przecenienia wydaje się również art. 72 Konstytucji, który stanowi:

Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.

W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka.

Ustawa określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Dziecka.

✓ **Krajowa Rada Oświatowa**

Spółeczny organ opiniodawczy i wnioskodawczy, który może działać przy właściwym ministrze ds. oświaty i wychowania. Tworzy ją ten minister na wniosek wojewódzkich rad oświatowych reprezentujących co najmniej 1/4 województw. Jej kompetencje zostały określone w ustawie-Prawo oświatowe. W jej skład wchodzi przedstawiciele wojewódzkich rad oświatowych, po jednym z każdej rady wojewódzkiej, oraz po jednym przedstawicielu centralnych struktur związków zawodowych zrzeszających nauczycieli. Kadencja Rady trwa 3 lata.

Do jej zadań należą 1) opracowywanie i przedstawianie ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania projekty założeń polityki oświatowej państwa; 2) opiniowanie kryteriów podziału środków będących w dyspozycji ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, przeznaczonych na oświatę; 3) opiniowanie koncepcję kształcenia, w tym ramowe plany nauczania oraz zakres obowiązujących podstaw programowych; 4) opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących oświaty; 5) opiniowanie innych spraw dotyczące oświaty, przedstawianych przez ministra. Nadto Rada może występować z wnioskami dotyczącymi spraw oświaty bezpośrednio do naczelnych i centralnych organów administracji rządowej (art. 75-76 U-Po).

✓ **Kształcenie dzieci i młodzież niepełnosprawne, niedostosowane społecznie i zagrożone niedostosowaniem społecznym**

Stosownie do art. 127 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe z 2016 r. polski system oświaty zapewnia kształcenie specjalne dzieci i młodzież niepełnosprawne, niedostosowane społecznie i zagrożone niedostosowaniem społecznym, wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki odpowiednio w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i szkołach lub oddziałach integracyjnych, przedszkolach i szkołach lub oddziałach specjalnych, innych formach wychowania przedszkolnego i ośrodkach. Dzieci i młodzież, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola, innej formy wychowania przedszkolnego, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub szkoły obejmuje się

indywidualnym obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym lub indywidualnym nauczaniem.

Ustawa wprowadza nową formę wsparcia tych dzieci, jaką są zespoły wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, prowadzonego bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną, w celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, które mogą być organizowane w publicznych i niepublicznych: przedszkolach i szkołach podstawowych, w tym specjalnych, innych formach wychowania przedszkolnego, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych oraz poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych, tworzone dla dzieci od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

Zgodnie z delegacją ustawową (art. 127, ust. 19) wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1578), które weszło w życie 1 września 2017 r. Ten akt prawa potwierdza, że kształcenie, wychowanie i opiekę dla uczniów niepełnosprawnych organizuje się w: 1) przedszkolach: a) ogólnodostępnych, b) ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi, c) integracyjnych, d) ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi, e) specjalnych; 2) oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych; 3) innych formach wychowania przedszkolnego; 4) szkołach: a) ogólnodostępnych, b) ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi, c) integracyjnych, d) ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi, e) specjalnych, w tym szkołach specjalnych przysposabiających do pracy; 5) młodzieżowych ośrodkach wychowawczych; 6) młodzieżowych ośrodkach socjoterapii; 7) specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych; 8) specjalnych ośrodkach wychowawczych; 9) ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych. Rozporządzenie stanowi, że kształcenie, wychowanie i opiekę dla uczniów niepełnosprawnych w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, innych formach wychowania przedszkolnego, szkołach i oddziałach organizuje się w integracji z uczniami pełnosprawnymi w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, innej formie wychowania przedszkolnego lub szkole, najbliższych miejsca zamieszkania ucznia niepełnosprawnego. Przedszkoli specjalnych i oddziałów specjalnych w przedszkolach ogólnodostępnych nie organizuje się dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim (§ 2).

W dniu 11 kwietnia 2018 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej ogłosiło, że jest przygotowywane rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym ([http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12310300/13 IV 2018](http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12310300/13_IV_2018)).

✓ **Kształcenie na odległość** (ang. *distance learning*)

Jest to kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych, w którym przekazywanie treści kształcenia oraz sprawdzanie przebiegu i efektów tego kształcenia odbywa się z zastosowaniem dostępnych technik komunikacyjnych, w szczególności; poczty, poczty głosowej, poczty elektronicznej, telewizji lub Internetu, bez stałego i bezpośredniego kontaktu nauczającego i uczącego się. Odniesienie do kształcenia na odległość znajdujemy w art. 117 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe, gdzie znajdujemy zapis o tym, że z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość może być prowadzone kształcenie ustawiczne jako stacjonarne lub zaoczne.

Na podstawie art. 68a ust 5 ustawy o systemie oświaty (obecnie uchylonego) wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych* (Dz. U. z 2014, poz. 622), gdzie w § 20 potwierdzono, iż z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość może być prowadzone również kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych, z wyjątkiem turnusu doksztalcania teoretycznego młodocianych pracowników, a także zajęć praktycznych i laboratoryjnych, realizowanych w ramach pozostałych form kształcenia ustawicznego.

✓ **Kształcenie nauczycieli**

Na podstawie art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2183, 2201, z 2018 r. poz. 138, 398) wydane zostało *rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela* (Dz. U. z 2012 r., poz. 131), które w załączniku określa się standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Kwestie związane ze zmianami w systemie kształcenia nauczycieli są jednym z priorytetów działań **Ministra Edukacji Narodowej** (zob.). W 2017 r. w MEN powołany został Zespół do spraw kształcenia i doskonalenia nauczycieli. Jednym z wyników jego prac było przygotowanie rekomendacji do zmian w systemie kształcenia nauczycieli. W związku

z pracami MNiSW nad ustawą – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Minister Edukacji Narodowej zgłosiła uwagi dotyczące rozwiązań prawnych w zakresie kształcenia nauczycieli, aby kształcenie nauczycieli było prowadzone z uwzględnieniem m.in. następujących zasad: 1) kształcenie nauczycieli powinno być prowadzone wyłącznie przez szkoły wyższe. Jedyną grupą, która może uzyskiwać kwalifikacje poza systemem szkolnictwa wyższego mogą być nauczyciele praktycznej nauki zawodu (osoby legitymujące się wykształceniem średnim i mistrzowie w zawodzie, których kształcenie w zakresie przygotowania pedagogicznego może być prowadzone przez placówki doskonalenia nauczycieli); 2) kształcenie nauczycieli wszystkich typów szkół powinno być prowadzone zawsze w cyklu 5-letnim, w trakcie jednolitych studiów magisterskich lub w systemie bolońskim (3+2) – przy czym w systemie bolońskim zarówno studia I stopnia jak i II stopnia muszą być prowadzone w tym samym zakresie – przedmiotu lub zajęć, do których student uzyskuje kwalifikacje nauczycielskie; 3) wyjątek od powyższej zasady powinien dotyczyć kształcenia: nauczycieli przedszkoli i wczesnej edukacji, nauczycieli – pedagogów specjalnych, nauczycieli – psychologów. Te trzy grupy nauczycieli będą mogły uzyskiwać kwalifikacje wyłącznie w trakcie jednolitych studiów magisterskich. Ponadto kształcenie nauczycieli przedszkoli i klas I-III szkoły podstawowej powinno być prowadzone: zawsze łącznie w obu zakresach (do przedszkola i klas I-III szkoły podstawowej), na odrębnym kierunku studiów: pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, zgodnie z odrębnym standardem kształcenia. Studia podyplomowe, nadające kwalifikacje nauczycielskie, powinny być prowadzone wyłącznie przez uczelnie posiadające uprawnienia do kształcenia nauczycieli na danym kierunku studiów (w trakcie studiów I i II stopnia albo jednolitych studiów magisterskich).

Uczelnie prowadzące kształcenie nauczycieli powinny spełniać – określone w ustawie – następujące warunki: 1) uczelnia musi prowadzić kształcenie na kierunku (na studiach I i II stopnia albo studiach jednolitych) odpowiadającym przedmiotowi lub zajęciom, do których nauczyciel będzie uzyskiwał kwalifikacje; 2) w swojej strukturze uczelnia musi posiadać jednostkę lub jednostki, które prowadzą badania naukowe w dyscyplinach: pedagogika i psychologia; 3) w uczelni muszą być wyodrębnione jednostki organizacyjne odpowiedzialne za dydaktyki przedmiotowe (metodyki zajęć) dla każdej prowadzonej w uczelni specjalności kształcenia nauczycieli. Ponadto Minister Edukacji Narodowej zgłosił uwagę, aby w ramach Państwowej Komisji Akredytacyjnej powinien być powołany odrębny zespół, który będzie prowadził akredytację kształcenia nauczycieli. Część spośród wskazanych przez Ministerstwo Edukacji

Narodowej uwag znalazła swoje odzwierciedlenie w projekcie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

✓ **Kształcenie specjalne** (zob. także – **szkoła specjalna**)

W rozumieniu pedagogicznym obejmuje zajmowanie się dzieckiem, nie tylko w szkole specjalnej, w jej murach, ale także poza klasami (w domu, na obozach, zajęciach pozalekcyjnych). Kształcenie obejmujące dzieci i młodzież niepełnosprawną, niedostosowaną społecznie i zagrożoną niedostosowaniem społecznym, wymagającą stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Może ono być prowadzone w formie nauki w: 1) przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych; 2) przedszkolach; 3) oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i szkołach lub oddziałach integracyjnych; 4) przedszkolach i szkołach lub oddziałach specjalnych; 5) innych formach wychowania przedszkolnego i ośrodkach.

Nadto indywidualnym obowiązkowym rocznym przygotowaniem przedszkolnym lub indywidualnym nauczaniem obejmuje się dzieci i młodzież, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola, bądź innej formy wychowania przedszkolnego, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub szkoły. Uczniowi objętemu kształceniem specjalnym dostosowuje się odpowiednio program wychowania przedszkolnego i program nauczania do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia. Dostosowanie to następuje na podstawie opracowanego dla ucznia indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego uwzględniającego zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.

W zależności od rodzaju niepełnosprawności organizuje się kształcenie i wychowanie, które stosownie do potrzeb umożliwia naukę w dostępnym dla nich zakresie, usprawnianie zaburzonych funkcji, rewalidację i resocjalizację oraz zapewnia specjalistyczną pomoc i opiekę.

W publicznych i niepublicznych: przedszkolach i szkołach podstawowych, w tym specjalnych, innych formach wychowania przedszkolnego, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych oraz poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych, mogą być tworzone zespoły wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, prowadzonego bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną. Wcze-

sne wspomaganie rozwoju dziecka mogą organizować dyrektorzy szkół w porozumieniu z organami prowadzącymi.

Gmina może zorganizować bezpłatne dowożenie dziecka objętego wczesnym wspomaganie rozwoju i jego opiekuna z miejsca zamieszkania dziecka do szkoły lub placówki, w której to wspomaganie jest prowadzone, a w razie potrzeby także bezpłatną opiekę nad dzieckiem w czasie dowożenia.

Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego albo indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych zgodnie z przepisami o ochronie zdrowia psychicznego wydają zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa zalecane formy kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, w tym stopnia niepełnosprawności intelektualnej. Opinie takie wydają również niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym niepubliczne specjalistyczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne oraz zatrudniające pracowników posiadających kwalifikacje określone dla pracowników publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych. Od ich orzeczeń rodzice dziecka mogą złożyć w terminie 14 dni od dnia otrzymania orzeczenia odwołanie do kuratora oświaty.

Dziecku posiadającemu orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, odpowiednią formę kształcenia, uwzględniając rodzaj niepełnosprawności na wniosek rodziców zapewnia starosta właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. Natomiast, jeżeli orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zaleca kształcenie dziecka odpowiednio w przedszkolu specjalnym albo w przedszkolu lub szkole podstawowej, ogólnodostępnych lub integracyjnych, odpowiednią formę kształcenia, na wniosek rodziców, zapewnia jednostka samorządu terytorialnego właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka (art. 127 U-Po).

Na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym* (Dz. U. z 2017, poz. 1578). Zgodnie z jego treścią kształcenie, wychowanie i opiekę dla uczniów niepełnosprawnych organizuje się w: 1) przedszkolach: a) ogólnodostępnych, b) ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi, c) integracyjnych, d) ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi, e) spe-

cyjnych; 2) oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych; 3) innych formach wychowania przedszkolnego; 4) szkołach: a) ogólnodostępnych, b) ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi, c) integracyjnych, d) ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi, e) specjalnych, w tym szkołach specjalnych przysposabiających do pracy; 5) młodzieżowych ośrodkach wychowawczych; 6) młodzieżowych ośrodkach socjoterapii; 7) specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych; 8) specjalnych ośrodkach wychowawczych; 9) ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych (§ 2).

W dniu 11 kwietnia 2018 r. MEN ogłosiło do konsultacji społecznych i opiniowania projekt projektu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (<http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12310300/16> IV 2018).

✓ **Kształcenie ustawiczne** (ang. *lifelong learning*)

Kształcenie w szkołach dla dorosłych, a także uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych przez osoby, które spełniły już obowiązek szkolny (art. 4, pkt 30 U-Po). Jest ono organizowane i prowadzone w: 1) publicznych i niepublicznych szkołach dla dorosłych, 2) publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego, placówkach kształcenia praktycznego, ośrodkach dokształcania i doskonalenia zawodowego. Kształcenie ustawiczne może być prowadzone jako stacjonarne lub zaoczne oraz z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

Natomiast kwalifikacyjne kursy zawodowe mogą być prowadzone przez: 1) publiczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe - w zakresie zawodów, w których kształcą, oraz w zakresie obszarów kształcenia, do których są przypisane te zawody; 2) niepubliczne szkoły o uprawnieniach szkół publicznych prowadzące kształcenie zawodowe - w zakresie zawodów, w których kształcą, oraz w zakresie obszarów kształcenia, do których są przypisane te zawody; 3) publiczne i niepubliczne placówki i ośrodki, 4) instytucje rynku pracy, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową; 5) podmioty prowadzące działalność oświatową.

Na podstawie delegacji ustawowej wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1632),

w którym określił: 1) rodzaje publicznych placówek i ośrodków oraz ich zadania, 2) warunki, organizację i tryb prowadzenia kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych oraz rodzaje tych form, 3) warunki organizowania i prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych; 4) sposoby potwierdzania efektów kształcenia uzyskanych w wyniku ukończenia kształcenia realizowanego w poszczególnych formach pozaszkolnych, 5) wzory dokumentów wydawanych po ukończeniu kształcenia realizowanego w poszczególnych formach pozaszkolnych.

Placówki i ośrodki prowadzące kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych, mogą uzyskać akredytację, stanowiącą potwierdzenie spełniania określonych wymogów i zapewniania wysokiej jakości prowadzonego kształcenia. Akredytacja może obejmować całość lub część prowadzonego kształcenia. Akredytację przyznaje kurator oświaty właściwy dla siedziby placówki lub ośrodka.

Akredytację może uzyskać placówka lub ośrodek, które: 1) zapewniają bazę wyposażoną w środki dydaktyczne; 2) zatrudniają wykwalifikowaną kadre; 3) opracowują i udostępniają materiały metodyczno-dydaktyczne (art. 117-118 U-Po).

✓ **Kształcenie zintegrowane**

Kształcenie zintegrowane to system (sposób, forma) nauczania w klasach I-III szkoły podstawowej. Terminu tego nie użyto w żadnej z trzech podstawowych ustaw oświatowych: Ustawa – Karta Nauczyciela, Ustawy o systemie oświaty i Ustawy – Prawo oświatowe. Pojęcie to zostało użyte w załączniku nr 2 pt. „Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej” do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 356). Ten akt prawa podaje, że kształcenie zintegrowane obejmuje: integrację czynnościową, treściową, metodyczną i organizacyjną. Stosownie do użytej terminologii, podstawową formą organizowania pracy dziecka i jego wielokierunkowej aktywności w klasach I-III powinien być dzień, a nie klasyczna jednostka (lekcja) szkolna. Kształcenie zintegrowane ma być koncepcją wieloaspektowej aktywizacji dziecka, połączonej z potrzebą stałego diagnozowania jego rozwoju, wspieranie funkcji stymulujących rozwój i jednocześnie odrzucenie funkcji selektywnych. Elementem integrującym kierunki edukacji ma być

język w swym aspekcie semiotycznym. Nauczyciele w klasach I-III, rozpoznając możliwości uczniów, w tym uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, powinni posługiwać się własnymi twórczymi rozwiązaniami w zakresie realizacji treści podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, bowiem uczenie się, jako proces twórczy, samo w sobie wyklucza jeden wzór organizacyjny czy metodyczny. Nauczyciele, organizując zajęcia, planują proces wychowania, w którym realizowane zadania pomagają uczniom: 1) poznać wartości i adekwatne do nich zachowania; 2) osiągnąć sukces budujący poczucie własnej wartości uczniów oraz rozwijający motywację i zamiłowanie do dalszej nauki.

✓ **Kurator oświaty**

Kierownik kuratorium oświaty jako jednostki organizacyjnej wchodzącej w skład zespolonej administracji rządowej w województwie (art. 4, ust. 17 U-Po). Stosownie do art. 50 U-Po kuratora oświaty, na wniosek wojewody, powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, choć może on odwołać kuratora oświaty także z własnej inicjatywy. Kandydata na stanowisko kuratora oświaty wyłania się w drodze konkursu, który ogłasza i przeprowadza wojewoda. Jego ogłoszenie konkursu następuje nie później niż w ciągu miesiąca od dnia, w którym nastąpiło odwołanie kuratora oświaty.

Do konkursu może przystąpić osoba, która posiada: 1) wykształcenie wyższe i tytuł zawodowy magister, magister inżynier lub równorzędny; 2) stopień nauczyciela mianowanego lub nauczyciela dyplomowanego; 3) co najmniej siedmioletni staż pracy w charakterze nauczyciela.

Konkurs przeprowadza komisja konkursowa powołana przez wojewodę, a w jej skład komisji konkursowej wchodzi: 1) trzech przedstawiciele ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania; 2) dwaj przedstawiciele wojewody; 3) po jednym przedstawicielu organizacji związkowych zrzeszających nauczycieli, reprezentatywnych w rozumieniu ustawy o Radzie Dialogu Społecznego, oraz po jednym przedstawicielu organizacji związkowych, reprezentatywnych w rozumieniu ustawy o Radzie Dialogu Społecznego, w skład których wchodzi organizacje związkowe zrzeszające nauczycieli.

Do czasu powołania na stanowisko kuratora oświaty osoby wyłonionej w drodze konkursu minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, po zasięgnięciu opinii wojewody, wyznacza osobę pełniącą obowiązki kuratora oświaty. Jeżeli do konkursu nie przystąpił żaden kandydat albo w wyniku konkursu nie został wyłoniony żaden kandydat, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, po zasięgnięciu opinii wojewody,

może powołać na stanowisko kuratora oświaty ustaloną przez siebie osobę spełniającą warunki, o których mowa wyżej.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, regulamin konkursu na stanowisko kuratora oświaty, wzór ogłoszenia o konkursie, tryb pracy komisji konkursowej oraz sposób głosowania, a także możliwość unieważnienia konkursu w przypadku naruszenia przepisów dotyczących jego przeprowadzania, kierując się sprawnością i efektywnością prac komisji.

Na wniosek kuratora oświaty, po zasięgnięciu opinii wojewody, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania powołuje i odwołuje wicekuratorów oświaty. Stanowisko wicekuratora oświaty może zajmować osoba, która spełni warunki określone dla kurator.

Ustawa – Prawo oświatowe w art. 51 określiła, że kurator, w imieniu wojewody, wykonuje zadania i kompetencje w zakresie oświaty określone w ustawie i przepisach odrębnych na obszarze województwa, a w szczególności: 1) sprawuje nadzór pedagogiczny nad publicznymi i niepublicznymi przedszkolami, innymi formami wychowania przedszkolnego, szkołami, placówkami oraz kolegiami pracowników służb społecznych, które znajdują się na obszarze danego województwa; 2) wydaje decyzje administracyjne w sprawach określonych w ustawie; 3) współdziała z radami oświatowymi; 4) wykonuje zadania organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów *ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego* w stosunku do: a) organów jednostek samorządu terytorialnego - w sprawach szkół publicznych, zakładanych i prowadzonych przez osoby prawne i fizyczne, oraz szkół i placówek niepublicznych, b) dyrektorów szkół - w sprawach z zakresu obowiązku szkolnego i obowiązku nauki oraz w sprawach skreślenia uczniów z listy uczniów; 5) realizuje politykę oświatową państwa, a także współdziała z organami jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu i realizowaniu odpowiednio regionalnej i lokalnej polityki oświatowej, zgodnych z polityką oświatową państwa; 6) opracowuje programy wykorzystania środków na dofinansowanie doskonalenia nauczycieli, wyodrębnionych w budżecie wojewody, po zasięgnięciu opinii związków zawodowych, reprezentatywnych w rozumieniu ustawy o Radzie Dialogu Społecznego; 7) organizuje olimpiady, konkursy, turnieje, przeglądy oraz inne formy współzawodnictwa i prezentacji osiągnięć uczniów szkół na obszarze województwa; 8) współdziała z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi; 9) współdziała z placówkami doskonalenia nauczycieli, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i bibliotekami pedagogicznymi w realizacji zadań dotyczących diagnozowania, na podstawie wyników nadzoru pedagogicznego, potrzeb w zakresie doskona-

lenia nauczycieli; 10) wspomaga działania w zakresie organizowania egzaminów w szkołach; 11) opiniuje plany pracy publicznych placówek doskonalenia nauczycieli, z wyjątkiem placówek prowadzonych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, ministra właściwego do spraw rolnictwa i ministra właściwego do spraw zdrowia; 12) opiniuje arkusze organizacji publicznych szkół i placówek, z wyjątkiem szkół i placówek prowadzonych przez ministrów, w zakresie ich zgodności z przepisami, przedstawiane przez organy prowadzące szkoły i placówki przed zatwierdzeniem arkuszy; 13) współdziała z organami jednostek samorządu terytorialnego w zakresie kształtowania i rozwoju bazy materialnej szkół i placówek; 14) współdziała z właściwymi organami, organizacjami i innymi podmiotami w sprawach dotyczących warunków rozwoju dzieci i młodzieży, w tym w przeciwdziałaniu zjawiskom patologii społecznej, a także może wspomagać działania tych podmiotów; 15) nadzoruje i wspomaga organizację wypoczynku na obszarze województwa; 16) wykonuje inne zadania określone w przepisach odrębnych, w szczególności w zakresie obronności.

Stanowiska kuratora i wicekuratora oświaty nie można łączyć z mandatem radnego.

✓ **Kuratorium oświaty**

Urząd wspomagający kuratora oświaty w wykonywaniu jego zadań i kompetencji. Wojewoda, na wniosek **kuratora oświaty** (zob.), może tworzyć delegatury kuratorium oświaty. Kierownik delegatury może, z upoważnienia kuratora oświaty, prowadzić sprawy na obszarze działania delegatury, w tym sprawować nadzór pedagogiczny i wydawać decyzje administracyjne. Kuratoria oświaty są państwowymi jednostkami budżetowymi. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw administracji publicznej określa, w drodze rozporządzenia, organizację kuratoriów oświaty oraz zasady tworzenia ich delegatur (art. 52 U-Po).

Do wydanego *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 grudnia 1998 r. w sprawie organizacji kuratoriów oświaty oraz zasad tworzenia ich delegatur* (Dz. U. z 2014 r., poz. 973), na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy o systemie oświaty wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 lutego 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji kuratoriów oświaty oraz zasad tworzenia ich delegatur* (Dz. U. z 2017 r., poz. 473), które w ust. 1 wprowadziło następujące brzmienie: „W kuratorium tworzy się wydziały i stanowiska pracy w celu realizacji zadań merytorycznych oraz obsługi organizacyjnej,

uwzględniając: 1) charakter i zakres zadań i czynności; 2) wymagania praworządne, skuteczne i ekonomiczne funkcjonowania kuratorium; 3) potrzeby i warunki lokalne”.

✓ **Kwalifikacje nauczycieli**

Kwalifikacje nauczycieli definiuje ustawa – Karta Nauczyciela w art. 9, ust 1. Zgodnie z jego dyspozycją stanowisko nauczyciela może zajmować osoba, która: 1) posiada wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym lub ukończyła zakład kształcenia nauczycieli i podejmuje pracę na stanowisku, do którego są to wystarczające kwalifikacje; 2) przestrzega podstawowych zasad moralnych; 3) spełnia warunki zdrowotne niezbędne do wykonywania zawodu.

Zgodnie z dyspozycją ust. 2 w/w art. KN wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1575). Rozporządzenie to określa szczegółowe kwalifikacje wymagane od nauczycieli, w szczególności poziom ich wykształcenia i jego zakres w odniesieniu do poszczególnych typów szkół i rodzajów placówek oraz warunki uzyskiwania kwalifikacji do nauczania języków obcych, wykaz egzaminów, poprzez które uzyskuje się kwalifikacje do nauczania języków obcych, a także szkoły i wypadki, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli. Zgodnie z treścią tego aktu prawa nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie rozporządzenia na podstawie mianowania, którzy spełniali wymagania kwalifikacyjne na podstawie dotychczasowych przepisów oraz ci, którym na podstawie dotychczasowych przepisów uznano ukończony kierunek (specjalność) studiów za zbliżony do nauczanego przedmiotu lub rodzaju prowadzonych zajęć, zachowują nabyte kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela oraz uprawnienia do pracy w danym typie szkoły lub rodzaju placówki (art. 27-28 Rozporz.).

✓ **Kwalifikacje w zawodzie**

Wyodrębniony w danym zawodzie zestaw oczekiwanych efektów kształcenia, których osiągnięcie potwierdza świadectwo wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie jednej kwalifikacji (art. 4, pkt 34 U-Po).

Zawody przypisano do obszarów kształcenia, grupujących zawody pod względem wspólnych efektów kształcenia. Wyodrębniono osiem obszarów kształcenia, którym przyporządkowano określoną wielką literę alfabety: 1) administracyjno-usługowy (A), 2) budowlany (B), 3) elektrycz-

no-elektroniczny (E),4) mechaniczny i górniczo-hutniczy (M),5) rolniczo-leśny z ochroną środowiska (R),6) turystyczno-gastronomiczny (T),7) medyczno-społeczny (Z), 8) artystyczny (S).

Egzamin zawodowy składa się z dwóch części: pisemnej i praktycznej i obejmuje zakresem tematycznym jedną kwalifikację. W związku z tym liczba dwuczęściowych egzaminów w danym zawodzie zależy od liczby wyodrębnionych w nim kwalifikacji. Aby otrzymać dyplom potwierdzający kwalifikacje w zakresie jednego zawodu, trzeba zdać egzaminy potwierdzające wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w tym zawodzie oraz uzyskać odpowiedni poziom wykształcenia.

Na podstawie art. 44zzzv ustawy o systemie oświaty wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 grudnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2416), które wprowadziło zmiany w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie* (Dz. U. z 2015 r., poz. 673). Zmiany te weszły w życie 1 stycznia 2018 r.

✓ Kwalifikacje zawodowe

Na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego* (Dz. U. z 2017 r., poz. 622), które w załączniku podaje klasyfikację zawodów szkolnictwa zawodowego. Klasyfikację zawodów stosuje się do: 1) szkół ponadpodstawowych: a) pięcioletniego **technikum** (zob.) – począwszy od roku szkolnego 2019/2020 w klasie I tej szkoły, b) trzyletniej branżowej szkoły I stopnia – począwszy od roku szkolnego 2017/2018 w klasie I tej szkoły, c) dwuletniej **branżowej szkoły II stopnia** (zob.) – począwszy od roku szkolnego 2020/2021 w klasie I tej szkoły – a w latach następnych także w kolejnych klasach tych szkół; 2) szkoły ponadpodstawowej - szkoły policealnej, począwszy od roku szkolnego 2017/2018: a) w semestrze I tej szkoły, który rozpoczyna się z dniem 1 września 2017 r., b) w semestrze II tej szkoły, który rozpoczyna się z dniem 1 lutego 2018 r., będącym kontynuacją semestru, c) w semestrze I tej szkoły, który rozpoczął się z dniem 1 lutego 2018 r. – a w latach następnych także w kolejnych semestrach tej szkoły; 3) szkoły ponadgimnazjalnej – czteroletniego technikum oraz do klas tego czteroletniego technikum w pięcioletnim technikum, a) w klasie I czteroletniego technikum – w latach szkolnych 2017/2018–2019/2020, b) w klasie II czteroletniego technikum – w la-

tach szkolnych 2018/2019–2020/2021, c) w klasie III czteroletniego technikum – w latach szkolnych 2019/2020–2021/2022, d) w klasie IV czteroletniego technikum – w latach szkolnych 2020/2021–2022/2023.

Nadto wydano *rozporządzenie MEN z dnia 7 grudnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego* (Dz. U. 2017 r., poz. 2356), które do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego wprowadziło nowy zawód – monter stolarki budowlanej, kształcony w branżowej szkole I stopnia. Ponadto wskazano ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej oraz ministra właściwego do spraw żeglugi śródlądowej jako właściwych dla zawodu technik informatyk, obok ministra właściwego do spraw informatyzacji.

Od 1 stycznia 2018 r. obowiązują nowe zawody w klasyfikacji szkolnictwa zawodowego, jednolite zasady zdawania egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie. Z tym dniem weszło w życie rozporządzenie wprowadzające zmiany w egzaminie potwierdzającym kwalifikacje w zawodzie. Jest to *rozporządzenie MEN z dnia 14 grudnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie* (Dz. U. 2017, poz. 2416), wydane na podstawie art. 44zzzv ustawy o systemie oświaty.

Ujednolicone zostały niektóre przepisy dotyczące szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie. Uczniowie, słuchacze i absolwenci zarówno ci, którzy rozpoczęli naukę przed 2017 r., jak i po 2017 r., będą zdawali egzaminy na tych samych zasadach. Doprecyzowano przepisy dotyczące danych osobowych w dokumentach egzaminacyjnych, uregulowano kwestie składania deklaracji.

✓ **Kwalifikacyjny kurs zawodowy**

Kurs, którego program nauczania uwzględnia podstawę programową kształcenia w zawodach, w zakresie jednej kwalifikacji, którego ukończenie umożliwi przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie tej kwalifikacji (art. 4, pkt 35 U-Po), zob. **kwalifikacje w zawodzie.**

L

- ✓ **Legitymacja służbowa nauczyciela** (od niem. *Legitimation* - dokument potwierdzający tożsamość, w tym przypadku - wykonywanie zawodu nauczyciela).

Kwestia ta uregulowana jest zapisem art. 11a ustawy – Karta Nauczyciela. Legitymację służbową nauczycielowi wystawia **dyrektor szkoły** (zob.) na jego wniosek. Legitymacja służbowa nauczyciela potwierdza zatrudnienie na stanowisku nauczyciela. Wystawiający może pobierać opłaty za jej wydanie, jednak w wysokości nieprzekraczającej kosztów wytworzenia tego dokumentu (art. 11a, ust. 1-2 KN).

Na podstawie delegacji ustawowej zawartej w ust. 3 cytowanego wyżej artykułu KN wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 września 2006 r. w sprawie wzoru oraz trybu wystawiania legitymacji służbowej nauczyciela* (Dz. U. z 2006, Nr 189, poz. 1393). Zgodnie z zapisami tego aktu prawa legitymację wystawia się na okres trzech lat, nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania lub umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony, z tym, że w trzecim roku, licząc od roku jej wystawienia, legitymacja jest ważna do końca lutego, zaś nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony – na czas trwania stosunku pracy. W załączniku do tego rozporządzenia podany jest wzór legitymacji służbowej.

- ✓ **Lektury szkolne**

Zestaw tytułów utworów literackich służący realizacji treści nauczania na poszczególnych **etapach edukacyjnych** (zob.). W związku z reformą edukacji od 1 września 2017 r. nowy kanon lektur został podany w załączniku nr 2 do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 356).

W zestawie lektur obowiązkowych znajduje się 18 pozycji, a mianowicie:

- 1) Jan Brzechwa, Akademia Pana Kleksa;
- 2) Janusz Christa, Kajko i Kokosz. Szkoła latania (komiks);
- 3) René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, *Mikołajek* (wybór opowiadań);
- 4) Rafał Kosik, Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi;

- 5) Ignacy Krasicki, wybrane bajki;
- 6) Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*;
- 7) Adam Mickiewicz, *Powrót taty, Pani Twardowska, Pan Tadeusz* (fragmenty, w tym: opisy, zwyczaje i obyczaje, polowanie i koncert Wojskiego);
- 8) Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*;
- 9) Bolesław Prus, *Katarynka*;
- 10) Juliusz Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny*;
- 11) John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*;
- 12) Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*;
- 13) Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*;
- 14) Wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o Prometeuszu, o Syzyfie, o Demeter i Korze, o Dedalu i Ikarze, o Heraklesie, o Tezeuszu i Ariadnie, o Orfeuszu i Eurydyce;
- 15) *Biblia*: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o siewcy, o talentach, o pannach roztropnych, o miłosiernym Samarytaninie;
- 16) Wybrane podania i legendy polskie, w tym o Lechu, o Piaście, o Kraku i Wandzie;
- 17) Wybrane baśnie polskie i europejskie, w tym: Charles Perrault, *Kopciuszek*, Aleksander Puszkina, *Bajka o rybaku i rybce*;
- 18) Wybrane wiersze Władysława Bełzy, Jana Brzechwy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Zbigniewa Herberta, Anny Kamieńskiej, Joanny Kulmowej, Adama Mickiewicza, Czesława Miłosza, Tadeusza Różewicza, Juliusza Słowackiego, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego oraz pieśni i piosenki patriotyczne.

Natomiast w zestawie lektur uzupełniających (po dwie w każdym roku szkolnym) umieszczono następujące pozycje:

- 1) Adam Bahdaj, *Kapelusz za 100 tysięcy*;
- 2) Frances Hodgson Burnett, *Tajemniczy ogród* lub inna powieść;
- 3) Lewis Carroll, *Alicja w Krainie Czarów*;
- 4) Aleksander Dumas, *Trzej muszkieterowie*;
- 5) Olaf Fritsche, *Skarb Troi*;
- 6) Joseph Rudyard Kipling, *Księga dżungli*;
- 7) Janusz Korczak, *Król Maciuś Pierwszy*;
- 8) Marcin Koziół, *Skrzynia Władcy Piorunów*;
- 9) Selma Lagerlöf, *Cudowna podróż*;
- 10) Stanisław Lem, *Cyberiada* (fragmenty);
- 11) Kornel Makuszyński, wybrana powieść;
- 12) Andrzej Maleszka, *Magiczne drzewo*;

- 13) Karol May, *Winnetou*;
- 14) Lucy Maud Montgomery, *Ania z Zielonego Wzgórza*;
- 15) Małgorzata Musierowicz, wybrana powieść;
- 16) Ewa Nowak, *Pajaczek na rowerze*;
- 17) Edmund Niziurski, *Sposób na Alcybiadesa*;
- 18) Sat-Okh, *Biały Mustang*;
- 19) Henryk Sienkiewicz, *Janko Muzykant*;
- 20) Alfred Szklarski, wybrana powieść;
- 21) Mark Twain, *Przygody Tomka Sawyera*;
- 22) Wybrane pozycje z serii *Nazywam się...* (np. Mikołaj Kopernik, Fryderyk Chopin, Maria Curie-Skłodowska, Jan Paweł II i in.) oraz – co bardzo znamienne – inne utwory literackie i teksty kultury wybrane przez nauczyciela.

✓ **Liceum ogólnokształcące**

W zreformowanych systemie edukacji, która wszedł w życie 1 września 2017 r., od 1 września 2019 r. ruszą 4-letnie licea ogólnokształcące i 5-letnie technika. Uczyć się w nich będą uczniowie po 8-letniej „podstawówce” (szkole podstawowej). W tym samym czasie w równoległych klasach będą uczniowie po gimnazjach, a ich liceum nadal będzie 3-letnie, zaś technikum – 4-letnie.

Dotychczasowe trzyletnie liceum ogólnokształcące z dniem 1 września 2019 r. stanie się czteroletnim liceum ogólnokształcącym. Z dniem 1 września 2020 r. rozpocznie się stopniowe wygaszanie trzyletniego liceum ogólnokształcącego. Na rok szkolny 2020/2021 nie będzie prowadzone już postępowanie rekrutacyjne do klasy I dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego. Do czasu ukończenia cyklu kształcenia, czyli do dnia 31 sierpnia 2022 r., w oddziałach dotychczasowego trzyletniego liceum uczyć się będą ostatni absolwenci wygaszonego gimnazjum. W latach szkolnych 2019/2020–2021/2022 w czteroletnim liceum ogólnokształcącym będą prowadzone klasy dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego.

Uczeń klasy I dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego, który w roku szkolnym 2019/2020 nie otrzyma promocji do klasy II, w roku szkolnym 2020/2021 stanie się uczniem klasy I czteroletniego liceum ogólnokształcącego. Uczeń klasy II dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego, który w roku szkolnym 2020/2021 nie otrzyma promocji do klasy III, w roku szkolnym 2021/2022 stanie się uczniem klasy II czteroletniego liceum ogólnokształcącego. Uczeń klasy III dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego, który w roku szkolnym 2021/2022 nie ukończy tej szkoły, w roku szkolnym

2022/2023 stanie się uczniem klasy III czteroletniego liceum ogólnokształcącego. Z dniem 1 września 2019 r. zespół szkół, w skład którego wchodzi gimnazjum i liceum ogólnokształcące stanie się czteroletnim liceum ogólnokształcącym.

Ukończenie liceum ogólnokształcącego umożliwi uzyskanie świadectwa dojrzałości, jednak po zdaniu **egzaminu maturalnego** (zob.), (art. 19, ust. 2 U-Po).

✓ **Liceum ogólnokształcące dla dorosłych**

W związku z wprowadzoną reformą edukacji od 1 września 2017 r., od 1 września 2019 r. dotychczasowe trzyletnie liceum ogólnokształcące dla dorosłych stanie się czteroletnim liceum ogólnokształcącym dla dorosłych. Ponadto od 1 września 2020 r. nie będzie klasy I dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, a w latach następnych kolejnych klas. Konsekwentnie, na rok szkolny 2020/2021 nie będzie rekrutacji do tego typu szkoły. Pierwsze postępowanie rekrutacyjne do klasy pierwszej czteroletniego liceum ogólnokształcącego dla dorosłych dla absolwentów ośmioletniej szkoły podstawowej będzie na rok szkolny 2019/2020.

W latach szkolnych 2019/2020-2022/2023 prowadzone będą klasy dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego dla dorosłych, aż do ukończenia cyklu kształcenia, zatem rok 2022/2023 będzie ostatnim rokiem szkolnym, w którym ukończą kształcenie absolwenci dotychczasowego liceum dla dorosłych.

Słuchacze semestrów pierwszego i drugiego w klasach I-III, którzy nie otrzymali promocji na następny semestr mają możliwość kontynuowania nauki na odpowiednich semestrach klas I-III czteroletniego liceum ogólnokształcącego. Przez to zapewniona jest zatem ciągłość kształcenia w przypadku powtarzania semestrów nauki.

✓ **Liczebność oddziałów**

Liczba uczniów w oddziale, niezależnie od typu szkoły, jest ustalana przez dyrektora szkoły w uzgodnieniu z organem prowadzącym szkołę i uwzględnia szczególne potrzeby psychofizyczne uczniów wynikające z ich stanu zdrowia. W przypadkach uzasadnionych małą liczbą uczniów lub warunkami ich leczenia oraz terapii w **szkołach specjalnych** (zob.) dopuszcza się organizację kształcenia w klasach łączonych (Uofzd).

Jednak *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli* (Dz. U z 2017 r., poz. 649) podaje szczegółowe liczby dotyczące liczebności dzieci w przedszkolu i nauczaniu zintegrowanym:

liczba dzieci w oddziale przedszkola wynosi nie więcej niż 25. Oddział przedszkola obejmuje dzieci w zbliżonym wieku, z uwzględnieniem ich potrzeb, zainteresowań, uzdolnień oraz rodzaju niepełnosprawności, zaś liczba uczniów w oddziale klas I-III szkoły podstawowej wynosi nie więcej niż 25 (§ 5). Natomiast liczba dzieci w oddziale przedszkola integracyjnego i oddziale integracyjnym w przedszkolu ogólnodostępnym oraz liczba uczniów w oddziale szkoły integracyjnej i oddziale integracyjnym w szkole ogólnodostępnej wynosi nie więcej niż 20, w tym nie więcej niż 5 dzieci lub uczniów niepełnosprawnych (§ 6).

✓ **Likwidacja (przekazanie) szkoły (placówki)**

Kwestię likwidacji założonej szkoły (placówki) rozstrzyga art. 89 ustawy – Prawo oświatowe.

Szkoła publiczna może być zlikwidowana (pod pewnymi warunkami, o których niżej) z końcem roku szkolnego przez organ prowadzący szkołę, po zapewnieniu przez ten organ uczniom możliwości kontynuowania nauki w innej szkole publicznej tego samego typu, a także kształcącej w tym samym lub zbliżonym zawodzie. **Organ prowadzący** (zob.) jest obowiązany, co najmniej na 6 miesięcy przed terminem likwidacji (w przypadku likwidacji z początkiem nowego roku szkolnego – do końca lutego), zawiadomić o zamiarze likwidacji szkoły: 1) rodziców uczniów (w przypadku szkoły dla dorosłych - uczniów); 2) właściwego kuratora oświaty; 3) oraz organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego właściwej do prowadzenia szkół danego typu.

Szkoła lub placówka publiczna prowadzona przez jednostkę samorządu terytorialnego może zostać zlikwidowana po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora oświaty, a w przypadku publicznej szkoły artystycznej prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego - po uzyskaniu pozytywnej opinii ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Szkoła lub placówka publiczna prowadzona przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną może zostać zlikwidowana za zgodą organu, który udzielił zezwolenia na jej założenie. Opinia ta jest wydawana w drodze postanowienia, na które przysługuje: 1) zażalenie do ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania - w przypadku postanowienia wydanego przez kuratora oświaty; 2) wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego - w przypadku postanowienia wydanego przez tego ministra. Opinia jest wydawana w ciągu 30 dni od dnia doręczenia kuratorowi oświaty, a w przypadku publicznej szkoły artystycznej prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego - ministrowi właściwemu do

spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego o wydanie tej opinii.

Szkoła w zakładzie poprawczym lub schronisku dla nieletnich oraz szkoła przy zakładzie karnym lub areszcie śledczym może być zlikwidowana w każdym czasie, po zapewnieniu uczniom możliwości kontynuowania nauki w innej szkole.

Dokumentację zlikwidowanej szkoły publicznej przekazuje się organowi prowadzącemu szkołę, z wyjątkiem dokumentacji przebiegu nauczania, którą przekazuje się organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny, w terminie jednego miesiąca od dnia zakończenia likwidacji. Natomiast dokumentację zlikwidowanej szkoły lub placówki publicznej prowadzonej przez osobę prawną lub fizyczną przekazuje się właściwemu organowi jednostki samorządu terytorialnego.

W przypadku zamiaru likwidacji szkoły podstawowej specjalnej, szkoły sportowej, szkoły mistrzostwa sportowego lub szkoły ponadpodstawowej, prowadzonych przez powiat, starosta jest obowiązany, co najmniej na 6 miesięcy przed terminem likwidacji, zawiadomić o zamiarze likwidacji szkoły także organ wykonawczy gminy, na obszarze której ma siedzibę ta szkoła. Organ wykonawczy gminy, w terminie 21 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o zamiarze likwidacji szkoły na podstawie uchwały rady gminy, może wystąpić do powiatu z wnioskiem o przekazanie gminie prowadzenia tej szkoły.

M

✓ **„Medal Komisji Edukacji Narodowej”**

Za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania nauczycielom i innym osobom nadawany jest „Medal Komisji Edukacji Narodowej”. Medal nadaje minister właściwy do spraw oświaty i wychowania (art. 51, ust. 1-2 KN). Szczegółowe zasady nadawania tego Medalu, tryb przedstawiania wniosków, wzór medalu, tryb jego wręczania i sposób noszenia, z uwzględnieniem wymogów, jakie powinny spełniać wnioski o jego nadanie określa *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 września 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad nadawania „Medalu Komisji Edukacji Narodowej, trybu przedstawiania wniosków, wzoru medalu, trybu jego wręczania i sposobu noszenia* (Dz. U. z 2000 r., Nr 99, poz. 1073 oraz 2010 r., nr 63, poz. 392). Od 2010 r. Medal ten może być nadawany pośmiertnie (§ 7 - dodany). Wnioski dotyczące Medalu KEN należy przekazywać do MEN w terminie do 31 marca każdego roku.

✓ **Minister Edukacji Narodowej** (od łac. *minister* – pomocnik, sługa)
Zadania ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania (obecnie – Ministra Edukacji Narodowej) zostały wyartykułowane w art. 43 U-Po, gdzie jest zapis, iż koordynuje on i realizuje politykę oświatową państwa i współdziała w tym zakresie z wojewodami oraz z innymi organami i jednostkami organizacyjnymi właściwymi w sprawach funkcjonowania systemu oświaty. Natomiast zgodnie z zapisem art. 21, ust. 2 ustawy o systemie oświaty minister inicjuje, koordynuje i nadzoruje organizację ogólnopolskich olimpiad i turniejów dla uczniów, a także może zlecić zadania z tego zakresu, w drodze umowy, szkołom wyższym, placówkom naukowym, stowarzyszeniom naukowym, zawodowym i innym podmiotom prowadzącym statutową działalność oświatową. Ustawa dała delegację ministrowi do wydania rozporządzenia, w którym ma on określić m. in.: 1) organizację oraz sposób przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad, uwzględniając, że konkursy, turnieje i olimpiady powinny służyć odkrywaniu i rozwijaniu uzdolnień uczniów, pobudzaniu twórczego myślenia, wspomaganiu zdolności stosowania zdobytej wiedzy w praktycznym działaniu; 2) zasady udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach i placówkach; 3) warunki i sposób organizowania przez szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki, z uwzględnieniem celów edukacyjnych i wychowawczych oraz bezpieczeństwa uczniów (art. 22, ust. 2 Uoso).

Minister Edukacji Narodowej na podstawie § 1 ust. 2 *rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej* (Dz. U. z 2017 r. poz. 2315), wydanego na podstawie art. 33 ust. 1 i 1a *ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów* (Dz. U. z 2012 r. poz. 392 oraz z 2015 r. poz. 1064), kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie i jest dysponentem części 30 budżetu państwa. Jego obsługę zapewnia **Ministerstwo Edukacji Narodowej** – zob.

Ministrem Edukacji Narodowej od 16 listopada 2015 r. jest poseł na Sejm RP z Prawa i Sprawiedliwości, Anna Zalewska, z zawodu nauczycielka, absolwentka studiów polonistycznych na Uniwersytecie Wrocławskim.

✓ **Ministerstwo Edukacji Narodowej**

Centralny organ administracji państwowej utworzony ponownie z Ministerstwa Edukacji i Nauki (MEiN) z dniem 5 maja 2006 r. na podstawie *rozporządzenia Rady Ministrów z 5 maja 2006 r. w sprawie utworzenia Ministerstw Edukacji Narodowej i zniesienia Ministerstwa Edukacji i Nauki* poprzez wydzielenie z MEiN komórek obsługujących sprawy działu

oświata i wychowanie. Na podstawie zarządzenia nr 33 Prezesa Rady Ministrów z dnia 7 marca 2018 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie nadania statutu Ministerstwu Edukacji Narodowej (Dz. U. z 2018 r., poz. 281) nadano nowy „Statut Ministerstwa Edukacji Narodowej”, stanowiący załącznik do tego zarządzenia. Na podstawie art. 39 ust. 5 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. z 2012 r. poz. 392 oraz z 2015 r. poz. 1064) wydane zostało W dniu 7 marca 2018 r. ukazało się Zarządzenie nr 33 z dnia 7 marca 2018 r. Prezesa Rady Ministrów zmieniające zarządzenie w sprawie nadania statutu Ministerstwu Edukacji Narodowej (MP z 2018 r., poz. 273). Na tej podstawie w MEN funkcjonuje 10 departamentów: Departament Ekonomiczny; Departament Fundusz Strukturalnych; Departament Informacji i Promocji; Departament Podręczników, Programów i Innowacji; Departament Kształcenia Ogólnego; Departament Strategii, Kwalifikacji i Kształcenia Zawodowego; Departament Prawny; Departament Współpracy Międzynarodowej; Departament Współpracy z Samorządem Terytorialnym; Departament Wychowania i Kształcenia a Integracyjnego oraz 4 biura: Biuro Administracyjne; Biuro Kontroli; Biuro Organizacyjne; Samodzielne Stanowisko do spraw Audytu Wewnętrznego.

N

✓ Nadzór pedagogiczny

Planowane działania organów wskazanych w ustawie mające na celu kontrolę wypełniania przez szkołę lub placówkę zadań w niej określonych. Cele i zadania nadzoru pedagogicznego zostały zdefiniowane w art. 55 ustawy – Prawo oświatowe. Stosownie do tego przepisu, nadzór pedagogiczny polega na: 1) obserwowaniu, analizowaniu i ocenianiu przebiegu procesów kształcenia i wychowania oraz efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek; 2) ocenianiu stanu i warunków działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek; 3) udzielaniu pomocy szkołom i placówkom, a także nauczycielom w wykonywaniu ich zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych; 4) inspirowaniu nauczycieli do poprawy istniejących lub wdrożenia nowych rozwiązań w procesie kształcenia, przy zastosowaniu innowacyjnych działań programowych, organizacyjnych lub metodycznych, których celem jest rozwijanie kompetencji uczniów.

Nadzorowi pedagogicznemu podlega w szczególności: 1) posiadanie przez nauczycieli wymaganych kwalifikacji do prowadzenia przydzielo-

nych im zajęć; 2) realizacja podstaw programowych i ramowych planów nauczania; 3) przestrzeganie zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów, a także przestrzeganie przepisów dotyczących obowiązku szkolnego oraz obowiązku nauki; 4) przestrzeganie statutu szkoły lub placówki; 5) przestrzeganie praw dziecka i praw ucznia oraz upowszechnianie wiedzy o tych prawach; 6) zapewnienie uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki.

W art. 60 U-Po podany został katalog osób sprawujących nadzór pedagogiczny, a mianowicie: 1) dyrektor szkoły lub placówki oraz inni nauczyciele zajmujący stanowiska kierownicze w stosunku do nauczycieli zatrudnionych w tych szkołach i placówkach, a w szkołach i placówkach prowadzących kształcenie zawodowe oraz u pracodawców, u których jest organizowana praktyczna nauka zawodu, także w stosunku do instruktorów praktycznej nauki zawodu; 2) nauczyciele zatrudnieni na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych w kuratoriach oświaty.

Nauczyciele ci, wykonujący czynności z zakresu nadzoru pedagogicznego mają prawo: 1) wstępu do szkół i placówek; 2) wglądu do prowadzonej przez szkołę lub placówkę dokumentacji dotyczącej przebiegu nauczania, wychowania i opieki oraz organizacji pracy; 3) wglądu do znajdujących się w szkole lub placówce dokumentów nauczycieli potwierdzających kwalifikacje do prowadzenia przydzielonych im zajęć oraz dokumentów osób potwierdzających przygotowanie do prowadzenia danych zajęć; 4) udziału w posiedzeniu rady pedagogicznej, po uprzednim powiadomieniu dyrektora szkoły; 5) wstępu w charakterze obserwatora na zajęcia dydaktyczne, wychowawcze, opiekuńcze i inne zajęcia organizowane przez szkołę lub placówkę; 6) przeprowadzania badań służących ocenie efektywności działalności dydaktycznej, wychowawczej oraz opiekuńczej szkół i placówek.

Nauczyciele ci mogą wydawać dyrektorom szkół i placówek zalecenia wynikające z przeprowadzonych czynności wraz z terminem ich realizacji.

Organ sprawujący nadzór pedagogiczny może wydawać organowi prowadzącemu szkołę lub placówkę zalecenia wynikające z czynności nadzoru (art. 55 ust. 3,8 U-Po).

Nadto, stosownie do art. 180 ustawy – Prawo oświatowe kuratorzy oświaty sprawują nadzór pedagogiczny nad szkołami i placówkami niepublicznymi, zaś nadzór pedagogiczny nad niepublicznymi szkołami i placówkami artystycznymi sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z wyjątkiem nadzoru nad nauczaniem przedmiotów ogólnokształcących w niepublicznych szkołach artystycznych, który sprawują właściwi kuratorzy oświaty. Jeżeli niepu-

bliczna szkoła lub placówka lub organ prowadzący tę szkołę lub placówkę prowadzi działalność z naruszeniem przepisów niniejszej ustawy – Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz wydanych na ich podstawie rozporządzeń lub statutu, organ sprawujący nadzór pedagogiczny może polecić usunięcie uchybień w wyznaczonym terminie.

Zgodnie z dyspozycją art. 60 ust. 10 ustawy – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1658). W § 5 tego aktu zdefiniowano, że formami nadzoru pedagogicznego są: 1) ewaluacja; 2) kontrola; 3) wspomaganie; 4) monitorowanie. Nowością jest dookreślenie, że monitorowanie także jest formą nadzoru pedagogicznego, choć w praktyce raczej zmieni to niewiele - wizytatorzy i tak mieli obowiązek prowadzić tego rodzaju działania. Bardziej konkretne zmiany dotyczyć będą natomiast treści uwzględnianych w planie nadzoru pedagogicznego. Dyrektor uwzględniać w nim będzie także wnioski z realizacji w szkole podstawowych kierunków polityki oświatowej państwa.

Rozporządzenie wyróżnia dwie rodzaje ewaluacji: ewaluację, czyli proces gromadzenia, analizowania i komunikowania informacji na temat wartości działań podejmowanych przez szkołę lub placówkę; wyniki ewaluacji są wykorzystywane w procesie podejmowania decyzji skierowanych na zapewnienie wysokiej jakości organizacji procesów kształcenia, wychowania i opieki oraz ich efektów w szkole lub placówce oraz ewaluację zewnętrzną – ewaluację przeprowadzaną przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny.

Ewaluację wewnętrzną przeprowadza dyrektor szkoły lub placówki we współpracy z innymi nauczycielami zajmującymi stanowiska kierownicze i w tym celu: 1) wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia jakości pracy szkoły lub placówki; 2) kontroluje przestrzeganie przez nauczycieli przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły lub placówki; 3) wspomaga nauczycieli w realizacji ich zadań, w szczególności przez: a) diagnozę pracy szkoły lub placówki, b) planowanie działań rozwojowych, w tym motywowanie nauczycieli do doskonalenia zawodowego, c) prowadzenie działań rozwojowych, w tym organizowanie szkoleń i narad; 4) monitoruje pracę szkoły lub placówki (§ 22 rozporządzenia). Przed zakończeniem roku szkolnego, czyli do dnia 31 sierpnia, dyrektor szkoły lub placówki będzie miał obowiązek przedstawić radzie pedagogicznej, wyniki i wnioski ze sprawowanego w roku szkolnym nadzoru pedagogicznego. W przepisach nie przewidziano wzoru planu nadzoru

pedagogicznego. Plan nadzoru nie podlega ocenie w zakresie treści, nie podlega ewaluacji, ale kontroli.

✓ **Nagroda jubileuszowa dla nauczyciela**

Nagroda ta uregulowana jest przepisem art. 47 ustawy – Karta Nauczyciela. Otrzymuje ją nauczyciel za wieloletnią pracę w wysokości:

za 20 lat pracy - 75% wynagrodzenia miesięcznego,

za 25 lat pracy - 100% wynagrodzenia miesięcznego.

za 30 lat pracy - 150% wynagrodzenia miesięcznego,

za 35 lat pracy - 200% wynagrodzenia miesięcznego,

za 40 lat pracy - 250% wynagrodzenia miesięcznego (art. 47, ust. 1 KN).

Szczegółowe rozwiązania prawne dotyczące nagrody jubileuszowej dla nauczycieli poprzez delegację ustawową z art. 47 ust. 2 KN zostały uregulowane w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 30 października 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania okresów pracy i innych okresów uprawniających nauczyciela do nagrody jubileuszowej oraz szczegółowych zasad jej obliczania i wypłacania* (Dz. U. 2001 r., Nr 128, poz. 1418), które – mimo ostatnich zmian w oświacie – pozostaje obowiązującym. Ustalając uprawnienie nauczyciela do nagrody jubileuszowej w pierwszej kolejności należy zliczyć wszystkie okresy zatrudnienia nauczyciela, w tym zakończone oraz okresy pracy, które na podstawie przypisów odrębnych podlegają zaliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze. W praktyce najczęstszym okresem pracy, który podlega wliczeniu do okresów zatrudniania na podstawie odrębnych przepisów jest okres pracy w gospodarstwie rolnym, zgodnie z *ustawą z dnia 20 lipca 1990 r. o wliczaniu okresów pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym do pracowniczego stażu pracy* (Dz. U. 1990 r., Nr 54, poz. 310) i okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych zgodnie z *ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. 2013 r., poz. 674, z 2017 r. poz. 1065, 1292, 1321, 1428, 1543, 2371, z 2018 r. poz. 107, 138).

✓ **Nagrody dla nauczycieli**

Ustawa – Karta Nauczyciela zapewnia tworzenie w sferze oświaty specjalnego funduszu na nagrody dla nauczycieli za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze i to w trzech podmiotach: 1) w budżetach organów prowadzących szkoły; 2) w budżetach wojewodów; 3) w budżecie ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Kryteria i tryb przyznawania nagród dla nauczycieli szkoły za ich osiągnięcia w zakresie pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej, w tym realizacji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć or-

ganizowanych przez szkołę oraz realizacji innych zadań statutowych szkoły ustalają organy prowadzące. Na podstawie art. 49 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 sierpnia 2009 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania nagród dla nauczycieli* (Dz. U z 2009, nr 131, poz. 1078). Zgodnie z dyspozycją tego aktu prawa nagroda może być przyznana nauczycielowi, który: 1) przepracował w szkole co najmniej 2 lata; 2) posiada wyróżniającą ocenę pracy; 3) posiada wybitne osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej lub opiekuńczej, w tym w realizacji zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę oraz realizacji innych zadań statutowych szkoły, w szczególności w zakresie: a) kształtowania najważniejszych umiejętności uczniów określonych w podstawie programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego, lub rozwiązywania problemów o charakterze wychowawczym lub socjalnym uczniów, lub c) działań innowacyjnych, lub d) pracy organizacyjnej na rzecz szkoły, lub e) współpracy szkoły ze środowiskiem lokalnym, lub f) działań na rzecz oświaty w wymiarze co najmniej regionalnym (§ 2).

✓ **Nauczyciel – funkcjonariusz publiczny**

Nauczyciele zatrudnieni na podstawie mianowania nie podlegają podporządkowaniu służbowemu określone w innych przepisach prawnych dla mianowanych funkcjonariuszy państwowych (art. 12, ust. 1 KN). Jednocześnie nauczyciel, podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych, korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych na zasadach określonych w ustawie - Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r., Nr 89, poz. 553 oraz z 2017 r., poz. 2204, z 2018 r., poz. 20, 305). Organ prowadzący szkołę i dyrektor szkoły są obowiązani z urzędu występować w obronie nauczyciela, gdy ustalone dla nauczyciela uprawnienia zostaną naruszone (art. 63, ust. 1-2 KN).

✓ **Nauczyciel publicznych innych form wychowania przedszkolnego**

Od 1 września 2018 r. nauczyciele publicznych innych form wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne oraz niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego, zostaną objęci przepisami ustawy ustawy – Karta Nauczyciela w takim samym zakresie jak nauczyciele niepublicznych przedszkoli. Zmiana ta umożliwi tym nauczycielom ubieganie się o kolejne stopnie awansu zawodowego, nagrody kuratora oraz nagrody ministra, Medal Komisji Edukacji Narodowej, a także korzystanie z form doskonalenia, na które środki wyodrębnione

są w budżecie wojewody i w budżecie ministra edukacji narodowej (art. 1, ust. 2, pkt 2c KN).

Przy sposobności podajemy, że wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1657) – zob. **inne formy wychowania przedszkolnego**.

✓ **Nauczyciel (status prawny)**

Prawne określenie nauczyciela zawiera ustawa – Karta Nauczyciela, która stanowi, iż pod określeniem nauczyciela rozumie się nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach, tj. nauczycieli: 1) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 59 i 949, 2203), za wyjątkiem nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych zatrudnionych na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w: a) urzędach organów administracji rządowej, b) kuratoriach oświaty, c) specjalistycznej jednostce nadzoru; 2) nauczycieli zatrudnionych w zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich działających na podstawie *ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1654 oraz z 2017 r. poz. 773); 3) nauczycieli zatrudnionych w publicznych kolegiach pracowników służb społecznych (art. 3 ust. 1 KN).

✓ **Nauka religii** (od łac. *religare* – wiązać; etymologia uznana przez św. Augustyna; bądź *religere* – ponownie odczytywać).

Stosownie do art. 12 ustawy o systemie oświaty **publiczne przedszkola** (zob.), **szkoły podstawowe** (zob.), na życzenie rodziców, organizują naukę religii, zaś publiczne szkoły ponadpodstawowe na życzenie rodziców, bądź samych uczniów. Po osiągnięciu pełnoletności o pobieraniu nauki religii decydują uczniowie. Na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy – Karta Nauczyciela wydane zostało *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach* (Dz. U. z 1992 r., poz. 155, z 1993 r., poz. 390, z 1999 r., poz. 753 oraz z 2014 r., poz. 478), do którego w 2017 r. wydano *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 czerwca 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1147). W tym ostatnim dokonano zmian, polegających m. in. na zapisie, że w publicznych przed-

szkolach i oddziałach przedszkolnych w publicznych szkołach podstawowych, organizuje się naukę religii na życzenie rodziców. W publicznych szkołach podstawowych i szkołach ponadpodstawowych, organizuje się naukę religii i etyki: 1) w szkołach podstawowych – na życzenie rodziców; 2) w szkołach ponadpodstawowych – na życzenie bądź rodziców, bądź samych uczniów; po osiągnięciu pełnoletniości o pobieraniu nauki religii i etyki decydują uczniowie. Zmianie uległ także § 10 tego aktu prawa: „*Uczniowie uczęszczający na naukę religii mają prawo do zwolnienia z zajęć szkolnych w celu odbycia trzydniowych rekolekcji wielkopostnych, jeżeli rekolekcje te stanowią praktykę danego kościoła lub innego związku wyznaniowego. W czasie trwania rekolekcji szkoła nie jest zwolniona z realizowania funkcji opiekuńczej i wychowawczej*”.

W dniu 23 lutego 2018 r. MEN ogłosiło projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach ([http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12308603/13 IV 2018](http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12308603/13_IV_2018)).

✓ **Niekaralność nauczyciela**

Na podstawie art. 10 ust. 8b *ustawy – Karta Nauczyciela* od 1 marca 2017 r. dyrektor szkoły ma obowiązek pozyskania danych o niekaralności nauczyciela w Centralnym Rejestrze Orzeczeń Dyscyplinarnych, prowadzonym przez Ministra Edukacji Narodowej, o którym mowa w art. 85w ust. 1. W rejestrze tym gromadzi się informacje o nauczycielach prawomocnie ukaranych karami dyscyplinarnymi.

Stosunek pracy z nauczycielem mianowanym i z nauczycielem dyplomowanym nawiązuje się na podstawie mianowania, jeżeli: 1) nie toczy się przeciwko niemu postępowanie karne w sprawie o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowanie dyscyplinarne; 2) nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe; 3) nie był prawomocnie ukarany karą dyscyplinarną, o której mowa w art. 76, ust. 1, pkt 3 KN (art. 10 ust. 5 KN).

✓ **Niepełnosprawności sprzężone**

Występowanie u dziecka niesłyszącego lub słabo słyszającego, niewidomego lub słabo widzącego, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną albo z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, co najmniej jeszcze jednej z wymienionych niepełnosprawności (art. 4 pkt 32 U-Po).

W definicji niepełnosprawności sprzężonej mowa jest o stanie, gdy jest ona złożona, podwójna lub wieloraka, bądź też towarzyszy jej dodatko-

we kalectwo. Upośledzenie sprzężone występuje u osoby, u której stwierdza się dwie lub więcej niepełnosprawności, powodowane jednym lub kilkoma czynnikami endo- lub egzogennymi w różnych okresach życia, łącznie z okresem prenatalnym (www.sds24.pl/niepelnosprawnoscsprzezona).

Na podstawie art. 127, ust. 19, pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1578), które określa warunki organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego: 1) niepełnosprawnych: niesłyszących, słabo słyszących, niewidomych, słabo widzących, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, i z niepełnosprawnościami sprzężonymi, czyli uczniami niepełnosprawnymi, 2) niedostosowanych społecznie, czyli uczniami niedostosowanymi społecznie, 3) zagrożonych niedostosowaniem społecznym, czyli uczniami zagrożonymi niedostosowaniem społecznym – wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy.

✓ **Nostryfikacja świadectw szkolnych i świadectw maturalnych** (od łac. *noster* – nasz, *facere* – czynić, *factio*- działanie; uznanie zagranicznego dyplomu, stopnia, albo tytułu naukowego)

Kwestię nostryfikacji dyplomów uzyskanych za granicę reguluje art. 93-93h ustawy o systemie oświaty. Na podstawie delegacji w art. 93h ustawy o systemie oświaty wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 marca 2015 r. w sprawie postępowania w celu uznania świadectwa lub innego dokumentu albo potwierdzenia wykształcenia lub uprawnień do kontynuacji nauki uzyskanych w zagranicznym systemie oświaty* (Dz. U. z 2015 r., poz. 447), które określa: 1) rodzaje dokumentów, które przedkłada się wraz z wnioskiem o uznanie świadectwa lub innego dokumentu oraz wymagania dotyczące formy przedkładanych dokumentów; 2) rodzaje dokumentów, które przedkłada się wraz z wnioskiem o potwierdzenie wykształcenia lub uprawnień do kontynuacji nauki, z których bezpośrednio lub pośrednio wynika posiadanie przez wnioskodawcę wykształcenia uzyskanego za granicą lub nabycie uprawnień do kontynuacji nauki za granicą; 3) sposób uwierzytelnienia świadectw lub innych dokumentów; 4) warunki, jakie muszą spełniać tłumaczenia świadectw lub innych dokumentów; 5) warunki i tryb przepro-

wadzenia rozmowy sprawdzającej oraz warunki ustalania wyniku rozmowy sprawdzającej, a także zakres przedmiotów, które mogą być objęte rozmową sprawdzającą; 6) wysokość wynagrodzenia członków komisji; 7) tryb wnoszenia opłaty; 8) wysokość opłaty, która może podlegać zwrotowi w przypadkach oraz tryb zwrotu opłaty; 9) przypadki, w których opłata nie podlega zwrotowi.

O

✓ **Obniżenie tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin** (zob. **czas pracy nauczyciela**)

Na podstawie art. 42a ustawy – Karta Nauczyciela - inaczej niż były to wcześniej - **organ prowadzący szkołę lub placówkę** (zob.) może określić przypadki, w jakich nauczycielowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze zajęć można obniżyć tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć, oraz warunki i tryb tego obniżenia.

W dodanym przepisie, który wejdzie w życie 1 września 2018 r., nauczycielowi niepełnosprawnemu zaliczonemu do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, dla którego maksymalny tygodniowy wymiar czasu pracy jest ustalany zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, obniża się tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć proporcjonalnie do obniżenia maksymalnego tygodniowego wymiaru czasu pracy, z zaokrągleniem do pełnych godzin w ten sposób, że czas zajęć do pół godziny pomija się, a powyżej pół godziny liczy się za pełną godzinę (art. 42a ust. 1a KN).

Obniżenie tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nie może spowodować zmniejszenia wynagrodzenia oraz ograniczenia innych uprawnień nauczyciela (art. 42a ust 2 KN).

Od 1 września 2018 r. nauczyciel korzystający z obniżonego tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nie może mieć godzin ponadwymiarowych. Poprzednie brzmienie tego zapisu stanowiło o wyjątku dla nauczycieli pełniących funkcję dyrektora szkoły, wicedyrektora szkoły lub nauczycieli pełniących funkcje kierownicze w szkole w zastępstwie (art. 42a, ust. 1-3 KN).

✓ **Obowiązek szkolny** (zob. **wcześniejsze przyjęcie dziecka do szkoły**)

Obowiązek szkolny sytuowany jest zapisem art. 70, ust. 1 Konstytucji RP z 1997 r., który stanowi, iż: „(...) *Nauka do 18 roku życia jest obowiązkowa. Sposób wykonywania obowiązku szkolnego określa ustawa*”. Zapis

Konstytucji został niejako potwierdzony i rozszerzony w art. 35 ustawy – Prawo oświatowe, która stanowi, że „*nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18. roku życia*”. Obowiązek szkolny dziecka rozpoczyna się z początkiem **roku szkolnego** (zob.) w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat i trwa do ukończenia szkoły podstawowej, jednak nie dłużej jednak niż do ukończenia 18. roku życia.

Z kwestią obowiązku szkolnego należy wiązać dwie inne sprawy, a mianowicie: 1) **odraczanie spełniania obowiązku szkolnego** (zob.); 2) **wcześniejsze przyjęcie dziecka do szkoły** (zob.) w wieku 6 lat. Dziecko 6-letnie, jeśli taka jest wola rodziców, może zostać przyjęte do klasy I **szkoły podstawowej** (zob.) i tym samym zostać objęte obowiązkiem szkolnym wcześniej (art. 36 U-Po).

Ustawa – Prawo oświatowe w art. 40, ust. 1-2 nakłada na rodziców obowiązki wobec dziecka podlegającemu obowiązkowi szkolnemu, a mianowicie: 1) dopełnienia czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do szkoły; 2) zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne; 3) zapewnienia dziecku warunków umożliwiających przygotowanie się do zajęć; 4) informowania, w terminie do dnia 30 września każdego roku, dyrektora szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka. Nadto rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi nauki, na żądanie wójta gminy (burmistrza, prezydenta miasta), na terenie której dziecko mieszka, są obowiązani informować go o formie spełniania obowiązku nauki przez dziecko i zmianach w tym zakresie. Także rodzice dziecka realizującego obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą na podstawie zezwolenia są obowiązani do zapewnienia dziecku warunków nauki określonych w tym zezwoleniu.

Art. 41 ustawy – Prawo oświatowe nakłada obowiązek na dyrektorów publicznych szkół podstawowych w zakresie kontroli spełniania obowiązku szkolnego kontrolując spełnianie obowiązku szkolnego przez dzieci zamieszkałe w obwodach tych szkół oraz na gminę w zakresie kontroli spełnianie obowiązku nauki przez młodzież zamieszkałą na terenie tej gminy.

Do 1 września 2019 r. (tj. w latach szkolnych 2017/2018, 2018/2019) obowiązek szkolny trwa do ukończenia gimnazjum i 8-klasowej szkoły podstawowej. Obowiązek nauki w wymienionych latach szkolnych będzie spełniany zarówno w szkołach ponadgimnazjalnych lub u pracodawcy, jak i w szkołach ponadpodstawowych (w 4-letnim liceum, 5-letnim technikum lub w 2-stopniowej branżowej szkole). Od dnia 1 września 2019 r. obowiązek szkolny spełniany będzie przez uczęszczanie do szkoły podstawowej – publicznej albo niepublicznej. Absolwenci szkoły ponadpodstawowej, którzy nie ukończyli 18 roku życia, będą

spełniać obowiązek nauki poprzez uczęszczanie na kwalifikacyjne kursy zawodowe lub do szkoły wyższej.

Zgodnie z art. 42 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe niespełnianie obowiązku, tj. obowiązku **rocznego przygotowania przedszkolnego** (zob.) w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki, podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, przy czym przez niespełnienie obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki należy rozumieć nieusprawiedliwioną nieobecność w okresie jednego miesiąca na co najmniej 50% (art. 42 U-Po). Podstawą egzekwowania obowiązku szkolnego są: 1) *ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2017 r., poz. 60, 949); 2) *ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji)* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1201, 1475, 1954, 2491, z 2018 r., poz. 138, 398); 3) *ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. ordynacja podatkowa* (Dz. U. z 2017 r., poz. 201, 648, 768, 935, 1428, 1537, 2169, 2491, z 2018 r., poz. 106, 138, 398); 4) *rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 września 2015 r. w sprawie wysokości kosztów upomnienia skierowanego przez wierzyciela do zobowiązanego przed wszczęciem egzekucji administracyjnej* (Dz. U. z 2015 r., poz. 1526); 5) *rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 8 sierpnia 2016 r. w sprawie wzorów tytułów wykonawczych stosowanych w egzekucji administracyjnej* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1305, z 2017 r., poz. 469).

✓ **Obowiązki dyrektora szkoły (placówki)**, (zob. także **dyrektor szkoły, rada pedagogiczna**)

Uregulowane zostały w art. 7, ust. 2 ustawy – Karta Nauczyciela. Dyrektor szkoły odpowiedzialny jest w szczególności za: 1) dydaktyczny i wychowawczy poziom szkoły; 2) tworzenie warunków do rozwijania samorządnej i samodzielnej pracy uczniów i wychowanków; 3) realizację zadań zgodnie z uchwałami rady pedagogicznej i rady szkoły, podjętymi w ramach ich kompetencji stanowiących, oraz zarządzeniami organów nadzorujących szkołę; 4) zapewnienie pomocy nauczycielom w realizacji ich zadań i ich doskonaleniu zawodowym; 5) zapewnienie - w miarę możliwości - odpowiednich warunków organizacyjnych do realizacji zadań dydaktycznych i opiekuńczo-wychowawczych.

Dyrektor szkoły (placówki) przewodniczy (prowadzi i przygotowuje zebrania **rady pedagogicznej** (zob.) oraz jest odpowiedzialny za zawiadomienie wszystkich jej członków o terminie i porządku zebrania zgodnie z regulaminem rady) jej członków (art. 40, ust. 4, 6). Przedstawia

radzie pedagogicznej, nie rzadziej niż dwa razy w roku szkolnym, ogólne wnioski wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz informacje o działalności szkoły (art. 40, ust. 7 KN). Nadto wstrzymuje wykonanie uchwał, podjętych zgodnie z kompetencji rady pedagogicznej, jeżeli – jego zdaniem – są one niezgodne z przepisami prawa (art. 41, ust. 3 KN).

Ustawa – Prawo oświatowe z 2016 r. w art. 68 uszczegółowiła zadania i kompetencje dyrektora szkoły, stanowiąc, iż dyrektor szkoły lub placówki w szczególności: 1) kieruje działalnością szkoły lub placówki oraz reprezentuje ją na zewnątrz; 2) sprawuje **nadzór** pedagogiczny (zob.); 3) sprawuje opiekę nad uczniami oraz stwarza warunki harmonijnego rozwoju psychofizycznego poprzez aktywne działania prozdrowotne; 4) realizuje uchwały rady szkoły lub placówki oraz rady pedagogicznej, podjęte w ramach ich kompetencji stanowiących; 5) dysponuje środkami określonymi w planie finansowym szkoły lub placówki zaopiniowanym przez radę szkoły lub placówki i ponosi odpowiedzialność za ich prawidłowe wykorzystanie, a także może organizować administracyjną, finansową i gospodarczą obsługę szkoły lub placówki; 6) wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę lub placówkę; 7) wykonuje inne zadania wynikające z przepisów szczególnych; 8) współdziała ze szkołami wyższymi w organizacji praktyk pedagogicznych; 9) stwarza warunki do działania w szkole lub placówce: **wolontariatu** (zob.), stowarzyszeń i innych organizacji, w szczególności organizacji harcerskich, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły lub placówki; 10) odpowiada za realizację zaleceń wynikających z orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ucznia; 11) współpracuje z pielęgniarką albo higienistką szkolną, lekarzem i lekarzem dentystą, sprawującymi profilaktyczną opiekę zdrowotną nad dziećmi i młodzieżą, w tym udostępnia imię, nazwisko i numer PESEL ucznia celem właściwej realizacji tej opieki.

W ramach kompetencji dyrektor szkoły lub placówki może, w drodze decyzji, skreślić ucznia z listy uczniów w przypadkach określonych w statucie szkoły lub placówki, za wyjątkiem ucznia objętego obowiązkiem szkolnym. Skreślenie następuje na podstawie uchwały rady pedagogicznej, po zasięgnięciu opinii samorządu uczniowskiego. W uzasadnionych przypadkach uczeń podlegający obowiązkowi szkolnemu, na wniosek dyrektora szkoły, może zostać przeniesiony przez kuratora oświaty do innej szkoły. Dyrektor szkoły lub placówki skreśla ucznia z listy uczniów na pisemny wniosek rodziców lub pełnoletniego ucznia.

Dyrektor jest kierownikiem zakładu pracy dla zatrudnionych w szkole lub placówce nauczycieli i pracowników niebędących nauczycielami i w związku z tym decyduje w sprawach: 1) zatrudniania i zwalniania nauczycieli oraz innych pracowników szkoły lub placówki; 2) przyznawania nagród oraz wymierzania kar porządkowych nauczycielom i innym pracownikom szkoły lub placówki; 3) występowania z wnioskami, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i rady szkoły lub placówki, w sprawach odznaczeń, nagród i innych wyróżnień dla nauczycieli oraz pozostałych pracowników szkoły lub placówki. W wykonywaniu swoich zadań dyrektor szkoły lub placówki współpracuje z radą szkoły lub placówki, radą pedagogiczną, rodzicami i samorządem uczniowskim. Dyrektor szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, z wyjątkiem szkoły artystycznej, w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę ustala zawody, w których kształci szkoła, po zasięgnięciu opinii powiatowej i wojewódzkiej rady rynku pracy co do zgodności z potrzebami rynku pracy. W przypadku nieobecności dyrektora szkoły lub placówki zastępuje go **wicedyrektor** (zob.), a w szkołach i placówkach, w których nie utworzono stanowiska wicedyrektora – inny nauczyciel tej szkoły lub placówki, wyznaczony przez **organ prowadzący** (zob.).

✓ **Obowiązki nauczyciela** (zob. **nauczyciel (status prawny)**)

Nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, szanując godność osobistą ucznia, ma obowiązek kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, postawę moralną i obywatelską (art. 5 U-Po). Prawa i obowiązki nauczycieli przedszkoli, szkół i placówek określa ustawa – Karta Nauczyciela.

Uszczegółowione obowiązki nauczyciela sformułowane zostały w art. 6 ustawy – Karta Nauczyciela w następujący sposób: nauczyciel obowiązany jest: 1) rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą; 2) wspierać każdego ucznia w jego rozwoju; 3) dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego; **4) doskonalić się zawodowo, zgodnie z potrzebami szkoły** (pkt 3a, w art. 6 wejdzie w życie z dniem 1 września 2018 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 2203); 5) kształcić i wychowywać młodzież w umiłowaniu Ojczyzny, w poszanowaniu **Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej** (zob.), w atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka; 6) dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów.

Nadto w KN zawarto istotne sformułowanie, iż „nauczyciel powinien podnosić swą wiedzę ogólną i zawodową, korzystając z prawa pierwszeństwa do uczestnictwa we wszelkich formach doskonalenia zawodowego na najwyższym poziomie”, a organ sprawujący **nadzór pedagogiczny** (zob.) może zobowiązać nauczyciela do podjęcia doskonalenia zawodowego w określonej formie (art. 12, ust. 3 KN).

Od roku szkolnego 2018/2019 nauczyciele szkołach w ramach zadań statutowych szkoły będą zobowiązani uczestniczyć w przeprowadzaniu **egzaminu ośmioklasisty** (zob.), **egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe** (zob.), **egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie** (zob.) i **egzaminu maturalnego** (zob.) z wyjątkiem części ustnej (art. 42 ust. 2b pkt 2 KN). Ponadto począwszy od roku szkolnego 2017/2018 wprowadzono jednoznaczny zapis w art. 42 ust. 2d KN, z którego wynika, że w ramach zadań statutowych szkoły nauczyciel nie prowadzi zajęć świetlicowych oraz zajęć z zakresu pomocy psychologiczno- pedagogicznej.

✓ **Obowiązki rodziców**

Rodzice mają władzę rodzicielską nad dzieckiem. Oznacza to przede wszystkim obowiązek i prawo do wykonywania pieczy nad osobą i majątkiem dziecka z poszanowaniem jego godności i praw. W tym celu mogą i powinni działać jako przedstawiciele ustawowi dziecka. Obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka i przygotowywać je należycie do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień. Rodzice mają prawo do wychowania i edukacji dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami moralnymi i religijnymi, ale z uwzględnieniem stopnia dojrzałości dziecka, wolności jego sumienia i wyznania, przekonań oraz z poszanowaniem jego godności i praw. Rodzice i dzieci są obowiązani do wzajemnego szacunku i wspierania się. Istnieje zakaz stosowania kar cielesnych. Pomiedzy rodzicami a dziećmi istnieje obowiązek dostarczania środków utrzymania i wychowania (obowiązek alimentacyjny).

Rodzice mają prawo wymagać od dziecka posłuszeństwa. Mogą także oczekiwać od dziecka mieszkającego z nimi pomocy w gospodarstwie domowym oraz - w razie, gdy dziecko ma dochody z własnej pracy - przyczyniania się do pokrywania kosztów utrzymania rodziny. Rodzice mają prawo do kontaktów z dzieckiem, niezależnie od władzy rodzicielskiej. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu (www.rpo.gov.pl).

Rodzice, których dzieci podlegają obowiązkowi **rocznego przygotowania przedszkolnego** (zob.) w **przedszkolu** (zob.), **oddziale przedszkolnym** (zob.) w **szkole podstawowej** (zob.) lub w **innej formie wychowania przedszkolnego** (zob.), mają obowiązek: 1) zgłosić dziecko do przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub innej formy wychowania przedszkolnego, 2) zapewnić regularne uczęszczania dziecka na zajęcia, 3) poinformować, w terminie do dnia 30 września każdego roku, dyrektora szkoły podstawowej, w **obwodzie szkolnym** (zob.), w którym dziecko mieszka, o realizacji tego obowiązku spełnianego za granicą, w tym przy przedstawicielstwie dyplomatycznym innego państwa w Polsce (art. 33, ust. 1 U-Po).

✓ **Obowiązki ucznia**

Obowiązki ucznia określa się w **statucie szkoły** (zob.), w szczególności z uwzględnieniem obowiązków w zakresie: 1) właściwego zachowania podczas zajęć edukacyjnych; 2) usprawiedliwiania, w określonym terminie i formie, nieobecności na zajęciach edukacyjnych, w tym formy usprawiedliwiania nieobecności przez osoby pełnoletnie; 3) przestrzegania zasad ubierania się uczniów na terenie szkoły lub noszenia na terenie szkoły **jednolitego stroju szkolnego** (zob.) (jeżeli został on wprowadzony przez dyrektora szkoły); 4) przestrzegania warunków wnoszenia i korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły; 5) właściwego zachowania wobec nauczycieli i innych pracowników szkoły oraz pozostałych uczniów (art. 99 U-Po).

Niezależnie od tych ogólnych i najważniejszych obowiązków można podać prawa ucznia: 1) prawo do nauki; 2) wolność religii lub przekonań; 3) wolność wypowiedzi i wyrażania opinii; 4) wolność od przemocy fizycznej i psychicznej; 5) prawo do ochrony prywatności (do tajemnicy życia prywatnego i rodzinnego); 6) prawo do ochrony zdrowia.

Uczeń ma, ponad te wymienione wyżej, obowiązki: 1) zachowania się na terenie szkoły i poza nią w sposób odpowiedzialny; 2) rzetelnie poszerzać swoją wiedzę i umiejętności. Postępować w sposób uczciwy, prawy, prawdomówny; 3) przestrzegać zasad kultury i współżycia społecznego: a) - szanować mienie szkoły i mienie wszystkich osób w niej przebywających, b) ze zrozumieniem traktować różnice wynikające z niejednakowych możliwości, motywacji i odmienności kulturowej ludzi, c) słuchać opinii innych i cierpliwie poszukiwać rozwiązań do przyjęcia dla różnych stron, d) korzystać właściwie z dóbr kultury, środowiska przyrodniczego, e) szanować tradycje, symbole narodowe i religijne własne i cudze.

✓ **Obwód szkoły**

Zasięg terytorialny (obwód) obejmujący w szczególności nazwy miejscowości, a w miastach - nazwy ulic lub ich części, należących do obwodu szkoły publicznej. Na podstawie art. 88 ust. 2-3 ustawy – Prawo oświatowe nie ustala się obwodu szkole publicznej prowadzonej przez osobę fizyczną lub osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego chyba, że osoba prowadząca wystąpi z takim wnioskiem. Nie ustala się także obwodów szkołom specjalnym, szkołom integracyjnym, szkołom dwujęzycznym, szkołom dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym, szkołom sportowym, szkołom mistrzostwa sportowego, szkołom artystycznym, szkołom w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich oraz szkołom przy zakładach karnych i aresztach śledczych.

Obwód szkoły określa się w **akcie założycielskim** (zob.), o czym stanowi art. 88, ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe. Do klasy I publicznej szkoły podstawowej, której ustalono obwód, dzieci zamieszkałe w tym obwodzie przyjmuje się z urzędu (art. 130, ust. 5 U-Po).

✓ **Ocena pracy nauczyciela** (zob. **awans zawodowy nauczyciela**)

Oceny pracy nauczyciela dokonuje dyrektor szkoły, który przy jej dokonywaniu może zasięgnąć opinii samorządu uczniowskiego (art. 6a, ust. 5 KN). Ocena pracy nauczyciela może być dokonana w każdym czasie, nie wcześniej jednak niż po upływie roku od dokonania oceny poprzedniej lub oceny dorobku zawodowego z inicjatywy dyrektora szkoły lub na wniosek: 1) nauczyciela; 2) **organu sprawującego nadzór pedagogiczny** (zob.); 3) **organu prowadzącego szkołę** (zob.); 4) **rady szkoły** (zob.) (jeśli w niej istnieje) lub 5) **rady rodziców** (zob.), (art. 6a, ust. 1 KN).

Oceny pracy dyrektora szkoły oraz nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora szkoły, dokonują: organ sprawujący nadzór pedagogiczny w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę, jeżeli organ prowadzący szkołę nie sprawuje nadzoru pedagogicznego oraz organ prowadzący szkołę, jeżeli równocześnie sprawuje nadzór pedagogiczny nad szkołą (art. 6a, ust. 6 KN). Organy te dokonują oceny pracy dyrektora szkoły po zasięgnięciu opinii rady szkoły i zakładowych organizacji związkowych działających w tej szkole (art. 6a, ust. 7 KN). Od 1 września 2018 r. obowiązywać będą obligatoryjne terminy dokonywania oceny pracy nauczyciela w powiązaniu ze ścieżką awansu zawodowego. Ocena pracy nauczyciela będzie dokonywana obligatoryjnie po zakończeniu stażu na każdy kolejny stopień awansu zawodowego oraz co 3 lata pracy w szkole od dnia uzyskania stopnia nauczyciela kontraktowego, mianowanego i dyplomowanego, jeżeli nauczyciel (w zależ-

ności od posiadanego stopnia) nie rozpocznie stażu na kolejny stopień lub zakończy ścieżkę awansu. Zmiany te zostały implementowane do art. 6a ustawy – Karta Nauczyciela, gdzie w ust. 1 postanowiono, iż oceny pracy nauczyciela dokonuje się: 1) po zakończeniu stażu na stopień nauczyciela kontraktowego, nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego; 2) po zakończeniu dodatkowego stażu; 3) co 3 lata pracy w szkole od dnia uzyskania stopnia nauczyciela kontraktowego, nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego.

Ocena pracy nauczyciela kontraktowego, nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego może być także dokonana w każdym czasie, nie wcześniej jednak niż po upływie roku od dokonania oceny poprzedniej, z inicjatywy dyrektora szkoły lub na wniosek: 1) nauczyciela; 2) organu sprawującego nadzór pedagogiczny, zaś w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli – kuratora oświaty; 3) organu prowadzącego szkołę; 4) rady szkoły; 5) rady rodziców (art. 6a, ust. 1d KN). Ustawa gwarantuje, że na ocenę pracy nauczyciela i dyrektora szkoły nie mogą mieć wpływu jego przekonania religijne i poglądy polityczne, a także odmowa wykonania przez niego polecenia służbowego, gdyby odmowa taka wynikała z uzasadnionego przekonania, że wydane polecenie było sprzeczne z dobrem ucznia albo dobrem publicznym (art. 6a, ust. 1g KN). Oceny pracy nauczyciela dokonuje dyrektor szkoły, a przy jej dokonaniu: 1) zasięga opinii rady rodziców (tam, gdzie są one utworzone); 2) w przypadku nauczyciela stażysty i nauczyciela kontraktowego – opinii opiekuna stażu o dorobku zawodowym nauczyciela za okres stażu; 3) może zasięgnąć opinii samorządu uczniowskiego; 4) na wniosek nauczyciela zasięga, a z własnej inicjatywy może zasięgnąć opinii właściwego doradcy metodycznego na temat pracy nauczyciela, a w przypadku braku takiej możliwości – opinii innego nauczyciela dyplomowanego lub mianowanego. Rada rodziców przedstawia pisemną opinię w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o dokonywanej ocenie pracy nauczyciela, jednak jej nie wstrzymuje dokonywania oceny pracy (art. 6a, ust. 5-5a KN). Oceny pracy dyrektora szkoły, nauczyciela, któremu czasowo powierzono pełnienie obowiązków dyrektora szkoły, oraz nauczyciela pełniącego w zastępstwie obowiązki dyrektora szkoły przez okres co najmniej 6 miesięcy dokonuje organ sprawujący nadzór pedagogiczny w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę (art. 6a, ust. 6 KN).

Ocena pracy nauczyciela ma charakter opisowy i jest zakończona uogólniającym stwierdzeniem jako: 1) ocena wyróżniająca; 2) ocena bardzo dobra; 3) ocena dobra; 4) ocena negatywna (art. 6a, ust. 4 KN, który wchodzi w życie 1 września 2018 r.).

Ustalenie oceny kończy się przekazaniem (przesłaniem) ocenianemu nauczycielowi karty oceny pracy zawierającej: 1) ocenę pracy; 2) jej uzasadnienie; 3) pouczenie o możliwości wniesienia odwołania albo wniosku o ponowne ustalenie oceny, stosownie do przepisów art. 39, art. 42, art. 43, art. 44, art. 46 i art. 47 *ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1257). Od ustalonej oceny przysługuje prawo wniesienia dowołania, albo złożenie wniosku o ponowną oceną w terminie 14 dni od jej doręczenia (art. 6a, ust. 8a KN).

Do postępowań w sprawie dokonania oceny pracy nauczyciela, wszczętych i niezakończonych przed dniem 1 września 2018 r., będą stosowane przepisy dotychczasowe. (art. 123 uofzo). Oceny pracy nauczyciela kontraktowego i nauczyciela mianowanego dokonuje się po raz pierwszy na nowych zasadach do dnia 31 sierpnia 2021 r., a jeżeli nauczyciel w tym okresie rozpocznie staż na kolejny stopień awansu zawodowego – po zakończeniu tego stażu; Oceny pracy nauczyciela dyplomowanego, który w dniu 1 września 2018 r. legitymuje się co najmniej trzyletnim okresem pracy w szkole od dnia uzyskania stopnia nauczyciela dyplomowanego, dokonuje się po raz pierwszy na nowych zasadach do dnia 30 czerwca 2020 r. (art. 123 uofzo).

W dniu 20 marca 2018 r. MEN ogłosiło projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych kryteriów i trybu dokonywania oceny pracy nauczycieli, zakresu informacji zawartych w karcie oceny pracy, składu i sposobu powoływania zespołu oceniającego oraz trybu postępowania odwoławczego ([http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12309555/13 IV 2018](http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12309555/13_IV_2018)).

✓ **Ocena realizacji zadań oświatowych**

Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego, w terminie do dnia 31 października każdego roku, przedstawia organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego informację o stanie realizacji zadań oświatowych tej jednostki za poprzedni rok szkolny, w tym o wynikach: 1) **egzaminu ósmoklasisty** (zob.), **egzaminu maturalnego** (zob.) i **egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie** (zob.), z uwzględnieniem działań podejmowanych przez szkoły nakierowanych na kształcenie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w szkołach tych typów, których prowadzenie należy do zadań własnych jednostki samorządu terytorialnego; 2) **nadzoru pedagogicznego** (zob.) sprawowanego przez kuratora oświaty lub właściwego ministra w szkołach i placówkach tych typów i rodzajów, których prowadzenie należy do zadań własnych jednostki samorządu terytorialnego (art. 11, ust. 7, pkt 1-2 U-Po).

✓ **Ocena zachowania**

Kwestia oceny zachowania (niekiedy mylnie: ocena z zachowania) została rozstrzygnięta na nowo w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych* (Dz. U z 2017 r., poz. 1534). Stanowi ono, że śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania uwzględnia następujące podstawowe obszary: 1) wywiązywanie się z obowiązków ucznia; 2) postępowanie zgodne z dobrem społeczności szkolnej; 3) dbałość o honor i tradycje szkoły; 4) dbałość o piękno mowy ojczystej; 5) dbałość o bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych osób; 6) godne, kulturalne zachowanie się w szkole i poza nią; 7) okazywanie szacunku innym osobom.

Począwszy od klasy IV szkoły podstawowej, roczną i końcową ocenę klasyfikacyjną zachowania ustala się według następującej skali: 1) wzorowe; 2) bardzo dobre; 3) dobre; 4) poprawne; 5) nieodpowiednie; 6) naganne.

Rozporządzenie uwzględnia również fakt, iż przy ustalaniu oceny klasyfikacyjnej zachowania ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia lub inne dysfunkcje rozwojowe, należy uwzględnić wpływ tych zaburzeń lub dysfunkcji na jego zachowanie, na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania lub opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej (§ 11, ust. 1-3).

Ocena zachowania jest brana pod uwagę przy uzyskiwaniu przez ucznia promocji do wyższej klasy z wyróżnieniem. Zgodnie z zapisem § 18, ust. 1 cytowanego rozporządzenia począwszy od klasy IV szkoły podstawowej, uczeń, który w wyniku klasyfikacji rocznej uzyskał z obowiązkowych zajęć edukacyjnych średnią rocznych ocen klasyfikacyjnych co najmniej 4,75 oraz co najmniej bardzo dobrą roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania, otrzymuje promocję do klasy programowo wyższej z wyróżnieniem. Podobnie rzecz ma się, w przypadku uczeń kończy szkołę podstawową lub szkołę ponadpodstawową: branżową szkołę I stopnia, branżową szkołę II stopnia, liceum ogólnokształcące i technikum z wyróżnieniem, jeżeli w wyniku klasyfikacji końcowej uzyskał z obowiązkowych zajęć edukacyjnych średnią końcowych ocen klasyfikacyjnych co najmniej 4,75 oraz co najmniej bardzo dobrą końcową ocenę klasyfikacyjną zachowania § 19, ust. 1).

✓ **Ocenianie, klasyfikowanie i promowanie** (zob. ocena zachowania)

Na podstawie art. 44zb ustawy o systemie oświaty wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r.*

w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U z 2017 r., poz.1534), które określa szczegółowe warunki i sposób oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w szkołach publicznych dla dzieci i młodzieży oraz słuchaczy w szkołach publicznych dla dorosłych, począwszy od 1 września 2017 r. Zgodnie z § 7 tego aktu prawa począwszy od klasy IV szkoły podstawowej, roczne, a w szkole policealnej – semestralne, oraz końcowe oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych ustala się w stopniach według następującej skali: 1) stopień celujący – 6; 2) stopień bardzo dobry – 5; 3) stopień dobry – 4; 4) stopień dostateczny – 3; 5) stopień dopuszczający – 2; 6) stopień niedostateczny – 1. Pierwsze pięć ocen są ocenami pozytywnymi, ostatnia – negatywną.

Śródroczna i roczna ocena klasyfikacyjna zachowania uwzględnia następujące podstawowe obszary: 1) wywiązywanie się z obowiązków ucznia; 2) postępowanie zgodne z dobrem społeczności szkolnej; 3) dbałość o honor i tradycje szkoły; 4) dbałość o piękno mowy ojczystej; 5) dbałość o bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych osób; 6) godne, kulturalne zachowanie się w szkole i poza nią; 7) okazywanie szacunku innym osobom.

Począwszy od klasy IV szkoły podstawowej, roczną i końcową ocenę klasyfikacyjną zachowania ustala się według następującej skali: 1) wzorowe; 2) bardzo dobre; 3) dobre; 4) poprawne; 5) nieodpowiednie; 6) naganne (§ 11).

Począwszy od klasy IV szkoły podstawowej, uczeń, który w wyniku klasyfikacji rocznej uzyskał z obowiązkowych zajęć edukacyjnych średnią rocznych ocen klasyfikacyjnych co najmniej 4,75 oraz co najmniej bardzo dobrą roczną ocenę klasyfikacyjną zachowania, otrzymuje promocję do klasy programowo wyższej z wyróżnieniem. Uczniowi, który uczęszczał na dodatkowe zajęcia edukacyjne, religię lub etykę, do średniej ocen wlicza się także roczne oceny klasyfikacyjne uzyskane z tych zajęć (§ 18).

Rozporządzenie normuje także kwestie oceniania, klasyfikowania i promowania słuchaczy w szkołach publicznych dla dorosłych.

✓ **Ochotnicze Hufce Pracy**

Ochotniczym Hufcom Pracy ustawa – Prawo oświatowe poświęca tylko jeden, 119 artykuł, który stanowi, że zadania w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży wykonują także Ochotnicze Hufce Pracy organizowane na zasadach określonych w odrębnych przepisach, bowiem ich status normuje *ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. 2013 r., poz. 674, z 2017 r., poz. 1065, 1292, 1321, 1428, 1543, 2371, z 2018 r., poz. 107, 138). Na podstawie

art. 16 tej ustawy wydane zostało *rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy* (Dz. U. z 2011 r., Nr 155, poz. 920). Zgodnie z jego treścią, do zadań Ochotniczych Hufców Pracy w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży należy: 1) diagnozowanie potrzeb w zakresie objęcia działaniami opiekuńczo-wychowawczymi młodzieży zaniedbanej wychowawczo i wymagającej specjalnej troski, niedostosowanej społecznie, opóźnionej w cyklu kształcenia lub nierealizującej obowiązku szkolnego i obowiązku nauki; 2) zapewnienie uczestnikom OHP warunków do kontynuowania kształcenia ogólnego i zawodowego; 3) zapewnienie młodzieży warunków do podwyższania kwalifikacji ogólnych i zawodowych, przekwalifikowania oraz zachęcanie do kształcenia ustawicznego; 4) opracowywanie i realizacja programów profilaktycznych, wychowawczych i resocjalizacyjnych na rzecz młodzieży zagrożonej demoralizacją i wchodzącej w konflikt z prawem; 5) realizacja kompleksowych działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP oraz współdziałanie, w tym zakresie z ich rodzicami lub opiekunami; 6) promowanie działalności opiekuńczo-wychowawczej OHP w środowiskach zagrożonych marginalizacją społeczną; 7) badanie efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP, w szczególności przez zbieranie informacji o losach wychowanków OHP.

✓ **Oddział dwujęzyczny**

Oddział szkolny, w którym nauczanie jest prowadzone w dwóch językach: polskim oraz obcym nowożytnym, będącym drugim językiem nauczania, przy czym prowadzone w dwóch językach są co najmniej dwa zajęcia edukacyjne, z wyjątkiem zajęć obejmujących język polski, część historii dotyczącą historii Polski i część geografii dotyczącą geografii Polski, w tym co najmniej jedno zajęcia edukacyjne wybrane spośród zajęć obejmujących: biologię, chemię, fizykę, część geografii odnoszącą się do geografii ogólnej, część historii odnoszącą się do historii powszechnej lub matematykę (art. 4, pkt 4 U-Po).

Na podstawie art. 25 U-Po szkoły publiczne i niepubliczne, z wyjątkiem szkół artystycznych,

oddziały dwujęzyczne można tworzyć w szkole podstawowej i ponadpodstawowej. Natomiast klasy wstępne mogą powstawać w szkołach ponadpodstawowych, w których funkcjonują oddziały dwujęzyczne. Oddziały dwujęzyczne będą mogły być tworzone od klasy VII szkoły podstawowej. Oddział taki będzie mogła utworzyć każda szkoła podstawowa, a do oddziałów tych będą przyjmowani w pierwszej kolejności

uczniowie tej właśnie szkoły. Warunkiem przyjęcia będzie otrzymanie promocji do klasy VII oraz uzyskanie, tak jak w obecnym stanie prawnym, pozytywnego wyniku sprawdzianu predyspozycji językowych przeprowadzanego na warunkach ustalonych przez radę pedagogiczną. W następnej kolejności, w przypadku wolnych miejsc, do oddziału dwujęzycznego w szkole podstawowej będą przyjmowani uczniowie innych szkół. Szkoły decydują o wyborze języka obcego nowożytnego, który będzie drugim językiem nauczania w oddziałach dwujęzycznych. Dodatkowo, w ustawie – Prawo oświatowe, wprowadzono przepisy, które umożliwią tworzenie klas wstępnych w szkołach ponadpodstawowych, w których funkcjonują oddziały dwujęzyczne (w liceach ogólnokształcących dwujęzycznych, liceach ogólnokształcących z oddziałami dwujęzycznymi, technikach dwujęzycznych i technikach z oddziałami dwujęzycznymi, dla dzieci i młodzieży). Do klasy wstępnej będą przyjmowani kandydaci, którzy uzyskają świadectwo ukończenia szkoły podstawowej oraz uzyskają pozytywny wynik sprawdzianu predyspozycji językowych przeprowadzanego na warunkach ustalonych przez radę pedagogiczną. W klasach wstępnych uczniowie przygotowują się do kontynuowania nauki w oddziałach dwujęzycznych w liceach i technikach. Po ukończeniu klasy wstępnej, uczeń w kolejnym roku szkolnym będzie kontynuował naukę w klasie I oddziału dwujęzycznego w szkole, w której uczęszczał do klasy wstępnej. W przypadku kształcenia dwujęzycznego, **statut szkoły** (zob.) musi określać organizację w szkole oddziałów dwujęzycznych i klas wstępnych, z uwzględnieniem organizacji nauczania i oceniania w tych klasach.

✓ **Oddział integracyjny**

Oddział szkolny, w którym uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uczą się i wychowują razem z pozostałymi uczniami, zorganizowany zgodnie z określonymi przez właściwego ministra ds. oświaty i wychowania warunkami organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży, w innych formach wychowania przedszkolnego, przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, przedszkolach i szkołach lub oddziałach integracyjnych, przedszkolach i szkołach lub oddziałach specjalnych oraz w ośrodkach, uwzględniając szczególne potrzeby psychofizyczne i edukacyjne tych dzieci, rodzaje niepełnosprawności wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, szczegółowy zakres indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego oraz tryb jego opracowywania, a także zatrudnienie specjalistów do realizacji potrzeb dzieci i młodzieży (art. 4, pkt 3; art. 127, ust. 19, pkt 2 U-Po).

Więcej szczegółów dotyczących funkcjonowania oddziałów integracyjnych zawiera *rozporządzenie MEN z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli* (Dz. U. z 2017 r., poz. 649). Przewidziano w nim, że liczba dzieci w oddziale przedszkola integracyjnego i oddziale integracyjnym w przedszkolu ogólnodostępnym oraz liczba uczniów w oddziale szkoły integracyjnej i w oddziale integracyjnym w szkole ogólnodostępnej wynosi nie więcej niż 20, w tym nie więcej niż 5 dzieci lub uczniów z niepełnosprawnościami. Doboru kandydatów do oddziału integracyjnego dokonuje **dyrektor szkoły** lub **przedszkola** (zob.) z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów, w tym uczniów z niepełnosprawnościami.

✓ **Oddział międzynarodowy**

Oddział szkolny, w którym nauczanie jest prowadzone zgodnie z programem nauczania ustalonym przez zagraniczną instytucję edukacyjną (art. 4, pkt 12 U-Po). Status oddziału międzynarodowego został zadekretowany w ustawie – Prawo oświatowe (art. 21-24). Może on być utworzony tylko zgodną ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w szkołach publicznych i niepublicznych, z wyjątkiem szkół artystycznych. Wniosek w tej sprawie składa organ prowadzący szkołę. Nauczanie w takim oddziale może być prowadzone w języku obcym, z wyjątkiem zajęć dla uczniów będących obywatelami polskimi obejmujących: język polski, część historii i geografii dotyczących Polski. Szkoła, prowadząca taki oddział, zapewnia uczniom niebędącym obywatelami polskimi nauczanie języka polskiego jako języka obcego.

✓ **Oddział przedszkolny w niepublicznej szkole podstawowej oraz niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego** (zob. **wychowanie przedszkolne**)

Na podstawie art. 13 ust. 7 ustawy – Prawo oświatowe oddział taki: 1) realizuje programy wychowania przedszkolnego uwzględniające podstawę programową wychowania przedszkolnego; 2) zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone dla nauczycieli przedszkoli publicznych.

W uzasadnionych przypadkach w oddziale przedszkolnym w niepublicznej szkole podstawowej oraz **niepublicznych innych form wychowania przedszkolnego** (zob.), za zgodą kuratora oświaty, do prowadzenia zajęć rozwijających zainteresowania może być zatrudniona osoba niebędąca nauczycielem, posiadająca jednak przygotowanie uznane przez dyrektora niepublicznego przedszkola za odpowiednie do prowadzenia

danych zajęć. Osobę taką zatrudnia się na zasadach określonych w *ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy* (Dz. U. z 2018 r. poz. 108, 4, 138, 305, 357), z tym, że do tej osoby stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć edukacyjnych nauczycieli oraz ustala się wynagrodzenie nie wyższe niż przewidziane dla nauczyciela dyplomowanego.

✓ **Oddział przedszkolny w publicznej szkole podstawowej** (zob. **wychowanie przedszkolne**)

Stosownie do art. 13 U-Po oddział przedszkolny w publicznej szkole podstawowej: 1) realizuje programy wychowania przedszkolnego uwzględniające podstawę programową wychowania przedszkolnego; 2) zapewnia bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w czasie ustalonym przez organ prowadzący, nie krótszym niż 5 godzin dziennie; 3) przeprowadza rekrutację dzieci w oparciu o zasadę powszechnej dostępności; 4) zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone w odrębnych przepisach.

W uzasadnionych przypadkach w oddziale przedszkolnym, za zgodą kuratora oświaty, może być zatrudniona osoba niebędąca nauczycielem do prowadzenia zajęć rozwijających zainteresowania, posiadająca przygotowanie uznane przez dyrektora przedszkola za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć. Osobę taką zatrudnia się na zasadach określonych w *ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy* (Dz. U. z 2018 r., poz. 108, 4, 138, 305, 357), z tym, że do tej osoby stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć edukacyjnych nauczycieli oraz ustala się wynagrodzenie nie wyższe niż przewidziane dla nauczyciela dyplomowanego (art. 13, ust. 1, 3; 5; art. 15, ust. 1, 3-4 U-Po)

Ustawą – Prawo oświatowe odstąpiono od obowiązku przekształcenia oddziałów przedszkolnych zorganizowanych w szkołach podstawowych w **przedszkola** (zob.) i umożliwiono pozostawienie oddziałów przedszkolnych funkcjonujących w szkołach podstawowych w strukturze systemu oświaty. Ewentualne podjęcie decyzji o przekształceniu oddziału przedszkolnego w przedszkole funkcjonujące w zespole ze szkołą podstawową, leżały w gestii organu prowadzącego. Jednocześnie art. 304 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo zobowiązano organy prowadzące do dostosowania lokali, w których znajdują się oddziały przedszkolne, do wymagań ochrony przeciwpożarowej określonych w *ustawie z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 736 i 1169) i rozporządzeniu w sprawie wymagań ochrony przeciwpożarowej w terminie do 31 sierpnia 2022 r.

Wymagania ochrony przeciwpożarowej wobec lokalu zajmowanego przez oddział przedszkolny zostały określone w art. 126, ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe, który stanowi, że lokal, w którym jest prowadzony oddział przedszkolny w publicznej albo niepublicznej szkole podstawowej, znajdujący się w użytkowanym budynku istniejącym lub jego części, powinien spełniać wymagania ochrony przeciwpożarowej zapewniające bezpieczne warunki realizacji przez ten oddział przedszkolny zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz pobytu dzieci i innych osób przebywających na terenie oddziału przedszkolnego. Zatem w przypadku oddziałów przedszkolnych w szkole podstawowej w części dotyczącej wymagań ochrony przeciwpożarowej należy odnieść się do zapisów wydanego na podstawie przywołanego wyżej przepisu *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań ochrony przeciwpożarowej, jakie musi spełniać lokal, w którym są prowadzone: oddział przedszkolny lub oddziały przedszkolne zorganizowane w szkole podstawowej albo jest prowadzone przedszkole utworzone w wyniku przekształcenia oddziału przedszkolnego lub oddziałów przedszkolnych zorganizowanych w szkole podstawowej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1642) ze szczególnym uwzględnieniem zapisów art. 304 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe.

✓ **Oddział przedszkolny przy szkole specjalnej**

W szkole podstawowej specjalnej zorganizowanej w podmiocie leczniczym, tak jak w przypadku każdej szkoły podstawowej, mogą funkcjonować **oddziały przedszkolne** (zob.) (art. 2 pkt 2 lit. a U-Po).

✓ **Oddział przygotowawczy/ kształcenie cudzoziemców**

Oddział szkolny dla osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, podlegających obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, jak również wykazują zaburzenia w komunikacji oraz trudności adaptacyjne związane z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, co wymaga dostosowania procesu i organizacji kształcenia do ich potrzeb i możliwości edukacyjnych, zorganizowany zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie (ar. 4, pkt 13; art. 165, ust. 16, pkt 2 U-Po). Warunki podejmowania nauki przez cudzoziemców w polskich szkołach są określone przepisami wykonawczymi, głównie *rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami*

polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz. U. z 2017 r., poz. 1655) – w odniesieniu do przedszkoli oraz szkół działających według nowego ustroju szkolnego oraz art. 363 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 60) oraz *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 23 sierpnia 2017 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1634) – w odniesieniu do gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, do czasu zakończenia kształcenia w tych szkołach.

Cudzoziemcy korzystają z nauki i opieki we wszystkich typach publicznych przedszkoli i szkół do ukończenia 18 lat lub ukończenia szkoły ponadpodstawowej/ ponadgimnazjalnej na warunkach dotyczących obywateli polskich.

Natomiast z nauki w publicznych szkołach dla dorosłych, publicznych szkołach policealnych, publicznych szkołach artystycznych, publicznych placówkach i publicznych kolegiach pracowników służb społecznych oraz z kształcenia ustawicznego w formie kwalifikacyjnych kursów zawodowych korzystają na warunkach dotyczących obywateli polskich: 1) obywatele pozostałych 27 państw członkowskich Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Stowarzyszenia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym (Islandia, Liechtenstein, Norwegia) i Konfederacji Szwajcarskiej, a także członkowie ich rodzin posiadający prawo pobytu lub prawo stałego pobytu; 2) osoby pochodzenia polskiego w rozumieniu przepisów o repatriacji; 3) osoby, którym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej udzielono:– zezwolenia na pobyt stały; – ochrony uzupełniającej oraz członkowie ich rodzin;– zgody na pobyt tolerowany; – zgody na pobyt ze względów humanitarnych oraz członkowie ich rodzin;– ochrony czasowej;– zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej; – zezwolenia na pobyt czasowy w związku z okolicznością, o której mowa w art. 127, art. 159 ust. 1, art. 176 lub art. 186 ust. 1 pkt 3 lub 4 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. poz. 1650); 4) osoby, którym nadano status uchodźcy oraz członkowie ich rodzin; 5) członkowie rodzin osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy; 6) osoby posiadające ważną Kartę Polaka; 7) osoby, dla których uprawnienie takie wynika z umów międzynarodowych; 8) osoby, które posiadają kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, wizę Schengen lub wizę krajową wydaną w celu wykonywania pracy na terytorium Rze-

czypospolitej Polskiej; 9) stypendiści otrzymujący stypendia Ministra Edukacji Narodowej, organu prowadzącego szkołę lub dyrektora szkoły. W świetle przepisu art. 165 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe, pozostali – niewymienieni w ust. 3 – cudzoziemcy mogą pobierać naukę w publicznych szkołach dla dorosłych, publicznych szkołach policealnych, publicznych szkołach artystycznych, publicznych placówkach i publicznych kolegiach pracowników służb społecznych oraz korzystać z kształcenia ustawicznego w formie kwalifikacyjnych kursów zawodowych na warunkach odpłatności.

Wysokość odpłatności oraz sposób wnoszenia opłat, uwzględniający przewidywane koszty kształcenia oraz możliwość całkowitego lub częściowego zwolnienia z tej odpłatności ustala organ prowadzący szkołę.

Cudzoziemcy są przyjmowani do szkół na podstawie dokumentów bez konieczności dokonywania ich nostryfikacji. Wyjątek stanowią szkoły policealne, gdzie warunkiem przyjęcia jest posiadanie wykształcenia średniego. Zagraniczne świadectwo potwierdzające wykształcenie średnie może być w Polsce uznane z mocy prawa lub decyzją kuratora oświaty. Szczegółowe informacje są dostępne pod adresem <http://men.gov.pl/pl/wspolpraca-miedzynarodowa/uznawanie-swiadectw-zagranicznych>.

Dyrektor szkoły publicznej może zakwalifikować ucznia przybywającego z zagranicy do odpowiedniej klasy lub na odpowiedni semestr, biorąc pod uwagę także wiek ucznia, opinię rodzica albo samego ucznia, jeśli jest on pełnoletni.

Cudzoziemcy podlegający obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, mają prawo do dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego w formie dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego. Dodatkową naukę języka polskiego organizuje gmina lub powiat właściwe ze względu na miejsce zamieszkania cudzoziemca. Korzystanie przez cudzoziemców z dodatkowych zajęć z języka polskiego nie jest ograniczone czasowo. Cudzoziemcy mogą korzystać także z dodatkowych zajęć wyrównawczych z danego przedmiotu nauczania przez okres 12 miesięcy. Łączny wymiar dodatkowych zajęć z języka polskiego i zajęć wyrównawczych nie może przekroczyć 5 godzin tygodniowo.

Organy prowadzące szkoły publiczne i niepubliczne mogą tworzyć oddziały przygotowawcze dla uczniów przybywających z zagranicy. Wprowadzenie tej formy organizacyjnej ma na celu wspomóc efektywność kształcenia osób, które uczyły się w szkołach funkcjonujących w zagranicznych systemach oświaty.

Uczniowie-cudzoziemcy podlegający obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, którzy nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki, mają prawo do pomocy udzielanej przez osobę władającą językiem kraju pochodzenia, zatrudnioną w charakterze pomocy nauczyciela przez dyrektora szkoły nie dłużej niż przez okres 12 miesięcy.

Dla cudzoziemców podlegających obowiązkowi szkolnemu, placówka dyplomatyczna lub konsularna kraju ich pochodzenia działająca w Polsce albo stowarzyszenie kulturalno-oświatowe danej narodowości mogą organizować w szkole, w porozumieniu z dyrektorem szkoły i za zgodą organu prowadzącego, naukę języka i kultury kraju pochodzenia.

Przewidziano ułatwienia dla osób niebędących obywatelami polskimi, które przystępują do egzaminów zewnętrznych.

Uczeń albo absolwent, któremu ograniczona znajomość języka polskiego utrudnia zrozumienie czytanego tekstu, może przystąpić do: 1) części pierwszej lub części drugiej egzaminu gimnazjalnego – w warunkach i formie dostosowanych do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, na podstawie pozytywnej opinii rady pedagogicznej; 2) egzaminu maturalnego – z wyjątkiem egzaminu maturalnego z języka polskiego oraz języka obcego nowożytnego – w warunkach dostosowanych do jego potrzeb oraz możliwości psychofizycznych, na podstawie pozytywnej opinii rady pedagogicznej. Dostosowanie formy egzaminu gimnazjalnego polega na przygotowaniu odrębnych arkuszy egzaminacyjnych dostosowanych do potrzeb ucznia, któremu ograniczona znajomość języka polskiego utrudnia zrozumienie czytanego tekstu. Dostosowanie warunków przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego polega m.in. na wykorzystaniu odpowiednich środków dydaktycznych (np. słownika dwujęzycznego), odpowiednim przedłużeniu czasu przewidzianego na przeprowadzenie tych egzaminów. Od roku szkolnego 2018/19 ułatwienia te będą obowiązywały także w przypadku egzaminu ósmoklasisty.

Do dnia 10 września roku szkolnego, w którym mają być przeprowadzone egzaminy zewnętrzne, Dyrektor Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w komunikacie wskazuje szczegółowe sposoby dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego, w przypadku zdających, którzy potrzebują takiego dostosowania.

Nauczanie języka polskiego jako obcego w oddziałach przygotowawczych: *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców* (Dz. U. z 2011 r., Nr 61, poz. 306)

✓ **Oddział sportowy/ oddział mistrzostwa sportowego**

Oddział szkolny, w którym są prowadzone zajęcia sportowe obejmujące szkolenie sportowe, zorganizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 18 ust. 5, tzn. określającymi warunki tworzenia, organizacji oraz działania oddziałów i szkół sportowych oraz oddziałów i szkół mistrzostwa sportowego, uwzględniając umożliwienie uczniom godzenia zajęć sportowych z nauką, w szczególności poprzez odpowiednią organizację zajęć dydaktycznych; 2) warunki realizacji w oddziałach i szkołach sportowych oraz oddziałach i szkołach mistrzostwa sportowego zajęć sportowych obejmujących szkolenie sportowe w oparciu o programy szkolenia opracowane przez polskie związki sportowe (art. 4, ust. 22 U-Po).

Na podstawie art. 18 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe, w porozumieniu z Ministrem Sportu i Turystyki, wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 marca 2017 r. w sprawie oddziałów i szkół sportowych oraz oddziałów i szkół mistrzostwa sportowego* (Dz. z 2017 r., poz. 671), które weszło w życie z dniem 1 września 2017 r. W rozporządzeniu określono zasady tworzenia, organizacji oraz działania oddziałów sportowych i szkół sportowych oraz oddziałów mistrzostwa sportowego i szkół mistrzostwa sportowego, z uwzględnieniem zmiany struktury szkół systemu oświaty. Rozporządzenie zachowuje większość obowiązujących obecnie rozwiązań w zakresie funkcjonowania oddziałów sportowych i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego.

W stosunku do obecnie obowiązującego *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 października 2012 r. w sprawie warunków tworzenia, organizacji oraz działania oddziałów sportowych, szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego* (Dz. U. z 2012 r., poz. 1129), w rozporządzeniu wprowadzono następujące zmiany: 1) uregulowano warunki tworzenia, organizacji i działania oddziałów mistrzostwa sportowego oraz realizacji w tych oddziałach zajęć sportowych obejmujących szkolenie sportowe; 2) określono możliwość tworzenia oddziałów mistrzostwa sportowego w szkołach sportowych; 3) określono wymóg minimalnej liczby uczniów w oddziale sportowym oraz w szkole sportowej w pierwszym roku szkolenia.

Zmniejszenie liczby uczniów w oddziale sportowym i szkole sportowej w kolejnych latach nie powoduje utraty statusu oddziału sportowego.

Udział uczniów we współzawodnictwie sportowym jest nieodłącznym elementem szkolenia sportowego, dzięki któremu uczniowie uzdolnieni sportowo podnoszą swój poziom sportowy. Istotną zmianą, w stosunku do obecnie obowiązujących przepisów, jest wskazanie, że szkolenie sportowe w oddziałach sportowych, szkołach sportowych, oddziałach mistrzostwa sportowego oraz szkołach mistrzostwa sportowego będzie

prowadzone w oparciu o programy szkolenia opracowane dla poszczególnych sportów przez polskie związki sportowe – zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia, i zatwierdzone przez ministra właściwego do spraw kultury fizycznej.

W rozporządzeniu określono, że program szkolenia polski związek sportowy przekazuje do zatwierdzenia ministrowi właściwemu do spraw kultury fizycznej w terminie do dnia 30 czerwca roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, w którym ma się rozpocząć realizowanie szkolenia sportowego w danym sporcie. Celem zmiany jest przede wszystkim podwyższenie jakości oraz zunifikowanie programów szkolenia sportowego. Wprowadzono obowiązek realizowania w oddziałach mistrzostwa sportowego oraz szkołach mistrzostwa sportowego programów szkolenia sportowego we współpracy z polskimi związkami sportowymi, klubami sportowymi lub stowarzyszeniami prowadzącymi działalność statutową w zakresie kultury fizycznej lub uczelniami prowadzącymi studia wyższe na kierunku związanym z dziedziną nauk o kulturze fizycznej. Natomiast w oddziałach sportowych oraz szkołach sportowych – tak jak dotychczas – pozostawiono jedynie możliwość (nie obowiązek) realizowania programów szkolenia we współpracy z ww. jednostkami.

Przerwanie szkolenia sportowego będzie mogło nastąpić na podstawie opinii trenera lub instruktora prowadzącego zajęcia sportowe lub opinii lekarza, o braku możliwości kontynuowania przez ucznia szkolenia sportowego (dotychczas wymagane były dwie opinie). Wprowadzenie zmiany w tym zakresie jest konieczne – wystarczająca jest opinia albo lekarza albo instruktora/trenera. Lekarz może wystawić opinię tylko z przyczyn zdrowotnych (które mogą uzasadniać przerwanie szkolenia), natomiast trener lub instruktor – z przyczyn innych niż zdrowotne, np. w przypadku, gdy uczeń nie chce kontynuować szkolenia sportowego, nie jest zaangażowany w szkolenie sportowe, nie rozwija się w tym zakresie.

W rozporządzeniu wskazano, że uczeń, w przypadku opinii trenera/instruktora lub lekarza uzasadniającej brak możliwości kontynuowania szkolenia sportowego, będzie przechodził od nowego roku szkolnego lub nowego semestru do oddziału działającego na zasadach ogólnych.

W § 16 rozporządzenia określono, że szkoły podstawowe sportowe, szkoły podstawowe mistrzostwa sportowego i oddziały sportowe w szkołach podstawowych, funkcjonujące przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, dostosują działalność do przepisów niniejszego rozporządzenia do dnia 31 sierpnia 2018 r. W § 17 uregulowano sytuację przejściową uczniów szkół podstawowych w latach 2017/2018 – 2019/2020. Wprowadzenie przepisu jest konieczne w kontekście zmian struktury szkół systemu oświaty i ma na celu umożliwienie uczniom

obecnych klas VI szkoły podstawowej realizowania szkolenia sportowego. Uczniowie ci będą mogli rozpocząć szkolenie sportowe od klasy VII, które będzie następnie kontynuowane w klasie VIII (czyli szkolenie to będzie realizowane przez dwie kolejne klasy: VII i VIII, nie zaś przez trzy – jak wynika z § 2 rozporządzenia).

✓ **Oddział szkolny**

Podstawowa jednostka organizacyjna szkoły, z wyjątkiem szkoły artystycznej realizującej wyłącznie kształcenie artystyczne, potocznie nazywany „klasą”. Oddziałem szkolnym opiekuje się nauczyciel wychowawca, który w celu zapewnienia ciągłości i skuteczności pracy wychowawczej nauczyciel wychowawca opiekuje się danym oddziałem w ciągu całego etapu edukacyjnego.

W szkołach podstawowych działających w szczególnie trudnych warunkach demograficznych lub geograficznych, w zakresie danego etapu edukacyjnego dopuszcza się organizację nauczania w klasach łączonych. W takim przypadku w szkole podstawowej, w której zorganizowano oddział przedszkolny, dopuszcza się łączenie zajęć prowadzonych w oddziale przedszkolnym dla dzieci 6-letnich z zajęciami edukacyjnymi prowadzonymi w klasie I, z tym jednak, że co najmniej połowa zajęć prowadzonych w oddziale przedszkolnym oraz co najmniej połowa obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu odpowiednio edukacji polonistycznej, przyrodniczej, matematycznej oraz języka obcego nowożytnego w klasie I powinna być prowadzona oddzielnie w oddziale przedszkolnym i w klasie I (art. 96 U-Po).

✓ **Odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli**

Odpowiedzialność dyscyplinarną nauczycieli statuuje ustawa – Kodeks pracy i ustawa – Karta Nauczyciela. Za uchybienia przeciwko porządkowi pracy, w rozumieniu art. 108 Kodeksu pracy, wymierza się nauczycielom kary porządkowe zgodnie z Kodeksem pracy (art. 75, ust. 2 KN). Nauczyciele mianowani i dyplomowani podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za uchybienia godności zawodu nauczyciela lub obowiązkom, o których mowa w art. 6 KN (art. 75, ust. 1 KN).

Artykuł 76 ustawy – Karta Nauczyciela podaje katalog czterech kar dyscyplinarnych dla nauczycieli, a mianowicie: 1) nagana z ostrzeżeniem; 2) zwolnienie z pracy; 3) zwolnienie z pracy z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczyciela w okresie 3 lat od ukarania; 4) wydalenie z zawodu nauczyciela. Wymierzenie ostatniej kary dyscyplinarnej z tego katalogu, jest równoznaczne z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczyciela. Rozwiązanie stosunku pra-

cy po popełnieniu czynu karalnego, stanowiącego podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej, nie stanowi przeszkody do wszczęcia i prowadzenia postępowania dyscyplinarnego oraz wymierzenia kary dyscyplinarnej. Kary dyscyplinarne wymierza komisja dyscyplinarna, a odpis prawomocnego orzeczenia o ukaraniu karą dyscyplinarną, wraz z uzasadnieniem, włącza się do akt osobowych nauczyciela.

Postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte po upływie 3 miesięcy od dnia powzięcia przez organ, przy którym działa komisja dyscyplinarna pierwszej instancji, wiadomości o popełnieniu czynu uchybiającego godności zawodu nauczyciela lub obowiązkom oraz po upływie 3 lat od popełnienia tego czynu (art. 85o KN).

Dyrektor szkoły może zawiesić w pełnieniu obowiązków nauczyciela, a organ prowadzący szkołę – nauczyciela pełniącego funkcję dyrektora szkoły, przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne lub złożono wnioski o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, jeżeli ze względu na powagę i wiarygodność wysuniętych zarzutów celowe jest odsunięcie nauczyciela od wykonywania obowiązków w szkole. W sprawach niecierpiących zwłoki nauczyciel i nauczyciel pełniący funkcję dyrektora szkoły mogą być zawieszani przed złożeniem wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego (art. 85t KN).

Kary dyscyplinarne wymierza komisja dyscyplinarna. Wymierzenie kary dyscyplinarnej, jakim jest wydalenie z zawodu nauczycielskiego, jest równoznaczne z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczycielskim. Odpis orzeczenia wraz z uzasadnieniem włącza się do akt osobowych nauczyciela (art. 76, ust. 1-3, 5 KN).

W sprawach dyscyplinarnych nauczycieli orzekają w pierwszej instancji komisje dyscyplinarne przy wojewodach dla nauczycieli wszystkich szkół na terenie województwa. Drugą instancją w sprawach dyscyplinarnych nauczycieli jest odwoławcza komisja dyscyplinarna przy ministrze właściwym do spraw oświaty i wychowania, a w sprawach dyscyplinarnych nauczycieli szkół artystycznych - odwoławcza komisja dyscyplinarna przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, powołane do rozpatrywania odwołań od orzeczeń komisji dyscyplinarnych. Od prawomocnych orzeczeń odwoławczych komisji dyscyplinarnych przy ministrze właściwym do spraw oświaty i wychowania oraz przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego w sprawach dyscyplinarnych stronom przysługuje odwołanie do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania obwinionego sądu apelacyjnego - sądu pracy i ubezpieczeń społecznych w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem. Do rozpatrzenia odwołania stosuje się przepisy Kodeksu postępowania

cywilnego o apelacji. Od orzeczenia sądu apelacyjnego kasacja nie przysługuje (art. 77, ust. 1-2, 5-5a KN).

Komisje dyscyplinarne są niezawisłe w zakresie orzecznictwa dyscyplinarnego (art. 78 KN).

Organ, przy którym została powołana komisja dyscyplinarna, wyznaczy, w drodze zarządzenia, dla każdej komisji dyscyplinarnej rzecznika dyscyplinarnego i odpowiednią liczbę jego zastępców z grona podległych sobie pracowników. Rzecznik dyscyplinarny jest związany zaleceniami organu, który go powołał do tej funkcji (art. 79, ust. 1-2 KN).

Postępowanie dyscyplinarne wszczyna komisja dyscyplinarna na wniosek rzecznika dyscyplinarnego. Komisje dyscyplinarne wydają orzeczenia po przeprowadzeniu rozprawy oraz po wysłuchaniu głosów rzecznika dyscyplinarnego i obwinionego lub jego obrońcy (art. 80, ust. 1-2 KN).

Rozwiązanie stosunku pracy (zob.) po popełnieniu czynu nie stanowi przeszkody do wszczęcia i prowadzenia postępowania dyscyplinarnego oraz wymierzenia kary dyscyplinarnej (art. 81, ust. 1-2 KN).

Kary dyscyplinarne (nagana z ostrzeżeniem oraz zwolnienie z pracy) podlegają zatarciu, a odpis orzeczenia o ukaraniu dołączony do akt osobowych nauczyciela ulega zniszczeniu po upływie 3 lat od dnia doręczenia mu prawomocnego orzeczenia o ukaraniu, jeżeli w tym okresie nie był on karany dyscyplinarnie lub sędownie. Obowiązek wykonania postanowień dotyczących zatarcia kary spoczywa na dyrektorze szkoły i organie prowadzącym szkołę (art. 82, ust. 1-2 KN).

Dyrektor szkoły może zawiesić w pełnieniu obowiązków nauczyciela, a organ prowadzący szkołę - dyrektora szkoły, przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne lub złożono wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, jeżeli ze względu na powagę i wiarygodność wysuniętych zarzutów celowe jest odsunięcie nauczyciela od wykonywania obowiązków w szkole. W sprawach niecierpiących zwłoki nauczyciel i dyrektor szkoły może być zawieszony przed złożeniem wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego. Dyrektor szkoły zawiesza w pełnieniu obowiązków nauczyciela, a organ prowadzący szkołę - dyrektora szkoły, jeżeli wszczęte postępowanie karne lub złożony wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego dotyczy naruszenia praw i dobra dziecka. Nauczyciel i dyrektor szkoły zostaje z mocy prawa zawieszony w pełnieniu obowiązków w razie jego tymczasowego arestowania lub w razie pozbawienia go wolności w związku z postępowaniem karnym. Zawieszenie w pełnieniu obowiązków nie może trwać dłużej niż sześć miesięcy, chyba, że przeciwko nauczycielowi lub dyrektorowi szkoły toczy się jeszcze postępowanie wyjaśniające, w związku z którym nastąpiło zawieszenie (art. 83, ust. 1-3 KN).

Wynagrodzenie zasadnicze nauczyciela w okresie zawieszenia w pełnieniu obowiązków może ulec ograniczeniu, a tymczasowo aresztowanego ulega ograniczeniu najwyżej do połowy, w zależności od stanu rodzinnego nauczyciela, począwszy od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego następującego po miesiącu, w którym nastąpiło zawieszenie. W okresie zawieszenia w pełnieniu obowiązków nie przysługują dodatki oraz wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe. W okresie odbywania kary pozbawienia wolności nauczycielowi nie przysługuje wynagrodzenie. Przepisy dotyczące zawieszenia lub ograniczenia wynagrodzenia lub zawieszenia z mocy prawa w pełnieniu obowiązków w razie tymczasowego aresztowania lub w razie pozbawienia wolności nauczyciela w związku z postępowaniem karnym, stosuje się także do nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne lub karne zakończy się umorzeniem z braku dowodów winy albo wydaniem orzeczenia lub wyroku uniewinniającego, nauczycielowi należy zwrócić zatrzymane kwoty wynagrodzenia (art. 84, ust. 1-5 KN). Postępowanie dyscyplinarne nie może być wszczęte po upływie 3 miesięcy od dnia powzięcia przez organ, przy którym działa komisja dyscyplinarna pierwszej instancji, wiadomości o popełnieniu czynu uchybiającego godności zawodu nauczyciela lub obowiązkowi, o których mowa w art. 6 Ustawy – Karta Nauczyciela oraz po upływie 3 lat od popełnienia tego czynu (art. 85o ust. 1).

Komisje dyscyplinarne są niezawisłe w zakresie orzekania. Jeżeli w sprawie będącej przedmiotem postępowania dyscyplinarnego zapadł prawomocny skazujący wyrok sądowy, komisja dyscyplinarna jest związana ustaleniami sądu w zakresie winy. Komisja dyscyplinarna orzeka na rozprawie lub na posiedzeniu niejawnym. Rozstrzygnięcia komisji dyscyplinarnej zapadają w formie orzeczeń i postanowień. Orzeczenie co do istoty sprawy może być wydane wyłącznie na rozprawie. Orzeczenia i postanowienia zapadają zwykłą większością głosów. Orzeczenia komisji dyscyplinarnych wydane na rozprawie są ogłaszane jawnie (art. 85 KN). Rozprawy przed komisjami dyscyplinarnymi są jawne, jednak przewodniczący składu orzekającego może zarządzić wyłączenie jawności rozprawy ze względu na zakłócenie spokoju publicznego, obrazę dobrych obyczajów lub naruszenie ważnego interesu prywatnego (art. 85e ust. 1-2 KN).

W postępowaniu wyjaśniającym i postępowaniu dyscyplinarnym w zakresie nieuregulowanym odmiennie w ustawie stosuje się odpowiednio niektóre przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 1997 r., Nr 89, poz. 555, z 2017 r., poz. 1904, 2405 oraz

z 2018 r., poz. 5, 106, 138, 201), wymienione w art. 85i, ust.1 ustawy – Karta Nauczyciela.

Od orzeczenia komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji rzecznikowi dyscyplinarnemu i obwinionemu lub jego obrońcy przysługuje prawo wniesienia odwołania, za pośrednictwem komisji dyscyplinarnej, która wydała orzeczenie, do odwoławczej komisji dyscyplinarnej, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia (art. 85 k ust. 1).

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania prowadzi centralny rejestr orzeczeń dyscyplinarnych i danych zgromadzonych zgodnie z art. 7 pkt 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 922 oraz z 2018 r. poz. 138), (art. 85w, ust. 1 KN). Prawo do uzyskania informacji z rejestru przysługuje dyrektorowi szkoły oraz organom wymienionym w art. 85x, ust. 12, pkt 3-6 ustawy – Karta Nauczyciela.

Na podstawie art. 95v ustawy – Karta Nauczyciela wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu prowadzenia postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec nauczycieli oraz wznawiania postępowania dyscyplinarnego* (Dz. U. z 2016 r., poz. 741)

✓ **Odraczenie spełniania obowiązku szkolnego** (zob. **obowiązek szkolny**)

Na podstawie art. 36 ust. 4-6 ustawy – Prawo oświatowe na wniosek rodziców odracza rozpoczęcie spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego o jeden rok szkolny dyrektor publicznej szkoły podstawowej, w **obwodzie szkolnym** (zob.), w którym dziecko mieszka. Wniosek taki składa się w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat, nie później niż do dnia 31 sierpnia. Odroczenie dotyczy roku szkolnego, w którym dziecko ma rozpocząć spełnianie obowiązku szkolnego. Do wniosku dołącza się opinię wydaną przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną albo niepubliczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, założoną zgodnie z art. 168 oraz zatrudniającą pracowników posiadających kwalifikacje określone dla pracowników publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, z której wynika potrzeba odroczenia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego w danym roku szkolnym.

Dziecko z niepełnosprawnością, posiadające orzeczenie o potrzebie **kształcenia specjalnego** (zob.) jest odroczone, czyli objęte nadal wychowaniem przedszkolnym w wieku powyżej 7 lat, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko to kończy 9 lat. Dyrektor publicznej szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, na wniosek rodziców, odracza rozpoczęcie spełnia-

nia przez dziecko obowiązku szkolnego w danym roku szkolnym. Wniosek składa się w roku kalendarzowym (nie później niż do 31 sierpnia), w którym dziecko kończy 7 lat, można go także złożyć ponownie w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 8 lat. Do wniosku dołącza się orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz opinię, z której wynika potrzeba odroczenia spełniania przez dziecko obowiązku szkolnego w danym roku szkolnym, wydaną przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną albo niepubliczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

✓ **Odwołanie ze stanowiska kierowniczego w szkole (placówce)**,
(zob. także - **dyrektor szkoły, wicedyrektor szkoły**)

Kwestia odwołania z funkcji dyrektora uregulowana jest m. in. w art. 66, ust. 1, 3 ustawy – Prawo oświatowe przy okazji zapisu, który stanowi, iż: jeżeli szkoła lub placówka albo organ prowadzący prowadzi działalność z naruszeniem przepisów niniejszej ustawy lub ustawy o systemie oświaty albo rozporządzeń wydanych na ich podstawie, organ sprawujący nadzór pedagogiczny może polecić, w drodze decyzji, usunięcie uchybień w wyznaczonym terminie. Jeżeli dyrektor szkoły lub placówki nie usunie w wyznaczonym terminie uchybień, nie opracuje lub nie wdroży w określonych w harmonogramie terminach programu poprawy efektywności kształcenia lub wychowania albo nie uwzględni w tym programie zgłoszonych uwag i wniosków, organ sprawujący nadzór pedagogiczny występuje do organu prowadzącego szkołę lub placówkę z wnioskiem o odwołanie dyrektora szkoły lub placówki z końcem albo w czasie roku szkolnego bez wypowiedzenia. Wniosek złożony w tej sprawie przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny jest wiążący dla organu prowadzącego szkołę lub placówkę.

Z wnioskiem o odwołanie nauczyciela ze stanowiska dyrektora lub z innego stanowiska kierowniczego w szkole lub placówce może wystąpić także **rada pedagogiczna** (zob.). W tym przypadku organ uprawniony do odwołania jest obowiązany przeprowadzić postępowanie wyjaśniające i powiadomić o jego wyniku radę pedagogiczną w ciągu 14 dni od dnia otrzymania wniosku (art. 72, ust. 2-3 UPo).

Odwołanie następuje na podstawie przepisów *ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks Pracy* dotyczących nawiązania stosunku pracy na podstawie powołania (art. 63, ust. 2 U-Po).

Zasady te obowiązują od 1 września 2017 r. Dotychczasowe przepisy ustawy o systemie oświaty w tym zakresie zostały bez większych modyfikacji przeniesione do ustawy – Prawo oświatowe. Jedyna różnica pomiędzy dotychczasowym art. 38 ustawy o systemie oświaty i art. 66

ustawy – Prawo oświatowe jest taka, że wydłużony został termin (z 5 do 21 dni) na przedstawienie opinii przez kuratora oświaty dotyczącej odwołania dyrektora szkoły w przypadkach szczególnie uzasadnionych.

✓ **Ogólnopolska Sieć Edukacyjna (OSE)**

Została ustanowiona *ustawą z dnia 27 października 2017 r. o Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2184), która określa cele i źródła finansowania Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej. OSE ma na celu: 1) umożliwienie szkole szerokopasmowego dostępu do Internetu; 2) podnoszenie poziomu kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli w ramach doskonalenia zawodowego nauczycieli; 3) umożliwienie wspomagania procesu kształcenia w szkole.

Dzięki OSE na terenach dotychczas wykluczonych cyfrowo, przy wsparciu państwa, powstanie najnowocześniejsza infrastruktura z szybkim Internetem. W 2018 r. rozpocznie się wyrównywanie szans dzieci ze szkół w najmniejszych miejscowościach, które będą mogły korzystać z Internetu 100 Mb/s na tych samych zasadach, co ich rówieśnicy z dużych miast. Będzie to publiczna sieć telekomunikacyjna, dzięki której szkoły podstawowe i ponadpodstawowe otrzymają bezpłatny dostęp do szybkiego Internetu wraz z usługami bezpieczeństwa sieciowego i teleinformatycznego oraz usługami ułatwiającymi dostęp do technologii cyfrowych. Ustawa jest konsekwencją przyjęcia przez rząd 13 czerwca 2017 r. uchwały w sprawie realizacji Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej „100 Mega na 100-lecie”. Inicjatywa Ministerstwa Cyfryzacji – zakładająca zapewnienie wszystkim szkołom w Polsce możliwości bezpłatnego dostępu do szybkiego Internetu – wpisuje się w obchody 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r. Będzie to także jeden z największych w skali Unii Europejskiej program dotyczący cyfryzacji szkół wchodzących w skład systemu oświaty. OSE będzie siecią wirtualną, opartą na istniejącej lub planowanej infrastrukturze telekomunikacyjnej będącej własnością operatorów telekomunikacyjnych lub jednostek samorządu terytorialnego wykonujących działalność związaną z telekomunikacją (do której operator sieci OSE będzie musiał uzyskać dostęp). Projekt ustawy przewiduje również możliwość inwestowania w infrastrukturę telekomunikacyjną przez operatora sieci OSE, ale wyłącznie, jeśli będzie to niezbędne do zapewnienia jednostkom oświatowym dostępu do sieci OSE.

Operatorem OSE będzie Naukowa i Akademicka Sieć Komputerowa – Państwowy Instytut Badawczy (art. 4). Koszty funkcjonowania OSE zostaną pokryte ze środków budżetu państwa, przy czym podejmowane są działania na rzecz pozyskania środków na sfinansowanie nakładów in-

westycyjnych w ramach unijnego Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa.

Wprowadzenie OSE może wpłynąć na zmianę sposobu kształcenia uczniów i nauczycieli poprzez włączenie i powszechne wykorzystanie zasobów edukacyjnych dostępnych przez Internet. Sposób udostępnienia i gromadzenia tych zasobów w sieci OSE zostanie opracowany przez MEN. Przyczyni się także do rozwoju nowych form kształcenia oraz kompetencji i umiejętności cyfrowych (w tym, wprowadzanej przez MEN od 1 września 2017 r., w ramach nowej podstawy programowej, powszechnej nauki programowania od klasy 1 szkoły podstawowej). Przede wszystkim jednak wprowadzenie OSE wpłynie na wyrównanie szans edukacyjnych wszystkich uczniów w Polsce, w szczególności zamieszkujących tereny o niskiej gęstości zaludnienia i uczących się w szkołach o małej liczbie uczniów, dla których dostęp do wiedzy i nowoczesnych technologii jest podstawowym elementem podnoszenia ich potencjału edukacyjnego.

Świadczenie usług pierwszym szkołom planowane jest od 1 września 2018 r.

✓ **Ograniczenie zatrudnienia**

Organ prowadzący szkołę może nałożyć na nauczyciela obowiązek podjęcia pracy w innej szkole lub szkołach i na tym samym lub - za jego zgodą - na innym stanowisku, w celu uzupełnienia tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych w wymiarze nie większym niż 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć. W wypadku niewyrażenia zgody nauczyciel otrzymuje wynagrodzenie za część obowiązkowego wymiaru zajęć.

Zasada ograniczenia zatrudnienia nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania do wymiaru nie niższego niż 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć i proporcjonalnego zmniejszenia wynagrodzenia może być - za zgodą nauczyciela - stosowana również w wypadku, gdy z przyczyn całkowitej likwidacji lub częściowej likwidacji szkoły, nie ma możliwości zatrudnienia nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć oraz nie istnieją warunki do uzupełnienia tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych w innej szkole. W razie braku zgody nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania na ograniczenie wymiaru zatrudnienia i proporcjonalne zmniejszenie wynagrodzenia, stosuje się przepisy art. 20 KN.

W przypadku rozwiązania z nauczycielem stosunku pracy z przyczyn, o których mowa w art. 20 ust. 1 KN, lub przeniesienia go w stan nieczynny, po uprzednim zastosowaniu ust. 2, podstawą ustalenia odprawy,

o której mowa w art. 20, ust. 2, lub wynagrodzenia, o którym mowa w art. 20, ust. 6, jest wynagrodzenie zasadnicze określone w przepisach wydanych na podstawie art. 30, ust. 5, ustalone odpowiednio do posiadanego przez nauczyciela stopnia awansu zawodowego i posiadanych kwalifikacji oraz z uwzględnieniem wymiaru zajęć obowiązkowych nauczyciela z miesiąca przypadającego bezpośrednio przed zastosowaniem ust. 2.

Do nauczyciela zatrudnionego w kilku szkołach, który w żadnej z tych szkół nie jest zatrudniony w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, łącznie jednak wymiar jego zajęć stanowi co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć dla danego stanowiska, nie ma zastosowania przepis art. 91b, ust. 1 KN.

✓ **Organ prowadzący szkołę (placówkę)**

Organem prowadzącym szkołę (placówkę) mogą być: 1) minister; 2) jednostka samorządu terytorialnego; 3) inne osoby prawne i fizyczne prowadzące szkołę lub placówkę (art. 4, ust. 16 U-Po). Do jego zadań należy w szczególności: 1) zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki; 2) zapewnienie warunków umożliwiających stosowanie specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym; 3) wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie; 4) zapewnienie obsługi administracyjnej, w tym prawnej, obsługi finansowej, w tym w zakresie wykonywania czynności, wynikających z *ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości* (Dz. U. z 2018 r. poz. 395, 398), i obsługi organizacyjnej szkoły lub placówki; 5) wyposażenie szkoły lub placówki w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczo-profilaktycznych, przeprowadzania egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych; 6) wykonywanie czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w stosunku do dyrektora szkoły lub placówki.

W celu wykonywania zadań organy prowadzące szkoły i placówki, łącznie z ministerstwami prowadzącymi szkoły, mogą tworzyć **jednostki obsługi ekonomiczno-administracyjnej szkół i placówek** (zob.) lub organizować wspólną obsługę administracyjną, finansową i organizacyjną prowadzonych szkół i placówek (art. 10, ust. 1-2 U-Po).

✓ **Organizacja publicznych szkół i publicznych przedszkoli** (zob. wychowanie przedszkolne)

Na podstawie art. 11 ustawy – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli* (Dz. U z 2017 r., poz. 649). W paragrafie 1 tego aktu prawa podano, iż nazwa publicznego przedszkola, a także publicznej szkoły podstawowej, liceum ogólnokształcącego, technikum, branżowej szkoły I stopnia, branżowej szkoły II stopnia, szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy i szkoły policealnej musi zawierać: 1) odpowiednio określenie: „Przedszkole”, „Szkoła Podstawowa”, „Liceum Ogólnokształcące”, „Technikum”, „Branżowa Szkoła I stopnia”, „Branżowa Szkoła II stopnia”, „Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy”, „Szkoła Policealna”; 2) ustalony przez organ prowadzący, odrębnie dla danego typu szkoły, numer porządkowy szkoły, wyrażony cyfrą arabską, a w przypadku liceum ogólnokształcącego – cyfrą rzymską, jeżeli w danej miejscowości jest więcej niż jedna szkoła danego typu, lub numer porządkowy przedszkola wyrażony cyfrą arabską, jeżeli w danej miejscowości jest więcej niż jedno przedszkole; 3) imię szkoły lub przedszkola, jeżeli imię takie nadano; 4) nazwę miejscowości, w której siedzibę ma szkoła lub przedszkole. Nadto nazwa szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe może także zawierać wskazanie: 1) kierunku kształcenia zawodowego; 2) organu prowadzącego szkołę. Natomiast nazwa: 1) szkoły: specjalnej, integracyjnej, sportowej, mistrzostwa sportowego i szkoły ponadpodstawowej dwujęzycznej zawiera użyte w odpowiednim rodzaju określenie: „Specjalna”, „Integracyjna”, „Sportowa”, „Mistrzostwa Sportowego” i „Dwujęzyczna”; 2) szkoły podstawowej z oddziałami przedszkolnymi, szkoły ogólnodostępnej z oddziałami specjalnymi, integracyjnymi, dwujęzycznymi, sportowymi oraz mistrzostwa sportowego może zawierać użyte w odpowiednim rodzaju określenie: „z Oddziałami Przedszkolnymi”, „z Oddziałami Specjalnymi”, „z Oddziałami Integracyjnymi”, „z Oddziałami Dwujęzycznymi”, „z Oddziałami Sportowymi” i „z Oddziałami Mistrzostwa Sportowego”; 3) przedszkola specjalnego i integracyjnego oraz przedszkola ogólnodostępnego z oddziałami specjalnymi i integracyjnymi zawiera odpowiednio określenie: „Specjalne”, „Integracyjne”, „z Oddziałami Specjalnymi” i „z Oddziałami Integracyjnymi”.

Nazwa szkoły dla dorosłych zawiera wskazanie typu szkoły oraz określenie „dla Dorosłych”. Nazwa przedszkola specjalnego i przedszkola ogólnodostępnego z oddziałami specjalnymi oraz szkoły specjalnej i szkoły ogólnodostępnego z oddziałami specjalnymi może zawierać określenie rodzaju niepełnosprawności odpowiednio dzieci lub uczniów.

Nazwa szkoły lub przedszkola może zawierać określenie języka mniejszości narodowej, języka mniejszości etnicznej lub języka regionalnego, jeżeli są w niej prowadzone: 1) zajęcia edukacyjne w języku mniejszości narodowej, języku mniejszości etnicznej lub języku regionalnym lub 2) zajęcia edukacyjne w dwóch językach: polskim oraz języku mniejszości narodowej, języku mniejszości etnicznej lub języku regionalnym, lub 3) zajęcia w języku mniejszości narodowej, języku mniejszości etnicznej lub języku regionalnym w formie odrębnych zajęć.

Nazwa szkoły podstawowej filialnej zawiera określenie „Szkoła filialna” oraz nazwę szkoły podstawowej, której jest organizacyjnie podporządkowana. Nazwa szkoły lub przedszkola wchodzących w skład zespołu szkół, oprócz nazwy tej szkoły lub przedszkola, zawiera nazwę zespołu. Nazwa szkoły specjalnej wchodzącej w skład specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub młodzieżowego ośrodka socjoterapii, oprócz nazwy tej szkoły, zawiera nazwę ośrodka. Nazwa przedszkola specjalnego wchodzącego w skład specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, oprócz nazwy tego przedszkola, zawiera nazwę ośrodka.

W paragrafach 5-7 tego rozporządzenia zawarto szczegółowo rozstrzygnięcia dotyczące liczby dzieci w **oddziałach przedszkolnych** (zob.) i klasach I-III szkoły podstawowej (zob. **liczebność oddziałów**).

W dniu 4 kwietnia 2018 r. Minister Edukacji Narodowej podpisała rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli. Wejdzie ono w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia. Rozporządzenie wprowadza zmiany w obowiązującym rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 649). Zmianie ulegają zasady podziału oddziału klasy I, II i III szkoły podstawowej w przypadku zwiększenia liczby uczniów danego oddziału w trakcie roku szkolnego, ponad liczbę uczniów określoną w przepisach nowelizowanego rozporządzenia (25 uczniów). W akcie tym doprecyzowano zakres informacji, jakie powinny znaleźć się w arkuszach organizacji publicznych szkół i przedszkoli, w tym, między innymi, wprowadzono zasadę umieszczania w arkuszach organizacji imion i nazwisk nauczycieli. Dookreślono terminy opiniowania i zatwierdzania arkuszy organizacji publicznych szkół i przedszkoli. Rozporządzenie wprowadza także nową regulację stwarzającą możliwość rozszerzenia nazwy publicznej szkoły i publicznego przedszkola o dodatkowe określenie wynikające z potrzeb lub oczekiwań społeczności lokalnej lub szkolnej. Zmiany te są niezwykle ważne ze względu na zbliżający się termin opracowywania i opiniowania arkuszy

organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli na kolejny rok szkolny 2018/2019.

✓ **Ośrodki adopcyjne**

Zadania ośrodka adopcyjnego określa *ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz. U. z 2011, Nr 149, poz. 887 oraz z 2017 r., poz. 697, 1292, 2217, z 2018 r., poz. 107, 416), do których należą w szczególności: 1) kwalifikacja dzieci zgłoszonych do przysposobienia oraz sporządzanie dla dziecka zakwalifikowanego do przysposobienia diagnozy psychologicznej i pedagogicznej oraz gromadzenie aktualnych informacji o stanie zdrowia dziecka; 2) promowanie idei adopcji, w tym poszukiwanie kandydatów do przysposobienia dziecka; 3) dobór rodziny przysposabiającej właściwej ze względu na potrzeby dziecka; 3) współpraca z sądem opiekuńczym, polegająca w szczególności na powiadamianiu o okolicznościach uzasadniających wszczęcie z urzędu postępowania opiekuńczego; 4) udzielanie pomocy w przygotowaniu wniosków o przysposobienie i zgromadzeniu niezbędnych dokumentów; 5) gromadzenie i aktualizowanie informacji o dzieciach, które mogą być przysposobione; 6) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych kandydatów do przysposobienia dziecka; 7) przeprowadzanie analizy sytuacji osobistej, zdrowotnej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej kandydatów do przysposobienia dziecka, czyli wywiadem adopcyjnym; 8) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej dla kandydatów do przysposobienia dziecka; 9) wspieranie psychologiczno-pedagogiczne kandydatów do przysposobienia dziecka oraz osób, które przysposobiły dziecko; 10) wydawanie świadectw ukończenia szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka, opinii o ich kwalifikacjach osobistych oraz sporządzanie opinii kwalifikacyjnej w sprawach dotyczących umieszczenia dzieci w rodzinie przysposabiającej; 11) wydawanie świadectw ukończenia szkolenia dla kandydatów do przysposobienia dziecka, dokonywanie wstępnej oceny kandydatów do przysposobienia dziecka oraz sporządzanie opinii kwalifikacyjnej w sprawach dotyczących umieszczenia dzieci w rodzinie przysposabiającej; 12) prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń; 13) prowadzenie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń; 14) zapewnienie pomocy psychologicznej kobietom w ciąży oraz pacjentkom oddziałów ginekologiczno-

położniczych, które sygnalizują zamiar pozostawienia dziecka bezpośrednio po urodzeniu.

Nadto ustawa nakłada na ośrodek adopcyjny obowiązek: 1) współpracy i udzielania asystentowi rodziny odpowiedniej pomocy w wykonywaniu czynności zawodowych; 2) współpracy z rodzinami zastępczymi oraz rodzinnymi domami dziecka, w sytuacji, kiedy toczy się postępowanie w sprawie ustalenia sytuacji prawnej dziecka oraz postępowania adopcyjnego w stosunku do dziecka będącego pod ich opieką; 3) współpracy z organizatorem pieczy zastępczej oraz koordynatorami rodzinnej pieczy w celu poszukiwania rodzin przysposabiających dla dzieci z uregulowaną sytuacją prawną; 4) oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinach zastępczych oraz rodzinnych domach dziecka, 5) udziału w posiedzeniach zespołu powoływanego w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Zgodnie z dyspozycją art. 241 tego aktu prawa marszałkowie województw, w terminie do dnia 31 grudnia 2011 r. mieli za zadanie utworzenie ośrodków adopcyjnych, zaś starostowie w tym samym terminie mieli obowiązek wyznaczyć organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Z dniem 27 sierpnia 2018 r. ustawa stosowana będzie także do osób posiadających obywatelstwo polskie: 1) mających miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, 2) niemających miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ale przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; 3) osób umieszczonych w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego za zgodą sądu polskiego.

P

✓ **Patron szkoły (placówki)**

W związku z reformą systemu edukacji szkoły, które podlegały zmianom organizacyjnym w związku z reformą, a mają patrona, zachowały go. Szczegóły określone zostały w *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli* (Dz. U. z 2017 r., poz. 649).

8-letnia szkoła podstawowa zachowuje imię dotychczasowej sześciolletniej szkoły podstawowej w przypadku, gdy: 1) 6-letnia szkoła podstawowa staje się 8-letnią szkołą podstawową; 2) szkoła podstawowa dla dorosłych z klasą VI staje się szkołą podstawową dla dorosłych z klasą VII i VIII; 3) szkoła podstawowa obejmująca strukturą organiza-

cyjną część klas 6-letniej szkoły podstawowej staje się 8-letnią szkołą podstawową obejmującą strukturą organizacyjną te same klasy szkoły podstawowej (art. 117 i art. 176 U-Pwu-Po).

4-letnie liceum ogólnokształcące zachowuje imię dotychczasowego 3-letniego liceum ogólnokształcącego w przypadku, gdy: 1) 3-letnie liceum ogólnokształcące staje się 4-letnim liceum ogólnokształcącym; 2) 3-letnie liceum ogólnokształcące dla dorosłych staje się 4-letnim liceum ogólnokształcącym dla dorosłych (art. 146 i art. 184 U-Pwu-Po).

5-letnie technikum zachowuje imię dotychczasowego 4-letniego technikum w przypadku, gdy 4-letnie technikum staje się 5-letnim technikum. (art. 152 U-Pwu-Po).

Branżowa szkoła I stopnia zachowuje imię dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej w przypadku, gdy zasadnicza szkoła zawodowa staje się branżową szkołą I stopnia. (art. 162 U-Pwu-Po).

Szkoła, którą przekształcono z dotychczasowego gimnazjum w szkołę innego typu, zachowuje imię dotychczasowego gimnazjum w przypadku, gdy następuje: 1) przekształcenie gimnazjum w 8-letnią szkołę podstawową; 2) przekształcenie gimnazjum w dotychczasowe: a) 3-letnie liceum ogólnokształcące, b) 4-letnie technikum; przekształcenie gimnazjum w: a) 4-letnie liceum ogólnokształcące, b) 5-letnie technikum, c) branżową szkołę I stopnia; przekształcenie gimnazjum dla dorosłych w: a) szkołę podstawową dla dorosłych, b) liceum ogólnokształcące dla dorosłych; przekształcenie gimnazjum specjalnego w 8-letnią szkołę podstawową specjalną obejmującą strukturą organizacyjną część klas tej szkoły; przekształcenie gimnazjum dwujęzycznego lub gimnazjum ogólnodostępnego z oddziałami dwujęzycznymi w: a) 8-letnią szkołę podstawową albo 8-letnią szkołę podstawową ogólnodostępną z oddziałami dwujęzycznymi, b) liceum ogólnokształcące, liceum ogólnokształcące dwujęzyczne lub liceum ogólnokształcące z oddziałami dwujęzycznymi, c) technikum, technikum dwujęzyczne lub technikum z oddziałami dwujęzycznymi; przekształcenie gimnazjum ogólnodostępnego z oddziałami międzynarodowymi w: a) 8-letnią szkołę podstawową albo 8-letnią szkołę podstawową ogólnodostępną z oddziałami międzynarodowymi, b) liceum ogólnokształcące albo liceum ogólnokształcące z oddziałami międzynarodowymi, c) technikum albo technikum z oddziałami międzynarodowymi, d) branżową szkołę I stopnia albo branżową szkołę I stopnia z oddziałami międzynarodowymi; przekształcenie gimnazjum sportowego, gimnazjum mistrzostwa sportowego lub gimnazjum ogólnodostępnego z oddziałami sportowymi w: a) 8-letnią szkołę podstawową, 8-letnią szkołę podstawową sportową, 8-letnią szkołę podstawową mistrzostwa sportowego albo 8-letnią szkołę podstawową ogólnodo-

stępną z oddziałami sportowymi albo oddziałami mistrzostwa sportowego, b) liceum ogólnokształcące, liceum ogólnokształcące sportowe, liceum ogólnokształcące mistrzostwa sportowego albo liceum ogólnokształcące z oddziałami sportowymi albo oddziałami mistrzostwa sportowego, c) technikum, technikum sportowe, technikum mistrzostwa sportowego albo technikum z oddziałami sportowymi albo oddziałami mistrzostwa sportowego, d) branżową szkołę I stopnia, branżową szkołę I stopnia sportową, branżową szkołę I stopnia mistrzostwa sportowego albo branżową szkołę I stopnia z oddziałami sportowymi albo oddziałami mistrzostwa sportowego (art. 129, art. 182, art. 200 i art. 201 –Pwu-Po).

Szkoła innego typu, do której włączono dotychczasowe gimnazjum, zachowuje swoje imię w przypadku, gdy następuje: 1) włączenie gimnazjum do 8-letniej szkoły podstawowej, 2) włączenie gimnazjum do dotychczasowych: a) 3-letniego liceum ogólnokształcącego, b) 4-letniego technikum; 3) włączenie gimnazjum do: a) 4-letniego liceum ogólnokształcącego, b) 5-letniego technikum, c) branżowej szkoły I stopnia; 4) włączenie gimnazjum dla dorosłych do: a) szkoły podstawowej dla dorosłych, b) liceum ogólnokształcącego dla dorosłych; 5) włączenie gimnazjum dwujęzycznego lub gimnazjum ogólnodostępnego z oddziałami dwujęzycznymi do: a) 8-letniej szkoły podstawowej lub 8-letniej szkoły podstawowej ogólnodostępnej z oddziałami dwujęzycznymi, b) liceum ogólnokształcącego, liceum ogólnokształcącego dwujęzycznego lub liceum ogólnokształcącego z oddziałami dwujęzycznymi, c) technikum, technikum dwujęzycznego lub technikum z oddziałami dwujęzycznymi; 6) włączenie gimnazjum ogólnodostępnego z oddziałami międzynarodowymi do: a) 8-letniej szkoły podstawowej albo 8-letniej szkoły podstawowej ogólnodostępnej z oddziałami międzynarodowymi, b) liceum ogólnokształcącego albo liceum ogólnokształcącego z oddziałami międzynarodowymi, c) technikum albo technikum z oddziałami międzynarodowymi, d) branżowej szkoły I stopnia albo branżowej szkoły I stopnia z oddziałami międzynarodowymi; 7) włączenie gimnazjum sportowego, gimnazjum mistrzostwa sportowego lub gimnazjum ogólnodostępnego z oddziałami sportowymi do: a) 8-letniej szkoły podstawowej, 8-letniej szkoły podstawowej sportowej, 8-letniej szkoły podstawowej mistrzostwa sportowego albo 8-letniej szkoły podstawowej ogólnodostępnej z oddziałami sportowymi albo oddziałami mistrzostwa sportowego, b) liceum ogólnokształcącego, liceum ogólnokształcącego sportowego, liceum ogólnokształcącego mistrzostwa sportowego albo liceum ogólnokształcącego z oddziałami sportowymi albo oddziałami mistrzostwa sportowego, c) technikum, technikum sportowego, technikum mistrzo-

stwa sportowego albo technikum z oddziałami sportowymi albo oddziałami mistrzostwa sportowego, d) branżowej szkoły I stopnia, branżowej szkoły I stopnia sportowej, branżowej szkoły I stopnia mistrzostwa sportowego albo branżowej szkoły I stopnia z oddziałami sportowymi albo oddziałami mistrzostwa sportowego (art. 129, art. 182 i art. 201 U-Pwu-Po).

W przypadku: 1) zespołu publicznych szkół składającego się z 6-letniej szkoły podstawowej i gimnazjum, który staje się 8-letnią szkołą podstawową, 2) zespołu publicznych szkół składającego się z gimnazjum i 3-letniego liceum ogólnokształcącego, który staje się 4-letnim liceum ogólnokształcącym, 3) zespołu publicznych szkół składającego się z gimnazjum i technikum, który staje się 5-letnim technikum, 4) zespołu publicznych szkół składającego się z gimnazjum i zasadniczej szkoły zawodowej, który staje się branżową szkołą I stopnia – szkole podstawowej, liceum ogólnokształcącemu, technikum i branżowej szkole I stopnia, imię wskazuje organ prowadzący spośród imienia zespołu szkół lub imion szkół wchodzących w skład tego zespołu. (art. 191, art. 193 i art.196 U-Pwu-Po).

W przypadku szkół wchodzących w skład zespołu szkół składającego się z co najmniej 3 szkół, do imion tych szkół wchodzących w skład zespołu stosuje się przepisy dotyczące zachowywania imion, takie jak w przypadku zachowywania imion przez samodzielne szkoły publiczne (określone w § 21 ust. 1–6 projektu rozporządzenia).

Do zmiany lub uchylenia nadania imienia szkole lub przedszkolu procedura stosowana jest taka sama jak przy nadawaniu imienia szkole, tzn. imię nadaje organ prowadzący na wspólny wniosek rady szkoły, a w przypadku braku rady szkoły – na wspólny wniosek rady pedagogicznej, rady rodziców i samorządu uczniowskiego (Rozporządzenie MEN j. w.)

✓ **Pieczą zastępczą**

Dzieciom i młodzieży, które zostały pozbawione całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, a także dzieciom i młodzieży niedostosowanym społecznie organizuje się opiekę i wychowanie na zasadach określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz w przepisach o pomocy społecznej (art. 129 U-Po).

Szczegółowe kwestie rozstrzyga ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r., poz. 697, 1292, 2217, z 2018 r., poz. 107, 416). Określa ona: 1) zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; 2) zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków; 3) zadania

administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; 4) zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej; 5) zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Stosownie do art. 39 ust. 1 tej ustawy formami rodzinnej pieczy zastępczej są: 1) rodzina zastępcza: a) spokrewniona, b) niezawodowa, c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna; 2) rodzinny dom dziecka. W art. 41 ustalono, że rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, zaś rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Na podstawie art. 127 przywołanej wyżej ustawy wydano *rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej* (Dz. U. z 2011 r., Nr 292, poz. 1720), które określa: 1) tryb i sposób kierowania i przyjmowania dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej i interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego oraz ich opuszczania, z uwzględnieniem dzieci cudzoziemców; 2) organizację placówek i ośrodków, w tym: a) maksymalną liczbę dzieci pozostających pod opieką jednego wychowawcy oraz innych osób pracujących z dziećmi, w zależności od organizacji pracy i potrzeb dzieci, b) warunki sprawowania opieki w godzinach nocnych, c) organizację pracy wychowawczej, w tym tryb przeprowadzania diagnozy psychofizycznej dziecka, d) prowadzoną dokumentację dotyczącą dziecka; 3) standardy usług świadczonych w placówkach i ośrodkach; 4) wzór wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie placówki lub ośrodka.

✓ **Placówka publiczna**

Są to placówki w systemie oświaty obejmujące: 1) placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego; 2) placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych; 3) poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu; 4) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne

ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze umożliwiające dzieciom i młodzieży, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, realizację odpowiednio obowiązku; 5) placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania; 6) biblioteki pedagogiczne (art. 2, pkt 3, 4, 6-8 i 10 U-Po).

Placówka publiczna działa w oparciu o **statut szkoły placówki** (zob.), który powinien określać w szczególności: 1) nazwę i typ placówki oraz jej cele i zadania; 2) organ prowadzący placówkę; 3) organy placówki oraz ich kompetencje; 4) organizację placówki; 5) zakres zadań nauczycieli oraz innych pracowników placówki. Ramowe statuty placówek publicznych, zgodnie z dyspozycją art. 112 ustawy – Prawo oświatowe, określił *rozporządzeniu Minister Edukacji Narodowej z dnia 21 lipca 2017 r. w sprawie ramowych statutów: publicznej placówki kształcenia ustawicznego, publicznej placówki kształcenia praktycznego oraz publicznego ośrodka kształcenia i doskonalenia zawodowego* (Dz. U. z 2017 r., Nr 1451).

✓ **Placówka rolnicza**

Placówka i ośrodki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki kształcenia i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności oraz kwalifikacji zawodowych wyłącznie w zawodach, dla których, zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego, ministrem właściwym jest minister właściwy do spraw rolnictwa, minister właściwy do spraw rozwoju wsi lub minister właściwy do spraw rynków rolnych (art. 2, pkt 4; art. 4, ust. 15; art. 46, ust. 1 U-Po).

Na podstawie art. 36 ust. 8 *ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1065, 1292, 1321, 1428, 1543, 2371, z 2018 r. poz. 107, 138), wydane zostało *rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1145), które określa się klasyfikację zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy, a która jest stosowana w zakresie: 1) pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego; 2) szkolenia zawodowego; 3) gromadzenia danych do określania polityki zatrudnienia i kształcenia ustawicznego; 4) prowadzenia badań, analiz, prognoz i innych opracowań dotyczących rynku pracy.

✓ **Placówki (publiczne i niepubliczne) doskonalenia nauczycieli**

Placówki tworzone celu doskonalenia zawodowego nauczycieli. Ich zadania zostały zdefiniowane w art. 8 ustawy – Prawo oświatowe oraz dodatkowo w art. 184 ust. 2 tej ustawy, tj. podejmowanie działań na rzecz doskonalenia systemu oświaty, zgodnie z polityką oświatową państwa, w zakresie określonym w statutach tych placówek.

Plan sieci publicznych placówek doskonalenia nauczycieli określa strategia rozwoju województwa. Zakładanie i prowadzenie publicznych placówek doskonalenia należy do zadań samorządu województwa, za wyjątkiem zakładanych i prowadzonych przez ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego (art. 8, ust. 22, 25 U-Po).

Nadto w systemie mogą istnieć niepubliczne placówki doskonalenia mogą zakładać i prowadzić osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz osoby fizyczne. Doskonalenie zawodowe nauczycieli prowadzą również nauczyciele, którym powierzono zadania doradców metodycznych (art. 184 U-Po)

Placówki doskonalenia są obowiązane uzyskać akredytację stanowiącą potwierdzenie, że dana placówka zapewnia wysoką jakość prowadzonych form doskonalenia nauczycieli, która przyznaje kurator oświaty właściwy dla siedziby placówki, w drodze decyzji administracyjnej, wydawanej po przeprowadzeniu przez zespół powołany przez kuratora oświaty oceny działalności danej placówki. Może ją uzyskać, po wniesieniu odpowiedniej opłaty, placówka doskonalenia, która: 1) prowadzi działalność zgodnie z przepisami prawa; 2) organizuje i prowadzi formy doskonalenia zawodowego nauczycieli; 3) w planowaniu swojej pracy uwzględnia wnioski z analizy badań nauczycieli, szkół i placówek korzystających z oferty placówki doskonalenia; 4) wykorzystuje zasoby własne i środowiska lokalnego na rzecz rozwoju; 5) opracowała i stosuje system zapewniania jakości oraz systematycznie go doskonali; 6) zatrudnia wykwalifikowaną kadre; 7) zapewnia wykwalifikowaną kadre do realizacji form doskonalenia zawodowego nauczycieli; 8) zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki realizacji form doskonalenia zawodowego nauczycieli; 9) zapewnia nowoczesną bazę dydaktyczną; 10) prowadzi działalność informacyjną i upowszechnia problematykę doskonalenia nauczycieli (art. 184 U-Po).

Na podstawie art. 78 ust. 1 (obecnie uchylonego) ustawy o systemie oświaty wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 września 2016 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli* (Dz. U. z 2016 poz. 1591), które określa: 1) warunki i tryb tworzenia, przekształcania i likwidowania oraz organizację i sposób działania placówek doskonalenia nauczycieli, w tym zakres ich działalności obowiąz-

kowej; 2) zadania doradców metodycznych, warunki i tryb powierzania nauczycielom zadań doradcy metodycznego; 3) zadania, które mogą być realizowane wyłącznie przez placówki doskonalenia nauczycieli posiadające akredytację oraz publiczne placówki doskonalenia nauczycieli. Zgodnie § 2 tego aktu placówka doskonalenia działa na podstawie statutu, który określa: 1) nazwę placówki doskonalenia oraz jej szczegółowe cele; 2) organ prowadzący placówkę doskonalenia; 3) zadania placówki doskonalenia; 4) organizację placówki doskonalenia; 5) tryb wprowadzania zmian w statucie.

Rozporządzenie uwzględnia także status i zadania zatrudnionych w publicznych szkołach i placówkach nauczycieli-doradców metodycznych. Do ich zadań należy w szczególności wspomaganie nauczycieli oraz rad pedagogicznych w: 1) planowaniu, organizowaniu i badaniu efektów procesu dydaktyczno-wychowawczego; 2) opracowywaniu, doborze i adaptacji programów nauczania; 3) rozwijaniu umiejętności metodycznych; 4) podejmowaniu działań innowacyjnych. 3. Nauczyciel-doradca metodyczny realizuje zadania przez: 1) udzielanie indywidualnych konsultacji; 2) prowadzenie zajęć edukacyjnych, zajęć otwartych oraz zajęć warsztatowych; 3) organizowanie innych form doskonalenia wspomagających pracę dydaktyczno-wychowawczą nauczycieli; 4) organizowanie i prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli oraz **dyrektorów szkół i placówek** (zob.).

✓ **Placówki opiekuńczo-wychowawcze**

Byt prawny placówek opiekuńczo-wychowawczych normuje przepis art. 93 ust. 1 *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz. U. z 2011, Nr 149, poz. 887 oraz z 2017 r., poz. 697, 1292, 2217, z 2018 r., poz. 107, 416), który stanowi, że instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie: 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej; 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej; 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówkę opiekuńczo-wychowawczą prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. Samorząd województwa może prowadzić lub zlecić prowadzenie regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza: 1) zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; 2) realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; 3) umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej; 4) podejmuje działa-

nia w celu powrotu dziecka do rodziny; 5) zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; 6) obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi; 7) zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Na podstawie art. 127 tej ustawy wydane zostało *rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej* (Dz. U. z 2011 r., nr 292, poz. 1720), które określa 1) tryb i sposób kierowania i przyjmowania dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej i interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego oraz ich opuszczania, z uwzględnieniem dzieci cudzoziemców; 2) organizację placówek i ośrodków, o których mowa w pkt 1, w tym: a) maksymalną liczbę dzieci pozostających pod opieką jednego wychowawcy oraz innych osób pracujących z dziećmi, w zależności od organizacji pracy i potrzeb dzieci, b) warunki sprawowania opieki w godzinach nocnych, c) organizację pracy wychowawczej, w tym tryb przeprowadzania diagnozy psychofizycznej dziecka, d) prowadzoną dokumentację dotyczącą dziecka; 3) standardy usług świadczonych w placówkach i ośrodkach; 4) wzór wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie placówki lub ośrodka. Dziecko do placówki opiekuńczo-wychowawczej kieruje powiat właściwy do ponoszenia wydatków na opiekę i wychowanie dziecka.

Do rozporządzenia dołączono wzór wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

✓ **Placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego**

Byt prawny placówek oświatowo-wychowawczych wsparcia dziennego normuje przepis art. 93 ust. 1 *ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz. U. z 2011, Nr 149 poz. 887 oraz z 2017 r., poz. 697, 1292, 2217, z 2018 r., poz. 107, 416), Ustawa ta w art. 9 stanowi, że rodzina może otrzymać wsparcie przez działania: 1) instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny; 2) placówek wsparcia dziennego; 3) rodzin wspierających.

Placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina, podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190, lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. Placówki wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym może prowadzić powiat. Placówka wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym może być prowadzona także przez podmiot, który uzyskał zezwolenie starosty (art. 18). Placówki te wspierają rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji. Współpracują z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także placówkami oświatowymi i podmiotami

lecznymi. Placówki wsparcia dziennego mogą być prowadzone w formie: 1) opiekuńczej –zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań; 2) specjalistycznej - organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię; 3) pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę – prowadzi działania animacyjne i socjoterapeutyczne. Pobyt dziecka w takiej placówce jest bezpłatny i dobrowolny, chyba, że do placówki skieruje sąd.

Na podstawie art. 18b ust. 3 ustawy wydane zostało *rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 października 2015 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego* (Dz. U. z 2015 r., poz. 1630), które określa wymagania lokalowe, w tym warunki ochrony przeciwpożarowej oraz wymagania sanitarne lokalu, w którym może być zorganizowana i prowadzona taka placówka. Rozporządzenie dopuszcza się prowadzenie placówki w lokalu znajdującym się w budynku lub jego części, które nie spełniają wymagań, jeżeli: 1) lokal jest użytkowany przez nie więcej niż 30 dzieci w tym samym czasie; 2) lokal stanowi zwarty zespół przylegających do siebie i powiązanych funkcjonalnie pomieszczeń przeznaczonych do celów prowadzenia placówki; 3) lokal znajduje się w strefie pożarowej wykonanej z elementów nierozprze-strzeniających ognia; wymaganie to nie dotyczy tych części strefy pożarowej, które znajdują się na kondygnacjach powyżej kondygnacji, na której znajduje się lokal, z wyjątkiem kondygnacji znajdującej się bezpośrednio nad lokalem; 4) lokal posiada co najmniej dwa wyjścia na zewnątrz, przy czym jednym z nich są drzwi wyjściowe z lokalu, a drugim inne drzwi lub okno umożliwiające wyjście w sposób bezpieczny bezpośrednio na otwartą przestrzeń; 5) przejście ewakuacyjne do wyjść, o których mowa w pkt 4, prowadzi przez nie więcej niż dwa pomieszczenia lokalu i posiada długość nieprzekraczającą 40 m; 6) lokal jest wyposażony w gaśnice zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów, niezależnie od gaśnic zastosowanych w strefie pożarowej, w której znajduje się lokal; do wyposażenia lokalu stosuje się gaśnice o skuteczności gaśniczej co najmniej 21A; 7) występujące w lokalu i obszarze dróg ewakuacyjnych z lokalu elementy wykończenia wewnątrz i wyposażenia stałego spełniają następujące warunki: a) stałe elementy wyposażenia i wystroju wewnątrz oraz okładziny ścienne i wykładziny pod-

łogowe są co najmniej trudno zapalne, b) okładziny sufitów oraz sufity podwieszane są wykonane z materiałów niepalnych lub niezapalnych, niekapiących i nieodpadających pod wpływem ognia; 8) w strefie pożarowej, w której znajduje się lokal, nie występują inne lokale, w których są prowadzone placówki wsparcia dziennego; 9) w lokalu i na drogach ewakuacyjnych prowadzących z lokalu na zewnątrz budynku nie występują warunki techniczne będące podstawą do uznania budynku za zagrożający życiu ludzi, w odniesieniu do wymagań określonych dla kategorii

zagrożenia ludzi ZL III, oraz są spełnione wymagania określone w przepisach dotyczących ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów, odnoszące się do tej kategorii; 10) drogi ewakuacyjne z lokalu posiadają obudowę o klasie odporności ogniowej co najmniej EI 15, a wyjścia z pomieszczeń na te drogi są zamykane drzwiami; wymaganie dotyczące klasy odporności ogniowej nie dotyczy przypadków, w których z lokalu zapewniono dwie drogi ewakuacyjne, które się nie pokrywają ani nie krzyżują; 11) w przypadku lokalu zlokalizowanego na kondygnacji innej niż pierwsza nadziemna, długość dojścia ewakuacyjnego jest zgodna z wymaganiami przepisów techniczno-budowlanych odnoszących się do kategorii zagrożenia ludzi ZL III; 12) na drodze ewakuacyjnej nie występują schody ze stopniami zabiegowymi, jeżeli schody te są jedyną drogą ewakuacyjną; 13) biegi i spoczniki schodów oraz pochylnie służące do ewakuacji z lokalu są wykonane z materiałów niepalnych i mają klasę odporności ogniowej co najmniej R 30.

✓ **Plan nauczania** (zob. **arkusz organizacyjny szkoły**)

Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 i ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół* (Dz. U. z 2017 r., poz. 703), które jest jednym z ważniejszych aktów prawnych obowiązujących od 1 września 2017 r. w polskim systemie oświaty. Nowe **ramowe plany nauczania** (zob.) określają tygodniową liczbę godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych i zajęć z wychowawcą w poszczególnych klasach danego typu szkoły. **Dyrektor szkoły** (zob.), uwzględniając ramowy plan nauczania, opracowuje tygodniowy (semestralny) rozkład zajęć. Rozporządzenie uwzględnia wprowadzenie do ośmioletniej **szkoły podstawowej** (zob.) nowych obowiązkowych zajęć edukacyjnych: geografii, biologii, chemii i fizyki. Te dwa ostatnie przedmioty będą realizowane w klasach IV-VIII w wymiarze dwóch godzin (lekcyjnych) w tygodniu. W klasach V- VI i VIII uczniowie będą mieli jedną lek-

cję biologii tygodniowo, w klasie VII – dwie. Ponadto w klasach IV-VIII przewidziano tygodniowo jedną godzinę informatyki i cztery wychowania fizycznego. W czteroletnich liceach ogólnokształcących wszyscy uczniowie będą mieli obowiązkowo w tygodniu cztery lekcje języka polskiego, trzy lekcje pierwszego języka obcego, a dwie drugiego, oraz dwie lekcje historii.

✓ **Podręcznik szkolny (szkolny zestaw podręczników)**. (słowo podręcznik wzięte jest od dwóch słów: pod i ręka (*pod + ręka*), czyli podręcznik)

Podręcznik jest książką lub broszurą dopuszczoną do użytku szkolnego (art. 3, pkt 23 Uoso). Podręcznik może mieć postać papierową lub elektroniczną i może być wydawany w częściach (art. 22ao Uoso).

Walną rolę przy wyborze odpowiedniego podręcznika i zeszytu ćwiczeń ustawodawca przekazał nauczycielowi. Zespół nauczycieli prowadzących nauczanie w klasach I-III szkoły podstawowej oraz zespół nauczycieli prowadzących nauczanie danych zajęć edukacyjnych w klasach IV-VIII szkoły podstawowej i szkole ponadpodstawowej przedstawiają dyrektorowi szkoły propozycję: 1) jednego podręcznika do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej oraz jednego podręcznika do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego, lub materiału edukacyjnego, dla uczniów danej klasy - w przypadku klas I-III szkoły podstawowej; 2) jednego podręcznika do danych zajęć edukacyjnych lub materiału edukacyjnego do danych zajęć edukacyjnych, dla uczniów danej klasy - w przypadku klas IV-VIII szkoły podstawowej i szkoły ponadpodstawowej; 3) materiałów ćwiczeniowych.

Zespół nauczycieli przy wyborze podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych dla uczniów niepełnosprawnych objętych kształceniem specjalnym, uwzględniają potrzeby edukacyjne i możliwości psychofizyczne tych uczniów.

Na podstawie zgłoszonej przez zespół propozycji dyrektor szkoły, po zasięgnięciu opinii **rady pedagogicznej** (zob.) i **rady rodziców** (zob.), ustala: 1) zestaw podręczników lub materiałów edukacyjnych obowiązujący we wszystkich oddziałach danej klasy przez co najmniej trzy lata szkolne, 2) materiały ćwiczeniowe obowiązujące w poszczególnych oddziałach w danym roku szkolnym.

Corocznie dyrektor szkoły jest zobowiązany podania do publicznej wiadomości zestawu podręczników lub materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych obowiązujących w danym roku szkolnym.

Uczniowie szkół podstawowych mają prawo do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych, przeznaczonych do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, określonych w ramowych planach nauczania (art. 22 ab, 22ac Uoso).

Jednostki samorządu terytorialnego prowadzące szkoły (placówki) zobowiązane są do zapewnienia wyposażenia szkół w komplety podręczników, które gromadzone są w bibliotece szkolnej. Na realizację tego zadania jednostka samorządu terytorialnego otrzymuje dotację celową z budżetu państwa, udzielaną przez wojewodę (art. 22ae, 22aj Uoso).

Szkoła podstawowa nieodpłatnie: 1) wypożycza uczniom podręczniki lub materiały edukacyjne, mające postać papierową, lub 2) zapewnia uczniom dostęp do podręczników lub materiałów edukacyjnych, mających postać elektroniczną, lub 3) przekazuje uczniom materiały ćwiczeniowe bez obowiązku zwrotu lub je udostępnia (art. 22ak Uoso).

Na podstawie art. 22aw ustawy o systemie oświaty wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2017 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego podręczników* (Dz. U z 2017 r., poz. 481). Rozporządzenie określa: 1) szczegółowe warunki, jakie muszą spełniać dopuszczane do użytku szkolnego podręczniki; 2) rodzaj zajęć edukacyjnych, do których nie dopuszcza się podręczników do użytku szkolnego; 3) szczegółowe warunki i tryb dopuszczania do użytku szkolnego podręczników; 4) dokumenty, jakie należy dołączyć do wniosku o wpis na listę rzeczoznawców; 5) wysokość opłat wnoszonych w postępowaniu o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników; 6) tryb wnoszenia i zwrotu opłat w postępowaniu o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników. Dotyczy dopuszczania do użytku szkolnego podręczników uwzględniających podstawę programową: 1) kształcenia ogólnego określoną w przepisach wydanych na podstawie ustawy – Prawo oświatowe; 2) kształcenia w zawodach określoną w przepisach wydanych na podstawie ustawy – Prawo oświatowe.

W dniu 30 marca 2018 r., na podstawie art. 60 i art. 113 ust. 11 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, zostało opublikowane *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 marca 2018 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe w 2018 r.* (Dz. U. z 2018 r., poz. 655). Rozporządzenie określa na rok 2018: 1) sposób przekazywania przez: a) dyrektora szkoły podstawowej lub szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz dyrektora szkoły podstawowej prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu tery-

torialnego oraz osobę fizyczną jednostkom samorządu terytorialnego informacji niezbędnych dla ustalenia wysokości dotacji celowej, b) dyrektora szkoły podstawowej, szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej lub dotychczasowego gimnazjum, prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, oraz dyrektora szkoły podstawowej lub dotychczasowego gimnazjum, prowadzonych przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego oraz osobę fizyczną, jednostkom samorządu terytorialnego informacji niezbędnych dla ustalenia wysokości dotacji celowej; 2) wzór formularza zawierającego te informacje; wzór wniosku o udzielenie odpowiednio dotacji celowej, w tym kwot refundacji, szkole podstawowej lub dotychczasowemu gimnazjum, prowadzonym przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego oraz osobę fizyczną; 3) sposób przekazywania przez jednostki samorządu terytorialnego wojewodom wniosku o udzielenie odpowiednio dotacji celowej oraz wzór wniosku o udzielenie tych dotacji; 4) tryb i terminy udzielania oraz szczegółowy sposób rozliczania wykorzystania odpowiednio dotacji celowej, w tym kwot refundacji oraz wzór formularza rozliczenia wykorzystania tych dotacji; 5) szczegółowy sposób rozliczania wykorzystania odpowiednio dotacji celowej, w tym kwot refundacji lub dotacji celowej oraz wzór formularza rozliczenia wykorzystania tych dotacji.

✓ **Podstawa programowa kształcenia ogólnego**

Obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania, w tym umiejętności, opisane w formie ogólnych i szczegółowych wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności, które powinien posiadać uczeń po zakończeniu określonego etapu edukacyjnego, oraz zadania wychowawczo-profilaktyczne szkoły, uwzględniane odpowiednio programach nauczania i podczas realizacji zajęć z wychowawcą oraz umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych, a także warunki i sposób realizacji tych podstaw programowych (art. 4, ust. 24 U-Po).

Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a, b, e, f i h ustawy – Prawo oświatowe wydano *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 356), które m. in. określa podstawę programową kształcenia ogólnego

nego dla publicznych szkół: a) szkoły podstawowej, b) szkoły podstawowej – dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, c) branżowej szkoły I stopnia, d) szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, e) szkoły policealnej.

W dniu 16 marca 2018 r. MEN ogłosiło projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej ([http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12309350/13 IV 2018](http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12309350/13_IV_2018)).

✓ **Podstawa programowa kształcenia w zawodach**

Obowiązkowe zestawy celów kształcenia i treści nauczania opisanych w formie oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych i społecznych, niezbędnych dla zawodów lub kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach, uwzględniane w programach nauczania i umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych, oraz warunki realizacji kształcenia w zawodach, w tym zalecane wyposażenie w pomoce dydaktyczne i sprzęt oraz minimalną liczbę godzin kształcenia zawodowego (art. 4, ust. 25 U-Po).

Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach* (Dz. z 2017 r., poz. 860), które określa się podstawę programową kształcenia w zawodach wpisanych do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe.

Podstawę programową stosuje się do: 1) szkół ponadpodstawowych; 2) pięcioletniego technikum – począwszy od roku szkolnego 2019/2020 w klasie I tej szkoły; 3) trzyletniej branżowej szkoły I stopnia – począwszy od roku szkolnego 2017/2018 w klasie I tej szkoły; 4) dwuletniej branżowej szkoły II stopnia – począwszy od roku szkolnego 2020/2021 w klasie I tej szkoły – a w latach następnych także w kolejnych klasach tych szkół; 5) szkoły policealnej, począwszy od roku szkolnego 2017/2018: a) w semestrze I tej szkoły, który rozpoczyna się z dniem 1 września 2017 r., b) w semestrze II tej szkoły, który rozpoczyna się z dniem 1 lutego 2018 r., będącym kontynuacją semestru, c) w semestrze I

tej szkoły, który rozpoczyna się z dniem 1 lutego 2018 r. – a w latach następnych także w kolejnych semestrach tej szkoły; 6) czteroletniego technikum oraz do klas czteroletniego technikum w pięcioletnim technikum: a) w klasie I czteroletniego technikum – w latach szkolnych 2017/2018–2019/2020, b) w klasie II czteroletniego technikum – w latach szkolnych 2018/2019–2020/2021, c) w klasie III czteroletniego technikum – w latach szkolnych 2019/2020–2021/2022, d) w klasie IV czteroletniego technikum – w latach szkolnych 2020/2021–2022/2023.

✓ **Podstawa programowa wychowania przedszkolnego**

Obowiązkowe zadania wychowawczo-profilaktyczne szkoły, uwzględniane odpowiednio w programach wychowania przedszkolnego, a także warunki i sposób realizacji tych podstaw programowych (art. 4, ust. 24 U-Po).

Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a, b, e, f i h ustawy – Prawo oświatowe wydano *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 356), które m. in. określa podstawę programową: 1) wychowania przedszkolnego dla **przedszkoli** (zob.), oddziałów przedszkolnych w **szkołach podstawowych** (zob.) oraz **innych form wychowania przedszkolnego** (zob.), stanowiącą załącznik nr 1 do rozporządzenia; 2) kształcenia ogólnego dla publicznych szkół: a) szkoły podstawowej, b) szkoły podstawowej – dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, c) branżowej szkoły I stopnia, d) szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy, e) szkoły policealnej.

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego wskazuje cel wychowania przedszkolnego, zadania profilaktyczno-wychowawcze przedszkola, oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej i innej formie wychowania przedszkolnego oraz efekty realizacji zadań w postaci celów osiągniętych przez dzieci na zakończenie wychowania przedszkolnego. Celem wychowania przedszkolnego jest wsparcie całościowego rozwoju dziecka. Wsparcie to realizowane jest przez proces opieki, wychowania i nauczania – uczenia się, co umożliwia dziecku odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń na drodze prowadzącej do prawdy, dobra i piękna. W efek-

cie takiego wsparcia dziecko osiąga dojrzałość do podjęcia nauki na pierwszym etapie edukacji.

W podstawie tej określone zostały zadania przedszkola, a mianowicie: 1) wspieranie wielokierunkowej aktywności dziecka poprzez organizację warunków sprzyjających nabywaniu doświadczeń w fizycznym, emocjonalnym, społecznym i poznawczym obszarze jego rozwoju; 2) tworzenie warunków umożliwiających dzieciom swobodny rozwój, zabawę i odpoczynek w poczuciu bezpieczeństwa; 3) wspieranie aktywności dziecka podnoszącej poziom integracji sensorycznej i umiejętności korzystania z rozwijających się procesów poznawczych; 4) zapewnienie prawidłowej organizacji warunków sprzyjających nabywaniu przez dzieci doświadczeń, które umożliwią im ciągłość procesów adaptacji oraz pomoc dzieciom rozwijającym się w sposób nieharmonijny, wolniejszy lub przyspieszony; 5) wspieranie samodzielnej dziecięcej eksploracji świata, dobór treści adekwatnych do poziomu rozwoju dziecka, jego możliwości percepcyjnych, wyobrażeń i rozumowania, z poszanowaniem indywidualnych potrzeb i zainteresowań; 6) wzmacnianie poczucia wartości, indywidualność, oryginalność dziecka oraz potrzeby tworzenia relacji osobowych i uczestnictwa w grupie; 7) tworzenie sytuacji sprzyjających rozwojowi nawyków i zachowań prowadzących do samodzielności, dbania o zdrowie, sprawność ruchową i bezpieczeństwo, w tym bezpieczeństwo w ruchu drogowym; 8) przygotowywanie do rozumienia emocji, uczuć własnych i innych ludzi oraz dbanie o zdrowie psychiczne, realizowane m.in. z wykorzystaniem naturalnych sytuacji, pojawiających się w przedszkolu oraz sytuacji zadaniowych, uwzględniających treści adekwatne do intelektualnych możliwości i oczekiwań rozwojowych dzieci; 9) tworzenie sytuacji edukacyjnych budujących wrażliwość dziecka, w tym wrażliwość estetyczną, w odniesieniu do wielu sfer aktywności człowieka: mowy, zachowania, ruchu, środowiska, ubioru, muzyki, tańca, śpiewu, teatru, plastyki; 10) tworzenie warunków pozwalających na bezpieczną, samodzielną eksplorację otaczającej dziecko przyrody, stymulujących rozwój wrażliwości i umożliwiających poznanie wartości oraz norm odnoszących się do środowiska przyrodniczego, adekwatnych do etapu rozwoju dziecka; 11) tworzenie warunków umożliwiających bezpieczną, samodzielną eksplorację elementów techniki w otoczeniu, konstruowania, majsterkowania, planowania i podejmowania intencjonalnego działania, prezentowania wytworów swojej pracy; 12) współdziałanie z rodzicami, różnymi środowiskami, organizacjami i instytucjami, uznanymi przez rodziców za źródło istotnych wartości, na rzecz tworzenia warunków umożliwiających rozwój tożsamości dziecka; 13) kreowanie, wspólne z wymienionymi podmiotami, sytuacji prowa-

dzących do poznania przez dziecko wartości i norm społecznych, których źródłem jest rodzina, grupa w przedszkolu, inne dorosłe osoby, w tym osoby starsze, oraz rozwijania zachowań wynikających z wartości możliwych do zrozumienia na tym etapie rozwoju; 14) systematyczne uzupełnianie, za zgodą rodziców, realizowanych treści wychowawczych o nowe zagadnienia, wynikające z pojawienia się w otoczeniu dziecka zmian i zjawisk istotnych dla jego bezpieczeństwa i harmonijnego rozwoju; 15) systematyczne wspieranie rozwoju mechanizmów uczenia się dziecka, prowadzące do osiągnięcia przez nie poziomu umożliwiającego podjęcie nauki w szkole; 16) organizowanie zajęć – zgodnie z potrzebami – umożliwiających dziecku poznawanie kultury i języka mniejszości narodowej lub etnicznej lub języka regionalnego – kaszubskiego; 17) tworzenie sytuacji edukacyjnych sprzyjających budowaniu zainteresowania dziecka językiem obcym nowożytnym, chęci poznawania innych kultur.

✓ **Podstawy programowe**

Na podstawie art. 47 ust. 1 ustawy – Prawo oświatowe Minister Edukacji Narodowej ustala: 1) podstawę programową: a) wychowania przedszkolnego; b) kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym; c) kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia; d) kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy; e) kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej - uwzględniając w szczególności zestawę celów kształcenia i treści nauczania, umiejętności uczniów, a także zadania wychowawczo-profilaktyczne szkoły, odpowiednio do poszczególnych etapów edukacyjnych i typów szkół; 2) podstawę programową kształcenia w zawodach, uwzględniając w szczególności ogólne cele i zadania kształcenia zawodowego, efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach, efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów, efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia oraz możliwość uzyskania dodatkowych kwalifikacji w ramach obszaru kształcenia.

Podstawy programowe stanowią załącznik do wydanych w 2017 r. rozporządzeń: 1) na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a, b, e, f i h ustawy – Prawo oświatowe *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policeal-*

nej (Dz. U. z 2017 r., poz. 356); 2) na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach* (Dz. z 2017 r., poz. 860).

✓ **Podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej**

W Polsce szkoła i **placówka publiczna** (zob.) umożliwia uczniom podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, a w szczególności naukę języka oraz własnej historii i kultury. Na wniosek rodziców nauka, może być prowadzona: 1) w osobnych grupach, oddziałach lub szkołach; 2) w grupach, oddziałach lub szkołach – z dodatkową nauką języka oraz własnej historii i kultury; 3) w międzyszkolnych zespołach nauczania (art. 13, ust. 1-2 Uoso).

W pracy dydaktyczno-wychowawczej szkoły publiczne zapewniają podtrzymywanie kultury i tradycji regionalnej. W tym celu podręczniki szkolne i książki pomocnicze do kształcenia uczniów w zakresie niezbędnym do podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej mogą być dofinansowywane z budżetu państwa. Ta kwestia jest regulowana zapisem art. 13, ust. 1-2, 4-5 Uoso.

Na podstawie delegacji art. 13 ust. 3 ustawy o systemie oświaty wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności postępującej się językiem regionalnym* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1627), które stanowi, iż przedszkola, szkoły i placówki publiczne umożliwiają uczniom należącym do mniejszości narodowych i etnicznych w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2017 r., poz. 823) oraz społeczności postępującej się językiem regionalnym podtrzymywanie i rozwijanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej przez prowadzenie: 1) nauki języka mniejszości narodowej lub etnicznej oraz języka regionalnego; 2) nauki własnej historii i kultury.

Szkoły publiczne mogą prowadzić dla uczniów należących do mniejszości narodowych naukę geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa, w wymiarze do 30 godzin na II etapie edukacyjnym i do 15 godzin w liceum ogólnokształcącym, technikum, branżowej szkole I stopnia, jeżeli organ prowadzący szkołę przyzna godziny na realizację tej nauki. Natomiast przedszkola, szkoły i placówki

publiczne mogą prowadzić dla uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językiem regionalnym zajęcia artystyczne lub inne zajęcia, jeżeli organ prowadzący przyzna godziny na realizację tych zajęć.

✓ **Pomoc materialna**

Pomoc materialna dla uczniów, podobnie jak **stypendia** (zob.), regulowana jest dwoma ustawami: ustawą o systemie oświaty i ustawą o finansowaniu zadań oświatowych. Tak pierwsza stanowi, że świadczenia pomocy materialnej (zasiłek szkolny – art. 90c Uoso) o charakterze socjalnym są przyznawane na: 1) wniosek rodziców albo pełnoletniego ucznia; 2) wniosek odpowiednio dyrektora szkoły, kolegium pracowników służb społecznych lub ośrodka, ale mogą być również przyznawane z urzędu. W tych sprawach wydaje się decyzje administracyjne (art. 90n Uoso).

Na dofinansowanie świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym budżet państwa – za pośrednictwem wojewodów – udziela gminie dotacji. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania w drodze rozporządzenia ustala terminy przekazywania gminom dotacji oraz sposób ustalania wysokości tej dotacji (art. 70 Uofzo).

Ponadto jednostki samorządu terytorialnego mogą tworzyć regionalne lub lokalne programy: 1) wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży; 2) wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży (art. 90t Uoso).

✓ **Pomoc zdrowotna dla nauczycieli**

Ustawa – Karta Nauczyciela zapewnia nauczycielowi i członkom jego rodziny, niezależnie od przysługującego prawa do świadczeń z ubezpieczenia zdrowotnego, środki finansowe z przeznaczeniem na pomoc zdrowotną. W tym celu organy prowadzące szkoły przeznaczają corocznie w budżetach odpowiednie środki finansowe oraz określają warunki i sposób przyznawania tej pomocy. Uprawnienia te zachowują nauczyciele po przejściu na emeryturę lub rentę bez względu na datę przejścia na emeryturę lub rentę (art. 72, ust. 1, 4).

Na podstawie dość lakonicznego art. 72 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela nie można jednoznacznie określić zakresu pomocy zdrowotnej, finansowanej z funduszu zdrowotnego. W związku z tym, w przypadku szkół prowadzonych przez samorządy, kwestia ta powinna zostać rozstrzygnięta w uchwale rady gminy, rady powiatu lub sejmiku województwa, podjętej na podstawie tego artykułu.

✓ **Poradnia psychologiczno-pedagogiczna**

Zasady działania poradni psychologiczno-pedagogicznych reguluje *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych* (Dz. U. z 2013 r., poz. 199). Do niego zostało wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1647). W rozporządzeniu zmieniającym wskazano, że wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek przez tą placówkę polega na zaplanowaniu i przeprowadzeniu działań mających na celu poprawę jakości pracy przedszkola, szkoły lub placówki w zakresie: 1) wynikającym z kierunków realizacji przez kuratorów oświaty polityki oświatowej państwa oraz wprowadzanych zmian w systemie oświaty; 2) wymagań stawianych wobec przedszkoli, szkół i placówek, których wypełnianie jest badane przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny w procesie ewaluacji zewnętrznej; 3) realizacji podstaw programowych; 4) rozpoznawania potrzeb dzieci i młodzieży oraz indywidualizacji procesu nauczania i wychowania; 5) analizy wyników i wniosków z nadzoru pedagogicznego oraz wyników egzaminów; 6) potrzeb zdiagnozowanych na podstawie analizy wyników i wniosków; 7) innych potrzeb wskazanych przez przedszkole, szkołę lub placówkę.

Ramowy statut tej placówki podano w załączniku do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej* (Dz. U. z 2002 r., Nr 223, poz. 1869).

✓ **Pracodawca**

W rozumieniu ustawy – Kodeks pracy pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudniają one pracowników (art. 3). Pracodawca to osoba fizyczna lub osoba prawna, a również inna jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która – przy zachowaniu reguł prawnych i norm współżycia społecznego - zatrudnia pracowników. W przypadku jednostek organizacyjnych działania w sferze prawa pracy podejmuje wyznaczona osoba, bądź jej organ. W szkole (placówce) pracodawcą jest bez wątpienia jej **dyrektor** (zob.).

✓ **Pracownik**

Według definicji zawartej w ustawie – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r., poz. 4, 108, 138, 305, 357) pracownikiem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę (art. 2). Pracownik jest jedną ze stron stosunku pracy.

✓ **Praktyczna nauka zawodu**

Jest to swego rodzaju przyuczenie do zawodu, w głównej mierze dotyczy pracowników młodocianych, czyli raczej takich osób, które czynności związane z wykonywanym (w przyszłości) zawodem dopiero przyswajają. Praktyka zawodowa to określenie dla czasu pracy, jaki osoba pracująca przepracowała w zawodzie. Praktyczna nauka zawodu może odbywać się w: 1) placówkach kształcenia ustawicznego; 2) placówkach kształcenia praktycznego; 3) warsztatach szkolnych; 4) pracowniach szkolnych; 5) u pracodawców; 6) w indywidualnych gospodarstwach rolnych, na podstawie umowy zawartej pomiędzy szkołą a tym podmiotem, która powinna określać sposób ponoszenia kosztów realizowania praktycznej nauki zawodu.

Warunki i tryb organizowania praktycznej nauki zawodu w warsztatach szkolnych, pracowniach szkolnych, a także w innych podmiotach, uwzględniając zakres spraw, które powinny być określone w umowie, w tym prawa i obowiązki podmiotów, a także kwalifikacje wymagane od osób prowadzących praktyczną naukę zawodu i przysługujące im uprawnienia określi w drodze rozporządzenia właściwy do spraw oświaty i wychowania w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy (art. 120 U-Po).

Na podstawie art. 120 ust. 4 ustawy - Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu* (Dz. U z 2017 r., poz. 1644), które określa warunki i tryb organizowania praktycznej nauki zawodu w warsztatach szkolnych, pracowniach szkolnych, placówkach kształcenia ustawicznego, placówkach kształcenia praktycznego, u pracodawców i w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz kwalifikacje wymagane od osób prowadzących praktyczną naukę zawodu i przysługujące im uprawnienia. Praktyczna nauka zawodu jest organizowana w formie zajęć praktycznych, a w technikum i szkole policealnej – także w formie praktyk zawodowych. Zajęcia praktyczne mogą odbywać się u pracodawców na podstawie: 1) umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, zawartej między młodocianym a pracodawcą; 2) umowy o praktyczną naukę zawodu, zawartej między dyrektorem szkoły a pracodawcą

przyjmującym uczniów na praktyczną naukę zawodu. Zajęcia praktyczne organizuje się dla uczniów i młodocianych w celu opanowania przez nich umiejętności zawodowych niezbędnych do podjęcia pracy w danym zawodzie, a w przypadku zajęć praktycznych odbywanych u pracodawców na zasadach dualnego systemu kształcenia – również w celu zastosowania i pogłębienia zdobytej wiedzy i umiejętności zawodowych w rzeczywistych warunkach pracy. Zajęcia praktyczne organizuje się w czasie trwania zajęć dydaktyczno-wychowawczych.

✓ **Prawo pracy**

Definicję prawa pracy znajdujemy w ustawie – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r., poz. 4, 108, 138, 305, 357). Artykuł 9, ust. 1 Kodeksu pracy stanowi, iż przez prawo pracy rozumie się przepisy Kodeksu pracy oraz przepisy innych ustaw i aktów wykonawczych, określające prawa i obowiązki **pracowników** (zob.) i **pracodawców** (zob.), a także postanowienia układów zbiorowych pracy i innych opartych na ustawie porozumień zbiorowych, regulaminów i statutów określających prawa i obowiązki stron stosunku pracy.

Prawo pracy jest jedną z gałęzi prawa, zajmującą się regulacją stosunków pomiędzy pracodawcami a pracownikami. Określa ono, jakie zasady powinny panować między nimi, jakie zobowiązania, prawa i obowiązki posiada każda ze stron. Źródłem norm prawa pracy jest przede wszystkim Kodeks pracy, który wyróżnia wyróżnia się dziesięć takich praw: 1) każdy ma prawo do podjęcia pracy; 2) każdy ma swobodę nawiązywania stosunków pracy; 3) każdy ma prawo do wolności pracy, tzn. ma prawo do zerwania stosunku pracy; 4) pracodawca ma obowiązek poszanowania dóbr osobistych pracownika; 5) pracownicy powinni być traktowani równo; 6) nie wolno dyskryminować pracowników ze względu na rasę, płeć, wyznanie itp.; 7) pracownik ma prawo do godziwego wynagrodzenia; 8) państwo ma obowiązek chronić uprawnienia pracowników, w oparciu o automatyzm prawny; 9) pracownicy i pracodawcy mają prawo tworzyć i przystępować do organizacji zawodowych; 10) pracownicy mają prawo do partycypacji w zarządzaniu firmą w zakresie spraw dotyczących ich osobiście.

✓ **Preambuła do Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela** (od łac. *praeambulum* – wstęp)

Ustawa została wyposażona we wstęp następującej treści: „*Mając na względzie doniosłą rolę oświaty i wychowania w Rzeczypospolitej Polskiej, pragnąc dać wyraz szczególnej randze społecznej zawodu nauczyciela zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami, otwierając niniejszą ustawą drogę*

do dalszych uregulowań prawnych systemu edukacji narodowej, stanowi się, co następuje”. Jego treść od momentu uchwalenia w dniu 26 stycznia 1982 r. nie była zmieniana, poza zmianą nazwy naszego państwa i kraju. Tekst pierwotny ustawy ogłoszony był w Dzienniku Ustaw z 1982 r., Nr 3, poz. 19.

✓ **Preambuła do Ustawy z dnia 3 września 1991 r. o systemie oświaty**

Pierwotna treść ustawy posiadała preambułę, jednak z dniem 1 września 2017 r. wszedł przepis uchylający preambułę oraz art. 1-2a Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2017 r., poz. 60).

✓ **Preambuła do Ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe**

Ustawa została wyposażona w uroczysty wstęp (preambułę) o następującej treści: „*Oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa; kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniem zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka. Nauczanie i wychowanie – respektując chrześcijański system wartości – za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości Ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności*”. Tekst pierwotny ustawy został opublikowany w Dzienniku Ustaw z 2017 r., poz. 59).

✓ **Profilaktyka zdrowotna**

Ustawa o systemie oświaty stanowi, iż uczniowie, z wyjątkiem uczniów szkół dla dorosłych, objęci są świadczeniami profilaktycznej opieki zdrowotnej. Organizację oraz formy profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami określają przepisy o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (art. 92, ust. 1-2 Uo). Ustawodawca nie określił jednak zadań dla ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania do wydania aktów wykonawczych, uznając, że przywołane wyżej przepisy wypełniają zadania w tym zakresie.

Obowiązek zapewnienia przez szkołę publiczną swoim uczniom możliwości korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej istnieje od 2003 r. Kwestia świadczeń profilaktycznych opieki

zdrowotnej znajduje odniesienie w art. 2 *ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2237, 2371), która stanowi, że zadania z zakresu zdrowia publicznego obejmują: 1) monitorowanie i ocenę stanu zdrowia społeczeństwa, zagrożeń zdrowia oraz jakości życia związanej ze zdrowiem społeczeństwa; 2) edukację zdrowotną dostosowaną do potrzeb różnych grup społeczeństwa, w szczególności dzieci, młodzieży i osób starszych; 3) promocję zdrowia; 4) profilaktykę chorób; 5) działania w celu rozpoznawania, eliminowania lub ograniczania zagrożeń i szkód dla zdrowia fizycznego i psychicznego w środowisku zamieszkania, nauki, pracy i rekreacji; 6) analizę adekwatności i efektywności udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej w odniesieniu do rozpoznanych potrzeb zdrowotnych społeczeństwa; 7) inicjowanie i prowadzenie badań naukowych oraz współpracy międzynarodowej w zakresie zdrowia publicznego; 8) rozwój kadr uczestniczących w realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego; 9) ograniczanie nierówności w zdrowiu wynikających z uwarunkowań społecznoekonomicznych; 10) działania w obszarze aktywności fizycznej (art. 2). Nadto ważne dla tych zadań pozostają zapisy: 1) art. 22, ust. 3 *ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej* (Dz. U. z 2018 r. poz. 160, 138), dotyczący szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą, kierując się potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego pacjentów, a także rodzajem wykonywanej działalności i zakresem udzielanych świadczeń zdrowotnych; 2) art. 31c *ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1938, 2110, 2217, 2361, 2434, z 2018 r. poz. 107, 138).

W związku z tym, że Ministerstwo Edukacji Narodowej nie posiada danych dotyczących finansowania zadań związanych z wyposażeniem gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej z budżetów jednostek samorządu terytorialnego, stąd w **systemie informacji oświatowej** (zob.) są zbierane dane odnośnie łącznych kosztów ponoszonych przez szkoły (bez podziału na zadania oświatowe). Natomiast klasyfikacja budżetowa nie wyróżnia takiej kategorii wydatków i dochodów. Środki przeznaczone na funkcjonowanie szkolnych gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w szkole w roku szkolnym 2017/2018 przewidziane były w części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2017. gabinet na terenie szkoły, przyznano dodatkowe 2 punkty w ocenie przedmiotowej oferty.

Ponadto, zgodnie z decyzją Prezesa NFZ od 1 lipca 2016 r. zwiększono wycenę świadczeń stomatologicznych udzielanych dzieciom i młodzieży do ukończenia 18 roku życia przez wprowadzenie współczynnika kory-

gującego o wartości 1,2 dla rozliczania ww. świadczeń. Wskaźnik ten od 1 lipca 2017 r. ulegnie zwiększeniu do wartości 1,3. Celem powyższych zmian jest poprawa dostępności do świadczeń ogólnostomatologicznych dla dzieci i młodzieży oraz stworzenie warunków dla skutecznego prowadzenia profilaktyki stomatologicznej dla najmłodszych pacjentów. Jednocześnie uprzejmie informuję, że prace na projektem założeń do projektu ustawy o zdrowiu dzieci i młodzieży w wieku szkolnym zgodnie z właściwością prowadzone są przez Ministerstwo Zdrowia. Projektowane zmiany będą uwzględniać wielokierunkowe działania służące poprawie stanu zdrowia jamy ustnej dzieci przez zwiększenie dostępności dla tej grupy do świadczeń stomatologicznych profilaktycznych i leczniczych.

✓ **Program nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego** (zob. podstawa programowa kształcenia ogólnego)

Opis sposobu realizacji celów wychowania lub kształcenia oraz treści nauczania ustalonych odpowiednio w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego lub opis sposobu realizacji celów kształcenia oraz treści nauczania zajęć edukacyjnych, dla których nie została ustalona podstawa programowa kształcenia ogólnego, lecz program nauczania tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania, o którym mowa w art. 22a, ust. 7 (art. 3, pkt 13b Uoso).

✓ **Program nauczania do zawodu**

Opis sposobu realizacji celów kształcenia i treści nauczania ustalonych w **podstawie programowej kształcenia w zawodach** (zob.), w formie efektów kształcenia, uwzględniający wyodrębnienie **kwalifikacji w zawodzie** (zob.), zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe.

Program nauczania do zawodu zawiera także programy nauczania do poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia w zawodzie, ustalonych przez dyrektora szkoły, a w przypadku szkół artystycznych - określonych w ramowych planach nauczania dla tych szkół (art. 3, pkt 13c Uoso).

✓ **Program wychowania przedszkolnego/ program nauczania**

Ustawa o systemie oświaty w art. 22a określa, że nauczyciel przedstawia dyrektorowi szkoły:

1) wychowania przedszkolnego odpowiedni program lub program nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego na dany etap edukacyjny; 2) w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego nauczyciel lub zespół nauczycieli; 3) w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe nauczyciel lub zespół nauczycieli prowadzących kształcenie zawodowe w danym zawodzie.

Program wychowania przedszkolnego i programy nauczania mogą obejmować treści nauczania wykraczające poza zakres treści nauczania ustalonych w **podstawie programowej wychowania przedszkolnego** (zob.), treści nauczania ustalonych dla danych zajęć edukacyjnych w podstawie programowej kształcenia ogólnego albo treści nauczania ustalonych w formie efektów kształcenia dla danego zawodu w podstawie programowej kształcenia w zawodach. Program wychowania przedszkolnego i programy nauczania powinny być dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów, dla których są przeznaczone.

Dyrektor przedszkola lub szkoły (zob.), po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, dopuszcza do użytku w danym przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, danej innej formie wychowania przedszkolnego lub szkole przedstawiony przez nauczyciela lub zespół nauczycieli odpowiednio program wychowania przedszkolnego lub programy nauczania. Dopuszczone do użytku w danym przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, danej innej formie wychowania przedszkolnego lub szkole programy wychowania przedszkolnego lub programy nauczania stanowią odpowiednio zestaw programów wychowania przedszkolnego lub szkolny zestaw programów nauczania. Dyrektor przedszkola lub szkoły jest odpowiedzialny za uwzględnienie w zestawie programów wychowania przedszkolnego i szkolnym zestawie programów nauczania całości odpowiednio podstawy programowej wychowania przedszkolnego lub podstawy programowej kształcenia ogólnego ustalonej dla danego etapu edukacyjnego, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe - także całości podstawy programowej kształcenia w zawodach, w których kształci szkoła.

Nauczyciel może zdecydować o realizacji programu nauczania: 1) z zastosowaniem podręcznika, materiału edukacyjnego lub materiału ćwiczeniowego, bądź; 2) bez zastosowania podręcznika lub materiałów (art. 22a, 22aa Uoso).

Opis sposobu realizacji celów wychowania lub kształcenia oraz treści nauczania ustalonych odpowiednio w **podstawie programowej wy-**

chowania przedszkolnego (zob.), dla których nie została ustalona **podstawa programowa kształcenia ogólnego** (zob.), lecz program nauczania tych zajęć został włączony do szkolnego zestawu programów nauczania, o którym mowa w art. 22a, ust. 7 (art. 3, pkt 13b Uoso).

✓ **Promocja**), (od łac. *promotio* – poparcie), (zob. **ocenie, klasyfikowanie i promowanie**)

✓ **Przedszkole niepubliczne**

Stosownie do art. 13 U-Po niepubliczne przedszkole: 1) realizuje programy wychowania przedszkolnego, uwzględniające **podstawę programową wychowania przedszkolnego** (zob.); 2) zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone dla nauczycieli przedszkoli publicznych.

W uzasadnionych przypadkach w niepublicznym przedszkolu, za zgodą **kuratora oświaty** (zob.), do prowadzenia zajęć rozwijających zainteresowania może być zatrudniona osoba niebędąca nauczycielem, posiadająca jednak przygotowanie uznane przez dyrektora niepublicznego przedszkola za odpowiednie do prowadzenia danych zajęć. Osobą taką zatrudnia się na zasadach określonych w *ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy* (Dz. U. z 2018 r., poz. 4, 108, 138, 305, 357), z tym, że do tej osoby stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć edukacyjnych nauczycieli oraz ustala się wynagrodzenie nie wyższe niż przewidziane dla nauczyciela dyplomowanego (art. 13 U-Po).

Przedszkole w zakresie realizacji zadań statutowych zapewnia dzieciom możliwość korzystania z: 1) pomieszczeń do nauczania, wychowania i opieki; 2) placu zabaw; 3) pomieszczeń sanitarno-higienicznych i szatni; 4) posiłków (art. 108 U-Po).

✓ **Przedszkole publiczne**

Przedszkolem publicznym, w rozumieniu art. 13 ustawy – Prawo oświatowe, jest przedszkole, które: 1) realizuje programy wychowania przedszkolnego uwzględniające **podstawę programową wychowania przedszkolnego** (zob.); 2) zapewnia bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w czasie ustalonym przez organ prowadzący, nie krótszym niż 5 godzin dziennie; 3) przeprowadza rekrutację dzieci w oparciu o zasadę powszechnej dostępności; 4) zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone w odrębnych przepisach.

Publiczna forma wychowania przedszkolnego oraz inne formy wychowania przedszkolnego. dla dzieci w miejscu zamieszkania lub w innym

możliwie najbliższym miejscu zapewnia bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w czasie ustalonym przez organ prowadzący, nie krótszym jednak niż czas określony w przepisach wydanych na podstawie art. 32 ust. 11 U-Po (art. 13, ust 2; art. 32, ust 2 U-Po).

W przypadku publicznych przedszkoli i publicznych **innych form wychowania przedszkolnego** (zob.), prowadzonych przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego i osoby fizyczne, czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki ustalony przez osobę prowadzącą, nie może być krótszy niż czas bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki ustalony przez radę gminy dla publicznych przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego prowadzonych przez gminę, tj. nie krótszy niż 5 godz. dziennie (art. 13, ust 3 U-Po). Zasada ta ma również zastosowanie do oddziału przedszkolnego w publicznej szkole podstawowej (art. 13, ust. 5 U-Po).

Przedszkole w zakresie realizacji zadań statutowych zapewnia dzieciom możliwość korzystania z: 1) pomieszczeń do nauczania, wychowania i opieki; 2) placu zabaw; 3) pomieszczeń sanitarno-higienicznych i szatni; 4) posiłków (art. 108 U-Po), zob. także - **przyjęcie dziecka do przedszkola**

✓ **Przekazanie (przejęcie) szkoły przez j.s.t.**

Jednostka samorządu terytorialnego (j.s.t.), będąca organem prowadzącym szkołę liczącą nie więcej niż 70 uczniów, na podstawie uchwały organu stanowiącego tej jednostki oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii organu sprawującego **nadzór pedagogiczny** (zob.), może przekazać z dniem 1 września danego roku, w drodze umowy, osobie prawnej niebędącej jednostką samorządu terytorialnego, z wyjątkiem osoby prawnej utworzonej przez tę jednostkę samorządu terytorialnego lub osobie prawnej, w której ta jednostka samorządu terytorialnego ma udziały, albo której ma akcje lub osobie fizycznej, prowadzenie takiej szkoły, o ile szkoła ta nie jest jedyną szkołą danego typu prowadzoną przez tę jednostkę samorządu terytorialnego zgodnie z art. 8 ust. 15 lub 16 ustawy – Prawo oświatowe. Przepis ten nie dotyczy szkoły artystycznej.

Jednak j.s.t. nie może powierzyć lub przekazać wykonywania zadań oświatowych z zakresu: 1) zapewnienia kształcenia, wychowania i opieki, w tym kształcenia specjalnego i profilaktyki społecznej; 2) zapewnienia dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego; 3) zapewnienia warunków prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych w szkołach i placówkach prowadzonych przez powiat, osobie prawnej utworzonej przez tę jednostkę samorządu terytorialnego lub osobie prawnej, w której ta jednostka samorządu terytorialnego ma udziały, albo której ma

akcje. W szczególności jednostka samorządu terytorialnego nie może przekazać takiej osobie prawnej prowadzenia szkoły, ani udzielić jej zezwolenia na założenie publicznej szkoły, placówki lub innej formy wychowania przedszkolnego na podstawie art. 88 ust. 4 U-Po.

Osoba prawna niebędąca jednostką samorządu terytorialnego lub osoba fizyczna, która przejęła do prowadzenia szkołę publiczną na podstawie umowy z j.s.t. nie może zlikwidować tej szkoły; na wniosek tej osoby j.s.t., która przekazała szkołę, przejmuje jej prowadzenie w trybie określonym w umowie.

J.s.t. jest obowiązana przejąć prowadzenie szkoły przekazanej osobie prawnej niebędącej jednostką samorządu terytorialnego lub osobie fizycznej, jeżeli osoba prowadząca szkołę nie wykonała polecenia, o którym w ustawie, narusza ustawę lub warunki prowadzenia szkoły określone w umowie. W tym przypadku umowa ulega rozwiązaniu z dniem przejścia szkoły przez jednostkę samorządu terytorialnego.

J.s.t. oraz osoba prawna niebędąca jednostką samorządu terytorialnego lub osoba fizyczna, która przejmie do prowadzenia szkołę publiczną na podstawie umowy są obowiązani powiadomić, w terminie 6 miesięcy przed dniem przekazania szkoły do prowadzenia osobie prawnej niebędącej jednostką samorządu terytorialnego lub osobie fizycznej, pracowników szkoły oraz zakładową organizację związkową o terminie przekazania szkoły, jego przyczynach, prawnych, ekonomicznych i socjalnych skutkach dla pracowników, a także nowych warunkach pracy i płacy (art. 9, ust. 1-5, art. 11, ust. 2-4 U-Po).

✓ **Przekształcenie oddziału przedszkolnego w przedszkole**

Na podstawie art. 92 ustawy – Prawo oświatowe **organ prowadzący** (zob.) **szkołę podstawową** (zob.), w której zorganizowano **oddział przedszkolny** (zob.) lub oddziały przedszkolne, może przekształcić ten oddział przedszkolny lub oddziały przedszkolne w przedszkole. Utworzone z przekształcenia przedszkole tworzy zespół ze szkołą podstawową, w której dotychczas działały oddział przedszkolny lub oddziały przedszkolne.

✓ **Przeniesienie nauczyciela na inne stanowisko lub do innej szkoły**

Stosownie do ustawy – Karta Nauczyciela nauczyciel zatrudniony na podstawie mianowania może być przeniesiony na własną prośbę lub z urzędu za jego zgodą na inne stanowisko w tej samej lub innej szkole, w tej samej lub innej miejscowości, na takie same lub inne stanowisko. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 16 lipca 2013 r. (sygn. akt II PK 334/12), pojęcie stanowisko pracy z art. 18 ust. 1 KN należy interpreto-

wać zgodnie z art. 42 KN, który dotyczy tygodniowego wymiaru zajęć odnoszącego się do poszczególnych stanowisk pracy. W przepisie wyróżnia się stanowiska nauczycielskie w różnych typach (rodzajach) szkół, np. nauczyciele przedszkoli, szkół podstawowych, kolegiów nauczycielskich, praktycznej nauki zawodu, wychowawcy w świetlicach i internatach, itp. Przeniesienie z jednej do drugiej kategorii stanowisk jest przeniesieniem na inne stanowisko w rozumieniu art. 18 ust. 1 KN (tak też uznał SN w wyrokach z 23 maja 2013 r., sygn. akt III PK 57/12 i z 5 lutego 2002 r., sygn. akt I PKN 849/00).

Od 26 stycznia 2017 r. jest możliwe przeniesienie na inne stanowisko (w tej samej lub innej szkole) w trybie art. 18 KN nauczyciela, którego stosunek pracy został nawiązany na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Tego dnia weszła bowiem w życie część przepisów U-Pwu-Po, w tym regulacja rozciągająca zastosowanie art. 18 KN na nauczycieli zatrudnionych na podstawie bezterminowego angażu.

Przeniesienie nauczyciela z urzędu do innej miejscowości może nastąpić pod warunkiem zapewnienia nauczycielowi w nowym miejscu pracy odpowiedniego do jego stanu rodzinnego mieszkania oraz miejsca pracy dla współmałżonka, jeśli jest on nauczycielem. Trzeba jednak podkreślić, że przepisu nie stosuje się do nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony (wyłączenie na podstawie art. 220 ust. 1 pkt 1 U-Pwu-Po). Można natomiast zastosować art. 21 KN, który z tytułu przeniesienia do pracy w szkole w innej miejscowości przyznaje **zwrot kosztów przeniesienia** (zob.) według zasad określonych w odrębnych przepisach dla pracowników urzędów państwowych. Zgodnie z art. 26 ust. 2 ustawy z 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1511 ze zm.) urzędnik państwowy przenoszony do pracy w innej miejscowości ma prawo do: zwrotu kosztów przeniesienia, kosztów podróży, a także diet oraz innych świadczeń. Szczegółowy wykaz zawiera *rozporządzenie Rady Ministrów z 30 kwietnia 2002 r. w sprawie wysokości i warunków wypłacania świadczeń urzędnikom państwowym przeniesionym do pracy w innej miejscowości* (Dz. U. 2002 r., Nr 66, poz. 597).

Przeniesienia nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania do innej szkoły dokonuje dyrektor szkoły, do której nauczyciel ma być przeniesiony, po zasięgnięciu opinii organu prowadzącego tę szkołę i za zgodą dyrektora szkoły, w której nauczyciel jest zatrudniony. Przeniesienia nauczyciela religii zatrudnionego na podstawie mianowania, który otrzymał na podstawie odrębnych przepisów skierowanie do innej szkoły, dokonuje dyrektor szkoły, do której nauczyciel otrzymał skierowanie, w porozumieniu z dyrektorem szkoły, w której nauczyciel jest

zatrudniony, i po zawiadomieniu organów prowadzących te szkoły (art. 18, ust. 1-2,4-5).

Od 1 stycznia 2018 r. uchylono przepis (art. 19 KN) pozwalający organowi prowadzącemu szkołę na przeniesienie nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania do innej szkoły – bez zgody nauczyciela, jednak na okres nie dłuższy niż 3 lata, z prawem powrotu na uprzednio zajmowane stanowisko (art. 131 uofzo).

Nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania, który wniósł podanie o przeniesienie do miejscowości będącej miejscem stałego zamieszkania współmałżonka, jeżeli podanie o przeniesienie nie może być uwzględnione z powodu niemożności zatrudnienia go w zawodzie nauczycielskim w miejscu stałego zamieszkania współmałżonka, dyrektor szkoły udziela urlopu bezpłatnego. Okres urlopu bezpłatnego udzielonego z tego tytułu, nie może przekroczyć dwóch lat. Jeżeli w tym okresie nauczyciel nie podjął ponownie pracy, stosunek pracy ulega rozwiązaniu (art. 70, ust. 1-2 KN).

Przepisy ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe modyfikują niektóre regulacje ustawy – Karta Nauczyciela. To jest zmiana czasowa, która będzie trwać do czasu wdrożenia reformy oświatowej mającej ostatecznie nastąpić w 2023 r. W uzasadnieniu do projektu U-Pwu-Po czytamy bowiem, że *„przewidziane w ustawie rozwiązania pomogą w elastycznym rozłokowaniu kadry nauczycielskiej w szkołach nowego typu. Przeniesienie oraz modyfikacja pewnych przepisów dotyczących nauczycieli na okres przejściowy ma także na celu zapobieganie różnicom w interpretowaniu tych przepisów oraz stwarza możliwość odnalezienia się w nowym systemie przez każdego nauczyciela”*. Zgodnie z art. 220 ust. 1 pkt 1 U-Pwu-Po w okresie do 31 sierpnia 2019 r., art. 18 ust. 1, 4 i 5 KN stosuje się także do nauczycieli, których stosunek pracy został nawiązany na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony (bez względu na wymiar zatrudnienia).

W okresie przejściowym, czyli od 26 stycznia 2017 r. do 31 sierpnia 2019 r., nie można przenieść nauczyciela do innej szkoły bez jego zgody. W kontekście omawianego zagadnienia istotny jest wyrok SN z 21 czerwca 2011 r. (sygn. akt III PK 80/10), w którym stwierdzono, że przenoszenie mianowanych nauczycieli w ramach zespołu szkół, nawet, jeżeli łączy się ze zmianą miejsca wykonywania pracy, ale bez zmiany stanowiska, nie podlega ograniczeniom przewidzianym w art. 18 ust. 1 KN. Czym innym jest przesunięcie w ramach zespołu, np. nauczyciel w gimnazjum (wchodzącego wraz ze szkołą podstawową w skład zespołu szkół) została przeniesiony przez dyrektora zespołu do szkoły podstawowej na to samo stanowisko. W tym przypadku nie jest potrzebna

jej zgoda, gdyż tutaj nie ma zastosowania art. 18 KN. Dyrektor zespołu jest upoważniony do dokonywania czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w imieniu pracodawcy będącego jednostką organizacyjną (art. 3¹ par. 1 ustawy – Kodeks pracy). Jest nią zespół szkół, jego dyrektor dokonuje więc tych czynności wobec nauczycieli szkoły podstawowej i gimnazjum. Zdolność do zatrudniania pracowników ma zespół szkół (art. 3 ustawy – Kodeks pracy), a szkoła podstawowa i gimnazjum stanowią miejsce (placówkę) wykonywania pracy.

Rozciągnięcie stosowania art. 18 KN na pedagogów zatrudnionych na bezterminowym angażu nie oznacza, że coś się zmieniło odnośnie do tych, którzy pracują na podstawie mianowania. W dalszym ciągu przepis dotyczy również nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych na tej podstawie. W stosunku do tych nauczycieli art. 220 ust. 1 pkt 2 U-Pwu-Po zawiesił bowiem do 31 sierpnia 2019 r. stosowanie art. 19 KN. Zgodnie z jego treścią w razie konieczności zapewnienia szkole obsady na stanowisku nauczyciela z wymaganymi kwalifikacjami odpowiadającymi potrzebom programowym placówki, organ prowadzący może przenieść nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania do tej szkoły bez jego zgody, jednak na okres nie dłuższy niż trzy lata, z prawem powrotu na uprzednio zajmowane stanowisko.

Organ prowadzący przedszkole, szkołę, placówkę i ich zespoły może od 26 stycznia 2017 r. nałożyć na nauczyciela obowiązek podjęcia pracy w innej szkole lub szkołach na tym samym lub – za jego zgodą – innym stanowisku w celu uzupełnienia tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych także przekraczającym 1/2 obowiązkowego wymiaru. Jest to dopuszczalne, gdy w dotychczasowym miejscu pracy nie jest możliwe zapewnienie mu prowadzenia zajęć w co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru. Taka decyzja może zostać podjęta w stosunku do nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania lub umowy o pracę na czas nieokreślony. To rozwiązanie oznacza modyfikację art. 22 ust. 1 i 2 KN. Umożliwia nauczycielom uzupełnianie etatu w innej szkole także przy zatrudnieniu w dotychczasowym miejscu pracy w zakresie mniejszym niż 1/2 obowiązkowego tygodniowego wymiaru zajęć. Ponadto pozwala na kontynuację zatrudnienia w drodze mianowania nauczycielom zatrudnionym w niższym niż 1/2 obowiązkowego wymiaru. Uzupełnianie pensum jest rozwiązaniem szczególnym, występującym w stosunkach pracy nauczycieli i nieregulowanym przepisami kodeksu pracy. Nauczyciel zobowiązany przez organ prowadzący szkołę do prowadzenia zajęć w innej szkole lub szkołach pozostaje zatrudniony w dotychczasowym miejscu pracy w pełnym

wymiarze zajęć, gdyż szkoła (szkoły), w której uzupełnia pensum, nie nawiązuje z nim odrębnego stosunku pracy.

Obowiązek pracy w innej szkole lub szkołach może nałożyć na nauczyciela wyłącznie organ prowadzący, czyli wójt (burmistrz, prezydent miasta), starosta lub marszałek województwa. Co więcej, nauczyciel nie ma roszczenia w stosunku do organu prowadzącego o umożliwienie mu uzupełnienia pensum w innej szkole ani tym bardziej wobec dyrektora szkoły proponującego mu zatrudnienie w ograniczonym wymiarze zajęć za proporcjonalnie zmniejszonym wynagrodzeniem, który ponadto nie jest adresatem wymienionej regulacji prawnej (por. wyroki SN z 14 maja 2014 r., sygn. akt II PK 216/13; z 26 marca 2013 r., sygn. akt III PK 37/12, i z 8 grudnia 2005 r., sygn. akt I PK 94/05). Dopełnianie pensum odbywa się wyłącznie do pełnego jego wymiaru. W placówce (placówkach), w której nauczyciel je uzupełnia, nie może mieć przydzielonych godzin ponadwymiarowych. Powierzając mu realizację zajęć w wymiarze przekraczającym liczbę godzin koniecznych do uzupełnienia pensum, placówka zawiera z nim odrębną umowę na liczbę godzin ponad pensum.

Szkoła (szkoły), w której nauczyciel uzupełnia pensum, nie musi się znajdować w tej samej miejscowości co macierzysta. Takie rozwiązanie wiąże się z uregulowaniami zawartymi w art. 20 ust. 1 pkt 2 KN. Zgodnie z tym przepisem dyrektor szkoły w razie częściowej jej likwidacji albo zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów lub korekty planu nauczania uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć, rozwiązuje z nim stosunek pracy lub – na wniosek pedagoga – przenosi go w stan nieczynny. Nauczyciel zatrudniony na podstawie mianowania może wyrazić zgodę na ograniczenie zatrudnienia w trybie określonym w art. 22 ust. 2 KN. Przesłanki ograniczenia zatrudnienia powinny wynikać z arkusza organizacyjnego placówki sporządzonego na dany rok szkolny. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 6 marca 2014 r. (sygn. akt I PK 221/13), arkusz organizacyjny jest dokumentem sporządzanym na podstawie planu nauczania i ma charakter techniczny (jest planem nauczania przeniesionym na konkretne zajęcia, w konkretnym roku szkolnym). Oznacza to, że ma podstawowe znaczenie dla organizacji zajęć w szkole, liczby zatrudnionych nauczycieli oraz uznania zmian organizacyjnych w danym roku szkolnym. Ograniczenie zatrudnienia – jako wyjątek od zasady, że nauczyciel mianowany jest zatrudniony w pełnym wymiarze pensum – powinno być stosowane tylko na jeden rok szkolny. Dotychczas nauczyciel miał prawo wyrazić taką zgodę, kiedy w szkole pomimo zachodzących w niej zmian mógł nadal realizować co najmniej połowę obowiązującego go

wymiaru zajęć. Od 26 stycznia 2017 r. jest to możliwe także wtedy, gdy obowiązujący go wymiar zajęć będzie niższy niż połowa. Jeżeli takiej zgody nie wyrazi nauczyciel zatrudniony na podstawie mianowania, dyrektor szkoły rozwiązuje z nim stosunek pracy lub przenosi – na wniosek pedagoga – w stan nieczynny. Gdy warunków wypowiedzenia zmieniającego nie przyjmie nauczyciel zatrudniony na podstawie umowy o pracę, rozwiązuje się ona z upływem okresu wypowiedzenia.

Organ prowadzący szkołę może nałożyć na nauczyciela obowiązek podjęcia pracy w innej szkole lub szkołach i na tym samym lub – za jego zgodą – na innym stanowisku, w celu uzupełnienia tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych w wymiarze nie większym niż 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć. W wypadku niewyrażenia zgody nauczyciel otrzymuje wynagrodzenie za część obowiązkowego wymiaru zajęć. Zasada ograniczenia zatrudnienia nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania do wymiaru nie niższego niż 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć i proporcjonalnego zmniejszenia wynagrodzenia może być – za zgodą nauczyciela – stosowana również w wypadku, gdy z przyczyn, o których mowa w art. 20 ust. 1, nie ma możliwości zatrudnienia nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć oraz nie istnieją warunki do uzupełnienia tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych lub opiekuńczych w innej szkole. W razie braku zgody nauczyciela zatrudnionego na podstawie mianowania na ograniczenie wymiaru zatrudnienia i proporcjonalne zmniejszenie wynagrodzenia, stosuje się przepisy art. 20. Dyrektor nie ma obowiązku informować nauczyciela o możliwości (lub braku możliwości) zatrudnienia uzupełniającego oraz jego ograniczenia (wyrok SN z 19 stycznia 2016 r., sygn. akt I PK 2/15). Jeśli nauczyciel jest zatrudniony w kilku szkołach, przy czym w żadnej z nich nie pracuje w wymiarze przynajmniej 1/2 obowiązkowego, łącznie jednak wymiar etatu stanowi co najmniej tyle dla danego stanowiska, nie stosuje się ograniczeń przewidzianych w art. 91b ust. 1 KN. Przepis ten uzależnia otrzymywanie przez nauczyciela określonych uprawnień pod warunkiem zatrudnienia w wymiarze nie niższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć.

✓ **Przerwa w pracy dla nauczycielki- matki karmiącej**

Na podstawie ustawy – Karta Nauczyciela nauczycielce karmiącej dziecko w razie, gdy jej czas pracy wynosi ponad 4 godziny ciągłej pracy dziennie, przysługuje prawo korzystania z jednej godziny przerwy, wliczanej do czasu pracy (art. 69, ust. 2 KN).

Przepis ten należy czytać w ten sposób, że przysługuje jedna godzina (60 minut – w przedszkole, ale w szkole podstawowej – 45 min.) przerwa na karmienie każdego dnia pod warunkiem, że nauczycielka-matka karmiąca pracuje więcej niż 4 godziny dziennie. W związku z tym, jeśli każdego dnia pracuje ponad 4 godziny, ma prawo do pracowania o godzinę mniej każdego dnia i zachowania wynagrodzenia, tak jak faktycznie była w pracy. Przerwa na karmienie jest wliczana do czasu pracy, w związku z tym przysługuje **wynagrodzenie** (zob.).

Przerwy tej nie można rozdzielać. Nadto: 1) nie wystarczy przepracowanie 4 godzin, musi to być więcej niż 4 godziny; 2) bez względu na to, ile dzieci karmi – przysługuje jedna przerwa (inaczej niż w przypadku Kodeksu Pracy); 3) jeśli np. w poniedziałek nauczycielka pracuje 3 godziny, a we wtorek 5 godzin, to przerwa przysługuje tylko we wtorek; 4) jeśli pracuje dłużej, niż np. 7 godzin w ciągu dnia – nadal przysługuje jedna przerwa.

✓ **Przyjęcie dziecka do przedszkola**

Do **publicznego przedszkola** (zob.), oddziału przedszkolnego w publicznej szkole podstawowej lub **publicznej innej formy wychowania przedszkolnego** (zob.) przyjmuje się kandydatów zamieszkałych na obszarze danej gminy. W przypadku większej liczby kandydatów spełniających ten warunek, niż liczba wolnych miejsc na pierwszym etapie postępowania rekrutacyjnego są brane pod uwagę łącznie następujące kryteria: 1) wielodzietność rodziny kandydata; 2) niepełnosprawność kandydata; 3) niepełnosprawność jednego z rodziców kandydata; 4) niepełnosprawność obojga rodziców kandydata; 5) niepełnosprawność rodzeństwa kandydata; 6) samotne wychowywanie kandydata w rodzinie; 7) objęcie kandydata **pieczęcią zastępczą** (zob.).

Na drugim etapie postępowania rekrutacyjnego może być brane pod uwagę kryterium dochodu na osobę w rodzinie kandydata. Spełnianie tego kryterium jest potwierdzane oświadczeniem rodzica kandydata.

Dzieci zamieszkałe poza obszarem danej gminy mogą być przyjęci, jeżeli po przeprowadzeniu postępowania rekrutacyjnego, dana gmina nadal dysponuje wolnymi miejscami. W przypadku większej liczby kandydatów zamieszkałych poza obszarem danej gminy przeprowadza się postępowanie rekrutacyjne (art.131 U-Po).

✓ **Przyjęcie do publicznej szkoły**

Do klasy I publicznej **szkoły podstawowej** (zob.), której ustalono **obwód szkolny** (zob.), przyjmuje się na podstawie zgłoszenia rodziców dzieci i młodzież zamieszkałe w tym obwodzie. Kandydaci zamieszkali

poza obwodem publicznej szkoły podstawowej mogą być przyjęci do klasy I po przeprowadzeniu postępowania rekrutacyjnego, jeżeli dana publiczna szkoła podstawowa nadal dysponuje wolnymi miejscami. W postępowaniu rekrutacyjnym są brane pod uwagę kryteria określone przez organ prowadzący, z uwzględnieniem zapewnienia jak najpełniejszej realizacji potrzeb dziecka i jego rodziny oraz lokalnych potrzeb społecznych, oraz może być brane pod uwagę kryterium dochodu na osobę w rodzinie kandydata (art. 133 U-Po).

R

✓ Rada Dzieci i Młodzieży

Organ opiniotwórczo-doradczy Ministra Edukacji Narodowej, o którym nie wspomina ustawa o systemie oświaty, powołany *Zarządzeniem nr 38 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 września 2017 r.* w składzie 48 osób na okres jednego roku. Zadania Rady zostały sformułowane w paragrafie 1, ust. 2 tego zarządzenia. W dniu 1 października 2017 r. odbyło się pierwsze posiedzenie II kadencji Rady Dzieci i Młodzieży Rzeczypospolitej Polskiej przy Ministrze Edukacji Narodowej. Kadencja Rady potrwa do 30 września 2018 r. Do zadań Rady należy przedstawianie opinii w kwestiach dotyczących dzieci i młodzieży w zakresie oświaty i wychowania, szczególnie dotyczących planowanych zmian. Rada przyjmuje stanowiska i opinie w drodze konsensusu na posiedzeniach i w trybie korespondencyjnego uzgodnienia stanowisk. W skład Rady wchodzi 16 członków – po jednym z każdego województwa – oraz ich zastępcy, którzy uczestniczą w obradach w przypadku nieobecności członka z danego województwa. Pracami Rady kieruje przewodniczący. Posiedzenia Rady zwołuje Minister Edukacji Narodowej. Mogą w nich uczestniczyć także osoby zaproszone przez Ministra, które nie wchodzi w skład Rady.

✓ Rada pedagogiczna

Organ kolegialny w zakresie realizacji statutowych zadań dotyczących kształcenia, wychowania i opieki, organizowany w szkole lub placówce zatrudniającej co najmniej 3 nauczycieli (art. 69, ust 5 U-Po). Nauczyciele szkół zatrudniających mniej niż 3 nauczycieli są członkami rady pedagogicznej szkoły, której jest podporządkowana szkoła filialna. W skład rady pedagogicznej wchodzi: **dyrektor szkoły lub placówki** (zob.) i wszyscy nauczyciele zatrudnieni w szkole lub placówce oraz pracownicy innych zakładów pracy pełniący funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu lub prowadzący pracę wychowawczą z młodocia-

nymi pracownikami w placówkach zbiorowego zakwaterowania, dla których praca dydaktyczna i wychowawcza stanowi podstawowe zajęcie. W zebraniach rady pedagogicznej mogą również brać udział, z głosem doradczym, osoby zapraszane przez jej przewodniczącego za zgodą lub na wniosek rady pedagogicznej, w tym przedstawiciele stowarzyszeń i innych organizacji, w szczególności organizacji harcerskich, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej szkoły lub placówki.

Przewodniczącym rady pedagogicznej jest dyrektor szkoły lub placówki, który prowadzi i przygotowuje zebrania rady pedagogicznej oraz jest odpowiedzialny za zawiadomienie wszystkich jej członków o terminie i porządku zebrania zgodnie z regulaminem rady. Zebrania rady pedagogicznej są organizowane przed rozpoczęciem roku szkolnego, w każdym okresie (semestrze) w związku z klasyfikowaniem i promowaniem uczniów, po zakończeniu rocznych zajęć dydaktyczno-wychowawczych oraz w miarę bieżących potrzeb. Zebrania mogą być organizowane na wniosek organu sprawującego **nadzór pedagogiczny** (zob.), z inicjatywy dyrektora szkoły lub placówki, rady szkoły lub placówki, organu prowadzącego szkołę lub placówkę albo co najmniej 1/3 członków rady pedagogicznej. Dyrektor szkoły lub placówki przedstawia radzie pedagogicznej, nie rzadziej niż dwa razy w roku szkolnym, ogólne wnioski wynikające ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz informacje o działalności szkoły (art. 69, ust. 2-7 U-Po).

Rada pedagogiczna posiada kompetencje stanowiące i opiniujące. Do kompetencji stanowiących rady pedagogicznej należy: 1) zatwierdzanie planów pracy szkoły lub placówki po zaopiniowaniu przez **radę szkoły** (zob.) lub placówki; 2) podejmowanie uchwał w sprawie wyników klasyfikacji i promocji uczniów; 3) podejmowanie uchwał w sprawie **eksperymentów pedagogicznych** (zob.) w szkole lub placówce, po zaopiniowaniu ich projektów przez radę szkoły lub placówki oraz radę rodziców; 4) ustalanie organizacji **doskonalenia zawodowego nauczycieli** (zob.) szkoły lub placówki; 5) podejmowanie uchwał w sprawach **skreślenia z listy uczniów** (zob.); 6) ustalanie sposobu wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego, w tym sprawowanego nad szkołą lub placówką przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny, w celu doskonalenia pracy szkoły lub placówki. Natomiast do kompetencji opiniujących rady pedagogicznej należy opiniowanie: 1) organizacji pracy szkoły lub placówki, w tym tygodniowego rozkładu zajęć edukacyjnych oraz organizacji kwalifikacyjnych kursów zawodowych; 2) projektu planu finansowego szkoły lub placówki; 3) wniosków dyrektora o przyznanie

nauczycielom odznaczeń, nagród i innych wyróżnień; 4) propozycji dyrektora szkoły lub placówki w sprawach przydziału nauczycielom stałych prac i zajęć w ramach wynagrodzenia zasadniczego oraz dodatkowo płatnych zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (art. 70 U-Po).

Nadto, stosownie do art. 72 U-Po, rada pedagogiczna przygotowuje projekt **statutu szkoły** (zob.) lub placówki albo jego zmian i przedstawia do uchwalenia radzie szkoły lub placówki. Rada pedagogiczna może także wystąpić z wnioskiem o odwołanie nauczyciela ze stanowiska dyrektora lub z innego stanowiska kierowniczego w szkole lub placówce. W takim przypadku organ uprawniony do odwołania jest obowiązany przeprowadzić postępowanie wyjaśniające i powiadomić o jego wyniku radę pedagogiczną w ciągu 14 dni od dnia otrzymania wniosku. Rada pedagogiczna ustala regulamin swojej działalności. Zebrania rady pedagogicznej są protokołowane. Jej uchwały są podejmowane zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy jej członków. Osoby biorące udział w zebraniu rady pedagogicznej są obowiązane do nieujawniania spraw poruszanych na zebraniu rady pedagogicznej, które mogą naruszać dobra osobiste uczniów lub ich rodziców, a także nauczycieli i innych pracowników szkoły lub placówki (art. 73 U-Po).

Dyrektor szkoły lub placówki może wstrzymać wykonanie uchwał, jeśli uzna je za niezgodne z przepisami prawa. O wstrzymaniu wykonania uchwały dyrektor niezwłocznie zawiadamia organ prowadzący szkołę lub placówkę oraz organ sprawujący nadzór pedagogiczny. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny uchyla uchwałę w razie stwierdzenia jej niezgodności z przepisami prawa po zasięgnięciu opinii organu prowadzącego szkołę lub placówkę. Rozstrzygnięcie organu sprawującego nadzór pedagogiczny jest ostateczne (art. 71 U-Po).

W niektórych szkołach i placówkach, ze względu na ich specyfikę, nie tworzy się rad pedagogicznych. Decyduje o tym właściwy minister ds. oświaty i wychowania, wydając w tej sprawie stosownie rozporządzenie (art. 74 U-Po). W związku z tym na podstawie art. 44 (obecnie uchylonego) ustawy o systemie oświaty wydano do dziś obowiązujące *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 października 2001 r. w sprawie typów szkół i placówek, w których nie tworzy się rady pedagogicznej ze względu na specyficzną organizację pracy szkoły lub placówki* (Dz. U. z 2001 r., Nr 120, poz. 1290). W paragrafie 1 tego rozporządzenia postanowiono, że nie tworzy się rad pedagogicznych w: 1) w szkolnych schroniskach młodzieżowych, 2) w placówkach kształcenia ustawicznego prowadzących działalność w formach pozaszkolnych.

✓ **Rada rodziców**

Spółeczny organ szkoły (placówki), którego organizację i kompetencje określają art. 83-84 ustawy – Prawo oświatowe z 2016 r. Rada rodziców jest reprezentacją ogółu rodziców uczniów. W jej skład wchodzi: 1) w szkołach - po jednym przedstawicielu rad oddziałowych, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców uczniów danego oddziału; 2) w placówkach - co najmniej 7 przedstawicieli, wybranych w tajnych wyborach przez zebranie rodziców wychowanków danej placówki; 3) w szkołach artystycznych - przedstawiciele w liczbie określonej w **statucie szkoły** (zob.), wybrani w tajnych wyborach przez zebranie rodziców uczniów danej szkoły. Wybory przeprowadza się na pierwszym zebraniu rodziców w każdym roku szkolnym. Rada rodziców uchwała regulamin swojej działalności, w którym określa w: 1) wewnętrzną strukturę i tryb pracy rady; 2) szczegółowy tryb przeprowadzania wyborów do rad oraz przedstawicieli rad oddziałowych do rady rodziców odpowiednio szkoły lub placówki.

Rada rodziców może występować do dyrektora i innych organów szkoły lub placówki, organu prowadzącego szkołę lub placówkę oraz organu sprawującego **nadzór pedagogiczny** (zob.) z wnioskami i opiniami we wszystkich sprawach szkoły lub placówki, a nadto do jej kompetencji należą: 1) uchwalanie w porozumieniu z radą pedagogiczną (zob.) programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły lub placówki; 2) opiniowanie programu i harmonogramu poprawy efektywności kształcenia lub wychowania szkoły lub placówki; 3) opiniowanie projektu planu finansowego składanego przez **dyrektora szkoły** (zob.).

Rada rodziców w celu wspierania działalności statutowej szkoły lub placówki, może gromadzić fundusze z dobrowolnych składek rodziców oraz innych źródeł, a zasady ich wydatkowania określa regulamin tego społecznego organu. Zgromadzone fundusze mogą być przechowywane na odrębnym rachunku bankowym rady rodziców, do którego założenia i likwidacji oraz dysponowania funduszami są uprawnione osoby posiadające pisemne upoważnienie udzielone przez radę rodziców.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, a w przypadku szkół i placówek artystycznych - minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, określają, w drodze rozporządzenia, rodzaje szkół i placówek, w których nie tworzy się rad rodziców, przy uwzględnieniu organizacji szkoły lub placówki lub brak możliwości bezpośredniego uczestniczenia w ich działalności reprezentacji rodziców. W szkołach i placówkach, w których nie tworzy się rad rodziców, program wychowawczo-profilaktyczny szkoły lub placówki uchwała **rada pedagogiczna** (zob.), (art. 83-84 U-Po). W związku z tym obowiązuje

wciąż rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2007 r. w sprawie rodzajów szkół i placówek, w których nie tworzy się rad rodziców (Dz. U. z 2007 r., Nr 151, poz. 101), przy czym 14 marca 2018 r. MEN ogłosiło projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie rodzajów szkół i placówek, w których nie tworzy się rad rodziców ([http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12309251/13 IV 2018](http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12309251/13_IV_2018)).

✓ Rady oświatowe

Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego może powołać radę oświatową działającą przy tym organie. Do zadań rady oświatowej należy: 1) badanie potrzeb oświatowych na obszarze działania jednostki samorządu terytorialnego oraz przygotowywanie projektów ich zaspokajania; 2) opiniowanie budżetu jednostki samorządu terytorialnego w części dotyczącej wydatków na oświatę; 3) opiniowanie projektów sieci publicznych szkół i placówek; 4) opiniowanie projektów aktów prawa miejscowego wydawanych w sprawach oświaty; 5) wyrażanie opinii i wniosków w innych sprawach dotyczących oświaty. Organ powołujący taką radę ustala skład i zasady wyboru członków rady oświatowej oraz regulamin działania rady oświatowej (art. 78-79 U-Po).

✓ Rady szkół i placówek

Społeczne organy powoływane fakultatywnie przy szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych. Powstanie rady organizuje **dyrektor szkoły** (zob.) lub placówki z własnej inicjatywy albo na wniosek rady rodziców, a w przypadku szkół ponadpodstawowych także na wniosek samorządu uczniowskiego. W skład rady szkoły lub placówki wchodzi w równej liczbie: 1) nauczyciele wybrani przez ogół nauczycieli; 2) rodzice wybrani przez ogół rodziców; 3) uczniowie wybrani przez ogół uczniów. W skład rady szkoły lub placówki nie wchodzi uczniowie przedszkoli, uczniowie klas I-IV szkół podstawowych, z wyłączeniem szkół dla dorosłych, a także uczniowie szkół specjalnych i placówek dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym lub głębokim. Rada powinna liczyć co najmniej 6 osób. Tryb jej wyboru określa **statut szkoły lub placówki**(zob.). Statut szkoły lub placówki, które może przewidywać rozszerzenie składu rady o inne osoby niż wymienione wyżej. Kadencja rady szkoły lub placówki trwa 3 lata. Statut szkoły lub placówki może dopuszczać dokonywanie corocznej zmiany 1/3 składu rady. Rada uchwała regulamin swojej działalności oraz wybiera przewodniczącego. Zebrania rady są protokołowane. W posiedzeniach może brać udział, z głosem doradczym, dyrektor szkoły lub placówki. Do udziału w posiedzeniach rady mogą

być zapraszane przez przewodniczącego, za zgodą lub na wniosek rady, inne osoby z głosem doradczym.

Celem rady jest uczestnictwo w rozwiązywaniu spraw wewnętrznych szkoły lub placówki, a także: 1) uchwalanie statutu szkoły lub placówki; 2) opiniowanie projektu planu finansowego szkoły lub placówki; 3) ewentualne występowanie do organu sprawującego **nadzór pedagogiczny** (zob.) nad szkołą lub placówką z wnioskami o zbadanie i dokonanie oceny działalności szkoły lub placówki, jej dyrektora lub innego nauczyciela zatrudnionego w szkole lub placówce; wnioski te mają dla organu charakter wiążący; 4) opiniowanie planu pracy szkoły lub placówki, projektów **eksperymentów pedagogicznych** (zob.) oraz innych spraw istotne dla szkoły lub placówki; 5) z własnej inicjatywy ocenianie sytuacji oraz stanu szkoły lub placówki i występowanie z wnioskami do dyrektora, **rady pedagogicznej** (zob.), organu prowadzącego szkołę lub placówkę oraz do wojewódzkiej rady oświatowej, w szczególności w sprawach organizacji zajęć.

Rada szkoły lub placówki może gromadzić fundusze z dobrowolnych składek oraz innych źródeł. Rady szkoły lub placówki nie powołuje się w szkołach i placówkach, w których ze względu na specyfikę organizacji pracy i zadania nie ma możliwości wyłonienia stałej reprezentacji rodziców lub uczniów. W szkołach lub placówkach, w których rada nie została powołana, zadania rady wykonuje rada pedagogiczna (art. 80-82 U-Po).

✓ **Ramowe plany nauczania**

Ramowe plany nauczania dla poszczególnych typów szkół ustala w drodze rozporządzenia minister właściwy ds. oświaty i wychowania, (art. 43 ust 1 pkt 2 U-Po). Na podstawie tej delegacji Minister Edukacji Narodowej wydał *rozporządzeniem MEN z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół* (Dz. U. 2017, poz. 703). Ramowe plany nauczania określają: 1) tygodniowy, a w szkołach dla dorosłych prowadzących zajęcia w formie zaocznej, semestralny wymiar godzin dla uczniów poszczególnych klas lub semestrów w danym typie szkoły przeznaczonych na realizację: a) obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, b) obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia w zawodzie, c) zajęć z wychowawcą; 2) minimalny tygodniowy wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych; 3) minimalny wymiar godzin zajęć z zakresu doradztwa zawodowego; 4) tygodniowy, a w przypadku szkół dla dorosłych prowadzących zajęcia w formie zaocznej, semestralny wymiar godzin do dyspozycji dyrektora szkoły przeznaczonych na: a) zajęcia roz-

wijające zainteresowania i uzdolnienia uczniów, w szczególności zajęcia związane z kształtowaniem aktywności i kreatywności uczniów, b) w przypadku szkół prowadzących kształcenie zawodowe – również na zajęcia związane z kształtowaniem kompetencji zawodowych, c) w przypadku liceum ogólnokształcącego dla dorosłych – również na realizację przedmiotów w zakresie rozszerzonym.

Ramowy plan nauczania obejmuje również: 1) zajęcia religii lub etyki, realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r., poz. 1943, 1954, 1985 i 2169 oraz z 2017 r., poz. 60). Zajęcia wychowania do życia w rodzinie, realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 4 ust. 3 *ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* (Dz. U. z 1993 r., poz. 78, z 1995 r., Nr 66, poz. 334, z 1996 r., Nr 139, poz. 646, z 1997 r. Nr 141, poz. 943, Nr 157, poz. 1040, z 1999 r., Nr 5, poz. 32, z 2001 r., Nr 154, poz. 1792). Zajęcia języka mniejszości narodowej, języka mniejszości etnicznej, języka regionalnego oraz naukę własnej historii i kultury, realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy o systemie oświaty; Zajęcia sportowe w oddziałach i szkołach sportowych oraz oddziałach i szkołach mistrzostwa sportowego, realizowane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 18 ust. 5 ustawy – Prawo oświatowe.

✓ **Roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne** (zob. także - **obowiązek szkolny**)

Kwestię rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego na nowo uregulowała ustawa – Prawo oświatowe (przedtem - ustawa o systemie oświaty). Art. 31, ust. 4-5 stanowi, że dziecko w wieku 6 lat jest obowiązane odbyć roczne przygotowanie przedszkolne w **przedszkolu** (zob.), **oddziale przedszkolnym** (zob.) w szkole podstawowej lub w **innej formie wychowania przedszkolnego** (zob.). Obowiązek, ten rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 6 lat.

W przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie **kształcenia specjalnego** (zob.), **wychowaniem przedszkolnym** (zob.) może być objęte dziecko w wieku powyżej 7 lat, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 9 lat.

Zapewnienie warunków do spełniania obowiązku, o którym mowa jest wyżej, oraz realizacji prawa do korzystania z wychowania przedszkolnego w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub innej formie wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3–5 lat, jest

zadaniem własnym gminy (zob.). Zadanie to gmina wykonuje przez zapewnienie dziecku możliwości korzystania z wychowania przedszkolnego w: 1) publicznym przedszkolu, oddziale przedszkolnym w publicznej szkole podstawowej lub publicznej innej formie wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez gminę, lub 2) publicznym przedszkolu, oddziale przedszkolnym w publicznej szkole podstawowej lub publicznej innej formie wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez inną osobę prawną lub osobę fizyczną, położonych na obszarze gminy, lub 3) niepublicznym przedszkolu, oddziale przedszkolnym w niepublicznej szkole podstawowej, lub niepublicznej innej formie wychowania przedszkolnego, położonych na obszarze gminy (art. 31, ust. 6-9 U-Po).

Ustawa nakłada **obowiązek na rodziców** (zob.) dzieci podlegających obowiązkowego przygotowaniu przedszkolnemu, a mianowicie rodzice takiego dziecka są obowiązani do: 1) dopełnienia czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub innej formy wychowania przedszkolnego; 2) zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia; 3) informowania, w terminie do dnia 30 września każdego roku, dyrektora szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, o realizacji tego obowiązku; 4) zapewnienia dziecku warunków nauki w przypadku dziecka realizującego obowiązek poza przedszkolem, oddziałem przedszkolnym w szkole podstawowej lub inną formą wychowania przedszkolnego.

Kontrolowanie spełniania obowiązku należy do obowiązków dyrektora szkoły podstawowej, w obwodzie której dziecko mieszka, przy czym dyrektorzy publicznych i niepublicznych przedszkoli i szkół podstawowych, w których zorganizowano oddziały przedszkolne, oraz nauczyciele prowadzący zajęcia w publicznych i niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego są obowiązani powiadomić dyrektora szkoły, w obwodzie której dziecko mieszka, o spełnianiu przez dziecko obowiązku, odpowiednio w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego oraz o zmianach w tym zakresie (art. 33, ust. 1-2).

✓ **Rodzaje wykształcenia** (zob. **typy szkół**)

W art. 20 ustawy – Prawo oświatowe ustalono rodzaje wykształcenia, które można uzyskać w polskim systemie oświatowym. Są to: 1) **wykształcenie podstawowe** (zob.); 2) wykształcenie zasadnicze branżowe; 3) **wykształcenie średnie branżowe** (zob.); 4) **wykształcenie średnie** (zob.); 5) **wykształcenie gimnazjalne** (zob.); 6) wykształcenie zasadnicze zawodowe.

Zgodnie z brzmieniem tego artykułu wykształcenie podstawowe posiada osoba, która: 1) ukończyła szkołę podstawową, albo 2) uzyskała w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, w wyniku klasyfikacji rocznej w klasie, której zakres nauczania odpowiada ostatniej klasie szkoły podstawowej, ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących pozytywne oceny klasyfikacyjne, albo; 3) ukończyła podstawowe studium zawodowe.

Wykształcenie zasadnicze branżowe posiada osoba, która: 1) ukończyła branżową szkołę I stopnia, albo 2) zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia oraz: a) ukończyła kwalifikacyjny kurs zawodowy w zakresie kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie nauczonym w branżowej szkole I stopnia, lub b) posiada świadectwo potwierdzające kwalifikację wyodrębnioną w zawodzie nauczonym w branżowej szkole I stopnia, lub c) uzyskała dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

Wykształcenie średnie branżowe posiada osoba, która: 1) ukończyła branżową szkołę II stopnia, albo 2) spełniła warunki, o których mowa odpowiednio w ust. 2 pkt 1 lub 2, oraz zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, a także: a) ukończyła kwalifikacyjny kurs zawodowy w zakresie kwalifikacji wyodrębnionej w danym zawodzie nauczonym w branżowej szkole II stopnia, z tym, że kwalifikacja ta wraz z kwalifikacją, o której mowa w ust. 2 pkt 2 lit. a lub b, zostały wyodrębnione w tym samym zawodzie, lub b) posiada świadectwo potwierdzające kwalifikację wyodrębnioną w danym zawodzie nauczonym w branżowej szkole II stopnia, z tym, że kwalifikacja ta wraz z kwalifikacją, o której mowa w ust. 2 pkt 2 lit. a lub b, zostały wyodrębnione w tym samym zawodzie, lub c) uzyskała dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie nauczonym na poziomie technika.

Wykształcenie średnie posiada osoba, która: 1) ukończyła szkołę ponadpodstawową, albo 2) uzyskała w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego, w wyniku klasyfikacji rocznej w klasie, której zakres nauczania odpowiada ostatniej klasie liceum ogólnokształcącego, ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących pozytywne oceny klasyfikacyjne, albo 3) ukończyła szkołę ponadgimnazjalną, z wyjątkiem szkół zawodowych, zasadniczych szkół zawodowych oraz szkół specjalnych przysposabiających do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, albo 4) ukończyła szkołę ponadpodstawową albo

szkołę artystyczną realizującą kształcenie ogólne w zakresie szkoły ponadpodstawowej działające w systemie oświaty przed dniem 1 stycznia 1999 r., z wyjątkiem zasadniczych szkół zawodowych, szkół zasadniczych lub innych równorzędnych.

Wykształcenie gimnazjalne posiada osoba, która: 1) ukończyła gimnazjum albo 2) uzyskała w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie gimnazjum, w wyniku klasyfikacji rocznej w klasie, której zakres nauczania odpowiada ostatniej klasie gimnazjum, ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących pozytywne oceny klasyfikacyjne oraz przystąpiła do egzaminu gimnazjalnego przeprowadzanego zgodnie z przepisami rozdziału 3b ustawy o systemie oświaty w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2017 r.

Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiada osoba, która: 1) ukończyła zasadniczą szkołę zawodową, szkołę zasadniczą lub inną szkołę równorzędną, albo 2) zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zasadniczej szkoły zawodowej oraz:

a) ukończyła kwalifikacyjne kursy zawodowe w zakresie wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie nauczonym w zasadniczej szkole zawodowej lub

b) posiada świadectwa potwierdzające wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie nauczonym w zasadniczej szkole zawodowej, lub

c) uzyskała dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

✓ **Rodzic**

Pojęcie rodzic oznacza jedno z rodziców, ojca lub matkę, przy czym właściwym określeniem ojca i matki jest słowo rodzice. Poprawnie zatem rodzic – to matka lub ojciec. W dawnej polszczyźnie rodzic to prostu ojciec.

Ustawa – Prawo oświatowe w art. 4, ust. 19 definiuje rodzica jako prawnego opiekuna dziecka oraz osoby (podmioty) sprawujące **pieczę zastępczą nad dzieckiem** (zob.), (art. 4, ust. 19 U-Po).

✓ **Rok szkolny**

Rok szkolny we wszystkich u i placówkach rozpoczyna się z dniem 1 września każdego roku, a kończy z dniem 31 sierpnia następnego roku (art. 94 U-Po).

Potocznie rok szkolny - to okres dziesięciomiesięcznej nauki w szkole, od jednych wakacji do drugich (<https://sjp.pwn.pl/6 IV 2018>). Na użytek nomenklatury prawa oświatowego należy jednak używać definicji wynikającej z ustawy-Prawo oświatowe.

W 2018 r. zakończenie roku szkolnego odbędzie się wyjątkowo wcześnie, bo już 22 czerwca uczniowie po raz ostatni pojawią się w szkole. Powrócą do niej dopiero w dniu 3 września, gdyż 1 września wypada w sobotę. To właśnie z tego powodu dni wolne od zajęć lekcyjnych wydłużają się i dzieci dostaną około 6 dni wolnych **więcej**, niż w ostatnich latach.

✓ **Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania**

Ustawa – Karta Nauczyciela normuje kwestie związane z rozwiązaniem stosunku pracy z nauczycielem. Stosunek pracy rozwiązuje dyrektor szkoły w razie całkowitej likwidacji szkoły. W przypadku częściowej likwidacji szkoły albo w razie zmian organizacyjnych powodujących zmniejszenie liczby oddziałów w szkole lub zmian **planu nauczania** (zob.) uniemożliwiających dalsze zatrudnianie nauczyciela w pełnym wymiarze zajęć, dyrektor szkoły rozwiązuje z nauczycielem stosunek pracy lub, na wniosek nauczyciela, przenosi go w stan nieczynny. Nauczyciel zatrudniony na podstawie mianowania może wyrazić zgodę na ograniczenie zatrudnienia.

Nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania, w razie całkowitej lub częściowej likwidacji szkoły, przysługuje odprawa w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, zaś nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę, z przyczyn, o których mowa wyżej, przysługują świadczenia określone w przepisach o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników.

Rozwiązanie stosunku pracy z w związku z całkowitą lub częściową **likwidacją szkoły** (zob.) następuje z końcem roku szkolnego po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu, przy czym warunek ten nie dotyczy nauczycieli szkół, w których w organizacji pracy nie przewidziano ferii szkolnych, nauczycieli placówek kształcenia ustawicznego oraz nauczycieli szkół, w których zakończenie cyklu kształcenia następuje w trakcie roku szkolnego

Okres wypowiedzenia może być skrócony do jednego miesiąca, z tym, że w takim wypadku nauczycielowi przysługuje odszkodowanie za pozostałą część okresu wypowiedzenia w wysokości wynagrodzenia liczonego jak za okres urlopu wypoczynkowego. Okres, za który przysługuje odszkodowanie, wlicza się nauczycielowi, pozostającemu w tym okresie bez pracy, do okresu zatrudnienia.

O zamiarze wypowiedzenia nauczycielowi stosunku pracy z przyczyn określonych wyżej, dyrektor szkoły zawiadamia reprezentującą

nauczyciela zakładową (międzyzakładową) organizację związkową, która w terminie siedmiu dni od dnia otrzymania zawiadomienia może zgłosić na piśmie dyrektorowi szkoły umotywowane zastrzeżenia. Po rozpatrzeniu stanowiska organizacji związkowej, a także w razie niezajęcia przez nią stanowiska w ustalonym terminie, dyrektor szkoły podejmuje decyzję w sprawie wypowiedzenia.

Wypowiedzenie jest bezskuteczne w przypadku złożenia przez nauczyciela, w terminie do 30 dni od dnia doręczenia wypowiedzenia stosunku pracy z przyczyn podanych wyżej pisemnego wniosku o przeniesienie w stan nieczynny. Z upływem sześciomiesięcznego okresu pozostawania w stanie nieczynnym stosunek pracy wygasa. **Wygaśnięcie stosunku pracy** (zob.) powoduje dla nauczyciela skutki, jakie przepisy prawa wiążą z rozwiązaniem stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w zakresie świadczeń przedemerytalnych.

Nauczyciel przeniesiony w stan nieczynny zachowuje prawo do comiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego oraz prawo do innych świadczeń pracowniczych, w tym dodatków socjalnych (dodatku wiejskiego, dodatku mieszkaniowego), do czasu wygaśnięcia stosunku pracy.

W razie powstania możliwości podjęcia przez nauczyciela pracy w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony lub na okres, na który została zawarta umowa, w tej samej szkole, na tym samym lub innym stanowisku, pod warunkiem posiadania przez nauczyciela wymaganych kwalifikacji dyrektor szkoły ma obowiązek przywrócenia do pracy w pierwszej kolejności nauczyciela pozostającego w stanie nieczynnym. Odmowa podjęcia pracy przez nauczyciela powoduje wygaśnięcie stosunku pracy z dniem odmowy.

W wypadkach podyktowanych koniecznością realizacji programu nauczania w tej samej lub w innej szkole lub zapewnienia opieki w placówce opiekuńczo-wychowawczej nauczyciel pozostający w stanie nieczynnym może, na swój wniosek lub na wniosek dyrektora szkoły, podjąć pracę zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami w niepełnym lub w pełnym wymiarze zajęć, jednak na okres nie dłuższy niż okres stanu nieczynnego. Z tytułu wykonywania pracy nauczycielowi przysługuje odpowiednio do wymiaru zajęć **wynagrodzenie** (zob.), niezależnie od pobieranego wynagrodzenia z tytułu pozostawania w stanie nieczynnym (art. 20.ust.1-8 KN).

Stosunek pracy z nauczycielem (zob.) zatrudnionym na podstawie mianowania ulega rozwiązaniu: 1) na wniosek nauczyciela; 2) w razie czasowej niezdolności nauczyciela do pracy spowodowanej chorobą, jeżeli okres tej niezdolności przekracza 182 dni, przy czym do okresu niezdolności do pracy wlicza się również przypadające w tym okresie

przerwy obejmujące dni, w których w szkole, zgodnie z odrębnymi przepisami, nie odbywają się zajęcia; w szczególnie uzasadnionych wypadkach okres nieobecności w pracy może być przedłużony o kolejne 12 miesięcy, o ile nauczyciel uzyska prawo do świadczenia rehabilitacyjnego, o którym mowa w przepisach dotyczących świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, lub zostanie mu udzielony urlop dla poratowania zdrowia; 3) w razie orzeczenia przez lekarza przeprowadzającego badanie okresowe lub kontrolne o niezdolności nauczyciela do wykonywania dotychczasowej pracy; 4) w razie ukończenia przez nauczyciela 65 lat życia; jeżeli z ukończeniem 65 lat życia nauczyciel nie nabył prawa do emerytury, dyrektor szkoły przedłuży okres zatrudnienia, nie dłużej jednak niż o 2 lata od ukończenia przez nauczyciela 65 lat życia; 5) w razie uzyskania negatywnej **oceny pracy** (zob.) dokonanej w trybie i na zasadach określonych w art. 6a KN; 6) w razie cofnięcia skierowania do nauczania religii w szkole na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania z przyczyn określonych wyżej następuje odpowiednio: 1) z końcem roku szkolnego, po uprzednim złożeniu przez nauczyciela trzymiesięcznego wypowiedzenia; 2) z końcem tego miesiąca, w którym upływa okres czasowej niezdolności nauczyciela do pracy; 3) z końcem miesiąca, w którym dyrektor szkoły otrzymał ostateczne orzeczenie lekarskie o niezdolności nauczyciela do wykonywania dotychczasowej pracy; 4) z końcem roku szkolnego, w którym nauczyciel ukończył 65 lat życia, po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu; 5) z końcem tego miesiąca, w którym upływa trzymiesięczne wypowiedzenie, licząc od otrzymania przez nauczyciela negatywnej oceny pracy; 6) z końcem tego miesiąca, w którym nastąpiło cofnięcie skierowania do nauczania religii. Rozwiązanie stosunku pracy z końcem roku szkolnego nie dotyczy nauczyciela szkoły, w której w organizacji pracy nie przewidziano ferii szkolnych w wypadkach złożenia przez nauczyciela trzymiesięcznego wypowiedzenia oraz w przypadku, kiedy z końcem roku szkolnego, nauczyciel ukończył 65 lat życia, po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu. Rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania może nastąpić również: 1) na mocy porozumienia stron; 2) w razie nieusprawiedliwionego niezgłoszenia się nauczyciela na badanie okresowe lub kontrolne, z końcem miesiąca, w którym dyrektor otrzyma o tym informację.

W związku z wdrażaną reformą do 15 maja 2019 r. trzeba wypowiedzieć stosunki pracy w razie niewyrażenia zgody na przeniesienie w stan nie-

czynny (rozwiązanie tych stosunków nastąpi 31 sierpnia odpowiednio 2017 r. lub 2018 r.).

Dyrektor szkoły może skierować nauczyciela mianowanego na **badanie okresowe lub kontrolne** (zob.) z własnej inicjatywy w każdym czasie. W przypadku dwukrotnego nieusprawiedliwionego niezgłoszenia się nauczyciela na badanie odpowiednio (art. 23, ust. 1-5 KN).

✓ **Rozwiązanie umowy o pracę z nauczycielem zatrudnionym na czas nieokreślony**

Rozwiązanie umowy o pracę zawartej z nauczycielem na czas nieokreślony następuje z końcem **roku szkolnego** (zob.), za trzymiesięcznym wypowiedzeniem. Rozwiązanie umowy o pracę zawartej z nauczycielem na czas nieokreślony może nastąpić w każdym czasie i bez wypowiedzenia w razie niezdolności nauczyciela do pracy z powodu choroby trwającej dłużej niż jeden rok, chyba, że w szczególnie uzasadnionych wypadkach lekarz leczący stwierdzi możliwość powrotu do pracy w zawodzie nauczyciela. W tym wypadku okres nieobecności w pracy spowodowanej chorobą może być przedłużony do dwóch lat, licząc łącznie okres niezdolności do pracy i **urlopu dla poratowania zdrowia** (zob.), (art. 27, ust. 1, 3 KN).

S

✓ **Samorząd uczniowski**

Samorząd tworzą wszyscy uczniowie szkoły lub placówki, a zasady wybierania i działania organów samorządu określa regulamin uchwalany przez ogół uczniów w głosowaniu równym, tajnym i powszechnym. Regulamin ten nie może być sprzeczny ze statutem szkoły lub placówki. Organy te są jedynymi reprezentantami ogółu uczniów.

Samorząd może przedstawiać **radzie szkoły lub placówki**(zob.), **radzie pedagogicznej** (zob.) oraz dyrektorowi wnioski i opinie we wszystkich sprawach szkoły lub placówki, w szczególności dotyczących realizacji podstawowych praw uczniów, takich jak: 1) prawo do zapoznawania się z programem nauczania, z jego treścią, celem i stawianymi wymaganiami; 2) prawo do jawnej i umotywowanej oceny postępów w nauce i zachowaniu; 3) prawo do organizacji życia szkolnego, umożliwiające zachowanie właściwych proporcji między wysiłkiem szkolnym a możliwością rozwijania i zaspokajania własnych zainteresowań; 4) prawo redagowania i wydawania gazety szkolnej; 5) prawo organizowania działalności kulturalnej, oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie

z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi w porozumieniu z dyrektorem; 6) prawo wyboru nauczyciela pełniącego rolę opiekuna samorządu.

Samorząd w szkole działa także w szkole dla dorosłych lub placówce kształcenia ustawicznego. Tam, w celu wspierania działalności statutowej szkoły lub placówki, może gromadzić fundusze z dobrowolnych składek i innych źródeł. Zasady wydatkowania tych funduszy określa regulamin samorządu w tej szkole (placówce).

Samorząd w porozumieniu z dyrektorem szkoły lub placówki może podejmować działania z zakresu **wolontariatu** (zob.). Samorząd może ze swojego składu wyłonić radę wolontariatu.

Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa, w drodze rozporządzenia, typy szkół i placówek, w których ze względu na konieczność stosowania w szkole lub placówce specjalnej organizacji nauki i metod pracy, a także ze względów wychowawczych, opiekuńczych i resocjalizacyjnych nie tworzy się samorządu uczniowskiego (art. 85 U-Po).

Na podstawie art. 55 ust. 6 ustawy o systemie oświaty (obecnie uchylony) wydane zostało (obowiązujące do dziś) *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 lutego 2007 r. w sprawie typów szkół i placówek, w których nie tworzy się samorządu uczniowskiego* (Dz. U. z 2007 r., Nr 52, poz. 347), w którym postanowiono, że samorządu uczniowskiego nie tworzy się w: 1) przedszkolach; 2) szkolnych schroniskach młodzieżowych; 3) poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych; 4) placówkach kształcenia praktycznego oraz ośrodkach dokształcania i doskonalenia zawodowego; 5) bibliotekach pedagogicznych; 6) szkołach specjalnych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym; 7) specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych i specjalnych ośrodkach wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym; 8) ośrodkach umożliwiających dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami realizację odpowiednio obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki; 9) zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich; 10) szkołach przy zakładach karnych.

W dniu 14 marca 2018 r. MEN ogłosiło projekt Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej zmieniającego rozporządzenie w sprawie typów szkół i placówek, w których nie tworzy się samorządu uczniowskiego (<http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12309253/1`3 IV 2018>).

✓ **Samotne wychowywanie dziecka**

Wychowywanie dziecka przez pannę, kawalera, wdowę, wdowca, osobę pozostającą w separacji orzeczonej prawomocnym wyrokiem sądu, osobę rozwiedzioną, chyba, że osoba taka wychowuje wspólnie co najmniej jedno dziecko z jego rodzicem.

W sensie prawnym za osobę samotnie wychowującą dzieci uważa się jednego z rodziców albo opiekuna prawnego, jeżeli osoba ta jest panną, kawalerem, wdową, wdowcem, rozwódką, rozwodnikiem albo osobą w stosunku, do której orzeczono separację w rozumieniu odrębnych przepisów. Za osobę samotnie wychowującą dzieci uważa się również osobę pozostającą w związku małżeńskim, jeżeli jej małżonek został pozbawiony praw rodzicielskich lub odbywa karę pozbawienia wolności (art. 6, ust. 4 *ustawa z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych* (Dz. U. 2018 r., poz. 200).

✓ **Sieć publicznych przedszkoli, oddziałów przedszkolnych i szkół**
(zob. **zadania gminy**)

Ustawa – Prawo oświatowe w art. 32 nałożyła obowiązek na organ stanowiący w gminie, czyli radę gminy ustalenia sieci prowadzonych przez gminę publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. Sieć ta, w przypadkach uzasadnionych warunkami demograficznymi i geograficznymi, może być uzupełniona przez ten organ o publiczne inne formy wychowania przedszkolnego, które organizuje się dla dzieci w miejscu zamieszkania lub w innym możliwie najbliższym miejscu. W związku z wprowadzeniem reformy systemu edukacji w terminie do 31 marca 2017 r. rady gmin musiały podjąć uchwały w sprawie dostosowania sieci szkół do nowego ustroju. Wcześniej organ ten musiał uzyskać pozytywną opinię kuratora oświaty, który na jej wydanie miał 21 dni.

Sieć publicznych przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w publicznych szkołach podstawowych, wraz z publicznymi przedszkolami, oddziałami przedszkolnymi w publicznych szkołach podstawowych i publicznymi innymi formami wychowania przedszkolnego, prowadzonymi przez osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne, publicznymi innymi formami wychowania przedszkolnego, prowadzonymi przez gminę, niepublicznymi przedszkolami, oddziałami przedszkolnymi w niepublicznych szkołach podstawowych oraz niepublicznymi innymi formami wychowania przedszkolnego powinna zapewniać dzieciom zamieszkałym na obszarze gminy, możliwość korzystania z wychowania przedszkolnego.

✓ Skreślenie z listy uczniów

Na podstawie art. 68 ust. 2-4 Ustawy – Prawo oświatowe dyrektor szkoły lub placówki może, w drodze decyzji, skreślić ucznia z listy uczniów (za wyjątkiem ucznia objętego **obowiązkiem szkolnym** (zob.) w przypadkach określonych w statucie szkoły lub placówki. Skreślenie następuje na podstawie uchwały rady pedagogicznej, po zasięgnięciu opinii **samorządu uczniowskiego** (zob.). W uzasadnionych przypadkach uczeń podlegający **obowiązkowi szkolnemu** (zob.), na wniosek dyrektora szkoły, może zostać przeniesiony przez kuratora oświaty do innej szkoły. Dyrektor szkoły artystycznej, realizującej wyłącznie kształcenie artystyczne, skreśla ucznia z listy uczniów na pisemny wniosek rodziców lub pełnoletniego ucznia.

✓ Specyficzne trudności w uczeniu się

Poprzez specyficzne trudności w uczeniu się należy rozumieć trudności w uczeniu się odnoszące się do uczniów w normie intelektualnej, którzy mają trudności w przyswajaniu treści nauczania, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania percepcyjno – motorycznego i poznawczego, nie-uwarunkowane schorzeniami neurologicznym. Tę definicję przyjęła nowa ustawa –Prawo oświatowe z 2016 r. (art. 4, pkt 33 U-Po).

Do kwalifikowania uczniów do grupy posiadającej specyficzne trudności w uczeniu mają zastosowanie następujące akty wykonawcze: 1) *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach* (Dz. U. z 2013, poz.532), wydane na podstawie art. 22, ust. 2 pkt 11 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty; 2) *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych* (Dz. U z. 2013, poz. 199), wydane na podstawie art. 71 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty (obecnie uchylony) oraz *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 2017 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych* (Dz. U z 2017 r., poz.1534).

✓ Spółeczne organy w systemie oświaty

W polskim systemie oświaty mogą funkcjonować na zasadzie swobodnych decyzji społeczne organy, wspierające szkoły i placówki oraz cały system oświaty. Ich byt został zapisany w ustawie – Prawo oświatowe z 2016 r. Należą do nich: 1) istniejące dobrowolnie: a) **Krajowa Rada Oświatowa** (zob.), b) Rada ds. Szkolnictwa Artystycznego, c) rady oświa-

towe przy jednostkach samorządu terytorialnego, d) **rady szkół i placówek** (zob.), e) **stowarzyszenia i inne organizacje** (zob.), w szczególności harcerskie, z wyjątkiem partii i organizacji politycznych; 2. działająca obligatoryjnie: a) **rady rodziców** (zob.), b) **samorząd uczniowski** (zob.), (art. 75-87 U-Po).

✓ **Standardy kształcenia nauczycieli** (zob. **kształcenie nauczycieli**)

Na podstawie art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2005 r., Nr 164 poz. 1365, z 2017 r. poz. 2183, 2201 oraz z 2018 r. poz. 138, 398) wydane zostało rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. z 2012 r., poz. 131), które określa standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, stanowiące załącznik do rozporządzenia

✓ **Statut przedszkola** (od łac. *statutum* – postanowienie), (zob. **przedszkole niepubliczne, przedszkole publiczne**)

Zbiór przepisów regulujących zadania, strukturę i sposób funkcjonowania przedszkola. Artykuł 102 ustawy – Prawo oświatowe określa, że dokument ten powinien zawierać w szczególności: 1) nazwę i rodzaj przedszkola oraz jego siedzibę; 2) nazwę i siedzibę organu prowadzącego; 3) cele i zadania przedszkola wynikające z przepisów prawa, w tym w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, organizowania opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi, umożliwiania dzieciom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa oraz zasad promocji i ochrony zdrowia; 4) sposób realizacji zadań przedszkola, z uwzględnieniem wspomagania indywidualnego rozwoju dziecka oraz wspomagania rodziny w wychowaniu dziecka i przygotowaniu go do nauki w szkole, a w przypadku dzieci niepełnosprawnych - ze szczególnym uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności; 5) sposób sprawowania opieki nad dziećmi w czasie zajęć w przedszkolu oraz w czasie zajęć poza przedszkolem; 6) szczegółowe zasady przyprowadzania i odbierania dzieci z przedszkola przez rodziców lub upoważnioną przez nich osobę zapewniającą dziecku pełne bezpieczeństwo; 7) formy współdziałania z rodzicami oraz częstotliwość organizowania kontaktów z rodzicami; 8) organy przedszkola oraz ich szczegółowe kompetencje, a także szczegółowe warunki współdziałania organów przedszkola oraz sposób rozwiązywania sporów między tymi organami; 9) organizację pracy przedszkola, w tym organizację wczesnego wspomagania rozwoju dzieci, jeżeli

przedszkole takie wspomaganie prowadzi, a także zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, jeżeli przedszkole takie zajęcia prowadzi; 10) czas pracy przedszkola ustalony przez organ prowadzący na wniosek dyrektora przedszkola, w uzgodnieniu z radą przedszkola, a w przypadku braku rady przedszkola - z radą rodziców; 11) zasady odpłatności za pobyt dzieci w przedszkolu i korzystanie z wyżywienia ustalone przez organ prowadzący; 12) zakres zadań nauczycieli oraz innych pracowników, w tym zadań związanych z: a) zapewnieniem bezpieczeństwa dzieciom w czasie zajęć organizowanych przez przedszkole, b) współdziałaniem z rodzicami w sprawach wychowania i nauczania dzieci, z uwzględnieniem prawa rodziców do znajomości zadań wynikających z programu wychowania przedszkolnego realizowanego w danym oddziale i uzyskiwania informacji dotyczących dziecka, jego zachowania i rozwoju, c) planowaniem i prowadzeniem pracy dydaktyczno-wychowawczej oraz odpowiedzialnością za jej jakość, d) prowadzeniem obserwacji pedagogicznych mających na celu poznanie i zabezpieczenie potrzeb rozwojowych dzieci oraz dokumentowaniem tych obserwacji, e) współpracą ze specjalistami świadczącymi pomoc psychologiczno-pedagogiczną, opiekę zdrowotną i inną; 13) prawa i obowiązki dzieci, w tym przypadki, w których dyrektor przedszkola może skreślić dziecko z listy uczniów; 14) warunki stosowania sztandaru przedszkola, godła przedszkola oraz ceremoniału przedszkolnego, o ile zostały ustanowione.

Ważne, że cytowany wyżej przepis ten stosuje się także do oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej.

✓ **Statut szkoły (placówki)**

Szkoła lub placówka działa na podstawie statutu nadanego przez organ lub osobę prowadzącą. Jest to, po **akcie założycielskim szkoły (placówki)**, (zob.), najważniejszy dokument w szkole (placówce). Na podstawie art. 98 ustawy – Prawo oświatowe dokument ten zawiera i określa: 1) nazwę i typ szkoły oraz jej siedzibę, a w przypadku, gdy szkoła wchodzi w skład zespołu szkół - także nazwę tego zespołu; 2) imię szkoły, jeśli zostało nadane; 3) nazwę i siedzibę organu prowadzącego szkołę; 4) cele i zadania szkoły wynikające z przepisów prawa oraz sposób ich wykonywania, w tym w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, organizowania opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi, umożliwiania uczniom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa oraz zasad promocji i ochrony zdrowia; 5) organy szkoły oraz ich szczegółowe kompetencje, a także szczegółowe warunki współdziałania organów szkoły oraz sposób rozwiązywania sporów między

nimi; 6) organizację pracy szkoły, w tym organizację oddziałów sportowych, mistrzostwa sportowego, dwujęzycznych, integracyjnych, specjalnych i klas wstępnych, z uwzględnieniem organizacji nauczania i oceniania w tych klasach, oraz organizację nauczania języka mniejszości narodowych, mniejszości etnicznych lub języka regionalnego, jeżeli szkoła takie oddziały lub nauczanie prowadzi, organizację wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, jeżeli szkoła takie wspomaganie prowadzi, a także zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, jeśli szkoła takie zajęcia prowadzi; 7) zakres zadań nauczycieli, w tym nauczyciela wychowawcy i nauczyciela bibliotekarza oraz innych pracowników szkoły, w tym także zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę, a także sposób i formy wykonywania tych zadań dostosowane do wieku i potrzeb uczniów oraz warunków środowiskowych szkoły; 8) szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów, o którym mowa w art. 44b ustawy o systemie oświaty; 9) nazwę zawodu lub zawodów, w których kształci szkoła - w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe; 10) szczegółową organizację praktycznej nauki zawodu - w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe; 11) organizację zajęć edukacyjnych w ramach kształcenia zawodowego - w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe; 12) organizację pracowni szkolnych, w szczególności pracowni ćwiczeń praktycznych, pracowni symulacyjnych oraz warsztatów szkolnych dla realizacji zajęć praktycznych, jeżeli szkoła takie pracownie i warsztaty posiada; 13) organizację dodatkowych zajęć dla uczniów, zwiększających szanse ich zatrudnienia, jeżeli szkoła takie zajęcia prowadzi; 14) organizację kształcenia ogólnego i zawodowego w przypadku pracowników młodocianych - w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe; 15) określenie formy kształcenia - stacjonarnej lub zaocznej - w przypadku szkoły dla dorosłych; 16) organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego; 17) prawa i obowiązki uczniów, w tym przypadki, w których uczeń może zostać skreślony z listy uczniów szkoły, a także tryb składania skarg w przypadku naruszenia praw ucznia; 18) rodzaje nagród i warunki ich przyznawania uczniom oraz tryb wnoszenia zastrzeżeń do przyznanej nagrody; 19) rodzaje kar stosowanych wobec uczniów oraz tryb odwoływania się od kary; 20) przypadki, w których dyrektor szkoły podstawowej może wystąpić do kuratora oświaty z wnioskiem o przeniesienie ucznia do innej szkoły; 21) sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu; 22) formy opieki i pomocy uczniom, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych jest potrzebna pomoc i wsparcie; 23) organizację biblioteki szkolnej oraz warunki i zakres współpracy

biblioteki szkolnej z uczniami, nauczycielami i rodzicami oraz innymi bibliotekami; 24) organizację internatu, o ile został w szkole zorganizowany; 25) organizację świetlicy z uwzględnieniem warunków wszechstronnego rozwoju ucznia - w przypadku szkoły podstawowej i szkoły prowadzącej kształcenie specjalne; 26) warunki stosowania sztandaru szkoły, godła szkoły oraz ceremoniału szkolnego, o ile zostały ustanowione.

Nadto w przypadku szkoły dla dzieci i młodzieży statut określa także: 1) organizację współdziałania z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży; 2) organizację i formy współdziałania szkoły z rodzicami w zakresie nauczania, wychowania, opieki i profilaktyki; 3) organizację współdziałania ze stowarzyszeniami lub innymi organizacjami w zakresie działalności innowacyjnej.

Natomiast w przypadku szkoły dla dorosłych statut określa także zasady uczęszczania na wybrane zajęcia edukacyjne przez osoby przygotowujące się do egzaminów eksternistycznych.

W związku z wprowadzoną z dniem 1 września 2017 r. reformą systemu oświaty dotychczasowe statuty przedszkoli, szkół podstawowych, szkół specjalnych przysposabiających do pracy i szkół policealnych zachowały moc do dnia wejścia w życie statutów wydanych na podstawie ustawy – Prawo oświatowe, nie dłużej jednak niż do dnia 30 listopada 2017 r. Podobnie dotychczasowe statuty dotychczasowych trzyletnich liceów ogólnokształcących i dotychczasowych czteroletnich techników zachowują moc do dnia wejścia w życie statutów wydanych na podstawie ustawy – Prawo oświatowe, nie dłużej jednak niż do dnia 30 listopada 2019 r. Także dotychczasowe statuty dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych zachowują moc do dnia wejścia w życie statutów branżowych szkół I stopnia wydanych na podstawie ustawy – Prawo oświatowe, nie dłużej jednak niż do dnia 30 listopada 2017 r.

W przypadku statutów szkół wymienionych wyżej zostały zachowane kompetencje **rady szkoły** (zob.) i **rady pedagogicznej** (zob.) w zakresie uchwalania statutów (art. 322 U-Pwu-Po). Zasady uchwalania statutu i jego zmian pozostają bez zmian w stosunku do obowiązujących do tej pory regulacji. Oznacza to, że kompetencje do przygotowania projektu statutu lub jego zmian posiada rada pedagogiczna, natomiast uchwalenie projektu należy do właściwości rady szkoły/placówki lub rady pedagogicznej w przypadku braku rady szkoły/placówki (art. 72, art. 80, art. 82 U-Po).

Uchwalony statut szkoły lub placówki publicznej przesyła się właściwemu **kuratorowi oświaty** (zob.) oraz innym organom właściwym do

sprawowania nadzoru pedagogicznego nad szkołą lub placówką (art. 88 U-Po).

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. z 2017 r., poz. 649), które weszło w życie z dniem 1 września 2017 r., zastąpiło rozporządzenie MEN z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. poz. 624, z 2002 r. poz. 96, z 2003 r. poz. 1416, z 2004 r. poz. 606, z 2005 r. poz. 75 oraz z 2007 r. poz. 222). Rozporządzenie to przede wszystkim stanowi uzupełnienie ustawy – Prawo oświatowe w części dotyczącej statutu szkoły publicznej i przedszkola.

Na podstawie art. 112 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe wydano *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 lipca 2017 r. w sprawie ramowych statutów: publicznej placówki kształcenia ustawicznego, publicznej placówki kształcenia praktycznego oraz publicznego ośrodka doształcania i doskonalenia zawodowego (Dz. U. z 2017 r., Nr 1451) do którego dołączono: 1) ramowy statut publicznej placówki kształcenia ustawicznego; 2) ramowy statut publicznej placówki kształcenia praktycznego; 3) ramowy statut ośrodka doształcania i doskonalenia zawodowego.*

Wciąż obowiązującym jest *rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5 listopada 2014 r. w sprawie ramowych statutów publicznych szkół i placówek artystycznych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1646), które w załącznikach nr 1 i 2 podaje ramowy statut publicznej szkoły artystycznej oraz ramowy statut publicznej placówki artystycznej – ogniska artystycznego.*

✓ **Statut szkoły (placówki) niepublicznej**

Statut szkoły (placówki) niepublicznej nadaje osoba prowadząca i powinien on zawierać: 1) nazwę, typ szkoły lub cel placówki oraz ich siedzibę i zadania; 2) osobę prowadzącą szkołę lub placówkę; 3) organy szkoły lub placówki oraz zakres ich zadań; 4) organizację szkoły lub placówki; 5) prawa i obowiązki pracowników oraz uczniów szkoły lub placówki, w tym przypadki, w których uczeń może zostać skreślony z listy uczniów szkoły lub placówki; 6) sposób uzyskiwania środków finansowych na działalność szkoły lub placówki; 7) zasady przyjmowania uczniów do szkoły lub placówki; 8) w przypadku niepublicznej szkoły artystycznej o uprawnieniach szkoły publicznej - także zasady przeprowadzania sprawdzianu uzdolnień, predyspozycji lub praktycznych umiejętności niezbędnych do podjęcia kształcenia w danej szkole artystycznej, danym zawodzie, specjalności lub specjalizacji; 9) wysokość opłat wnoszonych

przez wychowanka ośrodka za pobyt i wyżywienie, termin i sposób wnoszenia tych opłat, jeżeli ośrodek pobiera opłaty (art. 172 U-Po).

✓ **Staż zawodowy nauczyciela**

Staż zawodowy nauczyciela jest jednym z mechanizmów w systemie **awansu zawodowego nauczycieli** (zob.) regulowany ustawą – Karta Nauczyciela. Staż, z pewnymi wyjątkami (o której mowa niżej), trwa w przypadku ubiegania się o awans na stopień: 1) nauczyciela kontraktowego - 9 miesięcy; 2) nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego - 2 lata i 9 miesięcy (art. 9c, ust. 1).

Nauczyciel rozpoczyna staż z początkiem roku szkolnego, nie później jednak niż w ciągu 14 dni od dnia rozpoczęcia zajęć, na swój wniosek skierowany do dyrektora szkoły, z tym, że nauczyciel stażysta rozpoczyna staż bez złożenia wniosku. W przypadku nawiązania stosunku pracy po upływie terminu, o którym mowa wyżej, nauczyciel nie rozpoczyna stażu do końca tego roku szkolnego. Przepisy te stosuje się również do dodatkowego stażu, o którym mowa w art. 9c ust. 11 i art. 9g ust. 8 KN. Nauczyciel kontraktowy może rozpocząć staż na stopień nauczyciela mianowanego po przepracowaniu w szkole co najmniej dwóch lat, a nauczyciel mianowany może rozpocząć staż na stopień nauczyciela dyplomowanego po przepracowaniu w szkole co najmniej roku od dnia nadania poprzedniego stopnia awansu zawodowego. W przypadku nieobecności nauczyciela w pracy z powodu czasowej niezdolności do pracy wskutek choroby, zwolnienia z obowiązku świadczenia pracy lub urlopu innego niż urlop wypoczynkowy, trwającej nieprzerwanie dłużej niż miesiąc, staż ulega przedłużeniu o czas trwania tej nieobecności. W przypadku nieobecności dłuższej niż rok nauczyciel obowiązany jest do ponownego odbycia stażu w pełnym wymiarze. 6. Nauczyciel kontraktowy i nauczyciel mianowany mogą przerwać staż na swój wniosek w każdym czasie. W przypadku ponownego rozpoczęcia stażu odbywają staż w pełnym wymiarze (art. 9d, ust. 1-6)

Nauczyciel kontraktowy lub nauczyciel mianowany posiadający co najmniej stopień naukowy doktora może ubiegać się o uzyskanie kolejnego stopnia awansu zawodowego po odbyciu stażu trwającego rok i 9 miesięcy. Także do jednego roku i 9 miesięcy dyrektor szkoły może skrócić staż nauczycielowi kontraktowemu, który ubiega się o uzyskanie stopnia nauczyciela mianowanego. Dotyczy to osoby, która będąc nauczycielem akademickim i legitymując się co najmniej trzyletnim okresem pracy w szkole wyższej lub nauczycielem posiadającym co najmniej pięcioletni okres pracy i znaczący dorobek zawodowy uzyskał z dniem nawiązania stosunku pracy w szkole stopień nauczyciela kontraktowego.

W okresie stażu nauczyciel realizuje własny plan rozwoju zawodowego zatwierdzony przez dyrektora szkoły, uwzględniający wymagania ustalone przez właściwego ministra do spraw oświaty i wychowania, zgodnie z delegacją ustawową, zawartą w art. 9g ust. 10 KN. Po zakończeniu stażu nauczyciel składa dyrektorowi szkoły sprawozdanie z realizacji tego planu. Nauczycielowi mianowanemu, ubiegającemu się o awans na stopień nauczyciela dyplomowanego, za spełnienie odpowiednich wymagań, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 9g ust. 10 KN, uznaje się także jego odpowiedni dorobek zawodowy ze szczególnym uwzględnieniem okresu od dnia uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego.

Nauczycielowi stażysty i nauczycielowi kontraktowemu odbywającemu staż dyrektor szkoły przydziela spośród nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych opiekuna, z zastrzeżeniem że: 1) w przedszkolach, szkołach i placówkach (przedszkolach publicznych, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, a także przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1 KN, oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych) opiekunem nauczyciela stażysty i nauczyciela kontraktowego może być również nauczyciel zajmujący stanowisko kierownicze; 2) w rodzinnej placówce opiekuńczo-wychowawczej opiekunem nauczyciela stażysty i nauczyciela kontraktowego może być również nauczyciel mianowany lub dyplomowany zatrudniony w publicznym ośrodku adopcyjno-opiekuńczym, wskazany przez organ nadzoru w porozumieniu z organem prowadzącym.

Zadaniem opiekuna stażu jest udzielanie nauczycielowi pomocy, w szczególności w przygotowaniu i realizacji w okresie stażu planu rozwoju zawodowego nauczyciela, oraz opracowanie projektu oceny dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu.

Ocenę dorobku zawodowego nauczyciela za okres stażu ustala, w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia złożenia sprawozdania, z uwzględnieniem stopnia realizacji planu rozwoju zawodowego nauczyciela, dyrektor szkoły: 1) w przypadku nauczyciela stażysty i nauczyciela kontraktowego - po zapoznaniu się z projektem oceny opracowanym przez opiekuna stażu i po zasięgnięciu opinii rady rodziców; 2) w przypadku nauczyciela mianowanego - po zasięgnięciu opinii rady rodziców.

Rada rodziców (zob.) powinna przedstawić swoją opinię w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia o dokonywanej ocenie dorobku zawodowego nauczyciela. Nieprzedstawienie opinii rady rodziców nie wstrzymuje postępowania, o którym mowa jest wyżej.

Ocena dorobku zawodowego nauczyciela (zob. **ocena pracy nauczyciela**) może być pozytywna lub negatywna. Ocena sporządzana jest na piśmie i zawiera uzasadnienie oraz pouczenie o możliwości wniesienia odwołania. Od oceny dorobku zawodowego nauczycielowi służy odwołanie do organu sprawującego nadzór pedagogiczny w terminie 14 dni od dnia jej otrzymania. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny rozpatruje odwołanie w terminie 21 dni. Ocena dorobku zawodowego nauczyciela ustalona przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny jest ostateczna.

W przypadku niedotrzymania przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny (zob. **organ nadzorujący**) terminu rozpatrzenia odwołania, nauczyciel jest dopuszczony odpowiednio do rozmowy kwalifikacyjnej, egzaminu lub może się ubiegać o akceptację. W przypadku, gdy ostateczna ocena dorobku zawodowego nauczyciela jest negatywna, ponowna ocena dorobku może być dokonana po odbyciu, na wniosek nauczyciela i za zgodą dyrektora szkoły, jednego dodatkowego stażu w wymiarze 9 miesięcy (art. 9c, ust. 2-11 KN)

Na podstawie art. 9g ust. 10 ustawy – Karta Nauczyciela wydane *zostało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2013 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli* (Dz. U. z 2013 r., poz. 393), które określa sposób odbywania stażu, rodzaj dokumentacji załączanej do wniosku nauczyciela o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego lub egzaminacyjnego, zakres wymagań do uzyskania poszczególnych stopni awansu zawodowego, tryb działania komisji kwalifikacyjnych i egzaminacyjnych, wzory zaświadczeń o uzyskaniu akceptacji lub zdaniu egzaminu oraz wzory aktów nadania stopni awansu zawodowego.

✓ **Stołówka szkolna, nawyki zdrowego żywienia**

W celu zapewnienia prawidłowej realizacji zadań opiekuńczych, a w szczególności wspierania prawidłowego rozwoju uczniów, szkoła może zorganizować stołówkę. Szczegółowe warunki korzystania ze stołówki szkolnej, w tym wysokość opłat za posiłki, ustala dyrektor szkoły w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę. Korzystanie z posiłków jest odpłatne. Do kosztów posiłku nie wlicza się wynagrodzeń pracowników i składek naliczanych od tych wynagrodzeń oraz kosztów utrzymania stołówki. Organ prowadzący szkołę może zwolnić rodziców albo pełnoletniego ucznia z całości lub części opłat, uwzględniając: 1) szczególnie trudną sytuację materialną rodziny; 2) uzasadnione przypadkach losowych. Organ prowadzący szkołę może upoważnić dyrektora

szkoły do podejmowania decyzji dot. zwolnień z opłat za wydawanie w stołówce posiłki (art. 106 U-Po).

Na podstawie art. 38y ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1006 i 1503) wydane zostało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowego sposobu realizacji w szkołach środków towarzyszących o charakterze edukacyjnym, które służą prawidłowej realizacji programu dla szkół oraz upowszechniają wśród dzieci zdrowe nawyki żywieniowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 1659), które nakłada na dyrektorów szkół obowiązek podejmowania działań kształtujących zdrowe nawyki żywieniowe uczniów, a mianowicie co najmniej dwa w semestrze z następujących środków o charakterze edukacyjnym: 1) organizowanie konkursów i festynów tematycznych; 2) organizowanie wycieczek do gospodarstw rolnych, gospodarstw ogrodniczych, zakładów przetwórstwa owoców i warzyw, w tym gospodarstw ekologicznych lub zakładów przetwarzających produkty mleczne, a także wycieczek na lokalne rynki, na których produkty te są oferowane; 3) organizowanie warsztatów kulinarnych; 4) zakładanie i prowadzenie ogródków szkolnych, w tym w formie grządek na parapecie, upraw w workach i donicach; 5) wspólne spożywanie drugiego śniadania, połączone z degustacją owoców, warzyw, mleka i ich przetworów, z możliwością spożywania produktów regionalnych i ekologicznych; 6) stosowanie innych sposobów upowszechniania informacji o korzyściach płynących ze spożywania owoców, warzyw, mleka i ich przetworów, w szczególności przez organizowanie wystaw, przygotowywanie prezentacji oraz wydawanie gazetek.

✓ **Stosunek pracy z nauczycielem (zob.: rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem, rozwiązanie umowy o pracę z nauczycielem)**

Ustawa Karta Nauczyciela stanowi, iż stosunek pracy z nauczycielem nawiązuje się w szkole, a w przypadku powołania zespołu szkół jako odrębnej jednostki organizacyjnej - w zespole szkół, na podstawie umowy o pracę lub mianowania (art. 10 ust. 1). Dalej artykuł ten stanowi, iż od 1 września 2018 r. z osobą posiadającą wymagane kwalifikacje, rozpoczynającą pracę w szkole, stosunek pracy nawiązuje się na podstawie umowy o pracę na czas określony obejmujący 2 lata szkolne w celu odbycia stażu wymaganego do uzyskania awansu na stopień nauczyciela kontraktowego. Jednocześnie przepis tego artykułu normuje, iż od 12 września 2018 r. w szczególnych przypadkach uzasadnionych potrzebami szkoły z osobą, o której mowa wyżej legitymującą się wymaganym poziomem wykształcenia, lecz nieposiadającą przygotowania pedagogicznego, dopuszczalne jest nawiązanie stosunku pracy, o ile osoba ta zobo-

wiąże się do uzyskania przygotowania pedagogicznego w trakcie odbywania stażu (art. 10 ust. 2-3)

Stosunek pracy z nauczycielem mianowanym i z nauczycielem dyplomowanym nawiązuje się na podstawie mianowania, jeżeli: 1) posiada obywatelstwo polskie, z tym, że wymóg ten nie dotyczy obywateli państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym; 2) ma pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z praw publicznych; 3) nie toczy się przeciwko niemu postępowanie karne lub dyscyplinarne, lub postępowanie o ubezwłasnowolnienie; 4) nie był karany za przestępstwo popełnione umyślnie; 5) posiada kwalifikacje wymagane do zajmowania danego stanowiska; 6) istnieją warunki do zatrudnienia nauczyciela w szkole w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony.

W celu potwierdzenia spełniania warunku **niekaralności nauczyciela** (zob.), nauczyciel, przed nawiązaniem stosunku pracy, jest obowiązany przedstawić dyrektorowi szkoły informację z Krajowego Rejestru Karnego w tej sprawie (art. 10 ust. 5, 8a KN).

Znamienne, że z dniem 1 września 2018 r. w: 1) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego; 2) przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach, o których mowa w w pkt 1, oraz 3) w szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych; 4) publicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego, nauczycieli zatrudnia się na podstawie umowy o pracę, zgodnie z ustawą z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (art. 10a KN). Tym samym został spełniony postulat tych osób, prowadzących wymienione formy opieki i kształcenia, tworząc tym samym nierówność wśród nauczycieli, gdy formę zatrudnienia.

Dyrektor szkoły (zob.) nawiązuje z nauczycielem stosunek pracy odpowiednio na podstawie umowy o pracę lub mianowania na stanowisku zgodnym z posiadanymi przez nauczyciela kwalifikacjami oraz zgodnie z posiadanym przez nauczyciela stopniem awansu zawodowego (art. 11). Stosunek pracy na podstawie mianowania nawiązuje się z dniem określonym w akcie mianowania, a jeżeli tego dnia nie określono – z dniem doręczenia tego aktu (art. KN). Stosunek pracy nawiązany na podstawie mianowania lub umowy o pracę wygasa, jeżeli nowo zatrudniony

nauczyciel nie usprawiedliwi w ciągu 7 dni swojego nieprzystąpienia do pracy (art. 16 KN).

Istotne rozwiązanie przewiduje art. 221 ustawy – Prawo wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe. Zgodnie z jego treścią od 1 września 2017 r. do 31 sierpnia 2019 r. podjęcie lub kontynuowanie dodatkowego zatrudnienia na podstawie stosunku pracy w innej szkole przez nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć będzie wymagało uzyskania pisemnej zgody dyrektora szkoły wskazanej jako podstawowe miejsce zatrudnienia. W razie naruszenia przez nauczyciela tego warunku, dyrektor tej placówki będzie mógł rozwiązać z nim stosunek pracy z końcem roku szkolnego za trzymiesięcznym wypowiedzeniem. To rozwiązanie nie będzie dotyczyło nauczycieli przedmiotów teoretycznych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe oraz na kwalifikacyjnych kursach zawodowych, nauczycieli praktycznej nauki zawodu i nauczycieli przedmiotów artystycznych w szkołach artystycznych. Także dyrektor placówki (zatrudniony w pełnym wymiarze zajęć) będzie musiał mieć zgodę organu prowadzącego szkołę (będącą podstawowym miejscem pracy dyrektora) na podjęcie lub kontynuowanie dodatkowego zatrudnienia na podstawie stosunku pracy w innej szkole.

Szereg zmian uregulowanych ustawą – Prawo wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe dotyczy stosunku pracy z nauczycielami gimnazjów. Zgodnie z art. 225 ust. 1 U-Pwu-Po nauczyciela gimnazjum, prowadzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego, zatrudnionego na podstawie mianowania lub umowy o pracę na czas nieokreślony, którego dalsze zatrudnienie w roku szkolnym 2017/2018 lub 2018/2019 nie jest możliwe ze względu na zmiany organizacyjne powodujące wygaszenie kształcenia w gimnazjum, przenosi się w stan nieczynny odpowiednio 1 września 2017 r. lub 1 września 2018 r. albo rozwiązuje się z nim stosunek pracy, jeżeli nie wyrazi zgody na przeniesienie w stan nieczynny. Nauczycielowi, pracującemu na podstawie mianowania lub umowy o pracę, na czas nieokreślony w pełnym wymiarze zajęć, którego dalsze zatrudnienie w pełnym wymiarze zajęć nie jest możliwe, dyrektor szkoły może zaproponować ograniczenie zatrudnienia do 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć lub niższego, uzasadnionego względami organizacyjnymi gimnazjum. W tym przypadku wynagrodzenie zostaje proporcjonalnie zmniejszone. Dyrektor gimnazjum odpowiednio – do 15 maja 2017 r. lub do 15 maja 2018 r. musi poinformować nauczycieli w formie pisemnej o zmianach organizacyjnych powodujących wygaszenie kształcenia w gimnazjum. Z kolei nauczyciel w terminie 7 dni od dnia uzyskania propozycji ograniczenia zatrudnienia i ww. informacji może złożyć oświadczenie o odmowie przejścia w stan nieczynny albo, gdy jest zatrudniony

na podstawie mianowania lub umowy o pracę na czas nieokreślony w pełnym wymiarze zajęć – wyrazić zgodę na ograniczenie zatrudnienia. Przy braku oświadczenia lub zgody, dyrektor przenosi nauczyciela w stan nieczynny albo rozwiązuje się z nim stosunek pracy, jeżeli nie wyrazi on zgody na przeniesienie w stan nieczynny. Stosunek pracy przeniesionego w stan nieczynny wygasa: 1) z upływem sześciomiesięcznego okresu pozostawania w stanie nieczynnym; 2) z dniem podjęcia zatrudnienia w innej szkole. Do tego czasu nauczyciel zachowuje prawo do comiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego oraz do innych świadczeń pracowniczych, w tym dodatków socjalnych, o których mowa w art. 54 KN. Jeśli jednak w tym czasie podejmie pracę w tej samej szkole, z dniem jej podjęcia stan nieczynny wygasa. Z nauczycielem, który nie wyraził zgody na przeniesienie w stan nieczynny, dyrektor gimnazjum rozwiązuje stosunek pracy z końcem roku szkolnego, po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu.

Pedagogowi pracującemu na podstawie mianowania, z którym rozwiązano stosunek pracy z ww. przyczyn, przysługuje odprawa w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony należą się świadczenia określone w przepisach o zwolnieniach grupowych (*ustawa z 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników*, t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1474). Wysokość odprawy nauczyciela, któremu ograniczono zatrudnienie, oblicza się z uwzględnieniem wymiaru zajęć obowiązkowych nauczyciela z miesiąca przypadającego bezpośrednio przed zastosowaniem ograniczenia tego zatrudnienia. Do 29 lutego 2020 r. wyżej wymienione rozwiązania obejmą odpowiednio również nauczycieli zatrudnionych w szkołach, w których są prowadzone klasy dotychczasowego gimnazjum.

Na podstawie art. 224 U-Pwu-Po w okresie wdrażania nowej struktury szkół, czyli do roku 2023, dyrektorzy poszukujący nauczycieli do pracy od 1 kwietnia 2017 r. będą musieli informować właściwego kuratora oświaty o wolnych stanowiskach pracy. Kurator z kolei będzie udostępniał informacje na stronie kuratorium oświaty. W okresie przejściowym pierwszeństwo w zatrudnieniu będą mieli przebywający w stanie nieczynnym i ci, którzy otrzymali informację o przeniesieniu w stan nieczynny z początkiem kolejnego roku szkolnego, lub nauczyciele, którzy złożyli wniosek o przeniesienie w stan nieczynny w trybie art. 20 ust. 5c KN. Ponadto pierwszeństwo w zatrudnieniu obejmie również nauczycieli, z którymi rozwiązano stosunek pracy w trybie art. 228 ust. 2 U-Pwu-

Po z dniem wypowiedzenia. Uregulowanie to będzie obowiązywało do 31 sierpnia 2020 r.

✓ **Stowarzyszenia i organizacje w szkole (placówce)**

Ustawa – Prawo oświatowe dopuszcza funkcjonowanie w szkole (placówce) stowarzyszeń i organizacji, a w szczególności organizacji harcerskich, jednak za wyjątkiem powoływania i funkcjonowania partii i organizacji politycznych. W szczególności wskazana jest działalność organizacji i stowarzyszeń, których celem statutowym jest działalność wychowawcza albo rozszerzanie i wzbogacanie form działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły (placówki). Podjęcie działalności w szkole (placówce) przez stowarzyszenie lub inną organizację wymaga uzyskania zgody dyrektora szkoły (placówki) wyrażonej po uprzednim uzgodnieniu warunków tej działalności oraz – co wydaje się bardzo istotne - po uzyskaniu pozytywnej opinii **rady szkoły lub placówki**(zob.) i **rady rodziców** (zob.), (tam, gdzie organy te zostały powołane), (art. 86 U-Po).

✓ **Struktura szkoły podstawowej** (zob. **szkoła podstawowa**)

Określa ją ustawa – Prawo oświatowe w art. 95. Struktura organizacyjna szkoły podstawowej obejmuje klasy I-VIII, a w przypadku szkoły podstawowej dla dorosłych - klasy VII i VIII. W uzasadnionych miejscowych warunkami przypadkach mogą być tworzone szkoły podstawowe obejmujące strukturą organizacyjną klasy I-III albo klasy I-IV. W tych samych przypadkach mogą być tworzone szkoły podstawowe filialne obejmujące strukturą organizacyjną klasy I-III albo klasy I-IV, przy czym szkoła filialna podporządkowana jest organizacyjnie szkole podstawowej obejmującej strukturą organizacyjną klasy I-VIII. Szkole podstawowej obejmującej strukturą organizacyjną klasy I-VIII mogą być podporządkowane organizacyjnie nie więcej niż dwie szkoły filialne. W przypadku szkół podstawowych specjalnych funkcjonujących w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii oraz szkół w zakładach poprawczych, mogą być tworzone szkoły obejmujące część klas szkoły podstawowej.

✓ **Stypendium szkolne** (od łac. *stipendium* – płaca), (zob. **pomoc materialna**)

Pomoc finansowa lub rzeczowa udzielana uczniowi. Kwestię stypendiów uczniowskich normują dwie ustawy: znowelizowana ustawa o systemie oświaty z 1991 r. oraz ustawa o finansowaniu zadań oświatowych z 2017 r. Ta pierwsza w art. 90c stypendium szkolne statuuje jako jedną

z dwóch, obok zasiłku szkolnego, form pomocy materialnej o charakterze socjalnym, przy czym wymienia także cztery rodzaje stypendiów o świadczeń pomocy materialnej o charakterze motywacyjnym, a mianowicie: 1) stypendium za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe; 2) stypendium Prezesa Rady Ministrów; 3) stypendium ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania; 4) stypendium ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego; dodając jednocześnie, że uczniowi może być przyznana jednocześnie pomoc materialna o charakterze socjalnym i motywacyjnym. W art. 90d Uoso podano warunki i tryb przyznawania stypendium szkolnego, zaś w art. 90e – zasiłku szkolnego. Regulamin udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie gminy uchwała rady gminy, kierując się celami pomocy materialnej o charakterze socjalnym (art. 90f Uoso).

Art. 90g ustawy o systemie oświaty normuje kwestie przyznawania stypendium za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe, udzielane na wniosek komisji stypendialnej, powołaną przez dyrektora szkoły, uczniom od klasy IV. Stypendium za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe przyznaje dyrektor szkoły, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, w ramach środków przyznanych przez organ prowadzący na ten cel w budżecie szkoły.

Stypendia Prezesa Rady Ministrów oraz ministrów właściwych do spraw oświaty i wychowania oraz ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przyznają te organy w oparciu o art. 90h-j Ustawy o systemie oświaty. Z kolei ustawa o finansowaniu zadań oświatowych z 2017 r. normuje, iż stypendia za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe (także dla szkół niepublicznych), są finansowane z dochodów jednostek samorządu terytorialnego (art. 71 Uofzo), stąd podstawą prawną udzielania stypendiów na terenie jednostek samorządu terytorialnego, poza wymienionymi wyżej ustawami, są właściwe uchwały organów stanowiących tych jednostek, najczęściej „ w sprawie uchwalenia „Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie gminy (miasta), powiatu województwa...”.

Stypendium szkolne mogą otrzymać: 1) uczniowie szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych oraz słuchacze kolegiów pracowników służb społecznych - do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia; 2) wychowankowie publicznych i niepublicznych ośrodków umożliwiających dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim biorącym udział w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, a także dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo ze sprzężonymi

niepełnosprawnościami realizację odpowiednio obowiązku szkolnego i obowiązku nauki - do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki; 3) uczniowie szkół niepublicznych nieposiadających uprawnień szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych – do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki. Stypendium szkolne może otrzymać uczeń znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności, gdy w rodzinie występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także, gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne nie może być większa niż 514,00 zł netto na osobę w rodzinie (art. 8 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r., poz. 1769, 1985). Miesięczna wysokość dochodu ustalana jest na zasadach określonych w art. 8 ust. 3–13 w/w ustawy. Za dochód uważa się sumę miesięcznych przychodów z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku lub w przypadku utraty dochodu z miesiąca, w którym wniosek został złożony, bez względu na tytuł i źródło ich uzyskania, pomniejszoną o: 1) miesięczne obciążenie podatkiem dochodowym od osób fizycznych; 2) składki na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ubezpieczenia społeczne określone w odrębnych przepisach;- kwotę alimentów świadczonych na rzecz innych osób.

✓ **System oświaty**

Wypełniając konstytucyjne gwarancje dotyczące prawa do nauki (art. 70, ust. 1) w ustawie – Prawo oświatowe z 2016 r. ustalono, że system oświaty zapewnia w szczególności: 1) realizację prawa każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej do kształcenia się oraz prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju; 2) wspomaganie przez wychowawczej roli rodziny; 3) wychowanie rozumiane jako wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży; 4) możliwość zakładania i prowadzenia szkół i placówek przez różne podmioty; 5) dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej; 6) możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną, niedo-

stosowaną społecznie i zagrożoną niedostosowaniem społecznym, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami; 7) opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi przez umożliwianie realizowania zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych; 8) opiekę nad uczniami szczególnie uzdolnionymi poprzez umożliwianie realizowania indywidualnych programów nauczania oraz ukończenia szkoły każdego typu w skróconym czasie; 9) upowszechnianie dostępu do szkół, których ukończenie umożliwia dalsze kształcenie w szkołach wyższych; 10) możliwość uzupełniania przez osoby dorosłe wykształcenia ogólnego, zdobywania lub zmiany kwalifikacji zawodowych i specjalistycznych; 11) zmniejszanie różnic w warunkach kształcenia, wychowania i opieki między poszczególnymi regionami kraju, a zwłaszcza ośrodkami wielkomiejskimi i wiejskimi; 12) kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym; 13) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy i umiejętności niezbędnych do aktywnego uczestnictwa w kulturze i sztuce narodowej i światowej; 14) utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach i placówkach; 15) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o zasadach zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie postaw sprzyjających jego wdrażaniu w skali lokalnej, krajowej i globalnej; 16) opiekę uczniom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej i życiowej; 17) dostosowywanie kierunków i treści kształcenia do wymogów rynku pracy; 18) kształtowanie u uczniów postaw przedsiębiorczości i kreatywności sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w życiu gospodarczym, w tym poprzez stosowanie w procesie kształcenia innowacyjnych rozwiązań programowych, organizacyjnych lub metodycznych; 19) przygotowywanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia; 20) warunki do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów przez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego; 21) upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń, w tym związanych z korzystaniem z technologii informacyjno-komunikacyjnych, i sytuacji nadzwyczajnych; 22) kształtowanie u uczniów umiejętności sprawnego posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi; 23) wspomaganie nauczania języka polskiego i w języku polskim wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą oraz dzieci pracowników migrujących (art. 1 U-Po).

System oświaty w Polsce obejmuje: 1) **przedszkola** (zob.), w tym z oddziałami integracyjnymi lub specjalnymi, przedszkola integracyjne i specjalne oraz **inne formy wychowania przedszkolnego** (zob.); 2) szkoły: a) podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami przedszkolnymi, integracyjnymi, specjalnymi, przysposabiającymi do pracy, dwujęzycznymi, sportowymi i mistrzostwa sportowego, sportowe i mistrzostwa sportowego, b) ponadpodstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, specjalnymi, dwujęzycznymi, sportowymi i mistrzostwa sportowego, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze, leśne, morskie, żeglugi śródlądowej oraz rybołówstwa, c) artystyczne; 3) placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego; 4) placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych; 5) placówki artystyczne - ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych; 6) **poradnie psychologiczno-pedagogiczne** (zob.), w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu; 7) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, realizację odpowiednio **obowiązku szkolnego** (zob.) i obowiązku nauki; 8) placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania; 9) **placówki doskonalenia nauczycieli** (zob.); 10) **biblioteki pedagogiczne** (zob.); 11) kolegia pracowników służb społecznych (art. 2 U-Po).

System oświaty wspierają organizacje pozarządowe, w tym organizacje harcerskie, a także osoby prawne prowadzące statutową działalność w zakresie oświaty i wychowania, z którymi powinny współpracować organy administracji publicznej prowadzące szkoły i placówki. System oświaty mogą wspierać także jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej oraz jednostki innych właściwych służb w działaniach służących podnoszeniu bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, w tym w zakresie

ochrony przeciwpożarowej. Organy administracji publicznej, w tym organy prowadzące szkoły i placówki, współdziałają z tymi podmiotami w celu zapewnienia właściwych i odpowiednich warunków, w szczególności w prowadzeniu zajęć edukacyjnych z zakresu podnoszenia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, w tym bezpieczeństwa przeciwpożarowego (art. 3 U-Po).

✓ **Szkoła branżowa** (zob. **wykształcenie branżowe**)

Ukończenie **branżowej szkoły I stopnia** (zob.) umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w danym zawodzie, a także dalsze kształcenie w **branżowej szkole II stopnia** (zob.) kształcącej w zawodzie, w którym wyodrębniono kwalifikację wspólną dla zawodu nauczanego w branżowej szkole I i II stopnia, lub w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych począwszy od klasy II. Natomiast branżowej szkoły II stopnia umożliwia uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie nauczonym na poziomie technika, w którym wyodrębniono kwalifikację wspólną dla zawodu nauczanego w branżowej szkole I i II stopnia, po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w danym zawodzie, a także uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego (ust. 19, ust. 2 U-Po).

Podstawa programowa kształcenia w szkole branżowej I stopnia została zawarta w załączniku do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 356).

✓ **Szkoła integracyjna**

Szkoła, w której wszystkie oddziały są oddziałami integracyjnymi (art. 4. pkt 5 U-Po). Szczegółowe kwestie dotyczące funkcjonowania oddziałów i szkół integracyjnych zawiera *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli* (Dz. U. z 2017 r., poz. 649). W § 6 tego aktu prawa zadekretowano, iż liczba dzieci w oddziale przedszkola integracyjnego i oddziale integracyjnym w przedszkolu ogólnodostępnym oraz liczba uczniów w oddziale szkoły integracyjnej i oddziale inte-

gracycznym w szkole ogólnodostępnej wynosi nie więcej niż 20, w tym nie więcej niż 5 dzieci lub uczniów niepełnosprawnych.

✓ **Szkoła dla dorosłych**

W polskim systemie edukacji prowadzi się następujące szkoły dla dorosłych: 1) ośmioletnia szkoła podstawowa; 2) szkoły ponadpodstawowe: - czteroletnie liceum ogólnokształcące, - szkoła policealna dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku, w których stosuje się odrębną organizację kształcenia i do których są przyjmowane osoby mające 18 lat, a także kończące 18 lat w roku kalendarzowym, w którym są przyjmowane do szkoły (art. 4, pkt 29; art. 18, ust. 1 pkt 1 i 2 lit. a i f U-Po).

✓ **Szkoła dwujęzyczna**

Zgodnie z ustawą – Prawo oświatowe szkoła, w której wszystkie oddziały są oddziałami dwujęzycznymi, jest szkołą dwujęzyczną (art. 4, pkt 6 U-Po). Natomiast oddziały dwujęzyczne można tworzyć w szkole podstawowej i ponadpodstawowej. Klasy wstępne mogą powstawać w szkołach ponadpodstawowych, w których funkcjonują oddziały dwujęzyczne.

Przez oddział dwujęzyczny należy rozumieć oddział szkolny, w którym nauczanie jest prowadzone w dwóch językach: polskim oraz obcym nowożytnym, będącym drugim językiem nauczania, przy czym prowadzone w dwóch językach są co najmniej dwa zajęcia edukacyjne, z wyjątkiem zajęć obejmujących język polski, część historii dotyczącą historii Polski i część geografii dotyczącą geografii Polski, w tym co najmniej jedno zajęcia edukacyjne wybrane spośród zajęć obejmujących: biologię, chemię, fizykę, część geografii odnoszącą się do geografii ogólnej, część historii odnoszącą się do historii powszechnej lub matematykę. Oddziały dwujęzyczne będą mogły być tworzone od klasy VII szkoły podstawowej. Oddział taki będzie mogła utworzyć każda szkoła podstawowa, a do oddziałów tych będą przyjmowani w pierwszej kolejności uczniowie tej właśnie szkoły. Warunkiem przyjęcia będzie otrzymanie promocji do klasy VII oraz uzyskanie, tak jak w obecnym stanie prawnym, pozytywnego wyniku sprawdzianu predyspozycji językowych przeprowadzanego na warunkach ustalonych przez radę pedagogiczną.

Podstawy programowe (zob.) dla takich oddziałów zawarte są w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły

I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017 r., poz. 356).

✓ **Szkoła leśna**

Szkoła ponadpodstawową kształcąca wyłącznie w zawodach dla leśnictwa, dla których, zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego, ministrem właściwym jest minister właściwy do spraw środowiska (art. 4, pkt 8; art. 46, ust. 1 U-Po).

W roku szkolnym 2017/2018 Minister Środowiska jest organem prowadzącym dla 11 ponadgimnazjalnych szkół leśnych: 1) Technikum Leśne w Białowieży; 2) Technikum Leśne w Miliczu; 3) Technikum Leśne im. prof. Jana Miklaszewskiego w Staroście; 4) Technikum Leśne w Tucholi im. Adama Loreta; 5) Technikum Leśne w Warcinie im. prof. Stanisława Sokołowskiego; 6) Zespół Szkół Leśnych i Ekologicznych im. St. Morawskiego w Brynku; 7) Zespół Szkół Leśnych im. inż. Jana Kloski w Goraju; 8) Zespół Szkół Leśnych w Biłgoraju; 9) Zespół Szkół Leśnych w Lesku; 10) Zespół Szkół Leśnych w Rogozińcu; 11) Zespół Szkół Leśnych im. Romana Gesinga w Zagnańsku (www.mos.gov.pl/srodowisko/lesnictwo/szkoly-lesne/ 7 IV 2018)

✓ **Szkoła morska**

Szkoła ponadpodstawową kształcąca wyłącznie w zawodach podstawowych dla żeglugi morskiej, dla których, zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego, ministrem właściwym jest minister właściwy do spraw gospodarki morskiej (art. 4, pkt 9; art. 46, ust. 1 U-Po).

✓ **Szkoła (placówka) niepubliczna**

Szkoły i placówki niepubliczne mogą zakładać osoby prawne i osoby fizyczne po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązana do prowadzenia odpowiedniego typu publicznych szkół i placówek. Podobnie osoby prawne i osoby fizyczne mogą zakładać niepubliczne szkoły artystyczne po uzyskaniu wpisu do ewidencji prowadzonej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 168, ust. 1-2 U-Po).

Niepubliczna placówka, o której mowa w art. 2, pkt 7 U-Po, tj.: młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy oraz specjalny ośrodek wychowawczy, a także ośrodek rewalidacyjno-wychowawczy, może zostać wpisana do ewidencji, jeżeli osoba zgłaszająca tę placówkę do ewidencji przedstawi pozytywną opinię kuratora oświaty o spełnieniu wymagań

określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 123 ust. 1 pkt 1, rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej *w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach*.

W przypadku niepublicznego młodzieżowego ośrodka wychowawczego wpisu do ewidencji można dokonać, jeżeli osoba zgłaszająca ten ośrodek do ewidencji przedstawi ponadto opinię instytucji odpowiedzialnej za wskazywanie staroście ośrodka, do którego ma być skierowany nieletni, określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 81 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym*, z której wynika, że istnieje zapotrzebowanie na miejsca w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych. Dodatkowo, w przypadku młodzieżowego ośrodka wychowawczego istotne jest, że w już funkcjonujących ośrodkach wolnych jest około tysiąca miejsc, zatem powoływanie nowych placówek niepublicznych nie ma merytorycznego uzasadnienia i nie jest celowe ze względów ekonomicznych (art. 168 ust. 7 i 8 U-Po).

Zgłoszenie do ewidencji powinno zawierać: 1) oznaczenie osoby zamierzającej prowadzić szkołę lub placówkę, jej miejsca zamieszkania lub siedziby; 2) określenie odpowiednio typu i rodzaju szkoły lub placówki oraz daty rozpoczęcia jej funkcjonowania, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe – nazw zawodów, w jakich szkoła będzie kształcić, zgodnych z nazwami zawodów występujących w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego lub klasyfikacji zawodów i specjalności ustalanej na potrzeby rynku pracy przez ministra właściwego do spraw pracy; 3) wskazanie miejsca prowadzenia szkoły lub placówki oraz informację o warunkach lokalowych zapewniających: a) możliwość prowadzenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych, b) realizację innych zadań statutowych, c) w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe – możliwość realizacji praktycznej nauki zawodu, d) bezpieczne i higieniczne warunki nauki i pracy, spełniające wymagania określone w przepisach w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach, przepisach o ochronie środowiska, przepisach o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, przepisach techniczno-budowlanych i przepisach o ochronie przeciwpożarowej; spełnienie tych wymagań potwierdza się przez dołączenie do zgłoszenia odpowiednio pozytywnej opinii właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego oraz pozytywnej opinii komendanta powiatowego (miej-

skiego) Państwowej Straży Pożarnej; 4) statut szkoły lub placówki; 5) dane dotyczące kwalifikacji pracowników pedagogicznych i dyrektora, przewidzianych do zatrudnienia w szkole lub placówce; 6) zobowiązanie do przestrzegania wymagań określonych w: a) art. 14 szkoła publiczna ust. 3 – w przypadku szkoły podstawowej, a także szkoły ponadpodstawowej, której z dniem rozpoczęcia działalności mają być nadane uprawnienia szkoły publicznej, b) art. 14 szkoła publiczna ust. 4 – w przypadku szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne, której z dniem rozpoczęcia działalności mają być nadane uprawnienia szkoły publicznej; 7) dane niezbędne do wpisania szkoły lub placówki do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej. Szkoła może zostać wpisana do ewidencji, jeżeli osoba zgłaszająca szkołę do ewidencji przedstawi pozytywną opinię kuratora oświaty, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie w zawodach, także opinię tego ministra o spełnieniu wymagań określonych w art. 14 szkoła publiczna ust. 3. Zaświadczenie o wpisie do ewidencji wydane przez organ uprawniony (jednostka samorządu terytorialnego) powinno zawierać: 1) nazwę organu, który dokonał wpisu do ewidencji szkoły lub placówki; 2) datę i numer wpisu do ewidencji; 3) nazwę oraz odpowiednio typ i rodzaj szkoły lub placówki; 4) osobę prawną lub fizyczną prowadzącą szkołę lub placówkę; 5) adres szkoły lub placówki oraz, w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, nazwy zawodów, w jakich szkoła kształci (art. 168 ust. 11 U-Po). Art. 169 U-Po określa przypadki, kiedy wpis do ewidencji podlega wykreśleniu.

✓ **Szkoła (placówka) niepubliczna o uprawnieniach szkoły publicznej**

Uprawnienia szkoły publicznej, o których jest mowa w art. 14 ust. 2 ustawy – Prawo oświatowe może uzyskać szkoła niepubliczna niebędąca szkołą artystyczną, jeżeli: 1) realizuje programy nauczania uwzględniające podstawy programowe; 2) realizuje zajęcia edukacyjne w cyklu nie krótszym oraz w wymiarze nie niższym niż łączny wymiar obowiązkowych zajęć edukacyjnych określony w ramowym planie nauczania szkoły publicznej danego typu; 3) stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów; 4) prowadzi dokumentację przebiegu nauczania ustaloną dla szkół publicznych; 5) w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe - kształci w zawodach określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, 6) zatrudnia nauczycieli obowiązkowych zajęć edukacyjnych określonych w art. 15 Ustawy Prawo oświatowe (art. 14 ust. 3 O-Po).

Uprawnienia szkoły publicznej dla niepublicznej szkoły, na wniosek osoby prowadzącej szkołę niepubliczną nadaje organ jednostki samorządu terytorialnego, pod warunkiem, że osoba ta przedstawi pozytywną opinię kuratora oświaty (art. 178 U-Po).

Uprawnienia szkoły publicznej mogą zostać cofnięte przez organ, który je nadał, a w przypadku niepublicznej szkoły artystycznej - przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, jeżeli w trybie nadzoru pedagogicznego zostanie stwierdzone niespełnianie warunków, o których mowa w Ustawie Prawo oświatowe. Cofnięcie uprawnień następuje w drodze decyzji administracyjnej i w przypadku szkoły podstawowej i szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej jest równoznaczne z ich likwidacją z końcem roku szkolnego, w którym decyzja stała się ostateczna (art. 179 U-Po).

✓ **Szkoła podstawowa**

Od 1 września 2017 r. dotychczasowa sześcioletnia szkoła podstawowa stała się ośmioletnią szkołą podstawową. Rady gmin zobowiązane zostały w terminie do 30 listopada 2017 r. podjęcia uchwał o przekształceniu. Oznacza to, że 1 września 2017 r. uczniowie dotychczasowej sześcioletniej szkoły podstawowej stali się uczniami ośmioletniej szkoły podstawowej. Od 1 września 2017 roku uczniowie, nauczyciele i pracownicy dotychczasowej 6-letniej szkoły podstawowej stają się uczniami, nauczycielami i innymi pracownikami 8-letniej szkoły podstawowej. W dniu 1 września 2017 r. w ośmioletniej szkole podstawowej rozpoczęli naukę pierwsi uczniowie klasy VII (absolwenci klasy VI dotychczasowej sześcioletniej szkoły podstawowej), którzy 1 września 2018 r. będą pierwszymi uczniami klasy VIII tej szkoły. Ukończenie szkoły podstawowej umożliwia dalsze kształcenie w szkołach ponadpodstawowych (art. 19, ust. 2 U-Po).

W przypadku dotychczasowej 6-letniej publicznej szkoły podstawowej prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną przyjęto analogicznie, że szkoła ta z dniem 1 września 2017 r. mogła stać się 8-letnią szkołą podstawową, o ile: 1) osoba prowadząca szkołę w terminie do dnia 31 stycznia 2017 r. nie poinformuje organu jednostki samorządu terytorialnego, który wydał zezwolenie na założenie szkoły, o zamiarze likwidacji, 2) oraz w terminie do 30 czerwca 2017 r. przedłożyła właściwemu organowi dokumenty określone w projektowanej ustawie. W przypadku nieprzedłożenia wymaganych dokumentów w wymienionym terminie szkoła ta stała się z dniem 1 września 2017 r. 8-letnią szkołą podstawową, obejmującą

strukturą organizacyjną klasy I-VI i ulegnie likwidacji z dniem 31 sierpnia 2018 r.

Organ, który wydał zezwolenie na założenie szkoły, może zmienić obwód publicznej szkole podstawowej prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną w uzgodnieniu z tą osobą. Z kolei osoba prowadząca niesamorządową szkołę publiczną mógł, w terminie do dnia 31 stycznia 2017 r., złożyć właściwemu organowi jednostki samorządu terytorialnego oświadczenie o rezygnacji z ustalonego obwodu tej szkoły.

Zgodnie z projektowanymi rozwiązaniami, prawo dalszego prowadzenia ośmioletniej szkoły podstawowej uzyskał każdy dotychczasowy organ prowadzący, który przedstawił do dnia 30 czerwca 2017 r. dokumenty niezbędne dla zachowania aktualności i ciągłości ewidencji samorządowej (wykaz nauczycieli przewidzianych do zatrudnienia w szkole, statut, zobowiązanie do przestrzegania wymagań jakościowych). W uzasadnionych przypadkach przewiduje się możliwość przedłużenia tego terminu przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, gwarantując stabilne ramy czasowe dla wykonania przewidzianej ustawą procedury.

✓ **Szkoła policealna**

W systemie oświaty nadal będą funkcjonowały szkoły policealne. Ukończenie szkoły policealnej umożliwi uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie (art. 19, ust. 1-2 U-Po).

Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. a, b, e, f i h ustawy – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 356), które określa podstawę programową kształcenia ogólnej w szkołach policealnych.

Natomiast warunki i tryb organizowania praktycznej nauki zawodu w warsztatach szkolnych, pracowniach szkolnych, placówkach kształcenia ustawicznego, placówkach kształcenia praktycznego, u pracodawców i w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz kwalifikacje wymagane od osób prowadzących praktyczną naukę zawodu i przysługujące im uprawnienia określa *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu* (Dz. U. z 2017 r.,

poz. 1644). Stanowi ono, że praktyczna nauka zawodu jest organizowana w formie zajęć praktycznych, a w technikum i szkole policealnej - także w formie praktyk zawodowych. Zajęcia praktyczne mogą odbywać się u pracodawców, na zasadach dualnego systemu kształcenia, na podstawie: 1) umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, zawartej między młodocianym a pracodawcą; 2) umowy o praktyczną naukę zawodu, zawartej między dyrektorem szkoły a pracodawcą przyjmującym uczniów na praktyczną naukę zawodu. Liczba godzin zajęć praktycznych odbywanych u pracodawców na zasadach dualnego systemu kształcenia nie może być niższa niż: 1) w przypadku branżowej szkoły I stopnia - łączny tygodniowy wymiar godzin kształcenia zawodowego praktycznego określony dla branżowej szkoły I stopnia, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 3 ustawy - Prawo oświatowe; 2) w przypadku branżowej szkoły II stopnia, technikum i szkoły policealnej - 30% i nie wyższa niż 100% łącznego tygodniowego wymiaru godzin kształcenia zawodowego praktycznego określonego odpowiednio dla branżowej szkoły II stopnia, technikum lub szkoły policealnej. W technikum, branżowej szkole II stopnia i w szkole policealnej, które organizują zajęcia praktyczne odbywane u pracodawców na zasadach dualnego systemu kształcenia, łączny wymiar praktycznej nauki zawodu jest równy sumie liczby godzin tych zajęć określonej w programie nauczania i liczby godzin praktyk zawodowych, określonej w przepisach.

✓ **Szkoła publiczna** (zob. także: **typy szkół**)

Szkołą publiczną w rozumieniu ustawy – Prawo oświatowe jest ta, która umożliwia uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych i w tym celu realizuje następujące zadania: 1) zapewnia bezpłatne nauczanie w zakresie ramowych planów nauczania; 2) przeprowadza rekrutację uczniów w oparciu o zasadę powszechnej dostępności; 3) zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone w odrębnych przepisach; 4) realizuje: programy nauczania uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe także podstawę programową kształcenia w zawodach oraz ramowe plany nauczania, a nadto realizuje zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów, określone w ustawie o systemie oświaty.

Osobę zatrudnioną w szkole, niebędącą nauczycielem, zatrudnia się na zasadach określonych w ustawie - Kodeks pracy, z tym jednak, że stosuje się do niej odpowiednio przepisy z ustawy – Karta Nauczyciela dotyczące tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć edukacyjnych nauczycieli oraz ustala się wynagrodzenie jak dla nauczyciela kontrak-

towego (art. 7, ust. 1b). Zasadę tę stosuje się także do placówek artystycznych oraz placówek dla uczniów szkół artystycznych i placówek doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych, z tym że zgodę na zatrudnienie osoby niebędącej nauczycielem wyraża minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 7, ust. 1c).

Szkoły publiczne umożliwiają uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych (art. 7, ust. 2).

Uprawnienia szkoły publicznej może otrzymać szkoła niepubliczna (art. 7, ust. 3), (zob. **szkoła (placówka niepubliczna o uprawnieniach szkoły publicznej)**).

Szkoła (placówka) publiczna prowadzona jest przez: 1) jednostki samorządu terytorialnego; 2) ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania; 3) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego; 4) ministra właściwego do spraw wewnętrznych; 5) Ministra Obrony Narodowej i Ministra Sprawiedliwości; 6) ministra właściwego do spraw rolnictwa, Ministra właściwego do spraw środowiska (art. 5, ust. 3, 3a-3e Uo).

Ważną informacją jest taka, że szkoła podstawowa i gimnazjum może być tylko szkołą publiczną lub niepubliczną o uprawnieniach szkoły publicznej (art. 8).

✓ **Szkoła rolnicza**

Szkoła ponadpodstawowa kształcąca wyłącznie w zawodach dla rolnictwa, dla których, zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego, ministrem właściwym jest minister właściwy do spraw rolnictwa, minister właściwy do spraw rozwoju wsi lub minister właściwy do spraw rynków rolnych (art. 4, pkt 7; art. 46, ust. 1 U-Po). Na podstawie tego przepisu Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi prowadzi 52 zespoły szkół rolniczych na terenie całego kraju.

Stosownie do *rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego* (Dz. U. z 2017 r., poz. 622) szkoły te mogą kształcić w następujących zawodach: cukiernik, jeździec, kucharz, mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych, ogrodnik, operator maszyn i urządzeń przemysłu spożywczego, piekarz, przetwórcza ryb, pszczelarz, rolnik, rybak śródlądowy, wędliniarz, technik agrobiznesu, technik architektury krajobrazu, technik hodowca koni, technik inżynierii środowiska i melioracji, technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki (również: technik mechanizacji rolnictwa - do roku szkolnego 2018/2019), technik ogrodnik, technik przetwórstwa mleczarskiego, technik pszczelarz, technik rolnik, technik rybactwa śródlądowego, technik technologii żywności, technik turystyki

wiejskiej, technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, technik weterynarii, technik żywienia i usług gastronomicznych.

✓ **Szkoła rybołówstwa**

Szkoła ponadpodstawowa kształcąca wyłącznie w zawodach podstawowych dla rybołówstwa, dla których, zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego, ministrem właściwym jest minister właściwy do spraw rybołówstwa (art. 4, pkt 11, art. 46, ust. 1 U-Po).

✓ **Szkoła specjalna/ oddział specjalny**

Szkoła lub oddział dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, zorganizowane zgodnie z przepisami wydanymi przez właściwego ministra ds. oświaty i wychowania (art. 4, pkt 2a U-Po). Ukończenie szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy (art. 19, ust. 2 U-Po).

Do szkół tego typu ma zastosowanie *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 356).

Liczba uczniów w oddziale, niezależnie od typu szkoły, jest ustalana przez dyrektora szkoły w uzgodnieniu z organem prowadzącym szkołę i uwzględnia szczególne potrzeby psychofizyczne uczniów wynikające z ich stanu zdrowia. W przypadkach uzasadnionych małą liczbą uczniów lub warunkami ich leczenia oraz terapii dopuszcza się organizację kształcenia w klasach łączonych

✓ **Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy**

Dotychczasowe trzyletnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa potwierdzającego przysposobienie do pracy z dniem 1 września 2017 r. stały się trzyletnimi szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy. Nie zmienia się grupa uczniów, dla których ten typ szkoły jest przeznaczony, jak i długość okresu kształcenia.

✓ **Szkoła żeglugi śródlądowej**

Szkoła ponadpodstawowa kształcąca wyłącznie w zawodach podstawowych dla żeglugi śródlądowej, dla których, zgodnie z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego, ministrem właściwym jest minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej (art. 4, pkt. 10; art. 46, ust. 1 U-Po).

✓ **Szkoły prowadzone przez ministrów**

Szkoły prowadzone przez ministrów, których uczniowie realizują obowiązek szkolny lub obowiązek nauki, pod 1 września 2017 r. przekształcane zostały w analogiczny sposób, jak szkoły prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego.

✓ **Szkoły przysposabiające do pracy**

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U z 2017 r., poz. 649) dopuszcza tworzenie dla uczniów, którzy ukończyli 15. rok życia i nie rokują ukończenia szkoły podstawowej w normalnym trybie oraz tych, którzy: 1) otrzymali promocję do klasy VII szkoły podstawowej albo 2) nie otrzymali promocji do klasy VIII szkoły podstawowej – tworzenie oddziałów przysposabiających do pracy.

Do oddziału przysposabiającego do pracy przyjmuje ucznia dyrektor szkoły podstawowej za zgodą rodziców, uwzględniając przy tym opinię wydaną przez lekarza oraz opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, z której wynika zasadność nauki przez ucznia w oddziale przysposabiającym do pracy.

W oddziale przysposabiającym do pracy kształcenie ogólne realizuje się zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego dostosowaną do potrzeb i możliwości uczniów. Program przysposobienia do pracy opracowuje nauczyciel prowadzący zajęcia przeznaczone na osiągnięcie wybranych efektów kształcenia określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodach dla danego zawodu. Przeposobienie do pracy może być organizowane w szkole podstawowej albo poza szkołą na podstawie umowy zawartej przez dyrektora, w szczególności ze szkołą prowadzącą kształcenie zawodowe, placówką kształcenia ustawicznego, placówką kształcenia praktycznego, ośrodkiem dokształcania i doskonalenia zawodowego oraz pracodawcą (§ 16).

✓ **Szkoły sportowe**

Od 1 września 2017 r. obowiązują przepisy określające zasady funkcjonowania szkół i oddziałów sportowych oraz mistrzostwa sportowego.

Wprowadza je *rozporządzenie MEN z 27 marca 2017 r. w sprawie oddziałów i szkół sportowych oraz oddziałów i szkół mistrzostwa sportowego* (Dz. U. z 2017 r., poz. 671). W oddziałach mistrzostwa sportowego – analogicznie jak w przypadku szkół mistrzostwa sportowego – będą realizowane dwa etapy szkolenia sportowego: etap ukierunkowany (mający na celu ujawnienie predyspozycji i uzdolnień kwalifikujących ucznia do szkolenia w danym konkretnym sporcie) oraz etap specjalistyczny. Bez zmian pozostaje minimalny obowiązkowy wymiar godzin zajęć sportowych w oddziałach mistrzostwa sportowego, tj. co najmniej 16 godzin (analogicznie jak w przypadku szkół mistrzostwa sportowego), natomiast w oddziałach sportowych i szkołach sportowych wymiar ten wynosić będzie 10 godzin.

Ś

✓ Ścieżka edukacyjna

Została zdefiniowana w załączniku nr 2 do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (Dz. U. z 2007 r., Nr 157, poz.1100). Ścieżka edukacyjna to zestaw treści i umiejętności o istotnym znaczeniu poznawczym i wychowawczym, których realizacja może odbywać się w ramach nauczania przedmiotów lub w postaci odrębnych zajęć. Wprowadza się je począwszy od klas IV-VI szkoły podstawowej (I. etapu edukacyjnego), (zob. **etapy edukacyjne**) wprowadza się przedmioty i następujące ścieżki edukacyjne o charakterze wychowawczo-dydaktycznym: edukacja czytelnicza i medialna, edukacja ekologiczna, edukacja prozdrowotna, wychowanie do życia w społeczeństwie: wychowanie do życia w rodzinie, wychowanie regionalne - dziedzictwo kulturowe w regionie, wychowanie patriotyczne i obywatelskie. Ścieżki edukacyjne, oprócz przedmiotów, wprowadzono także w drugim etapie edukacyjnym, tj. gimnazjum (obecnie wygaszanym). Są to: edukacja czytelnicza i medialna, edukacja ekologiczna, edukacja europejska, edukacja filozoficzna, edukacja prozdrowotna, edukacja regionalna - dziedzictwo kulturowe w regionie, kultura polska na tle cywilizacji śródziemnomorskiej, edukacja obronna.

W trzecim etapie edukacyjnym, jakim jest liceum ogólnokształcące, liceum profilowane i technikum oprócz przedmiotów wprowadza się następujące ścieżki edukacyjne: edukacja czytelnicza i medialna, edukacja ekologiczna, edukacja europejska, edukacja filozoficzna, edukacja proz-

drowotna, edukacja regionalna - dziedzictwo kulturowe w regionie, wychowanie do życia w rodzinie. Są one opisane w załączniku nr 3 pt. „Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających” do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (Dz. U. z 2007 r., Nr 157, poz.1100).

✓ **Ślubowanie nauczyciela**

Nauczyciel przy odbieraniu **aktu nadania stopnia nauczyciela** (zob.) mianowanego składa ślubowanie, potwierdzając je następnie podpisem, według następującej roty:

„Ślubuję rzetelnie pełnić mą powinność nauczyciela wychowawcy i opiekuna młodzieży, dążyć do pełni rozwoju osobowości ucznia i własnej, kształcić i wychowywać młode pokolenie w duchu umiłowania Ojczyzny, tradycji narodowych, poszanowania Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”.

Ślubowanie może być złożone z dodaniem słów: *„Tak mi dopomóż Bóg”* (art. 15 KN).

✓ **Świadectwa szkolne**

Wydawanie świadectw i dyplomów państwowych reguluje art. 11 ust. 1 ustawy o systemie oświaty. Na podstawie delegacji zawartej w ust. 2 tego przepisu wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 stycznia 2017 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 170), które określa: 1) warunki i tryb wydawania oraz wzory świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych, w tym umieszczenie wzorach druków szkolnych znaków graficznych informujących o poziomie Polskiej Ramy Kwalifikacji, o których mowa w art. 10 *ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji* (Dz. U. z 2016 r. poz. 64 i 1010 oraz z 2017 r., poz. 986, 1475) oraz wydanego na tej podstawie *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 lipca 2016 r. w sprawie wzorów znaków graficznych informujących o poziomach Polskiej Ramy Kwalifikacji przypisanych do kwalifikacji pełnych i cząstkowych włączonych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji* (Dz. U. z 2016 r., poz. 1022); 2) sposób dokonywania sprostowań treści świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych oraz wydawania ich duplikatów; 3) tryb i sposób dokonywania uwierzytelnienia dokumentów przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą; 4) wysokość odpłatności za

wydawanie duplikatów świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych oraz za dokonywanie uwierzytelnienia dokumentów przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą.

Rozporządzenie stanowi nadto, że świadectwa szkolne promocyjne, świadectwa ukończenia szkoły, świadectwa dojrzałości, aneksy do świadectw dojrzałości i świadectwa potwierdzające kwalifikację w zawodzie, zwane dalej „świadectwami”, dyplomy potwierdzające kwalifikacje zawodowe, suplementy do dyplomów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, zaświadczenia o szczegółowych wynikach egzaminu gimnazjalnego, zaświadczenia o wynikach egzaminu maturalnego i zaświadczenia o zdaniu egzaminów eksternistycznych z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zasadniczej szkoły zawodowej, zwane dalej „zaświadczeniami”, indeksy, legitymacje szkolne, legitymacje przedszkolne dla dzieci niepełnosprawnych, zaświadczenia o spełnianiu obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego oraz informacje o gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej, arkusze ocen wydaje się na drukach według wzorów określonych w załączniku nr 3 do tego rozporządzenia.

Przy okazji warto podać pewną ciekawostkę: otóż rozporządzenie to, ze względu na fakt, że zawiera wzory wszystkich świadectw, dyplomów i innych druków szkolnych, jest najobszerniejszym z tego typu aktów prawa oświatowego, bowiem liczy 277 stron objętości.

✓ Świetlica szkolna

Szkoła oraz szkoła prowadząca kształcenie specjalne jest zobowiązana zapewnić zajęcia świetlicowe dla uczniów, którzy pozostają w szkole dłużej, ze względu na czas pracy rodziców - na wniosek rodziców oraz organizację dojazdu do szkoły lub inne okoliczności wymagające zapewnienia opieki w szkole. Świetlica szkolna ma zapewnić zajęcia świetlicowe uwzględniające potrzeby edukacyjne oraz rozwojowe dzieci i młodzieży, a także ich możliwości psychofizyczne, w szczególności zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów, zajęcia zapewniające prawidłowy rozwój fizyczny oraz odrabianie zadanych prac domowych (art. 105 U-Po).

Szczegółową organizację świetlic i zajęć świetlicowych normuje *rozporządzenie ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli* (Dz. U. z 2017 r., poz. 649). Liczba godzin zajęć świetlicowych powinna być uwidoczniiona w arkuszu organizacyjnym szkoły. Szczególnie istotny pozostaje § 7 tego aktu prawa, który stanowi, że: 1) na zajęciach świetlicowych w szkole podstawowej ogólnodostępnej pod opieką jednego na-

uczyciela może pozostawać nie więcej niż 25 uczniów; 2) przypadku szkół ogólnodostępnych i integracyjnych oraz szkół ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi liczba uczniów niepełnosprawnych na zajęciach świetlicowych pozostających pod opieką jednego nauczyciela wynosi nie więcej niż 5; 3) w przypadku szkół specjalnych oraz szkół ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi liczba uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym na zajęciach świetlicowych pozostających pod opieką jednego nauczyciela odpowiada liczbie uczniów.

Świetlica w szkole zapewnia uczniom zajęcia świetlicowe, które uwzględniają potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży, a także ich możliwości psychofizyczne, w szczególności: 1) zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów; 2) zajęcia zapewniające prawidłowy rozwój fizyczny; 3) odrabianie lekcji. Ponieważ szkoła ma obowiązek prowadzić w dzienniku zajęć w świetlicy plan pracy świetlicy na dany rok szkolny, plan ten może być oparty o wskazane zajęcia z uczniami.

Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe przesądziły, że zajęcia świetlicowe oraz z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej nie należą do zajęć wynikających z zadań statutowych szkoły. Ma to rozwiązać wątpliwości narosłe wokół przepisów znoszących tzw. godziny karciane. Związkowcy obawiali się, że brak doprecyzowania przepisów doprowadzi do tego, że dyrektorzy będą nadużywać prawa i przydzielać nauczycielom dodatkowe godziny, zaliczając je do zadań statutowych szkoły.

T

✓ **Technikum**

Średnia szkoła zawodowa, przygotowująca do podjęcia pracy zawodowej i umożliwiająca jednocześnie uzyskanie dyplomu technika i matury. Ukończenie technikum umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości, jednak po zdaniu egzaminu maturalnego oraz uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminów potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie (art. 19, ust. 2 U-Po).

Dotychczasowe 4-letnie technikum z dniem 1 września 2019 r. zostanie przekształcone w 5-letnie technikum. Do roku 2019/2020 prowadzona będzie rekrutacja do dotychczasowego 4-letniego technikum (dla absolwentów gimnazjum), natomiast na rok szkolny 2019/2020 i późniejsze lata rekrutacja będzie prowadzona do 5-letniego technikum (dla absolwentów 8-letniej szkoły podstawowej). Na rok szkolny 2020/2021 nie

będzie prowadzona rekrutacja do klas pierwszych 4-letniego technikum, co oznacza, że z dniem 1 września 2020 r. nastąpi likwidacja klasy pierwszej 4-letniego technikum, a w następnych latach kolejnych klas.

Uczeń klasy pierwszej czteroletniego technikum, który nie uzyska promocji do klasy drugiej i nie będzie miał możliwości powtarzania tej klasy w czteroletnim technikum, może kontynuować naukę w klasie pierwszej pięcioletniego technikum. Analogicznie uczniowie klas II-IV czteroletniego technikum, którzy nie uzyskają promocji do klasy programowo wyższej, będą mogli kontynuować naukę w odpowiedniej klasie (II-IV) pięcioletniego technikum. W latach szkolnych 2019/2020-2022/2023 w pięcioletnim technikum będą prowadzone klasy dotychczasowego czteroletniego technikum (odpowiednio klasy I-IV).

Na podstawie art. 367 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 marca 2017 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego na lata szkolne 2017/2018–2019/2020 do trzyletniego liceum ogólnokształcącego, czteroletniego technikum i branżowej szkoły I stopnia, dla kandydatów będących absolwentami dotychczasowego gimnazjum* (Dz. U. z 2017 r., poz. 586), które sposób przeliczania na punkty poszczególnych kryteriów; 2) sposób ustalania punktacji w przypadku osób zwolnionych z obowiązku przystąpienia odpowiednio do egzaminu\ gimnazjalnego, danej części egzaminu gimnazjalnego lub danego zakresu albo poziomu odpowiedniej części egzaminu gimnazjalnego; 3) skład i szczegółowe zadania komisji rekrutacyjnej oraz szczegółowy tryb przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego i postępowania uzupełniającego.

Nadto wydano zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia* (Dz. U. z 2018 r. poz. 467), które wejdzie w życie 1 września 2018 r.

Celem kształcenia ogólnego w technikum jest: 1) traktowanie uporządkowanej, systematycznej wiedzy jako podstawy kształtowania umiejętności; 2) doskonalenie umiejętności myślowo-językowych, takich jak: czytanie ze zrozumieniem, pisanie twórcze, formułowanie pytań i problemów, posługiwanie się kryteriami, uzasadnianie, wyjaśnianie, klasyfikowanie, wnioskowanie, definiowanie, posługiwanie się przykładami itp.; 3) rozwijanie osobistych zainteresowań ucznia i integrowanie wiedzy przedmiotowej z różnych dyscyplin; 4) zdobywanie umiejętności formułowania samodzielnych i przemyślanych sądów, uzasadniania wła-

snych i cudzych sądów w procesie dialogu we wspólnocie dociekającej; 5) łączenie zdolności krytycznego i logicznego myślenia z umiejętnościami wyobrazeniowo-twórczymi; 6) rozwijanie wrażliwości społecznej, moralnej i estetycznej; 7) rozwijanie narzędzi myślowych umożliwiających uczniom obcowanie z kulturą i jej rozumienie; 8) rozwijanie u uczniów szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości. W 5-letnim technikum realizowane są następujące przedmioty 1) język polski; 2) język obcy nowożytny; 3) filozofia; 4) język łaciński i kultura antyczna; 5) muzyka; 6) historia muzyki; 7) plastyka; 8) historia sztuki; 9) historia; 10) wiedza o społeczeństwie; 11) geografia; 12) podstawy przedsiębiorczości; 13) biologia; 14) chemia; 15) fizyka; 16) matematyka; 17) informatyka; 18) wychowanie fizyczne; 19) edukacja dla bezpieczeństwa; 20) wychowanie do życia w rodzinie); 21) etyka; 22) język mniejszości narodowej lub etnicznej); 23) język regionalny – język kaszubski.

✓ **Typy szkół** (zob. rodzaje wykształcenia)

Zgodnie z brzmieniem art. 8, ust 1 ustawy – Prawo oświatowe w polskim systemie oświatowym mogą być szkoły i placówki publiczne albo niepubliczne. Jednostki samorządu terytorialnego mogą zakładać i prowadzić jedynie szkoły i placówki publiczne (art. 8, ust. 3 U-Po).

Ta sama ustawa w art. 18 definiuje, że szkoły zarówno publiczne jak i niepubliczne dzielą się na następujące typy: 1) ośmioletnią szkołę podstawową; 2) szkoły ponadpodstawowe: a) czteroletnie liceum ogólnokształcące, b) pięcioletnie technikum, c) trzyletnią branżową szkołę I stopnia, d) trzyletnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy, e) dwuletnią branżową szkołę II stopnia, f) szkołę policealną dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku. Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy jest szkołą specjalną przeznaczoną wyłącznie dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

✓ **Tytuł Honorowy Profesora Oświaty**

Na podstawie art. 9i ustawy – Karta Nauczyciela nauczycielowi dyplomowanemu, posiadającemu co najmniej 20-letni okres pracy w zawodzie nauczyciela, w tym co najmniej 10-letni okres pracy jako nauczyciel dyplomowany oraz znaczący i uznany dorobek zawodowy, może być nadany - na wniosek Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty - przez ministra

właściwego do spraw oświaty i wychowania tytuł honorowy profesora oświaty. Członków Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty powołuje i odwołuje minister, o którym mowa wyżej.

Począwszy 1 września 2018 r. wnioski do Kapituły o nadanie tytułu honorowego profesora oświaty składa **organ sprawujący nadzór pedagogiczny** (zob.), a w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli – **kurator oświaty** (zob.), (art. 9i ust. 2 KN).

Sposób powoływania i odwoływania członków Kapituły, tryb jej pracy i sposób obsługi administracyjno-biurowej, kryteria dokonywania oceny dorobku zawodowego nauczyciela zgłoszonego do nadania tytułu honorowego profesora oświaty, sposób i tryb składania wniosków o nadanie tego tytułu, uwzględniając w szczególności niezawisłość Kapituły w rozpatrywaniu wniosków oraz dokonanie wszechstronnej oceny dorobku zawodowego nauczyciela w drodze rozporządzenia określa minister właściwy do spraw oświaty i wychowania (art. 9a KN).

Na podstawie art. 9i ust. 3 KN wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 września 2008 r. w sprawie Kapituły do Spraw Profesorów Oświaty* (Dz. U. z 2008 r., Nr 163, poz. 1017). Kapituła, przedstawiając ministrowi wnioski o nadanie honorowego tytułu profesora oświaty, bierze pod uwagę jakość pracy kandydata prowadzonej z uczniami, w tym: a) osiągnięcia dydaktyczne lub wychowawcze w pracy z uczniami, w tym osiągnięcia w pracy z uczniami niepełnosprawnymi lub z uczniami zagrożonymi niedostosowaniem społecznym, b) wyniki uczniów nauczyciela uzyskiwane ze sprawdzianu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej, egzaminu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki, egzaminu maturalnego oraz egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, c) osiągnięcia uczniów nauczyciela uzyskiwane w konkursach, turniejach i olimpiadach pozytywne oddziaływanie na nauczycieli, w tym: a) stwarzanie swoją postawą wzorca nauczyciela i wychowawcy, b) dzielenie się z innymi nauczycielami swoją wiedzą i doświadczeniem zawodowym, c) pełnienie funkcji doradczych lub eksperckich w systemie oświaty, systemie pomocy społecznej lub postępowaniach w sprawach nieletnich; 3) wysoki poziom kultury pedagogicznej kandydata, w tym: a) wybitną umiejętność prowadzenia dialogu z uczniami, rodzicami oraz nauczycielami, b) umiejętność stawiania wymagań mobilizujących uczniów do pracy nad własnym rozwojem, c) wysoki poziom kultury języka, a także szczególne osiągnięcia kandydata związane z wykonywaniem zawodu nauczyciela, takie jak: 1) opracowanie własnego programu wychowania przedszkolnego lub programu nauczania cieszącego się uznaniem nauczycieli; 2) uznany dorobek zawodowy potwierdzony Medalem Komisji Edukacji Narodowej,

nagrodami ministra, kuratora oświaty lub organów prowadzących szkoły i placówki; 3) znaczący udział w przygotowaniu zawodowym przyszłych nauczycieli; 4) publikacje dotyczące oświaty i problematyki edukacyjnej (§ 6).

Nauczycielowi dyplomowanemu, który uzyskał tytuł honorowy profesora oświaty wypłaca się jednorazową gratyfikację pieniężną w wysokości 18 tys. zł, której dysponentem jest minister właściwy do spraw oświaty i wychowania (art. 31 ust. 1-2 KN).

W 2017 r. do grona profesorów oświaty dołączyło kolejnych (zaledwie) 20 osób.

U

✓ Uniwersytet Trzeciego Wieku

Jest jednym z elementów **kształcenia ustawicznego** (zob.). Z uwagi na zachodzące w świecie zmiany demograficzne i ich konsekwencje UTW należą do najpopularniejszych w ostatnich latach form edukacji ludzi starszych. Pierwszy UTW powstał we Francji z inicjatywy profesora nauk społecznych Pierre Vellas. W Polsce pierwszy UTW utworzono w Warszawie w 1975 roku z inicjatywy prof. Haliny Szwarz. Uniwersytet ten działa do dziś pod nazwą Towarzystwo Uniwersytet Trzeciego Wieku im. Haliny Szwarz i liczy około 1120 członków. Najliczniejszą grupą słuchaczy może się poszczycić UTW w Krakowie, w którym liczba słuchaczy wynosi ponad 1800. W roku akademickim 2007/08 25. rok działalności rozpoczął UTW przy Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, gdzie liczba słuchaczy wynosi 1120 osób. Np. w Płocku działa Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku. Obecnie w Polsce działa blisko 110 UTW, które łącznie zrzeszają ponad 25 tysięcy słuchaczy.

W Polsce powstają trzy typy UTW: - działające w strukturach bądź pod patronatem wyższej uczelni i kierowane najczęściej przez pełnomocnika rektora danej uczelni, - powołane przez stowarzyszenia i towarzystwa, prowadzące działalność popularnonaukową, - inne, działające przy domach kultury, bibliotekach, domach dziennego pobytu, ośrodkach pomocy społecznej itp.

UTW stawiają sobie następujące cele: - aktywizacja intelektualna, psychiczna, społeczna i fizyczna osób starszych, - poszerzanie wiedzy i umiejętności uczestników, - podtrzymywanie więzi społecznych i komunikacji międzyludzkiej, - ułatwianie kontaktów z instytucjami takimi jak: służba zdrowia, ośrodki rehabilitacyjne, sanatoria, ośrodki kultury

i inne - upowszechnianie inicjatyw edukacyjnych, - angażowanie słuchaczy do aktywności na rzecz środowiska lokalnego.

Niekiedy UTW kierunkują się na określone dziedziny wiedzy, stąd są niejako dzielone na: przyrodniczo-turystyczne, informatyczne, historyczne, socjologiczno-psychologiczne, hobbystyczne, przy czym dwa pierwsze cieszą się stosunkowo największą popularnością (http://www.utw.pl/o_utw.php/7.11.2007; <http://uniwersytety-trzeciego wieku.student-news.pl/7.11.2007>).

Spośród najnowszych publikacji traktujących o UTW należy wymienić: *Finanse w działalności Uniwersytetów Trzeciego Wieku*, M. Stęplewska, Kraków 2006, *„Jesień życia – medycyna, psychologia, edukacja*, pod red. R. Ossowskiego i A. Ossowskiej-Zwierzchowskiej, Kraków 2006, *Starzenie się a satysfakcja z życia*, praca zbior. pod red. S. Steuden i M. Marczuka, Lublin 2006.

✓ **Urlop dla poratowania zdrowia** (zob. **finansowanie pomocy zdrowotnej dla nauczycieli**)

Kwestię urlopu dla poratowania zdrowia reguluje art. 73 ustawy - Karta Nauczyciela. Urlop taki przysługuje nauczycielowi, zatrudnionemu w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony po przepracowaniu co najmniej 7 lat w szkole, w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia w wymiarze nieprzekraczającym jednorazowo roku. Okres siedmioletniej pracy w szkole uważa się za nieprzerwaną, jeżeli nauczyciel podjął zatrudnienie w szkole nie później niż w ciągu 3 miesięcy po ustaniu poprzedniego stosunku pracy w tej samej lub innej szkole. Do okresu siedmioletniej pracy w szkole wlicza się okresy czasowej niezdolności do pracy wskutek choroby oraz urlopu innego niż wypoczynkowy, trwające łącznie nie dłużej niż 6 miesięcy. Do siedmioletniego okresu wlicza się także czas, w którym nauczyciel pracował w niepełnym wymiarze - jednak nie niższym niż 1/2 pensum.

Ustawodawca przewidział tu analogicznie rozwiązanie, jak w sytuacji zmiany pracodawcy w trakcie stażu na wyższy stopień awansu zawodowego. Wspomnianej przerwy wprawdzie nie będzie zaliczało się do stażu pracy uprawniającego do urlopu zdrowotnego, niemniej jednak nie będzie ona powodowała przerwania tego stażu i pozbawienia nauczyciela prawa do pierwszego w życiu urlopu dla poratowania zdrowia. Pozostawiono natomiast warunek zatrudnienia w pełnym wymiarze zajęć w momencie rozpoczęcia urlopu.

W przypadku okresu niezdolności do pracy i urlopu trwających dłużej niż 6 miesięcy wymagany okres pracy przedłuża się o ten okres. Okres siedmioletniej pracy w szkole, uzasadniający prawo do urlopu, powinien

przypadać bezpośrednio przed datą rozpoczęcia urlopu dla poratowania zdrowia. Co ważne, iż wymóg siedmioletniego okresu pracy w szkole dotyczy udzielenia pierwszego urlopu dla poratowania zdrowia. W okresie przebywania na tym urlopie nauczyciel zachowuje prawo do comiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat oraz prawo do innych świadczeń pracowniczych.

W roku szkolnym 2018/2019 nauczycielom wygasających gimnazjów urlopu dla poratowania zdrowia udziela się na okres nie dłuższy niż do 31 sierpnia 2019 r. (art. 229 U-Pwu-Po).

Urlop zdrowotny będzie bowiem udzielany wyłącznie: 1) w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia choroby zagrażającej wystąpieniem choroby zawodowej; 2) w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia choroby, w której powstaniu czynniki środowiska pracy lub sposób wykonywania pracy odgrywają istotną rolę; 3) na leczenie uzdrowiskowe; 4) na rehabilitację uzdrowiskową. O potrzebie udzielenia nauczycielowi urlopu dla poratowania zdrowia będzie orzekał, na podstawie wydanego przez dyrektora szkoły skierowania na badania lekarskie: uprawniony lekarz posiadający uprawnienia do wykonywania badań, wykonujący działalność w jednostce służby medycyny pracy, z którą szkoła zawarła umowę, o której mowa w art. 12 *ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o służbie medycyny pracy* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1184 oraz z 2017 r. poz. 60), a nie - jak dotychczas - lekarz pierwszego kontaktu. Na podstawie takiego orzeczenia lekarskiego urlopu udziela dyrektor szkoły. Możliwe będzie udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia w celu przeprowadzenia leczenia uzdrowiskowego lub rehabilitacji uzdrowiskowej. Urlopu tego dyrektor szkoły będzie udzielał na podstawie potwierdzonego skierowania na okres w nim ustalony.

W przypadku udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia w wymiarze dłuższym niż 30 dni, nauczyciel podlega kontrolnym badaniom lekarskim w celu ustalenia zdolności do wykonywania pracy na dotychczasowym stanowisku.

W okresie przebywania na urlopie dla poratowania zdrowia nauczyciel nie może nawiązać stosunku pracy lub podejmować innej działalności zarobkowej. W przypadku stwierdzenia, że w okresie tego urlopu nauczyciel podejmuje inny stosunek pracy lub inną działalność zarobkową, dyrektor szkoły odwołuje nauczyciela z urlopu, określając termin, w którym nauczyciel obowiązany jest do powrotu do pracy (ust. 7). Kolejnego urlopu dla poratowania zdrowia nauczycielowi można udzielić nie wcześniej niż po upływie roku od dnia zakończenia poprzedniego urlopu dla poratowania zdrowia. Łączny wymiar urlopu w okresie całego zatrudnienia nie może przekraczać 3 lat (ust. 8), (art. 73 KN).

Na podstawie dyspozycji art. 73 ust. 11 wydane zostało *rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 stycznia 2018 r. w sprawie orzekania o potrzebie udzielenia nauczycielowi urlopu dla poratowania zdrowia* (Dz. U. z 2018 r., poz. 190). W jego załączniku znajdują się: 1) wzór skierowania na badanie lekarskie; 2) wzór orzeczenia lekarskiego, na którym znajduje się pouczenie, iż od orzeczenia lekarskiego nauczycielowi i dyrektorowi szkoły przysługuje odwołanie – w terminie 14 dni od dnia otrzymania orzeczenia lekarskiego, za pośrednictwem uprawnionego lekarza do wojewódzkiego ośrodka medycyny pracy właściwego ze względu na miejsce zamieszkania nauczyciela lub ze względu na siedzibę szkoły. Badanie obejmuje m.in. ogólny stan zdrowia, ocenę układu krążenia, układu ruchu, układu nerwowego, układu oddechowego oraz narządów mowy. Lekarz medycyny pracy będzie mógł zlecić dodatkowe badania specjalistyczne oraz konsultacje u specjalistów. Badanie lekarskie oraz badania dodatkowe lub konsultacje specjalistyczne przeprowadza się z uwzględnieniem specyfiki pracy wykonywanej przez nauczyciela i ewentualnej konieczności powstrzymania się od wykonywania tej pracy z uwagi na jego stan zdrowia.

Od 1 stycznia 2018 r. zapisem w art. 66 ust.1 ustawy – Karta Nauczyciela wprowadzono zapis umożliwiający przyznanie nauczycielowi prawa do urlopu wypoczynkowego (tzw. urlop uzupełniający), także po urlopie dla poratowania zdrowia w wymiarze uzupełniającym do 8 tygodni.

Nauczycielom, którzy przed dniem 1 stycznia 2018 r. uzyskali orzeczenie o potrzebie udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia, udzielano tego urlopu na dotychczasowych zasadach (art. 141 uofzo).

Urlop dla poratowania zdrowia dla nauczycieli zatrudnionych w gimnazjum w roku szkolnym 2018/2019 będzie mógł być udzielony na czas nie dłuższy niż do 31 sierpnia 2019 r. Po tym terminie nie będzie możliwości jego kontynuowania z powodu wygaszenia kształcenia w tej szkole.

Urlop na kształcenie się

Urlop na kształcenie regulowany jest ustawą - Karta Nauczyciela. Odpowiedni przepis stanowi, że nauczycielowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze zajęć przysługuje urlop płatny dla dalszego kształcenia się oraz inne ulgi i świadczenia związane z tym kształceniem. Nadto nauczyciel może otrzymać urlop płatny lub bezpłatny dla celów naukowych, artystycznych, oświatowych, a bezpłatny z innych ważnych przyczyn (art. 68 KN). Szczegóły, zgodnie z dyspozycją ust. 2 tego artykułu reguluje *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad udzielania nauczycielom urlopów dla dal-*

szego kształcenia się, dla celów naukowych, artystycznych, oświatowych i z innych ważnych przyczyn oraz ulg i świadczeń związanych z tym kształceniem, a także organów uprawnionych do ich udzielania (Dz. U. z 2000 r., Nr 1, poz. 5). Zgodnie z jego treścią nauczycielowi odbywającemu studia zaoczne lub wieczorowe w szkole wyższej przysługują płatne urlopy szkoleniowe w każdym roku studiów, przeznaczone na udział w obowiązkowych zajęciach dydaktycznych oraz przygotowanie się i przystąpienie do egzaminów, w wymiarze: 1) na studiach zaocznych - 28 dni roboczych, 2) na studiach wieczorowych - 21 dni roboczych. Nadto, m.in. nauczyciel może otrzymać urlop bezpłatny dla celów naukowych, oświatowych, artystycznych albo z innych ważnych przyczyn.

✓ **Urlop wychowawczy**

Nauczycielowi przysługuje urlop wychowawczy. Sposób jego udzielania normuje ustawa – Karta Nauczyciela. Z wnioskiem o udzielenie urlopu wychowawczego nauczyciel występuje do organu, który nawiązał z nim stosunek pracy. Wniosek o udzielenie urlopu wychowawczego powinien być zgłoszony co najmniej na jeden miesiąc przed wskazanym terminem jego rozpoczęcia. Termin zakończenia urlopu wychowawczego powinien przypadać na dzień poprzedzający rozpoczęcie roku szkolnego; w takim przypadku termin udzielonego urlopu ulega odpowiedniemu skróceniu, a na wniosek nauczyciela - odpowiedniemu przedłużeniu, chyba, że jeżeli urlop został udzielony w został w wymiarze nieprzekraczającym jednego miesiąca i wówczas zasada ta nie ma zastosowania. Nauczyciel może zrezygnować z udzielonego mu urlopu wychowawczego: 1) w każdym czasie - za zgodą organu udzielającego urlopu; 2) z początkiem roku szkolnego - po uprzednim zawiadomieniu organu udzielającego urlopu, co najmniej na 3 miesiące przed zamierzonym terminem podjęcia pracy.

W przypadku wykorzystywania urlopu wychowawczego nauczyciel nabywa prawo do urlopu wypoczynkowego z dniem rozpoczęcia ferii szkolnych przypadających po zakończeniu urlopu wychowawczego. Nauczycielowi, który w związku z rozpoczęciem urlopu wychowawczego nie mógł wykorzystać przypadającego w okresie letnich ferii szkolnych urlopu wypoczynkowego, do którego nabył prawo - termin zakończenia urlopu wychowawczego powinien przypadać na koniec zajęć szkolnych (art. 67a-67c KN).

Od 1 stycznia 2018 r. nauczyciel uprawniony do urlopu wychowawczego może uzyskać na pisemny wniosek złożony do dyrektora szkoły obniżenie jego wymiaru czasu pracy oraz odpowiednio obniżenie wymiaru zatrudnienia do wymiaru nie niższego niż połowa pełnego wymiaru zatrudnienia w okresie, w którym mógłby korzystać z takiego urlopu. Dy-

rektor szkoły nie może odmówić udzielenia takiego obniżenia wymiaru czasu pracy (art. 67d KN).

✓ **Urlop wypoczynkowy (dla nauczycieli pełniących funkcje kierownicze)**

Urlop wypoczynkowy nauczyciela reguluje ustawa – Karta Nauczyciela. Nauczycielowi zatrudnionemu w szkole, w której w organizacji pracy przewidziano ferie letnie i zimowe, przysługuje urlop wypoczynkowy w wymiarze odpowiadającym okresowi ferii i w czasie ich trwania. Nauczyciel zatrudniony przez cały okres trwania zajęć w danym roku szkolnym w szkole, w której w organizacji pracy przewidziano ferie szkolne, ma prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze i na zasadach określonych wyżej. Nauczyciel zatrudniony przez okres krótszy niż 10 miesięcy w szkole, w której w organizacji pracy przewidziano ferie szkolne, ma prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze proporcjonalnym do określonego w umowie okresu prowadzenia zajęć. W ramach tego wymiaru urlopu wypoczynkowego nauczyciel ma prawo do nieprzerwanego co najmniej czterotygodniowego urlopu wypoczynkowego. Mimo to nauczyciel, o którym mowa w wyżej, może być zobowiązany przez dyrektora do wykonywania w czasie tych ferii następujących czynności: 1) przeprowadzania egzaminów; 2) prac związanych z zakończeniem roku szkolnego i przygotowaniem nowego roku szkolnego; 3) opracowywania szkolnego zestawu programów oraz uczestniczenia w doskonaleniu zawodowym w określonej formie, jednak czynności te nie mogą łącznie zająć nauczycielowi więcej niż 7 dni.

Nauczycielom zatrudnionym w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne, przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze 35 dni roboczych w czasie ustalonym w planie urlopów. Nauczyciel zatrudniony w szkole, w której nie są przewidziane ferie szkolne, w przypadku nawiązania lub ustania stosunku pracy w trakcie roku kalendarzowego, ma prawo do urlopu wypoczynkowego w wymiarze proporcjonalnym do okresu przepracowanego, zgodnie z odrębnymi przepisami (art. 64, ust. 1-5a KN).

Nauczyciel zatrudniony w szkole, w której w organizacji pracy przewidziano ferie szkolne, uzyskuje prawo do pierwszego urlopu w ostatnim dniu poprzedzającym ferie szkolne, a prawo do drugiego i dalszych urlopów - w każdym następnym roku kalendarzowym (art. 65 KN).

W razie niewykorzystania urlopu wypoczynkowego w całości lub części w okresie ferii szkolnych z powodu niezdolności do pracy wywołanej chorobą lub odosobnieniem w związku z chorobą zakaźną, urlopu macierzyńskiego, odbywania ćwiczeń wojskowych albo krótkotrwałego

przeszkolenia wojskowego - nauczycielowi przysługuje urlop w ciągu roku szkolnego, w wymiarze uzupełniającym do 8 tygodni. Urlop uzupełniający w ciągu roku szkolnego przysługuje również dyrektorowi i wicedyrektorowi szkoły, którzy na polecenie lub za zgodą organu prowadzącego szkołę nie wykorzystali urlopu w czasie ferii szkolnych z powodu wykonywania zadań zleconych przez ten organ lub prowadzenia w szkole inwestycji albo kapitalnych remontów.

W razie niewykorzystania przysługującego urlopu wypoczynkowego z powodu rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy, powołania do zasadniczej służby wojskowej albo do odbywania zastępczo obowiązku tej służby, do okresowej służby wojskowej lub do odbywania długotrwałego przeszkolenia wojskowego - nauczycielowi przysługuje ekwiwalent pieniężny za okres niewykorzystanego urlopu, nie więcej jednak niż za 8 tygodni w odniesieniu do nauczycieli, o których mowa w art. 64 ust. 1 KN, a nie więcej niż za 35 dni roboczych w odniesieniu do nauczycieli, o których mowa w art. 64 ust. 3 KN (art. 66, ust. 1-2 KN).

Od 1 stycznia 2018 r. w dodanym art. 64 ust 3a ustawy – Karta Nauczyciela ustalono, że nauczycielowi (przedszkola, szkoły i placówki oraz innej jednostki organizacyjnej), który w ramach jednego stosunku pracy realizuje obowiązki nauczyciela zarówno w szkole feryjnej, jak i szkole nieferyjnej przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego określonego dla nauczyciela szkoły, w której nauczyciel realizuje większą liczbę godzin zajęć, a w przypadku realizowania w tych szkołach równej liczby godzin zajęć nauczycielowi przysługuje prawo do urlopu wypoczynkowego określonego dla nauczyciela szkoły feryjnej.

Za czas urlopu wypoczynkowego nauczycielowi przysługuje wynagrodzenie, jakie by otrzymał, gdyby w tym czasie pracował. Wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe i zajęcia dodatkowe oblicza się na podstawie przeciętnego wynagrodzenia z okresu wszystkich miesięcy danego roku szkolnego, poprzedzających miesiąc rozpoczęcia urlopu, a jeżeli okres zatrudnienia jest krótszy od roku szkolnego - z tego okresu. Jeżeli wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę obliczenia wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i zajęcia dodatkowe uległa zmianie w okresie, z którego oblicza się wynagrodzenie za urlop, lub w miesiącu wykorzystywania urlopu, wynagrodzenie to ulega przeliczeniu (art. 67, ust. 1-2).

Od 1 stycznia 2018 r. – na podstawie art. 64, ust. 2a KN - obowiązują nowe zasady wymiaru i terminów udzielenia urlopu wypoczynkowego nauczycielom zajmującym stanowiska kierownicze w szkole (dyrektorów i ich zastępców, a także nauczyciela, który przez okres co najmniej 10 miesięcy pełni obowiązki kierownicze w zastępstwie) - 35 dni roboczych w cza-

się ustalonym w planie urlopów, tak, aby umożliwić lepszą organizację pracy szkoły i wykonywanie jej zadań statutowych, z uwzględnieniem charakteru zadań na tych stanowiskach, związanych z zarządzaniem szkołą, które często muszą być wykonywane w dni wolne od zajęć. Przy sposobności uwaga: dyrektorowi i ww. nauczycielom zajmującym stanowiska kierownicze, którzy przed dniem 1 stycznia 2018 r. nie wykorzystali przysługującego im urlopu uzupełniającego, urlopu tego udziela się na dotychczasowych zasadach (art. 140 uofzo).

Z wyżej wymienionymi uprawnieniami ustawowymi wiąże się *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 marca 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli* (Dz. U. z 2018 r., poz. 588), wydane na podstawie art. 67, ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela, które wprowadziło zmiany do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli* (Dz. U. poz. 737, z 2004 r., poz. 2634 oraz z 2010 r., poz. 1712). Zgodnie z nowelą tego rozporządzenia wynagrodzenie za jeden dzień urlopu nauczyciela pełniącego stanowisko dyrektora i wicedyrektora szkoły oraz nauczyciela pełniącego inne stanowisko kierownicze w szkole, a także nauczyciela, który przez okres co najmniej 10 miesięcy pełni obowiązki kierownicze w zastępstwie nauczyciela, któremu powierzono stanowisko kierownicze oraz nauczycielowi zatrudnionemu w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne – ustala się ekwiwalent pieniężny, dzieląc miesięczne wynagrodzenie przez liczbę 21 (§ 1, pkt. 2).

✓ **Ustawa – Karta Nauczyciela**

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela została ogłoszona w tekście ujednoliconym w Dz. U. z 2017 r. poz. 1189, 2203. Obowiązuje od 1 lutego 1982 r. *Ustawie* tej podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w: 1) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59 i 949), z zastrzeżeniem ust. 2 pkt 1a, 1b oraz pkt 2 lit. a; 2) zakładach poprawczych oraz schroniskach dla nieletnich działających na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2016 r. poz. 1654 oraz z 2017 r. poz. 773); 3) publicznych kolegiach pracowników służb społecznych.

Ustawie podlegają również, ale w zakresie określonym ustawą: 1) nauczyciele mianowani lub dyplomowani zatrudnieni na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w: a) urzędach organów administracji rządowej, b) kuratoriach oświaty, c) specjalistycznej jednostce nadzoru, d) Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz okręgowych komisjach egzaminacyjnych, e) organach sprawujących nadzór pedagogiczny nad zakładami poprawczymi, schroniskami dla nieletnich oraz szkołami przy zakładach karnych; 2) nauczyciele zatrudnieni w publicznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej; 3) nauczyciele zatrudnieni w publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym, publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych oraz publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych, którzy uczą w szkołach rolniczych, oraz publicznej placówce doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych o zasięgu ogólnokrajowym, 4) nauczyciele zatrudnieni w: a) publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego, b) przedszkolach niepublicznych, niepublicznych placówkach oraz szkołach niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych, c) publicznych innych formach wychowania przedszkolnego prowadzonych przez osoby fizyczne oraz osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego oraz niepublicznych innych formach wychowania przedszkolnego; 5) nauczyciele urlopowani na podstawie przepisów *ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1881); 6) pracownicy zatrudnieni u innych pracodawców, pełniący funkcję instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz kierowników praktycznej nauki zawodu, posiadający kwalifikacje określone dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą w wymiarze przewidzianym dla tych nauczycieli; 7) pracownicy zatrudnieni w Ochotniczych Hufcach Pracy na stanowiskach wychowawców, pedagogów oraz na stanowiskach kierowniczych, posiadający kwalifikacje, wykonujący pracę dydaktyczną i wychowawczą co najmniej w połowie obowiązującego ich czasu pracy.

Przepisów KN nie stosuje się do żołnierzy w czynnej służbie wojskowej oraz funkcjonariuszy Policji i pożarnictwa: 1) zajmujących stanowiska nauczycieli w szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych wojskowych i resortu spraw wewnętrznych i administracji, wyznaczonych do wykonywania zadań poza wojskiem i resortem spraw wewnętrznych i administracji na stanowiskach wymienionych w art. 1 (art. 2 KN).

Istotna nowela ustawy - Karta Nauczyciela dokonana została *ustawą z dnia 23 sierpnia 2007 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela* (Dz. U. 2007 r., Nr 158, poz. 1103), dotycząca zachowania prawa do wcześniejszej emerytury dla nauczycieli, którzy urodzili się po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. (art. 1). Nadto nauczyciele, którzy w okresie od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia wejścia w życie tej ustawy rozwiązyali, na swój wniosek, stosunek pracy, mogli w terminie 14 dni od dnia wejścia jej w życie, złożyć pracodawcy oświadczenie o woli powrotu na dotychczasowe stanowisko (art. 2).

Najnowsza, dość szeroka nowela ustawy – Karta Nauczyciela dokonana została w art. 4 *ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2017 r., poz. 60, 949)

✓ **Ustawa o systemie informacji oświatowej**

Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1927 i 1984 oraz z 2017 r. poz. 60, 777, 949 i 1428) uregulowała organizację i zasady działania systemu informacji oświatowej służącego uzyskiwaniu danych niezbędnych do prowadzenia polityki edukacyjnej państwa, podnoszenia jakości i upowszechniania edukacji oraz do usprawniania finansowania zadań oświatowych i weszła w życie z dniem 1 stycznia 2005 r. (zob. **bazy danych SIO**).

Ustawa określa organizację i zasady działania systemu informacji oświatowej służącego uzyskiwaniu danych niezbędnych do: 1) prowadzenia polityki oświatowej państwa na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym wspomaganie zarządzania oświatą; 2) efektywnego funkcjonowania systemu finansowania zadań oświatowych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym; 3) analizy efektywności wykorzystania środków publicznych przeznaczonych na finansowanie zadań oświatowych; 4) nadzorowania i koordynowania wykonywania nadzoru pedagogicznego na terenie kraju oraz podnoszenia jakości edukacji (art. 1).

✓ **Ustawa o systemie oświaty (Uoso)**

Obowiązuje od dnia 25 października 1991 r. Tworzy ogólne, a w niektórych przypadkach dość szczegółowe ramy, bądź stricte rozwiązania prawne. W kolejnych latach była ona wielokrotnie nowelizowana. Ostatnia, duża nowela ustawy została wprowadzona *ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2017 r., poz. 60, 949).

✓ **Ustawa – Prawo oświatowe (U-Po)**

Jest to *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe*, ogłoszona dnia 11 stycznia 2017 r. w Dz. U. z 2017 r. poz. 59 i 949, obowiązująca (z niewielkimi wyjątkami) od 1 września 2017 r. Składa się z preambuły oraz 189 artykułów. Obejmuje ona swoim zakresem przedmiotowym część materii regulowanej dotychczas przez *Ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty*. Ustawa określa docelową strukturę szkolnictwa w Polsce, które ma obejmować: 1) 8-letnią szkołę podstawową 2) 4-letnie liceum ogólnokształcące; 3) 5-letnie technikum; 4) 3-letnią branżową szkołę I stopnia; 5) 3-letnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy; 6) 2-letnią branżową szkołę II stopnia; 7) szkołę policealną.

Na jej podstawie podstawowe i pierwsze zmiany zostały wdrożone od roku szkolnego 2017/2018. Uczniowie, którzy ukończyli w roku szkolnym 2016/2017 klasę VI szkoły podstawowej podlegali promocji do klasy VII szkoły podstawowej. Tym samym w roku szkolnym 2017/2018 rozpoczęło się wygaszanie gimnazjów, tzn., że nie była prowadzona rekrutacja do gimnazjum. W roku szkolnym 2018/2019 ostatni rocznik dzieci klas III ukończy gimnazjum, co oznacza, że z dniem 1 września 2019 r. w ustroju szkolnym nie będą funkcjonować już gimnazja.

Ustawa, w miejsce zasadniczej szkoły zawodowej, od 1 września 2017 r. wprowadziła branżowe szkoły I stopnia. Wprowadzanie branżowej szkoły II stopnia dla absolwentów branżowej szkoły I stopnia planowane jest od roku szkolnego 2020/2021. Zmiany w liceach ogólnokształcących i technikumach rozpoczną się od roku szkolnego 2019/2020, a zakończą w roku szkolnym 2023/2024. W roku szkolnym 2019/2020 w klasach I liceów ogólnokształcących, technikumów i branżowych szkół I stopnia edukację rozpocznie młodzież kończąca klasę III gimnazjum i kończąca klasę VIII szkoły podstawowej. Młodzież kończąca gimnazjum będą kształciły się w 3-letnich liceach ogólnokształcących i 4-letnich technikumach, natomiast młodzież kończąca VIII klasę szkoły podstawowej rozpocznie naukę w 4-letnim liceum ogólnokształcącym lub 5-letnim technikum. Uczniowie będą mogli także kontynuować naukę w I klasie branżowej szkoły I stopnia.

Ustawa wprowadza także zmiany w następujących obszarach: 1) w kształceniu specjalnym; 2) w kształceniu zawodowym; 3) umożliwia tworzenie oddziałów przygotowawczych; 4) w zakresie przekazywania przez jednostki samorządu terytorialnego w drodze umowy szkół publicznych do prowadzenia innym podmiotom; 5) w zakresie przeprowadzania procedury likwidacji (przekształcenia) szkoły publicznej prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego; 6) w zakresie tworzenia zespołów szkół lub placówek; 7) w zakresie funkcjonowania od-

działów międzynarodowych; 8) w zakresie funkcjonowania oddziałów dwujęzycznych; 9) w zakresie programu wychowawczo-profilaktycznego; 10) w wychowaniu fizycznym oraz w wychowaniu przedszkolnym; 11) w realizacji obowiązku szkolnego; 12) w zakresie innowacji i eksperymentów; 13) w zakresie podstawy programowej i ramowych planów nauczania; 14) w sprawowaniu i organizacji nadzoru pedagogicznego; 15) w zakresie statutów szkół i przedszkoli; 16) w rekrutacji do szkół i przedszkoli; 17) w zakresie szkół i placówek niepublicznych.

Ustawa weszła w życie z dniem 1 września 2017 r., z wyjątkiem: 1) art. 18 ust. 4, art. 47 ust. 3 pkt 2 oraz rozdziału 6, które weszły w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia; 2) art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c, d i g oraz pkt 4, które wejść w życie z dniem 1 września 2018 r.

✓ **Ustawa – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe**

Jest to *ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2017 r., poz. 60, 949), która dokonała zmian w szeregu ustawach „około oświatowych” i *stricte* oświatowych, w tym przede wszystkim ustawie – Karta Nauczyciela i ustawie o systemie oświaty.

✓ **Ustawy oświatowe** (od łac. *lex, legis* - (dop.) – ustawa, prawo)

Ustawa jest aktem normatywnym powszechnie obowiązującym, uchwalanym przez naczelne organy państwa w specjalnej w potrójnej procedurze legislacyjnej: Sejm, Senat i Prezydent RP. W hierarchii źródeł prawa zajmuje bezpośrednio miejsce po Konstytucji.

W polskim systemie oświaty najważniejszą rolę wypełniają następujące ustawy, których kolejność, podana niżej, warunkowana jest zasięgiem rozstrzygnięć prawnych dotyczących funkcjonowania systemu oświaty jako całości:

- ✓ *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949 i 2203),
- ✓ *Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* (Dz. U. z 2017 r., poz. 60, 949),
- ✓ *Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1189),
- ✓ *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty* (Dz. U. z 2017 poz. 2198, 2203, 2361),
- ✓ *Ustawa z 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2203).

W

✓ **Warunki pracy nauczyciela**

Stosownie do ustawy – Karta Nauczyciela organ prowadzący szkołę obowiązany jest zapewnić szkole podstawowe warunki do realizacji przez nauczyciela zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Nauczycielowi przysługuje wyposażenie jego stanowiska pracy, umożliwiające realizację dydaktyczno-wychowawczego programu nauczania (art. 29, ust. 1-2 KN).

Na podstawie ust. 3 tego artykułu KN wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie podstawowych warunków niezbędnych do realizacji przez szkoły i nauczycieli zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz programów nauczania* (Dz. U. 2011, Nr 6, poz. 23). Stosownie do treści tego rozporządzenia szkoła powinna posiadać pomieszczenia do realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, które spełniają wymagania dla pomieszczeń przeznaczonych na stały pobyt ludzi, spełniać warunki techniczne i lokalizacyjne, określone w przepisach *rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie* (Dz. U. z 2015 r., poz. 1422).

Szkoły powinny być wyposażone w pomoce dydaktyczne i sprzęt umożliwiające realizację zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, nauczycielowi przysługuje nieodpłatnie wyposażenie w materiały niezbędne do wykonywania czynności wchodzących w zakres obowiązków nauczyciela, stosownie do specyfiki danej szkoły, zaś ich wykaz tych ustala dyrektor szkoły. Zbiory biblioteki szkolnej powinny obejmować także: 1) podstawy programowe obowiązujące dla danego typu szkoły i etapu edukacyjnego; 2) programy nauczania objęte szkolnym zestawem programów nauczania; 3) podręczniki niezbędne do realizacji szkolnego zestawu programów nauczania; 4) czasopisma metodyczne związane z nauczaniem przedmiotami i prowadzonymi zajęciami (§ 2-4 Rozporz. MEN).

✓ **Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka**

Zostało uregulowane art. 127 ustawy – Prawo oświatowe. Artykuł ten w pkt 5 normuje, że w publicznych i niepublicznych: przedszkolach i szkołach podstawowych, w tym specjalnych, innych formach wychowania przedszkolnego, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych oraz poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specja-

listycznych, mogą być tworzone zespoły wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka w celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, prowadzonego bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną.

Te formę pomocy mogą organizować dyrektorzy szkół w porozumieniu z organami prowadzącymi. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka organizuje się w jednym podmiocie, który ma możliwość realizacji wskazań zawartych w opinii.

Na wniosek podmiotu, o którym mowa w ust. 5, organizującego wczesne wspomaganie rozwoju danego dziecka, na podstawie opinii, organ lub osoba prowadząca ten podmiot może zawierać porozumienia z innymi organami lub osobami prowadzącymi podmioty, w celu realizacji części wskazań zawartych w tej opinii. Porozumienie określa w szczególności: 1) liczbę godzin zajęć w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju, którymi obejmowane jest dane dziecko w podmiotach, zawierających porozumienie, z uwzględnieniem liczby godzin określonej w przepisach; 2) podmiot zobowiązany do przekazywania danych o zajęciach w ramach wczesnego wspomaganie, organizowanych dla tego dziecka, zgodnie z przepisami o systemie informacji oświatowej; 3) sposób rozliczeń między podmiotami.

Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego albo indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych zgodnie z przepisami o ochronie zdrowia psychicznego wydają zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa zalecane formy kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, w tym stopnia niepełnosprawności intelektualnej.

Gmina może zorganizować bezpłatne dowożenie dziecka objętego wczesnym wspomaganie rozwoju i jego opiekuna z miejsca zamieszkania dziecka do szkoły lub placówki, w której to wspomaganie jest prowadzone, a w razie potrzeby także bezpłatną opiekę nad dzieckiem w czasie dowożenia.

Na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 1 ustawy – Prawo oświatowe wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1635), które określa warunki organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci mającego na celu pobudzanie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, w tym kwalifikacje wyma-

gane od osób prowadzących wczesne wspomaganie, a także formy współpracy z rodziną dziecka. W rozporządzeniu zadekretowano, iż wczesne wspomaganie może być prowadzone przez podmioty, które: 1) zatrudniają kadrę posiadającą kwalifikacje do prowadzenia zajęć w ramach wczesnego wspomagania; 2) oraz dysponują pomieszczeniami do prowadzenia zajęć w ramach wczesnego wspomagania indywidualnie i w grupie, wyposażonymi w sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne, odpowiednie do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci.

✓ **Wcześniejsze przyjęcie dziecka do szkoły** (zob. **obowiązek szkolny**)

Na podstawie art. 36 ust. 1-3 ustawy – Prawo oświatowe na wniosek rodziców naukę w szkole podstawowej może także rozpocząć dziecko, które w danym roku kalendarzowym kończy 6 lat. Decyzję w tej sprawie podejmuje dyrektor szkoły, w obwodzie której mieszkają rodzice dziecka, jeżeli: dziecko: 1) korzystało z wychowania przedszkolnego w roku szkolnym poprzedzającym rok szkolny, w którym ma rozpocząć naukę w szkole podstawowej, albo 2) posiada opinię o możliwości rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej, wydaną przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną albo niepubliczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, założoną zgodnie z art. 168, oraz zatrudniającą pracowników posiadających kwalifikacje określone dla pracowników publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych. Dziecko wcześniej rozpoczynające realizację obowiązku szkolnego zwolnione jest z obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego, o którym mowa w art. 31 ust. 4 tej ustawy.

✓ **Wcześniejsze przejście na emeryturę**

Normowane jest w art. 88 ustawą – Karta Nauczyciela. Zgodnie z jego treścią nauczyciele mający trzydziestoletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze, zaś nauczyciele szkół, placówek, zakładów specjalnych oraz zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich - dwudziestopięcioletni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze w szkolnictwie specjalnym, mogą - po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy - przejść na emeryturę. Do okresu 20 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze zalicza się także okres skierowania, na podstawie odrębnych przepisów, do pracy pedagogicznej za granicą.

Nauczyciele, o których mowa wyżej, mogą przejść na emeryturę również w wypadku rozwiązania stosunku pracy lub wygaśnięcia stosunku pracy w okolicznościach określonych w art. 20 ust. 1, 5c i 7 KN

Podstawę wymiaru emerytury lub renty dla nauczyciela zatrudnionego w systemie oświaty i wychowania, przechodzącego na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, ustala się na zasadach ogólnych, określonych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z tym, że do podstawy tej wlicza się również wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe, dodatki, świadczenia w naturze, jeśli ze świadczeń tych nauczyciel nie korzysta po przejściu na emeryturę lub rentę, oraz wszystkie nagrody uzyskane przez nauczyciela za osiągnięcia zawodowe w okresie, z którego wynagrodzenie stanowi podstawę wymiaru emerytury lub renty.

Nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., a przed dniem 1 stycznia 1969 r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli: 1) spełnili warunki do uzyskania emerytury w ciągu dziesięciu lat od dnia wejścia w życie *ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383, 1386, 2120, z 2018 r. poz. 138, 357), z wyjątkiem warunku rozwiązania stosunku pracy, 2) oraz nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państw (art. 88, ust. 1-2a KN).

✓ **Wicedyrektor przedszkola**

Stosownie do art. 101 ustawy – Prawo oświatowe w przedszkolu: 1) liczącym co najmniej 6 oddziałów lub 2) posiadającym oddziały zlokalizowane w różnych miejscach lub 3) w którym co najmniej 2 oddziały pracują dłużej niż 10 godzin dziennie - może być utworzone stanowisko wicedyrektora przedszkola. Dyrektor przedszkola, za zgodą organu prowadzącego, może utworzyć stanowisko wicedyrektora w innych przypadkach, a także, za zgodą organu prowadzącego, może tworzyć inne stanowiska kierownicze

✓ **Wicedyrektor szkoły (placówki)**

W szkole, która liczy co najmniej 12 oddziałów, tworzy się stanowisko wicedyrektora. Za zgodą organu prowadzącego szkołę dyrektor szkoły (zob.) może tworzyć dodatkowe stanowiska wicedyrektorów lub inne stanowiska kierownicze. Przepis ten nie dotyczy jednak szkół artystycznych (art. 97 U-Po).

✓ **Wolontariat w szkole (placówce)**

Zasady tworzenia w szkole (placówce) wolontariatu określone zostały w art. 85 ustawy – Prawo oświatowe dotyczącym powoływania i funkcjonowania samorządu uczniowskiego. Zapisano tam, że samorząd w porozumieniu z dyrektorem szkoły lub placówki może podejmować działania z zakresu wolontariatu. Samorząd ze swojego składu może wyłonić radę wolontariatu.

✓ **Wychowanie do życia w rodzinie**

Od 1 września 2017 r. obowiązuje *rozporządzenie MEN z 2 czerwca 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego* (Dz. U. poz. 1117). Wprowadziło ono istotne zmiany do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego* (Dz. U. z 2014 r. poz. 395). Znowelizowane rozporządzenie precyzuje, że zajęcia wychowania do życia w rodzinie są realizowane w klasach IV-VIII szkoły podstawowej i w szkołach ponadpodstawowych: branżowej szkole I stopnia, w klasach I-III liceum ogólnokształcącego i w klasach I-III technikum, dla dzieci i młodzieży, publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych.

✓ **Wychowanie fizyczne**

Stosownie do art. 28 ustawy – Prawo oświatowe przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych oraz inne formy wychowania przedszkolnego są obowiązane do prowadzenia zajęć rozwijających sprawność fizyczną dzieci poprzez zapewnienie udziału w zajęciach ruchowych, grach, zabawach itp. Natomiast szkoły, za wyjątkiem szkół dla dorosłych, są obowiązane do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Obowiązkowy wymiar tych zajęć dla uczniów klas IV-VIII szkół podstawowych wynosi 4 godziny lekcyjne w tygodniu, zaś dla uczniów szkół ponadpodstawowych - 3 godziny lekcyjne w ciągu tygodnia. Obowiązujące od 1 września 2017 r. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 29 czerwca 2017 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego* (Dz. U. poz. 1322) pozostawia

uczniowi możliwość wyboru części zajęć wychowania fizycznego, na jakie będzie uczęszczał. Ich listę ustala dyrektor szkoły po uzgodnieniu z organem prowadzącym i zaopiniowaniu przez radę pedagogiczną oraz radę rodziców. Nowe przepisy są bardziej elastyczne, dopuszczają bowiem tworzenie grup: oddziałowych, międzyoddziałowych, międzyklasowych i międzyszkolnych. Regulacje dostosowawcze zawiera także *Rozporządzenie MEN z 14 czerwca 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu realizacji edukacji dla bezpieczeństwa* (Dz. U. poz. 1239). Umożliwia ono organizację wakacyjnych obozów szkoleniowych z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa dla uczniów klasy VIII szkoły podstawowej. Na tego rodzaju obóz wyjechać będą mogli również uczniowie już klas I szkół ponadpodstawowych.

✓ **Wychowanie przedszkolne**

Zagadnienie wychowania przedszkolnego na nowo ujęła w art. 31 ustawy- Prawo oświatowe z 2016 r.. W polskim systemie oświatowym wychowanie przedszkolne obejmuje dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 3 lata i trwa do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. Dzieci w wieku 3-5 lat mają prawo do korzystania z wychowania przedszkolnego w przedszkolu, **oddziale przedszkolnym** (zob.) w szkole podstawowej lub **innej formie wychowania** przedszkolnego (zob.), natomiast starsze – podlegają obowiązkowemu rocznemu przygotowaniu przedszkolnemu. W szczególnie uzasadnionych przypadkach wychowaniem przedszkolnym można objąć dziecko, które ukończyło 2,5 roku życia. W przypadku dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wychowaniem przedszkolnym może być objęte dziecko w wieku powyżej 7 lat, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 9 lat.

Prawo do opieki przedszkolnej zostało także potwierdzone z nowelizowanym art. 14, ust. 3b Uoso. Wychowanie przedszkolne jest realizowane w następujących trzech formach: 1) przedszkolach, 2) oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, 3) innych formach wychowania przedszkolnego.

Dziecko w wieku 6 lat jest odbyć obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne w jednej z trzech form: 1) przedszkolu, 2) oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, 3) w innej formie wychowania przedszkolnego. Ten obowiązek rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 6 lat. Zapewnienie tego przygotowania jest obowiązkowym zadaniem gminy i jest realizowane w jednej z trzech form: 1) publicznym przedszkolu, oddziale

przedszkolnym w publicznej szkole podstawowej lub publicznej innej formie wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez gminę, lub 2) publicznym przedszkolu, oddziale przedszkolnym w publicznej szkole podstawowej lub publicznej innej formie wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez inną osobę prawną lub osobę fizyczną, położonych na obszarze gminy, lub 3) niepublicznym przedszkolu, oddziale przedszkolnym w niepublicznej szkole podstawowej lub niepublicznej innej formie wychowania przedszkolnego, położonych na obszarze danej gminy.

Podstawę programową wychowania przedszkolnego dla przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych określono w załączniku do *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* (Dz. U. z 2017, poz. 356), wydanym na podstawie art. 46, ust. 1 U-Po. Wskazano w nim na zadania przedszkola, osiągnięcia dziecka na koniec wychowania przedszkolnego oraz warunki i sposób realizacji wychowania przedszkolnego. Na wstępie tego dokumentu zapisano m. in.: *„Celem wychowania przedszkolnego jest wsparcie całościowego rozwoju dziecka. Wsparcie to realizowane jest przez proces opieki, wychowania i nauczania – uczenia się, co umożliwi dziecku odkrywanie własnych możliwości, sensu działania oraz gromadzenie doświadczeń na drodze prowadzącej do prawdy, dobra i piękna. W efekcie takiego wsparcia dziecko osiąga dojrzałość do podjęcia nauki na pierwszym etapie edukacji”*.

✓ **Wygaśnięcie stosunku pracy z nauczycielem** (zob. także – **stosunek pracy z nauczycielem**)

Na podstawie art. 26 ustawy – Karta Nauczyciela stosunek pracy nauczyciela wygasa z mocy prawa odpowiednio w razie: 1) prawomocnego ukarania w postępowaniu dyscyplinarnym karą dyscyplinarną zwolnienia z pracy oraz karą dyscyplinarną zwolnienia z pracy z zakazem przyjmowania ukaranego do pracy w zawodzie nauczycielskim w okresie trzech lat od ukarania lub karą wydalenia z zawodu nauczycielskiego; 2) prawomocnego skazania na karę pozbawienia praw publicznych albo prawa wykonywania zawodu lub utraty pełnej zdolności do czynności prawnych; 3) prawomocnego skazania za przestępstwo popełnione umyślnie; 3) upływu trzymiesięcznego okresu odbywania kary

pozbawienia wolności, stwierdzenia, że nawiązanie stosunku pracy nastąpiło na podstawie fałszywych lub nieważnych dokumentów albo zostało dokonane z naruszeniem warunków określonych w art. 10 ust. 5 pkt 1-5 KN, z zastrzeżeniem art. 10 ust. 9 KN.

Wygaśnięcie stosunku pracy w przypadkach określonych wyżej stwierdza dyrektor szkoły, a w stosunku do dyrektora szkoły - organ prowadzący szkołę (art. 26, ust. 1-2 KN).

✓ **Wykształcenie branżowe** (zob. – **szkoła branżowa, rodzaje wykształcenia**)

Poziom tego wykształcenia został zdefiniowany w ustawie – Prawo oświatowe w art. 20, ust. 2. Wykształcenie takie posiada je osoba, która: 1) ukończyła branżową szkołę I stopnia, 2) zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia oraz ukończyła kwalifikacyjny kurs zawodowy w zakresie kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie nauczonym w branżowej szkole I stopnia lub posiada świadectwo potwierdzające kwalifikację wyodrębnioną w zawodzie nauczonym w branżowej szkole I stopnia, lub uzyskała dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe.

✓ **Wykształcenie gimnazjalne** (zob. – **gimnazjum, rodzaje wykształcenia**)

Poziom tego wykształcenia dotyczy osób, które: 1) ukończyły gimnazjum albo, 2) uzyskały w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie gimnazjum, w wyniku klasyfikacji rocznej w klasie, której zakres nauczania odpowiada ostatniej klasie gimnazjum, ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących pozytywne oceny klasyfikacyjne oraz przystąpiły do egzaminu gimnazjalnego przeprowadzanego zgodnie z przepisami ustawy o systemie oświaty, jednak w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 września 2017 r. Definicję tego poziomu wykształcenia umieszczono w ustawie – Prawo oświatowe w art. 20, ust. 5.

✓ **Wykształcenie podstawowe** (zob. **rodzaje wykształcenia**)

Ustawodawca w art. 20, ust. 1 U-Po określił, kto w polskim systemie oświatowym posiada wykształcenie podstawowe. Posiada je osoba, która spełniła jedno z trzech wymagań, a mianowicie: 1) ukończyła szkołę podstawową, 2) uzyskała w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, w wyniku klasyfikacji rocznej w klasie, której zakres nauczania odpowiada ostatniej klasie szkoły pod-

stawowej, ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących pozytywne oceny klasyfikacyjne, 3) bądź też ukończyła podstawowe studium zawodowe

✓ **Wykształcenie średnie** (zob. **rodzaje wykształcenia**)

Poziom tego wykształcenia został ustalony zapisem art. 20, ust. 4 ustawy – Prawo oświatowe. Wykształcenie takie posiada osoba, która: 1) ukończyła szkołę ponadpodstawową, albo, 2) uzyskała w szkole artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie liceum ogólnokształcącego, w wyniku klasyfikacji rocznej w klasie, której zakres nauczania odpowiada ostatniej klasie liceum ogólnokształcącego, ze wszystkich obowiązkowych zajęć edukacyjnych ogólnokształcących pozytywne oceny klasyfikacyjne, 3) ukończyła szkołę ponadgimnazjalną, z wyjątkiem szkół zawodowych, zasadniczych szkół zawodowych oraz szkół specjalnych przysposabiających do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, albo, 4) ukończyła szkołę ponadpodstawową albo szkołę artystyczną realizującą kształcenie ogólne w zakresie szkoły ponadpodstawowej działające w systemie oświaty przed dniem 1 stycznia 1999 r., jednak z wyjątkiem zasadniczych szkół zawodowych, szkół zasadniczych lub innych równorzędnych.

✓ **Wykształcenie średnie branżowe** (zob. - **szkoła branżowa, rodzaje wykształcenia**)

Zostało ono zdefiniowane w ustawie – Prawo oświatowe w art. 20, ust 3. Poziom tego wykształcenie posiada osoba, która: 1) ukończyła branżową szkołę II stopnia albo, 2) posiada wykształcenie branżowe (zob.) oraz zdała egzaminy eksternistyczne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły II stopnia, a także: 1) ukończyła kwalifikacyjny kurs zawodowy w zakresie kwalifikacji wyodrębnionej w danym zawodzie nauczonym w branżowej szkole II stopnia, 2) lub posiada świadectwo potwierdzające kwalifikację wyodrębnioną w danym zawodzie nauczonym w branżowej szkole II stopnia, 3) bądź uzyskała dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodzie nauczonym na poziomie technika.

✓ **Wykształcenie zasadnicze** (zob. **rodzaje wykształcenia**)

Poziom tego wykształcenia dotyczy osób, które uzyskały go do czasu wejścia w życie ustawy – Prawo oświatowe. Wykształcenie takie posiada osoba, która: 1) ukończyła zasadniczą szkołę zawodową, szkołę zasadniczą lub inną szkołę równorzędną, albo, 2) zdała egzaminy eksternistycz-

ne z zakresu wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla zasadniczej szkoły zawodowej oraz a) ukończyła kwalifikacyjne kursy zawodowe w zakresie wszystkich kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie nauczanym w zasadniczej szkole zawodowej, lub b) posiada świadectwa potwierdzające wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w zawodzie nauczanym w zasadniczej szkole zawodowej, lub c) uzyskała dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe. Został on zdefiniowany na nowo w ustawie – Prawo oświatowe w art. 20, ust. 6.

✓ **Wynagrodzenie za pracę w dniu wolnym od pracy**

Stosownie do art. 42c ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela za zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze, wykonywane w dniu wolnym od pracy, nauczyciel otrzymuje inny dzień wolny od pracy. W szczególnych przypadkach zamiast dnia wolnego nauczyciel otrzymuje odrębne wynagrodzenie. Podobnie za pracę w święto, przypadające poza dwoma dniami w tygodniu wolnymi od pracy, nauczyciel otrzymuje inny dzień wolny od pracy. W szczególnych przypadkach zamiast dnia wolnego nauczyciel otrzymuje wynagrodzenie ze 100% dodatkiem (art. 42c ust. 3-4 KN).

Na podstawie art. 30 ust. 5 KN kwestię wynagrodzenia unormowano w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy* (Dz. U. z 2005 r., Nr 22, poz. 181 z późn. zm.). Postanowiono, iż nauczycielom, którzy w dniu wolnym od pracy realizują zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze, a nie otrzymują za ten dzień innego dnia wolnego, przysługuje odrębne wynagrodzenie za każdą godzinę pracy obliczane jak za godzinę ponadwymiarową (§ 10).

✓ **Wynagrodzenie nauczycieli**

Kwestie związane z wynagradzaniem nauczycieli za ich pracę reguluje ustawa Karta Nauczyciela. Na samym wstępie należy przywołać art. 38 tego aktu prawa, który stanowi, że nauczyciel nabywa prawo do wynagrodzenia od dnia nawiązania stosunku pracy. Wynagrodzenie nauczycieli (za wyjątkiem nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych na stanowiskach, na których wymagane są kwalifikacje pedagogiczne, w urzędach organów administracji rządowej i kuratoriach oświaty; w specjalistycznych jednostkach nadzoru; w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, okręgowych komisjach egzaminacyjnych; publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli o zasięgu ogólnokrajowym; pu-

blicznych placówkach doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych'; publicznych placówkach doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych), składa się z: 1) wynagrodzenia zasadniczego; 2) dodatków: a) za wysługę lat, b) motywacyjnego, c) za wyróżniającą pracę, d) funkcyjnego 4) oraz za warunki pracy (w nowym brzmieniu od 1 września 2018 r.). Organ prowadzący szkołę będący jednostką samorządu terytorialnego, uwzględniając przewidywaną strukturę zatrudnienia, określa dla nauczycieli poszczególnych stopni awansu zawodowego, w drodze regulaminu: 1) wysokość stawek dodatków; 2) szczegółowe warunki przyznawania tych dodatków; 3) szczegółowe warunki obliczania i wypłacania wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe i godziny doraźnych zastępstw; 4) wysokość i warunki wypłacania składników wynagrodzenia (art. 30 ust. 6 KN).

Od 1 września 2018 r. środki niezbędne na średnie wynagrodzenia nauczycieli, wraz z pochodnymi od wynagrodzeń, środki na dodatek za wyróżniającą pracę, środki na odpis, oraz środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli z uwzględnieniem doradztwa metodycznego, są zagwarantowane przez państwo w dochodach jednostek samorządu terytorialnego (art. 30 ust. 8 KN).

26 marca 2017 r. zostało podpisane rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, które weszło w życie 1 kwietnia 2018 r. Od 1 kwietnia 2018 r. ustawa budżetowa przewidziała wzrost kwoty bazowej dla nauczycieli o 5,35%, w związku z tym wynagrodzenie średnie dla nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego także wzrosło o 5,35%. Od 1 kwietnia 2018 r. średnie wynagrodzenia nauczycieli będzie kształtowało się w następujący sposób: 1) dla nauczyciela stażysty – 2 900,20 zł (co stanowi wzrost o 147,28 zł); 2) dla nauczyciela kontraktowego – 3 219,22 zł (co stanowi wzrost o 163,48 zł); 3) dla nauczyciela mianowanego – 4 176,29 zł (co stanowi wzrost o 212,09 zł); 4) dla nauczyciela dyplomowanego – 5 336,37 zł (co stanowi wzrost o 271 zł).

Wynagrodzenie zasadnicze jest elementem wynagrodzenia średniego, do którego wliczają się także wszystkie ustawowe dodatki. Część dodatków przepisy wprost uzależniają od wysokości wynagrodzenia zasadniczego (np. dodatek stażowy, wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe). Dlatego w rozporządzeniu wynagrodzenie zasadnicze zwiększane jest o taki sam procent, co wynagrodzenie średnie. Wzrost wynagrodzenia zasadniczego spowoduje automatyczny wzrost składników wynagrodzenia od niego zależnych.

Dodatkowo, w 2018 r. została zlikwidowana czwarta grupa zaszeregowania płacowego, przewidziana dla nauczycieli posiadających tzw. pozostałe wykształcenie. Nauczyciele, których dotyczy ta zmiana, od 1 kwietnia będą otrzymywać wynagrodzenie zasadnicze przewidziane dla trzeciej grupy zaszeregowania płacowego (*Tytuł zawodowy licencjata (inżyniera) bez przygotowania pedagogicznego, dyplom ukończenia kolegium nauczycielskiego lub nauczycielskiego kolegium języków obcych*).

Najwyższe stawki wynagrodzenia zasadniczego (należne nauczycielom z tytułem zawodowym magistra z przygotowaniem pedagogicznym) dotyczą ok. 95% etatów nauczycieli i będą się kształtowały od 2 417 zł do 3 317 zł.

Począwszy od 2018 r. rozpoczęto wprowadzanie planu podwyższenia wynagrodzeń nauczycieli o ok. 15,8% w ciągu trzech lat. Jest to porównywalne z przewidywanym w tym okresie wzrostem przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej – 15,9%. Kolejne etapy podwyższenia płac nauczycielskich zostaną wprowadzone od stycznia 2019 r. oraz od stycznia 2020 r. Ponadto należy przypomnieć, że ostatnia podwyżka płac nauczycieli miała miejsce w 2012 r. W 2017 r. po raz pierwszy od 5 lat nauczyciele otrzymali waloryzację wynagrodzeń w wysokości 1,3%. Podwyżka wynagrodzeń dla nauczycieli wiąże się z dodatkowymi środkami zabezpieczonymi w dochodach jednostkach samorządu terytorialnego, w tym w części oświatowej subwencji ogólnej. W przypadku nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez organy administracji rządowej, środki na podwyższenie wynagrodzeń ujęte zostały w rezerwie celowej budżetu państwa. Zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o szczególnych rozwiązaniach służących realizacji ustawy budżetowej na rok 2018 (Dz. U. z 2017 r. poz. 2371), podwyższenie wynagrodzeń dla nauczycieli w związku z kwotą bazową obowiązującą od 1 kwietnia 2018 r. następuje nie później niż do 30 kwietnia 2018 r., z wyrównaniem od 1 kwietnia 2018 r.

Na podstawie art. 30 ust. 5, art. 33 ust. 3 oraz art. 34 ust. 2 ustawy – Karta Nauczyciela wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 marca 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy* (Dz. U. z 2018 r., poz. 638). Na tej podstawie np. nauczyciel dyplomowany z tytułem magistra zarabiać będzie do 1 kwietnia 2018 r. 3.317 zł, bez przygotowania pedagogicznego – 2.889 zł, ze stopniem zawodowym licencjata – 2.525 zł.

✓ **Wypoczynek dzieci i młodzieży**

Kwestię wypoczynku dzieci i młodzieży reguluje ustawie o systemie oświaty. Rozumie się przez niego wypoczynek organizowany dla dzieci i młodzieży w celach rekreacyjnych lub regeneracji sił fizycznych i psychicznych, połączony ze szkoleniem lub pogłębianiem wiedzy, rozwijaniem zainteresowań, uzdolnień lub kompetencji społecznych dzieci i młodzieży, trwający nieprzerwanie co najmniej 2 dni, w czasie ferii letnich i zimowych oraz wiosennej i zimowej przerwy świątecznej, w kraju lub za granicą, w szczególności w formie kolonii, półkolonii, zimowiska, obozu i biwaku (art. 92a Uoso).

Organizatorami wypoczynku mogą być: 1) szkoły i placówki; 2) od 1 lipca 2018 r. - przedsiębiorcy wpisani do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych, zgodnie z *ustawą z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2361); 3) osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, organizujące wypoczynek w celu: a) niezarobkowym, b) albo (od 1 lipca 2018 r.) zarobkowym, jeżeli organizowany wypoczynek nie stanowi imprezy turystycznej, o której mowa w ustawie z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (art. 92c Uoso). Na organizatorach wypoczynku ciąży obowiązek zgłoszenia zamiaru zorganizowania wypoczynku (art. 92d Uoso). Bazę wypoczynku prowadzi minister właściwy do spraw oświaty i wychowania za pomocą systemu teleinformatycznego (art. 92h Uoso). Nadzór nad wypoczynkiem organizowanym w kraju sprawuje kurator oświaty właściwy ze względu na miejsce lokalizacji wypoczynku, zaś nadzór nad wypoczynkiem organizowanym za granicą sprawuje kurator oświaty właściwy ze względu na siedzibę lub miejsce zamieszkania organizatora wypoczynku (art. 92m i 92o Uoso). W art. 92p Ustawy o systemie oświaty zapisano warunki, jakie powinien spełniać kierownik i wychowawca zorganizowanego wypoczynku, w tym ukończenie odpowiedniego kursu, o czym stanowią art. 92q-92s Uoso.

Na podstawie art. 92t Ustawy o systemie oświaty wydano *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej dnia 30 marca 2016 r. w sprawie wypoczynku dzieci i młodzieży* (Dz. U. z 2016 r., poz. 452), które określa: 1) termin złożenia zgłoszenia wypoczynku, jego formę, dokumenty dołączane do zgłoszenia oraz wzór tego zgłoszenia; 2) termin przekazania karty wypoczynku oraz wzór tej karty; 3) liczbę uczestników wypoczynku w grupie pozostających pod opieką jednego wychowawcy; 4) obowiązki kierownika wypoczynku i wychowawcy wypoczynku, w tym obowiązek prowadzenia przez wychowawcę dziennika zajęć realizowa-

nych podczas wypoczynku oraz wzór tego dziennika; 5) obowiązki kierownika wypoczynku i wychowawcy wypoczynku organizowanego przez szkołę i placówkę; 6) program kursów na kierownika wypoczynku albo wychowawcę wypoczynku, w tym formę i wymiar zajęć; 7) wzór karty kwalifikacyjnej; 8) wzór zaświadczenia o ukończeniu kursu na kierownika wypoczynku albo wychowawcę wypoczynku; 9) dokumenty potwierdzające posiadane przygotowanie zapewniające realizację programu kursu przez kadrę prowadzącą wykłady lub zajęcia praktyczne określone w programie kursu.

W części przepisów karnych ustawy o systemie oświaty w art. 96a zawarto zapis o odpowiedzialności karnej na podstawie *ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (Dz. U. z 2018 r. poz. 475) za: 1) organizację wypoczynku pomimo braku umieszczenia jego zgłoszenia w bazie wypoczynku, 2) nie dopełnienie obowiązku informowania kuratora oświaty o zmianach okoliczności objętych zgłoszeniem wypoczynku.

W tym miejscu należy dodać, że w dniu 11 stycznia 2018 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej przedłożyło do konsultacji społecznych i opiniowania projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki ([https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12307057/13 IV 2018](https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12307057/13_IV_2018)).

✓ **Wyposażenie ucznia w podręczniki, materiały dydaktyczne i ćwiczeniowe** (zob. **podręcznik szkolny**)

Kwestia ta została uregulowana na nowo w *ustawie z 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2203). Na podstawie art. 54 tego aktu prawa uczniowie publicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej mają prawo do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych, przeznaczonych do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, określonych w ramowych planach nauczania. Publiczna szkoła podstawowa i szkoła artystyczna realizująca kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej nieodpłatnie: 1) wypożycza uczniom podręczniki lub materiały edukacyjne, mające postać papierową, bądź; 2) zapewnia uczniom dostęp do podręczników lub materiałów edukacyjnych, mających postać elektroniczną, lub 3) przekazuje uczniom materiały ćwiczeniowe bez obowiązku zwrotu lub je udostępnia.

Wyposażenie: 1) publicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w pod-

ręczniki do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, podręczniki do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe, dla klas I-III, 2) publicznych szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej w podręczniki, materiały edukacyjne lub materiały ćwiczeniowe, dla klas IV-VIII – jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej, wykonywanym przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące te szkoły. Na realizację zadania jest otrzymują dotację celową z budżetu państwa za pośrednictwem wojewody (art. 55 Uofzo).

Podobnie podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe oraz książki pomocnicze, dostosowane do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów niepełnosprawnych są dofinansowywane z budżetu państwa (art. 67 Uofzo).

✓ **Wyprawka szkolna**

Pomoc finansowa państwa w postaci 300 zł na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia, do wypłaty przed rozpoczęciem roku szkolnego, zapowiedziana w dniu 14 kwietnia 2018 r. przez premiera Rządu RP Mateusza Morawieckiego na Konwencji Prawa i Sprawiedliwości w Warszawie. Ma ona być wdrożona przed rozpoczęciem roku szkolnego 2018/2019. Jej formuła mieści się w tzw. piątce Morawieckiego, czyli pakiecie pomocy rodzinom i przedsiębiorcom w ramach polityki społecznej i wsparcia przedsiębiorczości w Polsce.

Z

✓ **Zadania oświatowe gminy** (zob. także – **organ prowadzący szkołę (placówkę)**)

Zadania oświatowe gminy określa w art. 7, ust. 1, pkt 8) *ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875, 2232). Szczegółowe regulacje zawarte są w *ustawie Prawo oświatowe*. Zgodnie z jej treścią zadaniem gmin jest zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki, w tym kształcenia specjalnego i profilaktyki społecznej w przedszkolach oraz w innych formach wychowania przedszkolnego oraz w szkołach (art. 11, ust 2. pkt 1 U-Po). Zadanie to jest wykonywane przez gminę przez zapewnienie dziecku możliwości korzystania z wychowania przedszkolnego w: 1) publicznym przedszkolu lub publicznej innej formie wychowania przedszkolnego, prowadzonych przez gminę, lub 2) publicznym przedszkolu lub publicznej innej formie wychowania

przedszkolnego, prowadzonych przez inną osobę prawną lub osobę fizyczną, położonych na obszarze gminy, lub 3) niepublicznym przedszkolu lub niepublicznej innej formie wychowania przedszkolnego, położonych na obszarze gminy (art. 14, ust. 4a Uoso).

W celu realizacji tego zadania obowiązkiem gmin jest zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli, w tym z oddziałami integracyjnymi lub specjalnymi, przedszkoli integracyjnych i specjalnych oraz publicznych i innych form przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, szkół podstawowych, w tym integracyjnych oraz z oddziałami integracyjnymi lub specjalnymi, z wyjątkiem szkół podstawowych specjalnych, szkół artystycznych oraz szkół przy zakładach karnych, szkół w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich (art. 8, ust. 15, art. 32, ust. 2 U-Po).

Gmina ma obowiązek zapewnienia niepełnosprawnym dzieciom pięcioletnim i sześciioletnim oraz dzieciom objętym wychowaniem przedszkolnym bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej, innej formy wychowania przedszkolnego lub ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego albo zwrot kosztów przejazdu dziecka i opiekuna na zasadach określonych w umowie zawartej między organem wykonawczym gminy, a rodzicami, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice (art. 32, ust. 6 U-Po).

Sieć prowadzonych przez gminę publicznych przedszkoli ustala Rada gminy. W przypadkach uzasadnionych warunkami demograficznymi i geograficznymi rada gminy może uzupełnić sieć publicznych przedszkoli o publiczne inne formy wychowania przedszkolnego. Inne formy wychowania przedszkolnego organizuje się dla dzieci w miejscu zamieszkania lub w innym możliwie najbliższym miejscu (art. 14a Uoso).

Zadaniem oświatowym gminy jest również zapewnienie dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego: 1) osobom niebędącym obywatelami polskimi, podlegającym obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym; 2) osobom będącym obywatelami polskimi, podlegającym obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym (art. 11, ust. 3, art. 165, ust. 7, 9 U-Po).

✓ **Zadania oświatowe powiatu** (zob. także – **organ prowadzący szkołę (placówkę)**)

Ogólne sformułowanie zadań powiatu w zakresie edukacji określa w art. 4, ust. 1, pkt. 1 *ustawa z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym* (Dz. U. z 2017 r. poz. 1868, z 2018 r. poz. 130).

Kwestie szczegółowe rozstrzyga ustawa *Prawo oświatowe*. Zadaniem własnym powiatu jest zakładanie i prowadzenie publicznych szkół podstawowych specjalnych, szkół ponadpodstawowych, w tym integracyjnych oraz z oddziałami integracyjnymi lub specjalnymi, szkół sportowych i mistrzostwa sportowego, placówek oświatowo-wychowawczych, w tym szkolne schronisk młodzieżowych, umożliwiających rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego, placówek kształcenia ustawicznego, placówek kształcenia praktycznego oraz ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiających uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych; placówek artystycznych - ognisk artystycznych umożliwiających rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych; poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych udzielających dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu; młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodków wychowawczych dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych umożliwiających dzieciom i młodzieży, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, z wyjątkiem szkół i placówek o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, za wyjątkiem szkół prowadzonych przez właściwego ministra do spraw kultury o ochrony dziedzictwa narodowego (art. 2, pkt 3-8; art. 8, ust. 16 U-Po).

Zadaniem oświatowym powiatu jest także zapewnienie warunków prowadzenia kwalifikacyjnych kursów zawodowych w szkołach i placówkach prowadzonych przez powiat (art. 11, ust. 4 O-Po).

Zadaniem oświatowym powiatu jest również zapewnienie dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego: 1) osobom niebędącym obywatelami polskimi, podlegającym obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym; 2) osobom będącym obywatelami polskimi, podlegającym

obowiązkowi szkolnemu lub obowiązkowi nauki, które nie znają języka polskiego albo znają go na poziomie niewystarczającym (art. 11, ust. 3, art. 165, ust. 7, 9 U-Po).

✓ **Zadania oświatowe samorządu województwa** (zob. także – **organ prowadzący szkołę (placówkę)**)

Zadania oświatowe samorządu województwa określa w art. 14, ust. 1, pkt 1. *ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa* (Dz. U. z 2017 r. poz. 2096, z 2018 r. poz. 130.)

Bardziej szczegółowe regulacje zawarte zostały w Ustawie Prawo oświatowe z 2016 r. (poprzednio - w Ustawie o systemie oświaty). Zgodnie z jej postanowieniami do zadań województwa należy: 1) zakładanie i prowadzenie publicznych placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych oraz szkół i placówek o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym, za wyjątkiem publicznych szkół artystycznych oraz placówek doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych; 2) zakładanie publicznych kolegiów pracowników służb społecznych (art. 8, ust. 22, 26 U-Po).

✓ **Zadania szkoły** (zob. **system oświaty**)

Zadania szkoły (placówki) zostały zdefiniowane w ustawie-Prawo oświatowe z 2016 r. Szkoły i placówki podejmują niezbędne działania w celu tworzenia optymalnych warunków realizacji działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej, zapewnienia każdemu uczniowi warunków niezbędnych do jego rozwoju, podnoszenia jakości pracy szkoły lub placówki i jej rozwoju organizacyjnego. Działania te dotyczą: 1) efektów w zakresie kształcenia, wychowania i opieki oraz realizacji celów i zadań statutowych; 2) organizacji procesów kształcenia, wychowania i opieki; 3) tworzenia warunków do rozwoju i aktywności, w tym kreatywności, uczniów; 4) współpracy z rodzicami i środowiskiem lokalnym; 5) zarządzania szkołą lub placówką (art. 44 ust. 1-2 U-Po).

Ustawa – Prawo oświatowe w art. 103 nakłada na szkołę w zakresie realizacji zadań statutowych obowiązek zapewnienia korzystania przez uczniów z: 1) pomieszczeń do nauki z niezbędnym wyposażeniem; 2) biblioteki; 3) pomieszczeń sanitarno-higienicznych i szatni; 4) świetlicy - w przypadku szkoły podstawowej i szkoły prowadzącej kształcenie specjalne; 5) gabinetu profilaktyki zdrowotnej; 6) zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych. W szkołach dla dorosłych zapewnienie trzech ostatnich warunków nie musi być spełnione.

✓ **Zakładanie szkół i placówek**

Stosownie do art. 8, ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe szkoła i placówka może być zakładana i prowadzona przez: 1) jednostkę samorządu terytorialnego; 2) inną osobę prawną; 3) osobę fizyczną. Nadto szkoły i placówki publiczne mogą zakładać i prowadzić: Minister Obrony Narodowej, minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, minister właściwy do spraw rolnictwa, minister właściwy do spraw środowiska, minister właściwy do spraw gospodarki morskiej, minister właściwy do spraw żeglugi śródlądowej, minister właściwy do spraw rybołówstwa, Minister Sprawiedliwości, minister właściwy do spraw wewnętrznych oraz minister właściwy do spraw zdrowia (art. 8, ust. 4-14 U-Po).

Zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli, w tym z oddziałami integracyjnymi lub specjalnymi, przedszkoli integracyjnych i specjalnych oraz publicznych i innych form przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, szkół podstawowych, w tym integracyjnych oraz z oddziałami integracyjnymi lub specjalnymi, z wyjątkiem szkół podstawowych specjalnych, szkół artystycznych oraz szkół przy zakładach karnych, szkół w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich, należy do zadań własnych gmin – zob.

Zakładanie i prowadzenie publicznych szkół podstawowych specjalnych, szkół ponadpodstawowych, w tym integracyjnych oraz z oddziałami integracyjnymi lub specjalnymi, szkół sportowych i mistrzostwa sportowego, placówek oświatowo-wychowawczych, w tym szkolne schronisk młodzieżowych, umożliwiających rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego, placówek kształcenia ustawicznego, placówek kształcenia praktycznego oraz ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiających uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych; placówek artystycznych - ognisk artystycznych umożliwiających rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych; poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych udzielających dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu; młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodków wychowawczych dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych umożliwiających dzieciom i młodzieży, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną

z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, z wyjątkiem szkół i placówek o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, należy do zadań własnych powiatu – zob., za wyjątkiem szkół prowadzonych przez właściwego ministra do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 2, pkt 3-8; art. 8, ust. 16 U-Po)

Jednostka samorządu terytorialnego może zakładać i prowadzić szkoły i placówki, których prowadzenie nie należy do ich zadań własnych, jednak po zawarciu porozumienia z jednostką samorządu terytorialnego, dla której prowadzenie danego typu szkoły lub placówki jest zadaniem własnym, a w przypadku szkół artystycznych - z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 8, ust 17-18 U-Po). Zasadę tę stosuje się również w przypadku przekazywania szkół i placówek pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego (jst).

Prowadzenie publicznych szkół rolniczych i placówek rolniczych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, publicznych szkół leśnych oraz publicznych szkół morskich, publicznych szkół żeglugi śródlądowej i publicznych szkół rybołówstwa może być przekazywane w drodze porozumienia zawieranego między właściwym ministrem a jst. W porozumieniu tym strony mogą określić tryb przekazania mienia, będącego odpowiednio we władaniu publicznych szkół rolniczych i placówek rolniczych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, publicznych szkół leśnych oraz publicznych szkół morskich, publicznych szkół żeglugi śródlądowej i publicznych szkół rybołówstwa, niezbędnego do prawidłowego wykonywania zadań (art. 8, ust. 20-21 U-Po).

Zakładanie i prowadzenie publicznych placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych oraz szkół i placówek o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym należy do **zadań samorządu województwa** (zob.), za wyjątkiem publicznych szkół artystycznych oraz placówek doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych (art. 8, ust. 22 U-Po).

Publiczne placówki doskonalenia nauczycieli i biblioteki pedagogiczne, po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora oświaty, mogą zakładać i prowadzić w ramach zadań własnych także powiat i gmina, jednak za wyjątkiem publicznych szkół artystycznych oraz placówek dla uczniów szkół artystycznych i placówek doskonalenia nauczycieli szkół artystycznych zakładanych i prowadzonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 8, ust. 23-24 U-Po).

Założenie szkoły lub placówki publicznej przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną wymaga: 1) zezwolenia właściwego organu jednostki samorządu terytorialnego, której

zadaniem jest prowadzenie szkół lub placówek publicznych danego typu, wydanego po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora oświaty; 2) w przypadku szkół artystycznych: a) realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne - zezwolenia ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, b) realizujących także kształcenie ogólne - zezwolenia ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego wydanego po uzyskaniu pozytywnej opinii kuratora oświaty. Wniosek o udzielenie zezwolenia składa się wraz z projektem aktu założycielskiego i statutu; wniosek zawiera także dane niezbędne do wpisania szkoły lub placówki do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej. Wniosek składa się nie później niż do dnia 30 września roku poprzedzającego rok, w którym ma nastąpić uruchomienie szkoły lub placówki. Termin ten może zostać przedłużony za zgodą odpowiednio organu jednostki samorządu terytorialnego albo ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 88, ust. 4-5 U-Po).

✓ **Zaopatrzenie emerytalne i rentowe** (zob. **wcześniejsze przejście na emeryturę**)

Jak stanowi ustawa –Karta Nauczyciela nauczyciel oraz członek jego rodziny mają prawo do zaopatrzenia emerytalnego określonego w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z uwzględnieniem przepisów ustawy. Ważne jest przy tym, że nauczyciel zaliczany jest do pracowników wykonujących pracę w szczególnym charakterze (art. 86 KN). Na podstawie art. 88 ust. 1a Ustawy – Karta Nauczyciela od 26 stycznia 2017 r. katalog przyczyn, które umożliwiają przejście na emeryturę z art. 88 KN, został uzupełniony o dwa przypadki związane ze zmianami w systemie oświaty: 1) ustanie zatrudnienie po upływie stanu nieczynnego, w który nauczyciel gimnazjum został przeniesiony w związku z reformą; 2) rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem gimnazjum w związku z reformą. Do uprawnień emerytalnych nauczycieli stosuje się przepisy *ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* (Dz. U. z 1998, Nr 162, poz. 1118, z 2017 r. poz. 1383, 1386, 2120 oraz z 2018 r. poz. 138, 357).

✓ **Zapobieganie narkomanii**

Na podstawie art. 22 ust. 3 *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii* (Dz. U. z 2017 r., poz. 783, 1458, 2439) wydane zostało *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia*

w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 214), które wprowadza zmiany do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2015 r., poz. 1249), wydane na podstawie art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Zmiany polegają m. in. na zmianie zapisu § 6, w którym jest mowa, iż szkoła i placówka, przy prowadzeniu działalności, współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi, placówkami doskonalenia nauczycieli, podmiotami realizującymi świadczenia zdrowotne z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień, państwowymi wojewódzkimi i państwowymi powiatowymi inspektorami sanitarnymi, Policją, pracodawcami i podmiotami. Podstawę do podejmowania działalności, stanowi diagnoza w zakresie występujących w środowisku szkolnym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych, dotycząca uczniów lub wychowanków, rodziców lub opiekunów, nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły lub placówki, opracowywana we współpracy z podmiotami, w każdym roku szkolnym, w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia roku szkolnego.

✓ **Zasady techniki prawodawczej w statucie szkoły, placówki i zespołu**

Sporządzanie przepisów prawa, takich jak: ustawa, rozporządzenie i innych aktów prawnych określa *rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”* (Dz. U. z 2016 r. poz. 283). Paragraf 141 tego aktu podaje, że do projektów uchwał i zarządzeń stosuje się odpowiednio zasady wyrażone w dziale V, z wyjątkiem § 132, w dziale I w rozdziałach 1–7 i w dziale II, o ile zasady zawarte w niniejszym dziale nie stanowią inaczej.

W odniesieniu do aktów prawa wewnętrznego, takich jak: uchwały rad pedagogicznych, statuty, regulaminy i zarządzenia stosuje się odpowiednie zapisy „Zasad techniki prawodawczej”, w szczególności: Dział I Rozdział 4a (Przepisy epizodyczne) Rozdział 7 (Oznaczenie przepisów ustawy i ich systematyzacja); Dział II (zmiana (nowelizacja) ustawy); Dział V (Projekt aktu wykonawczego (rozporządzenia)); Dział VI (Pro-

jekty aktów normatywnych o charakterze wewnętrznym (uchwał i zarządzeń).

W stosunku do prawa o charakterze wewnętrznym, np. statut można powtórzyć zapisy z przepisów ustawowych i z rozporządzeń. Należy jednak pamiętać, iż nie można ich rozbudowywać, dopisywać własnych definicji dla już określonych pojęć.

Tworząc akty prawa miejscowego należy pamiętać o podstawowych zasadach ich tworzenia: 1) podstawową jednostką redakcyjną uchwały lub zarządzenia jest paragraf. [§]; 2) każdą samodzielną myśl ujmuje się w odrębny paragraf; 3) paragraf powinien być w miarę możliwości jednozdaniowy; 4) jeżeli samodzielną myśl wyraża kilka zdań (zespół zdań) dzielimy paragraf na ustępy. [1. 2.]; 5) podział na ustępy stosuje się również wtedy, gdy między zdaniami wyrażające samodzielne myśli występują powiązania treściowe (nie na tyle, aby wydzielić w następny paragraf); 6) w obrębie ustępu lub paragrafu można wyodrębnić wyliczenia (wprowadzenie do wyliczenia i punkty), [1) 2)..]; 7) w obrębie punktów można dokonać kolejnego wyliczenia, wprowadzając litery. [a) b) ..]; 8) w obrębie liter można dokonać kolejnego wyliczenia, wprowadzając tiret. [-]; 9) w obrębie tiret można dokonać kolejnego wyliczenia wprowadzając podwójne tiret. [- -]; 10) statut można grupować w jednostki systematyzacyjne – rozdziały; 11) paragrafy grupuje się w rozdziały. Rozdziały numeruje się cyframi arabskimi w kolejności porządkowej; 12) tytuł rozdziału stanowi zwięzłe określenie treści lub zakresu regulowanych spraw, rozpoczęty wielką literą, zapisany od nowego wiersza. Tytuł piszemy tekstem pogrubionym. Tytuł rozdziału nie musi być zdaniem; 13) paragrafy numeruje się w kolejności w całym dokumencie; 14) rozdział 4a określa sposób umieszczania zapisów epizodycznych wprowadzających odstępstwa od określonych przepisów.

✓ **Zasilek na zagospodarowanie**

Do 1 września 2018 r. istnieje jeszcze przepis, który stanowi, że nauczyciel, który uzyskał stopień nauczyciela kontraktowego w ciągu dwóch lat od dnia podjęcia pierwszej pracy zawodowej w życiu w szkole i posiada kwalifikacje wymagane do zajmowania danego stanowiska, otrzymuje w szkole wskazanej jako podstawowe miejsce zatrudnienia na swój wniosek jednorazowy zasilek na zagospodarowanie w wysokości dwumiesięcznego otrzymywanego wynagrodzenia zasadniczego. Do pierwszej pracy zawodowej w życiu nie zalicza się pracy wykonywanej w okresie studiów lub nauki w zakładzie kształcenia nauczycieli. Z dniem 1wrzesnia 2018 r. przepis art. 61 ustawy – Karta Nauczyciela zostanie uchylony, jednak nauczyciele, którzy do dnia 1 września 2018 r. spełnili warunki otrzymania jednorazowego

zasiłku na zagospodarowanie, obowiązujące przed dniem 1 września 2018 r., zachowują prawo do tego zasiłku (art. 136 uofzo).

✓ **Zasiłek szkolny**

Stosownie do art. 90e, ust. 1-4 ustawy o systemie oświaty zasiłek szkolny może być przyznany uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego. Zasiłek może być przyznany w formie świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym lub w formie pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, raz lub kilka razy w roku. Zasiłek może być przyznany niezależnie od otrzymywanego **stypendium szkolnego** (zob). O zasiłek szkolny można ubiegać się w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od wystąpienia zdarzenia, które uzasadnia przyznanie tego zasiłku

Wysokość zasiłku szkolnego nie może przekroczyć jednorazowo kwoty stanowiącej pięciokrotność kwoty, o której mowa w art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1952, z 2018 r. poz. 107, 138).

✓ **Zespół szkół (placówek) publicznych i niepublicznych**

Połączony organizm szkół, bądź szkół i placówek. Na podstawie art. 191 ustawy Prawo wprowadzającej ustawę – Prawo oświatowe z dniem 1 września 2017 r. zespół publicznych szkół, w skład którego wchodzi jedynie dotychczasowa sześciolletnia szkoła podstawowa i dotychczasowe gimnazjum, stała się ośmioletnią szkołą podstawową. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej dotychczasowy zespół publicznych szkół, o którym mowa wyżej, w terminie do dnia 30 listopada 2017 r., w drodze uchwały, stwierdził jego przekształcenie w ośmioletnią szkołę podstawową. Uchwała, w wyniku ustawowego przekształcenia, ta stanowi akt założycielski ośmioletniej szkoły podstawowej w rozumieniu przepisów ustawy – Prawo oświatowe.

W opinii Ministerstwa Edukacji Narodowej, uchwały, o których mowa wyżej, stwierdzające przekształcenie szkoły lub zespołu publicznych szkół z mocy prawa (uchwały deklaratoryjne), miały być podejmowane po nastąpieniu przekształcenia z mocy prawa wynikającego z przepisów ustawowych, a więc po 1 września a przed 1 grudnia 2017 r.

W roku szkolnym odpowiednio 2017/2018 i 2018/2019 w przekształconej szkole podstawowej, prowadzone będą także klasy dotychczasowego gimnazjum, aż do czasu wygaszenia kształcenia. Podobne rozwiązanie zaprojektowano w stosunku do zespołów szkół, w skład których wchodzi oprócz gimnazjum zasadnicza szkoła zawodowa lub liceum

ogólnokształcące lub technikum, przy czym w przypadku, gdy w skład zespołu wchodzi gimnazjum i zasadnicza szkoła zawodowa, zespół ten stanie się branżową szkołą I stopnia.

De lege lata kwestie powstawania zespołów szkół (placówek) rozstrzyga Ustawa Prawo oświatowe w art. 91, gdzie jest zapis, iż organ prowadzący szkoły różnych typów lub placówki może je połączyć w zespół. Połączenie to nie narusza odrębności rad pedagogicznych, rad rodziców, rad szkół lub placówek i samorządów uczniowskich poszczególnych szkół lub placówek, o ile statut zespołu nie stanowi inaczej. Nadto organ prowadzący może połączyć w zespół prowadzoną przez siebie szkołę podstawową z prowadzonymi przez siebie przedszkolami mającymi siedzibę na obszarze objętym obwodem tej szkoły. Organ prowadzący może również połączyć w zespół prowadzone przez siebie przedszkola mające siedzibę na obszarze objętym obwodem jednej szkoły podstawowej. Połączenie w zespół oraz włączenie do zespołu szkoły lub placówki jest dokonywane z dniem 1 września danego roku, zaś wyłączenie (o czym mowa niżej) – z dniem 31 sierpnia danego roku.

Utworzenie zespołu następuje w trybie art. 88 ustawy – Prawo oświatowe, z tym, że akt założycielski wymaga zaopiniowania przez rady pedagogiczne. W przypadku utworzenia zespołu szkół lub placówek prowadzonych przez osobę prawną inną niż jednostka samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną albo włączenia takiej szkoły lub placówki do zespołu, wydanie zezwolenia, o nie wymaga uzyskania pozytywnej opinii kuratora oświaty.

Utworzenie zespołu, w którego skład wchodzi szkoły lub placówki albo szkoły i placówki prowadzone przez różne organy, może nastąpić po zawarciu porozumienia między tymi organami. Porozumienie powinno określać, który z organów będzie wykonywać zadania organu prowadzącego, sposób finansowania oraz tryb rozwiązania zespołu.

Organ prowadzący zespół szkół lub placówek albo szkół i placówek może wyłączyć z zespołu niektóre szkoły lub placówki, włączyć do zespołu inne szkoły lub placówki, a także może rozwiązać zespół.

W utworzonym zespole dyrektor zespołu jest dyrektorem szkoły lub placówki w rozumieniu ustawy.

Ustawa – Prawo oświatowe w art. 182 dopuściła tworzenie zespołów z połączenia szkoły niepublicznej lub placówki prowadzonych przez osobę fizyczną lub osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego, które mogą określać zasady działania zespołu. Połączenie to nie narusza odrębności szkół lub placówek w zakresie określonym w ustawie, w tym w zakresie uzyskiwania zezwolenia, cofania zezwolenia, wpi-

sywania do ewidencji i wykreślenia z niej, uzyskiwania i utraty uprawnień szkoły publicznej oraz uzyskiwania dotacji.

Zwolnienie od pracy w celu opieki nad dzieckiem (zob. przerwa w pracy dla nauczycielki- matki karmiącej)

Od 1 stycznia 2018 r. będzie możliwe zwolnienie od pracy nauczyciela z tytułu opieki nad dzieckiem do lat 14. Zwolnienie to będzie przysługiwało nauczycielowi, na jego wniosek, w wymiarze 2 dni, jednak – jak podaje się w komentarzach - bez możliwości wykorzystania go w wymiarze godzinowym. Jeżeli oboje rodzice lub opiekunowie dziecka są zatrudnieni, z uprawnienia tego może korzystać jedno z nich (art. 67e, ust. 1, 3 KN), zob. także – **przerwa w pracy dla nauczycielki- matki karmiącej**

✓ **Zwolnienie szkół i placówek publicznych z opłat**

Na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 2 *ustawy z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1785, 2141, 2372, 2432) publiczne i niepubliczne jednostki organizacyjne objęte systemem oświaty oraz prowadzące je organy w zakresie nieruchomości zajętych na działalność oświatową zwolnione z podatku od nieruchomości. Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 14 tej ustawy, z podatku od nieruchomości zwolnione są nieruchomości lub ich części zajęte na prowadzenie nieodpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego. Mimo że szkoła – wynajmując pomieszczenie – utraciła zwolnienie podmiotowe z art. 7 ust. 2 pkt 2 ustawy (w związku z zajęciem pomieszczenia na działalność gospodarczą – wynikającą z najmu), można by uważać, że nie przysługuje jej zwolnienie także na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy. Innymi słowy, dla szkoły jako podatnika sala zajęta jest na działalność gospodarczą, a nie na cele, które przewiduje art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy. Przyjmując jednak, że pomieszczenie zostanie wynajęte przez szkołę organizacji pożytku publicznego i będzie ono wykorzystywane przez tę organizację na prowadzenie „nieodpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego”, to szkoła jako podatnik nadal będzie korzystała ze zwolnienia z podatku od nieruchomości, z tym jednak, że nie na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 2, a na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 14 tej ustawy. Będzie to zatem zwolnienie przedmiotowe, dotyczące wynajętej części nieruchomości objętej tym zwolnieniem.

✓ **Zwrot kosztów przeniesienia nauczyciela**

W razie przeniesienia nauczyciela przysługuje mu zwrot kosztów przeniesienia według zasad określonych w odrębnych przepisach dla pra-

owników urzędów państwowych. Nauczyciela zmieniającego miejsce zamieszkania w związku z przeniesieniem zwalnia się od pełnienia obowiązków służbowych na odpowiedni okres czasu, nie dłuższy niż siedem dni z zachowaniem prawa do wynagrodzenia. (art. 21, ust. 1-2 KN).

Zastosowanie art. 21 ustawy – Karta Nauczyciela może skutkować do kosztów przeniesienia do pracy w szkole w innej miejscowości zasad określonych w odrębnych przepisach dla pracowników urzędów państwowych. Zgodnie z art. 26 ust. 2 *ustawy z 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych* (Dz. U. z 2017 r. poz. 2142, 2203, z 2018 r. poz. 106) urzędnik państwowy przenoszony do pracy w innej miejscowości ma prawo do: zwrotu kosztów przeniesienia, kosztów podróży, a także diet oraz innych świadczeń. Szczegółowy wykaz zawiera *rozporządzenie Rady Ministrów z 30 kwietnia 2002 r. w sprawie wysokości i warunków wypłacania świadczeń urzędnikom państwowym przeniesionym do pracy w innej miejscowości* (Dz. U. z 2002 r., Nr 66, poz. 597). Świadczenia dla przenieszonego: 1) zwrot kosztów podróży pracownika i członków jego rodziny; 2) diety dla pracownika i członków jego rodziny; 3) zwrot kosztów przewozu urzędnika domowego; 3) ryczałt z tytułu przeniesienia; 4) zwrot kosztów zakwaterowania; 5) dodatek za rozłąkę; 6) zwrot kosztów przejazdu pracownika raz w miesiącu środkiem transportu określonym przez kierownika do miejsca stałego zamieszkania i z powrotem w celu odwiedzenia rodziny.

Ź

✓ Źródła prawa w Polsce

Źródłami prawa nazywa się akty prawne, zawierające konkretne przepisy, czyli akty stanowione przez organy państwowe, które w treści swej zawierają normy prawne albo stanowią element niezbędny do odczytania obowiązującej normy prawnej. Źródła prawa jest aktami prawodawczo-normatywnymi, zawierającymi w treści normy prawne lub ich części składowe. System aktów normatywnych jest uporządkowany według dwóch kryteriów: podmiotu (organu) prawodawczego i rodzaju aktu normatywnego. W hierarchii źródeł prawa powszechnie obowiązującego aktem normatywnym najwyższej rangi jest ustawa zasadnicza, czyli Konstytucja RP. Przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba, że jej przepisy stanowią inaczej. Wszystkie pozostałe źródła prawa powszechnie obowiązującego lub wewnętrznego muszą być zgodne z Konstytucją.

Źródła prawa normuje Konstytucja RP w artykułach 87-88, 92-94 w rozdziale III, noszącym właśnie tytuł „Źródła prawa”:

Art. 87

Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia.

2., Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego.

Art. 88

1. Warunkiem wejścia w życie ustaw, rozporządzeń oraz aktów prawa miejscowego jest ich ogłoszenie.

Zasady i tryb ogłaszania aktów normatywnych określa ustawa.

Umowy międzynarodowe ratyfikowane za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie są ogłaszane w trybie wymaganym dla ustaw. Zasady ogłaszania innych umów międzynarodowych określa ustawa.

Art. 92

Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.

Organ upoważniony do wydania rozporządzenia nie może przekazać swoich kompetencji, o których mowa w ust. 1, innemu organowi.

Art. 93

Uchwały Rady Ministrów oraz zarządzenia Prezesa Rady Ministrów i ministrów mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjnie podległe organowi wydającemu te akty.

Zarządzenia są wydawane tylko na podstawie ustawy. Nie mogą one stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów.

Uchwały i zarządzenia podlegają kontroli co do ich zgodności z powszechnie obowiązującym prawem.

Art. 94

Organy samorządu terytorialnego oraz terenowe organy administracji rządowej, na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawie, ustanawiają akty prawa miejscowego obowiązujące na obszarze działania tych organów. Zasady i tryb wydawania aktów prawa miejscowego określa ustawa.

Konstytucja w tym zakresie nie tylko wymienia źródła prawa, ale także sposób ich „wejście w życie”, tj. ogłoszenie.